

וישמחו בך ישׂראל

כְּחֵה הַגְּדוֹל שֶׁל הַשִּׁמְחָה
לְפֶתַח לְאָדָם אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים
וּלְהַעֲלוֹתוֹ מִדְרָגָה לְדְרָגָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם

נֶעֱדָה בְּיַעֲקֹב דְּשִׁמְיָא עִי

ישראל שלמה

בן אאמיר'ה ר'ים מואר' שלמה זצ"ל

כל זכויות ההדפסה שמורות

למכון תורה ודעת

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, להמחזיז, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני אופטי מכני או אחר, כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, בין ארץ בין בחו"ל.

תגובות הערות בכל עניני הספר
יתקבלו בברכה בכתב בלבד
ע"פ הכתובת:

מכון תורה ודעת
צה"ל 51/5, צפת.

סדר ועימוד, עיצוב גרפי

עמירם יוסף קדוש

055-668-44-12

להזמנות : 052-7613148

מחיר מיוחד למפיצים לזיכוי הרבים

MOSHE BRANDSDORFER

RABBI OF
HEICHAL HORO'OH
JERUSALEM

3 ZONNENFELD ST. TEL. 972-2-5322775
HOME: 972-2-5370033

משה בראנדסדארפער

אב"ד ור"מ היכל הוראה ירושלים
נשיא בתי התורה "היכל הוראה" בארץ הקודש
מיסדו אאמו"ר מרן ה"קנה בשם" זי"ע
מחבר ספרי "היכל הוראה" תשובות ותורות
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

בס"ד יום רביעי כ"ב סיון תשפ"א לפ"ק

מה מאוד שמחתי לראות את הספר החשוב "ישמחו במלכותך"
על שמחה וקדושת יום שב"ק ובעוד ענייני השבת היו"ל ע"י הרה"ג ר'
ישראל שלמה שליט"א המוסר שיעורים מידי יום ביומו ברחבי הארץ
ומקרב בני ישראל לשמים בדברי חיזוק בעבודת ה' מעיה"ק צפת ת"ו.

ייסד דבריו ע"פ דברי חז"ל וספרי חסידות ומבואר ומסודר
בטוטו"ד באופן מופלא ביותר והוסיף ספר זה לכמה וכמה ספרים
חשובים שקיבל את הסכמת גדולי ישראל עליהם ובודאי יאיר עיני
המעיין בה.

אשר ע"כ אצרף את ברכתי ואף ידי תיכון עימו להפיץ חיבור זה
ברבים לזכות בהן בני ישראל לשמירת שבת כהלכתה ולהרבות כבוד
התורה וכבוד שמים בתוך נחת והרחבת הדעת ולהגדיל תורה ולהאדירה
אכי"ר.

וע"ז באעה"ח למען כבוד התורה ולומדיה

משה בראנדסדארפער

הסכמה זו ניתנה לספר ישמחו במלכותך" של המחבר

תוכן הענינים

הקדמה.....כב

פרק א - שיש אנכי על מצוותיך

1. מעלתו וחשיבותו הגדולה והעצומה של קיום המצוות מתוך שמחה וטוב לבב.....1
2. עליתם של הצדיקים לדרגותיהם המפלאות.....1
3. שמחת המצוות - המצוה ראשונה שמקיימים בבר מצוה.....3
4. השמחה בקיום המצוות מצוה בפני עצמה.....4
5. חשיבות המצוה במרום לפי שמחתו בקיימה.....5
7. שכר השמחה במצוה - יותר גדול משכרה של המצוה.....7
8. היצר מנסה בכל כחו למנוע את השמחה במצוות.....8
9. שמחת המצוות מביאה הצלחה וברכה גדולה.....9
10. כי אז תצליחו את דרכיכם ואז תשכילו.....10
10. על השמחה במצוות משלמים שכר טוב בעולם הזה.....10
11. נהנה מיגיע כפו.....11
12. המצוה בשמחה נברא מלאך שמח שבכחו לשדד את כל המערכות.....12
13. שמחת המצוות יוצרת הגנה ושמירה.....13
13. האי עלמא כבי הלולא דמיא.....13
14. מה היה המבחן שבדק אליעזר את רבקה.....14
15. מדוע קבלה רבקה מאליעזר נזם זהב וצמידים.....15

וישמחו בך ישראל

- 16 על מה הבטיחה תורה את כל הברכות וההשפעות.....
- 17 מדיע תקנו חכמים להביא את הילדים לבית המקדש.....
- 18 דוקא מפני שהתינוקות עלולים להפריע.....
- 19 סוד השמחה הגדולה בחג הפורים.....
- 20 מדיע ימי הפורים ישארו לעולם.....
- 21 חסרון השמחה במצוות סבת חרבן והגלות.....
- 22 מהי הסבה העקרתית שרב האנשים רחוקים מדרכי התשובה.....
- 23 על ידי עשיית המצוות בשמחה נצא מהגלות.....
- 24 מה מלמל הרבי בעת עבודתו במחנות בשואה.....
- 24 חסרון השמחה - שרש כל החטאים.....
- 25 השמחה והשלום תלויים אחד בחברו.....
- 26 השמחה והקדשה דבר אחד הנם.....
- 26 השמחה והתורה שלובות אחת בחברתה.....
- 28 מדיע רקד הרבי על השלג באמצע הדרך.....

פרק ב - במוצא שלל רב

- במה סבות וטעמים נפלאים למעלתה וחשיבותה העצומה של השמחה בקיים
33 המצוות.....
- 34 טעם ראשון - העובד בעצבות עבודתו נמאסת לפניו ה'.....
- 35 משל למלך שרצה לבדק את נאמנות עבדו.....
- 36 מדמה כנגד מדמה.....
- 36 טעם שני - המאמין בחשיבות המצוה בודאי ישמח בה.....
- 37 ממה היתה שמחתו של הזקן המפלג.....
- 38 טעם שלישי - כל ירידת הנשמה לעולם - כדי להנות מזיו שכנתו.....
- 39 הקבד קנוי לאדונו.....
- 40 מי הקדימי ואשלם.....

תוכן הענינים

41	הביאני המלך חדריו.....
42	באו לפניו ברננה.....
43	בפי ישרים תתרום.....
43	טעם רביעי - השמחה בקיום המצוות מגרשת את כל הקלפות וזוכה להשראת השכינה.....
44	כיצד הצליח הרב לשפח את החולה.....
45	טעם חמישי - עקר תקונו נפש האדם על ידי קיום המצוות בשמחה.....
46	בא יבא ברנה נשא אלמתי.....
47	טעם ששי - עקר עליית האדם על ידי שמחת המצוות.....
48	וישיו בשמחה.....
49	טעם שביעי - השמח במצוות יזכה לשמחת המחול שתהיה לעתיד.....
49	טעם שמיני - עקר כבוד ה' הוא בקיום המצוות מתוך שמחה.....
50	המקום מצוות ללא שמחה בורא מלאכים ללא חיות.....
51	מהי עקר הבדיקה שבדק השם יתברך בראש השנה.....
51	אין אומרים שירה על עבודה מזופת.....
53	על ידי השמחה במצוות מעלה את המצוות שקיים ללא שמחה.....
53	טעם תשיעי השמחה במצוות תחלת העבודה.....
54	מדוע יעקב אבינו הסביר לרחל ולאה את סבת בריחתו מבית לבן.....
55	כאשר האדם שרוי בשמחה ובענג הוא זוכה לקיים את המצוות בשמחה.....
56	האם יש חיוב לשמח תמיד או רק בחגים ומועדים.....
57	היצר מנסה לקלקל את שמחת החג.....
57	מדוע הרב החשוב היה עצוב בגן עדן.....

פרק ג - שמחה של מצוה

מעלת שמחת המצוות המביאה את האדם להשראת השכינה אשר היא מקור כל

וישמחו בך ישראל

- 63 הברכות וההשפעות בכל הענינים
- 63 כל הבטחות התורה נאמרו למקום את המצוות בשמחה
- 64 הדלקת נרות שבת בשמחה
- 64 הדרך לזכות לכל ההבטחות הגדולות
- 65 הנחת תפלין מתוך שמחה
- 66 מצות תפלין הכריעה את הפך בבית דין של מעלה
- 67 סגלתה של מצות תפלין לשמח ולהרנין את האדם
- 68 מעלת קדוש לבנה מתוך שמחה של מצוה
- 69 חז"ל תקנו לעשות מנהגים רבים של שמחה - בשעת ברכת הלבנה
- 70 מתי המקדש את החדש זוכה לשמירה כל החדש
- 71 כיצד נצל היהודי מהשודדים ברגע האחרון
- 72 המקום מצוות בשמחה זוכה לשמירה והגנה ברוחניות ובגשמיות
- 72 שמחה בהכנסת אורחים
- 73 בארץ ישראל שורה השכינה ולכן היא מביאה לידי שמחה
- 74 ארץ ישראל מסגלת לכל הברכות
- 75 מצות ישוב ארץ ישראל מתוך שמחה וטוב לבב
- 76 עדות מקלאה
- 78 עיני ה' אלקיך בה
- 79 עקר השכר על השמחה בנתינת צדקה
- 80 מדיע אין מברכים על מצות צדקה
- 80 מדיע כה הפליגו חכמים בשכרה של הצדקה

פרק ד - שמחת ישראל

- כמה דגמאות נפלאות מדבריהם של גדולי הדורות על מעלתה וחשיבותה העצומה של השמחה בקיים המצוות
- 85

תוכן הענינים

86. על ידי השמחה זוכה האדם להשראת השכינה בשעת קיום המצוות.....
87. דגמא א - שירת הלויים בקרבנות.....
88. דגמא ב - חשיבותה ומעלתה של הסעודה בערב יום כפור.....
89. צריך להראות את שמחתו הגדולה בכל מצוות החג.....
90. דגמא ג - רקוד ושמחה במצות קדוש לבנה.....
91. דגמא ד - מדוע אומרים לפני קדיש את משנת "רבי חנניא בן עקשאי".....
92. דגמא חמישית - מדוע הביאו חמשה עשר סוגי מתנה למשכן ה'.....
93. דגמא ששית - מדוע לא אומרים ודוי כשבעל הבית עמהם במנגן.....
95. דגמא שביעית - מדוע מתחילים לומר סליחות דוקא במוצאי שבת.....

פרק ה - פקודי ה' ישרים משמחי לב

99. **עצות ודרכים לזכות לשמחה בקיום המצוות.....**
99. ישנם מלאכים מיחדים הממנים להכניס עצבות לאדם.....
100. עצה ראשונה - תחלתה הרגל וסופה מתנה.....
101. עצה שניה - התבוננות המוליכה שמחה.....
102. התבוננות במעלתו וחשיבותו הנוראה של המצוות.....
102. תכלית כל הבריאה להיות משכן לשכינה הקדושה.....
103. לעשות נחת רוח לקדוש ברוך הוא.....
104. התבוננות במעלתה של השמחה במצוות.....
105. התבוננות בשפע הגדול הנמשך על ידו על ידי המצוה.....
106. השמחה בשקרה של המצוה היא העצה לזכות לעשות את המצוה בשלמות...
107. עצה שלישית - אשרי איש ירא את ה'.....
108. סור מרע ועשה טוב.....
109. משה רבנו ברוך את עם ישראל שיהיו בשמחה - כדי שיוזכו להשראת השכינה.....
110. עצה רביעית - השמחה מכניעה את הקלפות - ועל ידה זוכה למדרגה חדשה.....

וישמחו בך ישראל

- 111 אֲדַרְבֵּהּ - כָּל זֹאת רַק מִפְּנֵי שֶׁהֵם צָרִיכִים לַעֲלוֹת לְמִדְרַגָּה חֲדָשָׁה
- 112 שְׂמֵחַתוֹ שֶׁל הָאָדָם מִהַמִּדְרַגָּה הַחֲדָשָׁה שֶׁהוֹלֵךְ לְזִכּוֹת אֵלֶיהָ.
- 114 עֲצָה חֲמִישִׁית - הַזְכוּת הָעֲצוּמָה לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת ה' בְּכָל הַמִּצְבִּים
- 115 עֲצָה שְׁשִׁית - שְׂמֵחָה בְּנִקְדוּת טוֹבוֹת
- 116 כָּל נִקְדָּה טוֹבָה מְאִירָה וְקִיָּמָה לְנִצָּח נִצָּחִים
- 116 רָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל
- 117 הַמְּנִיּוֹת שֶׁל הַבּוֹרְסָה שְׁעוֹלוֹת בְּכָל רֶגַע
- 119 עֲצָה שְׁבִיעִית - שְׂמֵחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה פִיו
- 119 עֲצָה שְׁמִינִית - עֶקֶר הַדּוֹר הַמְּצוּה תְּלוּי בְּשְׂמֵחָה וּרְצוֹן הַלֵּב
- 120 כִּי צַד הַיָּצַר נוֹטֵל מִהָאָדָם אֶת כָּל שְׂמֵחָתוֹ
- 122 הַכֹּל בְּגִזְרַת מֶלֶךְ לְהִיטִיבוֹ בְּאַחֲרִיתוֹ
- 122 עֲצָה תְּשִׁיעִית - הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת תִּקְוֹן הַנֶּפֶשׁ
- 123 עַל יְדֵי לְמוּד כָּל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה מְשֻׁלִּים אֶת כָּל חֻלְקֵי הַנֶּר"ן
- 124 מִדַּת הַשְּׂמֵחָה מְרַפָּאָה אֶת נַפְשׁוֹ מִזְהֵמַת הַנַּחֲשׁ הַקְּדֻמוֹנִי

פָּרָק ו - בְּחֻקֵּיךָ אִישׁ תַּעֲשֶׂה

- 129..... קִבְּנוּ הַתּוֹרָה עַל יְדֵי מִדַּת הַשְּׂמֵחָה
- 129 עַל יְדֵי הַשְּׂמֵחָה זֹכָה לְזַכְרוֹן
- 130 הַשְּׂמֵחָה פּוֹתַחַת אֶת שְׁבִילֵי הַשָּׁקֶל
- 130 עַל יְדֵי הַשְּׂמֵחָה - זֹכָה לְהַכְנִיחַ הַלְמוּד
- 131 שְׂמֵחַת הַתּוֹרָה
- 132 מַעֲלַת וְחֹבֶת הַלְמוּד בְּנִגּוֹן וְשְׂמֵחָה
- 133 וְאֵהָיָה שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם
- 134 עֲדוּת רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַשְּׂמֵחָה הִיא סוּד גְּדִלוּתִי בַתּוֹרָה
- 135 סוּד רְקוּדוֹ שֶׁל הָרֵב בְּאִישׁוֹן לִלְהָה

תוכן הענינים

136	טעם ראשון - השמחה היא שלמות
136	טעם שני - על ידי שמחה מתגבר יסוד הרוח
137	טעם שלישי - על ידי שמחה בתורתו זוכה לזכרון
138	טעם רביעי - מדת השמחה מסגלת לזכרון
140	טעם חמישי - השרוי בשמחה אין שולט בו השר של שכחה
141	חסידים הראשונים תורתם משתמרת כי עובדים את ה' בשמחה
141	לא אשכח דברך
142	טעם ששי - הזכרון וההבנה על ידי השראת השכינה
143	הלומד בשמחה זוכה לכוון לאמת ולחדושים נפלאים
145	הדרך לזכות לסיעתא דשמיא בתורה על ידי השכינה
146	כיצד יזכה האדם שתורתו תשמחהו ותהיה לו סם חיים
147	התורה מצמיחה את מה שיש באדם
148	השרוי בשמחה - על ידי למודו זוכה לתוספת שמחה וחדוה
149	קשיוזכה לשמחה למודו נעשה לו סם חיים
150	על ידי התבוננות יזכה לשמחת התורה
151	מדוע מצות שבת קדמה למתן תורה
151	שמחת השבת היתה הפלי לקבלת התורה
152	בכל שבת זוכים ישראל למעלת השמחה
153	על ידי מצות השבת זוכים ישראל לשמחה בכל המצבים
154	ושמחת עולם על ראשם
155	עקר השקר הוא על עסק התורה בשמחה
156	שמחת התורה - ממשיכה ברכה ושלע
157	כי הם חיינו וארץ ימינו
158	שמחת התורה - הדרך לגדל בתורה
159	זה לא משמח אותי

וישמחו בך ישראל

סוד גדלותו של הראש ישיבה למוד בשמחה והתלהבות..... 159

פרק ז - ישמח לך מביקשי ה'

- 163..... מעלת התפלה מתוך שמחה של מצוה.....
- 164..... שמו וקטרת שמח לב.....
- 165..... המתפלל בשמחה - זוכה לקבל את האור העליון בתפלה.....
- 165..... טעם ראשון - אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.....
- טעם שני - דוד המלך היה מנגן בכנור בתפלתו - כי שרש התפלה היא שמחת הלב
- 167..... בקדוש ברוך הוא.....
- טעם שלישי - המשגרת את אדונו בשמחה, עבודתו רצויה ומקבלת לפני אדונו
- 168..... טעם רביעי - התפלה היא שעת מלחמה.....
- 169..... טעם חמישי - שמחת האדם מעוררת את רצון במרום.....
- 170..... טעם ששי - שמחת האדם מראה על גדל אמונתו.....
- 171..... טעם שביעי - השמחה מביאה לאהבת ישראל.....
- 172..... טעם שמיני - השמחה מכניעה את הקלפות.....
- 172..... טעם תשיעי - השמחה מגלה את כחות הנפש.....
- 173..... טעם עשירי - נתתה שמחה בלבי.....
- 173..... טעם אחד עשר - התפלה הנה מצוה ויש לקימה בשמחה.....
- 174..... תפלה בשמחה - נכנסת הישר להיכלו של מלך.....
- 175..... קול צהלה ורנה - שפתינו אז תרננה.....
- 175..... גרם של שמחה פועל יותר מנהרות של דמעות.....
- 176..... ואני תפילתי לך ה' את רצון.....
- 176..... האם חסר דבר בהיכל המלך.....
- 177..... מדיע חכה המון שמרדכי יסים את תפלתו.....
- 179..... מדיע חנה לא התפללה לזכות לבנים.....
- 181.....

תוכן הענינים

182	מדוע לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתפללו אליו ישראל לפני קריעת ים סוף....
182	איזה מצוות נתנו לישראל במצרים.....
183	סימן שהתקבלה תפלתו.....
184	תפלה מיחדת.....
184	יערב עליו שיחי.....
185	תפלה בשמחה - מביאה את כל הרפואות והישועות בכל התחומים.....

פרק ה - יערב עליו שיחי

189	עצה ראשונה - ההכנעה לפני התפלה מביאה שמחה.....
190	שיטפח מה שעבר עליו לפני התפלה.....
191	עצה שניה - טעם החייב לשהות קצת לפני התפלה.....
191	עצה שלישית - חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת - להתבונן בדברים המשמחים את הלב.....
192	עצה רביעית - למוד תורה לפני התפלה.....
193	עצה חמישית - התבוננות במלות התפלה ובמעלתה העצומה.....
194	עצה ששית - להתפלל במקום שלבו חפץ.....
194	עצה שביעית - דע לפני מי אתה עומד.....
195	הדוד העשיר שהגיע לבקור.....
196	שמחתו הגדולה פשראה את מנהל הבנק לידו.....
196	אהבת עולם אהבתנו.....
197	עצה שמינית - יעקב חבל נחלתו.....
198	כל האוחז בקצה חבל ארץ מנענע אותו למעלה.....
199	עצה תשיעית - נשמה שנתת בי.....
199	עצה עשירית - ושמחתים בבית תפלתי.....
200	עצה אחת עשרה - אַזְמִירָה לאלקוי בְּעוֹדִי.....

וישמחו בך ישראל

- 200.....עצה שתים עשרה - הקטרת בבית המקדש חיבת את החלבנה
- 201.....עצה שלש עשרה - השמח במלחמה הוא המנצח
- 203.....עצה ארבע עשרה - להשתמש בתכונת השכחה
- 204.....עצה חמש עשרה - לנגן את התפלה בנגון של שמחה
- 205.....עצה שש עשרה - צדקה לפני התפלה
- 205.....עצה שבע עשרה - ציצית ותפלין
- 206.....עצה שמונה עשרה - תפלה בצבור בסגלתה להביא את האדם לשמחה גדולה
- עצה תשע עשרה - סדר התפלה שתקנו חכמים מעורר את השמחה בעולמות
העליונים.....206
- 208.....עצה עשרים - שמחה לאיש במענה פיו
- 209.....השמחה שבטלה את הוצאת

פרק ט - ושמחתים בבית התפלת

- 213.....על ידי אמירת שירת הים בשמחה גדולה נהיה פלי מוכן לקבל קדשה וטהרה
- 215.....קבלת על מלכות שמים מתוך שמחה מביאה רפואה ושמירה
- 217.....אמירת קריאת שמע בכונה - ממשיכה על האדם שמחה גדולה
- 218.....קבלת על מלכות שמים בשמחה מביאה השראת השכינה
- 219.....נעשה ונשמע אמרו כאחד

פרק י - לה אכל בשמחה לחמך

- 223.....מעלתה הגדולה של השמחה בשעת הסעודה ובברכת המזון
- 223.....השכינה הקדושה נמצאת בשלחנם של ישראל
- 224.....צריך לכבד את השכינה הקדושה שבאה לסעודתו
- 225.....האוכל בשמחה - השכינה שרויה בשלחנו
- 226.....ספור - סוד בריאותו הנעוץ בשמחתו הגדולה

תוכן הענינים

226	עקר השביעה - מהשראת השכינה בסעודה
227	על ידי אכילה בקדושה ובשמחה - יזכה לעלות מדרגה לדרגה
229	העצה לצאת ממעגל הקסמים היא השמחה בשעת האכילה
229	מדוע האכילה היא שעת מלחמה
230	מדוע היצר מנסה להפיל את האדם לעצבות באכילתו
231	האוכל בשמחה - הברכה מצויה במעיו
232	המואכלים מביאים את האדם לשמחה ורוח הקדוש
233	פונת האכילה - לשמח את הנפש
235	כיצד זוכה האדם ששלחנו יכפר עליו כמזבח
236	מאה ברכות בכונה ובשמחה גדולה
236	כפי שהאדם מברך בשמחה כן השכינה מברכת אותו בשמחה
238	עם זו צרתי לי תהלתי יספרו

פרק יא - בגבל עישור זמרו לו

	מעלתה וסגלתה העצומה והפלאית של השירה והנגון - להעלות ולרומם את האדם
243	לכל המדרגות בעבודת ה', ולהצילו מפל רע, ברוחניות ובגשמיות
244	שירו לו זמרו לו
245	מחילת עוונות על ידי השירה
246	השירה מכפרת עוונות
246	כח השירה לתקן את חטא אדם הראשון
247	סגלת השירות והתשבחות להגן על האדם מפל רע
248	מהשירים והנגונים - נעשים אורות המקיפים
248	השירה מכניעה ומבטלת את כל האויבים
249	כיצד נצלו ישראל משלשת האמות שבאו יחדו להלחם בישראל
250	המתקת כל הדינים על ידי השירה והנגונים

וישמחו בך ישראל

- 251 שירתו של האדם השונה יותר משירתם של המלאכים.....
- 252 עקר התביעה בְּדוֹרְנוּ - לעבד את השם מתוך שמחה ונגונים.....
- טעם ראשון - רק על ידי השירה מבטלים את הרוח רעה וזוכים להתגבר על היצר הרע.....
- 252 מדיע התורה פה הקפידה על עבודת השירה.....
- 253 הנגון מעורר את הרוח טובה ומכניע את הרוח רעה.....
- 254 עקר תקנות האדם להתקרב להשם יתברך היא על ידי הנגון.....
- 257 מהי עבודת השירה בימינו.....
- 258 הרוח רעה מביאה את האדם לצרות עין ומחלקת.....
- 259 כל תקנותו של האדם להנצל מהרוח רעה - היא רק על ידי השירים והנגונים.....
- 260 סגלתם של נגוני הלויים לברך את הטוב מהרע.....
- 260 יהושע כבש את יריחו על ידי שירים ונגונים.....
- 262 על ידי השירים והנגונים יצאו ישראל מהגלות.....
- 262 טעם שני - רק על ידי השירה זוכים להתחבר לאורה הגדול של התורה.....
- 263 עקר הדבקות להשם יתברך מהעולם הזה - על ידי נגון וזמרה.....
- 264 כיצד התעורר בתשובה המפקד הפולני.....
- 265 מדיע בעל הטחנת רחים קנה שְׁעוֹן מעורר.....
- 267 הנגון הוא מפתח מיוחד הפותח את כל השערים במרום.....
- 268 מדיע לא היתה תזמורת בסעודת אַחְשׁוּרוֹשׁ.....
- דוד המלך תקן לשיר שירה מאה פַּעְמִים בַּיּוֹם - כְּדִי לְבַטֵּל אֶת כָּל הַצְּרוֹת שְׂבָעוֹלָם.....
- 269 טעם שלישי - השירה מעוררת שפע רוחני מהעולמות העליונים.....
- 270 השירה - סוד הבריאה.....
- 271 טעם רביעי - שירת האדם מסלקת את המקטרגים המעכבים עלית התפלות.....
- 272 מדיע אין אומרים את השיר של יום בתפלת מנחה.....

תוכן הענינים

273 "נשמת כל חי" בהתלהבות שרפאה את הרבי

פרק יב - מועדים לשמחה

- 277..... מעלת השמחה והחדוה בשבתות ומועדי ישראל
- 277 סגלת סעודת ראש חודש
- 279 השמח עם השכינה בשמחתה - עולה עמה
- 279 המרבה בסעודת ראש חודש משמח את השכינה
- 280 שמחת השבת מקגלת לרפואה
- 281 בשבת השכינה יורדת לשכן אצל כל אחד מישראל
- 282 השכינה משמחת את ישראל בבואה
- 283 המבקר את החולה משמח את לבבו וממשיך עליו את השראת השכינה
- 284 מדוע רפואת החולה היא על ידי שמחה
- 284 רוח איש יכלכל מחלגו
- 285 החולה שהתרפא בזכותה של השמחה
- 286 מהי מלת הקסם - שהיה כה חשוב לחולה הרתוק למטתו לומר לחברו שבא לבקרו
- 287 השמח בחג הסכות - זוכה לשמירה ושמחה כל השנה
- 289 הדרך להמשיך את השמחה הגדולה שהיתה בבית המקדש
- 290 זוכה ורואה בשמחתה
- 290 אמירת ההגדה בליל הסדר מתוך שמחה וחדוה
- 291 מעלת ליל שבועות

פרק יג - על הנסים ועל הנפלאות

- 297..... עקר מלחמת יון היתה בשמחתם של ישראל
- 298 להפך את ההוד - לדוה

וישמחו בך ישראל

- 298מלחמת האור מול החושך.
- 299חיי מררו בקשי - ב'גון כחי כלה.
- 300מדוע צוו היינים לכתב דוקא על קרן השור.
- 300היינים בטלו את עצי המערכה והבכורים המביאים שמחה.
- 301היינים רצו לבטל את עבודת המנוחה ששמחה את ישראל.
- 302בטלו את עבודת בית המקדש שהוא מקור השמחה.
- 303בטלו את שלשת המצוות המביאות שמחה לעם ישראל.
- 305בטלו את שלשת המצוות המסמלות את גדלתם של ישראל.
- 305בשבת מתגלית מעלתם של ישראל.
- 306היהודי הרחוק ביותר מל את בנו בשמחה גדולה.
- 306על פי דעתם של ישראל נקבע כל מה שיקרה במרום.
- 307במועדי ישראל מתגלית חבתם של ישראל לפני המקום.
- 307עם ישראל משולים ללבנה המאירה בחושך.
- 308היינים גזרו לבטל את דלתותיהם של ישראל.
- 309כל הגזרה של היינים היתה כי לא שמחו בעבודת בית המקדש.
- הגס של חנכה היתה על ידי שהחשמונאים הראו את שמחתם בעבודת בית המקדש.
- 310
- 311כל חטאם היתה שלא עשו את עבודתם בשמחה וחיית.
- 311מהדרין מן המהדרין - להראות חביבותינו למצוות.
- 312עקר מצות הדלקת הנרות היא לשמח בשמחת הנסים שהיו בימים אלו.
- 313על ידי ההסתפלות על הנרות זוכה לשמחה כל השנה.
- 313גם פח השמן להראות חבתן של ישראל.
- 314עקר שמחתנו היא - על מה שהראה לנו השם את חביבותנו לפניו.
- 314מינס חנכה לומדים כיצד להחזיק מעמד בכל הגלות הארצה.
- 315ימי חנכה הם ימי שמחה והלל.

תוכן הענינים

- 316ימי שמחה והלל - ימי שמחה והלל
- 316השכינה היא שמחתו של ישראל
- 317אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה
- 317בחנכה מתברר לכל אחד שהכל רק לטובתו
- 318נצחון המלחמה - בכלל הבטחון בה'
- 318בחנכה מתגלית חביבותם של ישראל
- 319חנכת המשכן, בית המקדש, והמוצת
- 320סגלת נרות חנכה לזכות לבנים תלמידי חכמים
- 321מהי הדרך לזכות לכל ההבטחות הגדולות
- 321בשעת הדלקת הנרות מתגלה האור הגנוז
- 323כל ההדורים בנרות חנכה - פדי שידליק את הנרות מתוך שמחה
- 324פיצד זכה הרב לבן שהאיר את עיניהם של ישראל
- 325שמחת החנכה שהצילה ממנות
- 327זכרוננו של מעמד הדלקת נרות חנכה לא מש מלבנו של הקצין הרוסי
- 329שמחת החנכה שהצילה את היהודי באמצע היער

פרק יד - זכרון צדיקים יראו וישמחו

- 335.....עבודת היראה בשלוב עבודת השמחה בימי ראש השנה הקדושים
- 335פיצד אפסר לשמח בראש השנה שהוא יום הדין
- 337מהות היום של ראש השנה
- תועם ראשון - ראוי לשמח בו פיון שהשם הוא אבינו מלכנו, ויזכה אותנו
- 339במשפט
- 340זוכר יצוריו לחיים ברחמים
- 341תרוץ ראשון - השמחה של מצוה תזכה אותם בדין
- 342... מה גלה הנביא נחמיה לעם ישראל בראש השנה - שהביא להם שמחה גדולה

וישמחו בך ישראל

- הבטחת ה"חתם סופר" מי ששמח בראש השנה מפני שהתורה צוה לשמח בו,
 344 זוכה שיוציא השם לצדק דינו.....
- 345 תרוץ שני - יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי.....
- 346 השמחה האמתית והשלמה באה מתוך יראה ותשובה.....
- 347 צריך לבטח ברב חסדיו - שבודאי יקבלו בתשובה לפניו.....
- 347 תרוץ שלישי - לאחר התשובה זוכים לשמחה גדולה ממרום.....
- 349 תרוץ רביעי - השמח בראש השנה מעורר שמחה במרום וזוכה לשנה מתוקה.....
- 350 העצבות מעוררת את הדין במרום.....
- 351 תרוץ חמישי - הנביאים גלו לעם ישראל את חשיבותם במרום.....
- 353 על ידי ההכנה בחדש אלול יכול לשמח כראוי בראש השנה.....
- 353 תקעו בחדש שופר.....
- 354 טעם שני - עבודת ההמלכה מתוך שמחה וטוב לבב.....
- 356 על כל פשעים תכסה אהבה.....
- 356 טעם שלישי - עלינו להראות את שמחתנו הגדולה בהתעוררות התשובה שיש
 357 בקמים אלו.....
- 358 טעם רביעי - מצות תקיעת שופר - כדי לשמח בהתחדשות מלכותו ותברך.....
- 359 מעשה רב.....
- 359 טעם חמישי - מצות תקיעת שופר מהתורה ויש לקימה מתוך שמחה של
 360 מצוה.....
- 361 השופר משפיע יראה ושמחה לכל השנה.....
- 362 עשרה קולות השופר - כנגד עשרה מיני נגינה.....
- 363 טעם ששי - עקר השמחה היא רק על ידי היראה.....
- 364 ממו אליו אברח.....
- 364 טעם שביעי - עקר הדין בראש השנה הוא על קיים המצוות בשמחה כל
 365 השנה.....
- 367 טעם שמיני - רגע המפגש המרגש של הנשמה עם בוראה.....

תוכן הענינים

368	כָּל חַיִּית הָאָדָם הוּא מֵהֲרַגַע הַקָּדוֹשׁ בְּיִתְרָ בְּשָׁנָה.....
	טעם תְּשִׁיעִי - בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעוֹרְרֶת בְּמִרוֹם הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיְתָה בְּרֹאשִׁית
369	הַבְּרִיאָה.....
	כָּל מֵה שְׂאָרַע לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּרֹאשִׁית הַבְּרִיאָה - מִתְרַחֵשׁ בְּכָל שָׁנָה בְּרֹאשׁ
370	הַשָּׁנָה.....
	טעם עֲשִׂירִי - עַל יְדֵי שִׂמְחָתוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִזְכֶּה לְשָׁנָה שְׂמֵחָה
372	הַצְּדִיקִים זֹחֲלִים וְרוֹעֲדִים מֵאִימַת הַשֶּׁם יִתְבַּרַךְ - אֲבָל בְּטוֹחִים בְּחֶסֶדוֹ
373	שִׁיחָה סוּף וְקֶזֶז לְכָל צְרוּתֵינוּ.....
374	טעם אֶחָד עֶשֶׂר - כָּל הַדִּין הוּא רַק לְטוֹבָה, כִּי גַם הַיְסוּרִים נוֹעְדוּ לְהִטִּיב עִמּוֹ לְנַחַח
375	נְצָחִים.....
	טעם שְׁנַיִם עֶשֶׂר - אֲשֶׁרֵינוּ כִּי צִדֵּק אֶת נַפְשׁוֹ בְּשָׂעָה קְלָה.....
376	טעם שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר - בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עוֹסְקִים בְּתַקוּן חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁעָקְרוּ הוּא
377	פְּנֵם הָעֲצָבוֹת.....
	טעם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר - בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עֹבְדֵינוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה - שֶׁרֵאשִׁיתָה לְצִאת
377	מִהָעֲצָבוֹת וְלִזְכוּת לְשִׂמְחָה
	מִדוּעַ כְּשֶׁחָל רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשִׁבְתָּ לֹא תוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר.....
379	אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחְרְדוּ.....
379	לֹא הִבִּיט אָנוּ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בַּיִשְׂרָאֵל.....
380	בְּשִׁבְתָּ זֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְמַדַּת הַיִּרְאָה.....
381	סִגְלָה לְהַצְלָחָה בְּכָל הַשָּׁנָה
382	כִּי־צַד זֹכִים שֶׁתְּכַלֶּה שָׁנָה וְקִלְלוֹתֶיהָ וְתַחֵל שָׁנָה וּבִרְכוּתֶיהָ.....
383	דוֹקָא כְּשֶׁדָּנִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הַדִּין הֵם זֹכִים לְצִאת זַפְאִים בְּדִין.....
384	מֵה הִיָּה עֶשֶׂר נִסְיוֹן הָעֲקֻדָּה.....
385	שְׂמֵחַת הַמִּצְוֹת מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְתְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה.....
386	כָּל מַגְמָתוֹ שֶׁל הַיַּצֵּר לְהַבִּיא אֶת הָאָדָם לְאִיּוֹשׁ וְעֲצָבוֹת.....
387	בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם.....
389	

וישמחו בך ישראל

- 389 המלכת השם יתברך - על ידי קבלת כל מה שעובר עליו בשמחה
- 391 רמזי השופר
- 391 בשמחה יגילון כל היום
- 392 כבן השב לאביו אוהבו
- 393 היטיבו נגן בתרועה
- 394 השמחה שהמתיקה את כל הדינים בראש השנה
- 395 לסכום:
- וישנם כמה טעמים נפלאים לשמחה הגדולה השורה במרום בימי ראש השנה
- 396 הקדושים
- והנה ישנם כמה טעמים נפלאים לחייבה ומעלתה העצומה של השמחה בימי ראש השנה הקדושים
- 396 וישנם כמה טעמים למעלת העבודה על מדת השמחה בתורה ומצוותיה בימי ראש השנה הקדושים
- 399 וישנם כמה נתיבות ודרכים כיצד לזכות לשמחה בראש השנה
- 400

שער התפילה

- 403 תפלה נפלאה לשמחת המצוות

הַקְדָּמָה

הִנֵּה יָדוּעַ וּמְפָרָסָם בְּשֹׁעַר בַּת רַבִּים, דְּבַרְיָהֶם כְּלַפִּידִים וּכְגַחְלֵי
אֵשׁ בּוֹעֲרִים, שֶׁל חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים, וְשֶׁל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת, רֵאשׁוֹנִים
כְּמִלְאָכִים, רַבֵּי שְׂמֵעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א, הָאֲרִיז"ל, הַבַּעַל שֵׁם טוֹב
זִיע"א, הַגַּר"א זִיע"א, וְשֹׁאֵר גְּדוּלֵי הָאָמָה וּמְאוֹרֶיהָ. אֲשֶׁר דְּבָרוּ
רְבוֹת וְהִרְחִיבוּ אֶת הִירְיָעָה וּפְרָסוּ אוֹתָהּ בְּכָל הַקֶּפֶה וּצְדָדֶיהָ, עַל
כִּחָה הָעֲצוּמָה וְעַל עֹז גְּדֻלָּהּ וְרַב תְּקִפָּהּ, וּמַעֲלָתָהּ הַנּוֹרָאָה וְהַעֲצוּמָה
שֶׁל ה"שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה", אֲשֶׁר הִנֵּה גְדוּלָּהּ וְעֲצוּמָהּ מְאֹד בְּשִׂמִי
מְרוֹמִים, וְעַל יָדָהּ נִתְּן לְהַעֲפִיל וְלַעֲלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה בְּעֶסֶק
הַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה וּבַעֲבוּדַת הַתְּפִלָּה וְקִיּוּמָן שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת
וְלִזְכוּת לְכָל הַמַּעֲלוֹת בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם. "כִּי כָּל עֲלִיּוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם
תְּלוּיּוֹת בְּשִׂמְחָתוֹ, וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה גְדוּלָּהּ, הוּא זוֹכֵה
לַעֲלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה לְלֹא כָּל מוֹנֵעַ וּמַעֲכָב". (לִיקוּ"ל הוֹדָאָה ו, כד,
מִנְחַת אֱלֶזֶר מִמוֹנְקָאטֶשׁ - עִירוֹבִין נז).

כִּי גְדֻלָּהּ וְעֲצוּמָהּ מְאֹד עַד גְּבֵהֵי שָׁמַיִם כִּחָה הַנּוֹרָאָה שֶׁל
שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה, אֲשֶׁר בְּכִחָהּ הַגְּדוֹל לְכָלוֹת וְלַהֲכַרִּית, לְהַכְנִיעַ
וּלְבַטֵּל לְחִלוּטִין אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת הַקְּשׁוֹת, וְאֶת כָּל הַמְּקַטְרָגִים
וְהַמְּשֻׁטְיָנִים הָעוֹמְדִים לְכָל אָדָם בְּדַרְכֵי עֲלִיתוֹ, וְאֲשֶׁר מְנַסִּים
בְּכָל כַּחַם לְהַפְרִיעוֹ וּלְמַנְעוֹ מֵעֲבוּדָתוֹ אֶת קוֹנוֹ, וְהִיא אֲשֶׁר בְּכִחָהּ

וישמחו בך ישראל

הגדול לפתח לו את כל שערי הקדשה העליונה. (הגר"ח פלאגי נפש חיים - ערך שמחה)

והנה האמה הישראלית הצטיינה תמיד בשמחתה וחדותה הרבה בכל המצבים והזמנים, ומעלתם וחשיבותם של ישראל מאז ומעולם היתה בשמחתם הגדולה בכל מצבי החיים המשתנים, ומשום כך אנו רואים שאין שום שפה ולשון אשר יש בה כה הרבה בטויים וכנויים למדת השמחה כפי שישנם בלשון הקדש, אשר בה ישנם עשרה שמות ובטויים שונים למדת השמחה: ששון, שמחה, דיצה, חדוה, רנה, גילה, עליצות, עליזות, וכו'.

ועקר הקשי הגדול של הגלות הארצה והקשה שאנו שרויים בה, הנו העצבות הקשה וחסרון השמחה אשר נגרם על ידי חרבן בית המקדש, אשר נקרא (תהלים מח ג) "משוש כל הארץ", מפני שכל מי שנקנס אליו עצוב ודואג - היה יוצא ממנו שמח בשמחה עצומה, וכל מי שלא ראה את שמחת בית השואבה בחג הסוכות בבית המקדש, לא ראה שמחה מימיו (סוכה פ"ה מ"א).

ועכשו הפסדנו את כל זאת, ונשכחה כל שמחה וחדוה אמתית מעם ישראל. ולכן פאשר הנביא ירמיה מקונן על חרבן בית המקדש, הוא מזכיר רבות את חסרונה הגדול של השמחה אשר נגרם על ידי חרבן בית המקדש, כמו שכתוב (איכה ה טו) "שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחלנו", ועוד.

וכן פאשר הנביא ישעיה מקונן על חרבנו של בית המקדש, הוא מזכיר רבות את חסרונה הגדול של השמחה אשר נגרם מקרה, כמו שנאמר בנביא (ישעיה כד יא) "ערבה כל שמחה, גלה משוש הארץ", וכן (ישעיה טז י) "ונאסף שמחה וגיל מן הפרמל, ובפרמים לא ירנו".

הקדמה

כי עקר החסרון והצער והקשי הגדול והעצום בחרבן בית המקדש, הוא מפני שכאשר נחרב בית המקדש אבדנו את מדת השמחה, ונלקחה והתבטלה מעם ישראל השמחה הגדולה והעצומה והחדוה התמידית אשר היתה שוררת בכל עת בבית המקדש, אשר היא המקור והשרש והפלי לזכות לכל הברכות,

וזאת מפני שהשמחה היא הדרך לזכות להשראת השכינה, שאינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל), ועל ידי כך זוכה האדם לכל הברכות וההשפעות בכל התחומים והמישורים, ברוחניות ובגשמיות, ולכן על ידי חסרון השמחה אבדנו את כל השפע והברכה, ברוחניות ובגשמיות.

אבל הקדוש ברוך הוא, ברחמיו הגדולים ובחסדיו המרבים, מקדים תמיד רפואה למכה, והוא הקדים לכה את כל התרופות והשקויים וסמי המרפא לעצבות הקשה ולכל הדאגות והיגון העמקים אשר יתגברו על עם ישראל בכל שנות גלות הארצה והקשה ואשר יתעצמו ביותר באחרית הימים לפני בוא גואלנו.

וזאת מפני שבתורה הקדושה ישנם את כל השקויים וסמי המרפא ואת כל הנותיבות והדרכים, העצות והסגלות כיצד להוציא את האדם מהעצבות הקשה ולהכניס בו שמחה פנימית ועמקה אשר תצא ממנו ותשפיע על כל סביבתיו, כמו שנגאמר (תהלים יט ט) "פקודי ה' ישירים משמחי לב".

כי בתורה הקדושה ובקיום מצוותיה נשארה השמחה כמו שהיתה בזמן שבית המקדש היה קיים, והיא לא התמעטה ולא פחתה, כמו שכתבו חז"ל (ברכות כב) שדברי תורה אינם מקבילים טמאה (עבודת עבודה, פ' וארא).

וישמחו בך ישראל

ולכן כְּאִשֶּׁר הָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הוּא זוֹכֵה לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי בַּתּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה יִשְׁנֶנּוּ אֶת כָּל הָעֲצוֹת לְכָל הַמַּצְבִּים הַמְרַכְּבִים וְהַקְּשִׁים שֶׁיִּשְׁנֶם בְּחַיֵּי הָאָדָם, וְעַל יְדֵהּ הוּא זוֹכֵה לְדַעַת מֵה הֵן הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת, הַמְסֻלּוּלִים וְהַנְּתִיבוֹת, לְהִגִּיעַ בְּכָל הַמַּצְבִּים וּבְכָל הַזְּמַנִּים לְשִׂמְחָה פְּנִימִית תְּמִידִית וְעִמְקָה.

סֵפֶר זֶה הֵנוּ הַחֵלֶק הַשְּׁנַי בְּסֵדֶרֶת הַסְּפָרִים עַל הַשִּׂמְחָה, כְּאִשֶּׁר קוֹדְמוֹ הוּא סֵפֶר "שִׂמְחַת עוֹלָם" - חֵלֶק רִאשׁוֹן - הָעוֹסֵק בְּכַתְּהָ הַגְּדוּל וּבַמַּעֲלָתָהּ וְחִשְׁבֹּתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל מֵדַת הַשִּׂמְחָה בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם - לְעִמַּת גְּנוּתָהּ שֶׁל מֵדַת הָעֲצָבוֹת, לְהַשְׁפִּיעַ עַל חַיֵּי הָאָדָם בְּכָל הַתְּחוּמִּים וְהַמִּישׁוּרִים, הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת.

וְבוֹ יִשְׁנֶם כָּל הַדְּרָכִים וְהַנְּתִיבוֹת, הָעֲצוֹת וְהַסְּגֻלוֹת, כִּי־צַד לְזִכּוֹת לְשִׂמְחַת חַיִּים בְּכָל מַצָּב וּבְכָל עֵת בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם.

וְאֵלּוּ סֵפֶר זֶה "וַיִּשְׂמְחוּ בְּךָ יִשְׂרָאֵל" - חֵלֶק שְׁנַי - מֵתַמְקֵד בְּחִשְׁבֹּתָהּ וּמַעֲלָתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשִּׂמְחָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְפִתּוֹחַ לְאָדָם אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים וְלְהַעֲלוֹתוֹ מִדְּרָגָה לְדְרָגָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. הֵן עַל מַעֲלַת הַשִּׂמְחָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְהֵן בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, וְכֵן בְּקִיּוּם כָּל הַמַּצְוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְכֵן עַל עִבּוּדַת הַשִּׂמְחָה בְּחַגִּים וּמוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה.

בְּסֵפֶר זֶה אֶסְפְּנוּ אֶת כָּל הַנְּתִיבוֹת, הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת, כִּי־צַד יְכוּל כָּל אָדָם לְזִכּוֹת לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, הֵן בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְהֵן בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, וְכֵן בְּקִיּוּם כָּל הַמַּצְוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְאִף בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה וּבִרְפַת הַמְּזוֹן, וְכֵן בְּחַגִּים וּמוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה, וְאִף בְּשָׂאֵר חֻלְקֵי עִבּוּדַת הַשֵּׁם הַקְּיָמִים בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם כָּלוּ.

כִּי־צַד גִּשְׁט מִיחָד נִתֵּן בְּסֵפֶר כִּי־צַד יְכוּל כָּל אֶחָד לְצַאת מִכָּל

הקדמה

העצבות והדאגות, ולזכות לעבד את השם יתברך בשמחה גדולה ובטוב לבב, ולזכות להיות שרוי בשמחה בעבודת השם יתברך למרות כל המעברים והנסיונות העוברים על כל אחד בימי חייו, ומה היא הדרך לזכות לשמחה פנימית ועמקה בכל מצבי החיים המשתנים.

ספר זה, כקודמו, נכתב מתוך שיחות ושיעורים שנאמרו במהלך השנים לפני חברים מקשיבים מקהלים רבים ומגוונים, והם אשר בקשני לחקק את הדברים עלי גליון למען ישמרו הדברים בזכרונם וישארו ימים רבים להחיות עם רב. והוא יוצא לאור לעלוי נשמת אאמו"ר הרב מאיר שלמה זצ"ל אשר הצטיין בשמחת חיים מיחדת, וצהלתו תמיד היתה נפרת על פניו למרות כל המארעות הקשים שעברו עליו בימי חייו, וכן בשיחותיו הרבות ברחבי הארץ היה מעורר רבות על חשיבותה וגדל מעלתה של מדת השמחה ההכרחית בעבודת השם, כאשר כל מי ששמע את שיחותיו הרבות על חשיבותה הגדולה של מדת השמחה - הדברים שיצאו מלב טהור חוללו מהפך בקרבו והוא שנה את כל ארחות חייו, והתחיל לחיות חיים מלאי שמחה ואמונה.

וכן לעלוי נשמת אפי הצדקנית עליה השלום, אשר היתה מקבלת תמיד כל אדם בסבר פנים יפות, מתוך שמחה, כאשר היא הצטיינה במיחד בשמחת המצוות בשלוב יראת שמים פנימית ועמקה.

יהי רצון שיהיו מליצי ישר על כל המושפחה ועל כל בית ישראל, ונזכה בקרוב לשמח בשמחת הגאולה, בבגנו בית המקדש, במהרה בימינו אמן.

פֶּדָה א

שֵׁשׁ אֲנָכִי
עַל מַצּוֹתַיִךְ

שש אנכי על מצוותיך

פָּדָא
שש אנכי על מצוותיך

מעלתו והשיבותו הגדולה והעצומה של
קיום המצוות מתוך שמחה וטוב לבב

סוד עלייתם של הצדיקים
לדרגותיהם המפלאות

הנה כל אחד ואחד מעם ישראל חפץ ומשתוקק בכל לבו
ומאדו להעפיל ולעלות מדרגה לדרגה בעבודת ה', לעלות
ולהתעלות במעלות הקדשה והיראה, ולהכנס אל הקדש
פנימה כמו שזכו כל הצדיקים והחסידים במשך כל הדורות
כלם.

אבל כל אדם חושב בדעתו, שבודאי בשביל לזכות לכהן
עליו לענות בצום נפשו שנים ארוכות, לסגף עצמו מכל
תענוגות העולם הזה ימים רבים, לטבל במקנאות קרים,
ולהוסיף עוד סגופים שונים וקשים במשך תקופות ארוכות,

וישמחו בך ישראל

וְכָלֵי הָאֵי וְאוֹלֵי יִזְכֶּה לְזַכֶּךָ אֶת נַפְשׁוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, כְּדֵי שִׁפְתָּחוּ לוֹ שְׁעָרֵי הַקִּדְשָׁה.

עד שִׁבְרֹבוֹת הַיָּמִים יִזְכֶּה לְהַעֲפִיל וּלְהַגִּיעַ לְדַרְגוֹתֵיהֶם הַגְּבוּהוֹת וְהַמְּפֹלְאוֹת שֶׁל רְבוּתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, אֲשֶׁר זָכוּ לְרֵאוֹת מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ וְכָל רֵז לֹא הָיָה נִסְתָּר מֵהֶם, וְהָיוּ נִהִירִין לָהֶם שְׁבִילֵי הַשָּׁמַיִם כְּשְׁבִילֵי הָאָרֶץ, וְזָכוּ לְשַׁדֵּד אֶת כָּל מַעֲרֻכוֹת הַטֶּבַע בְּהַבֵּל פִּיהֶם, כְּאֲשֶׁר כָּל הַבָּא אֵלֵיהֶם נוֹשָׁע בְּבִרְכַּת קִדְשָׁם כְּאֲשֶׁר כָּלֵם נוֹכָחִים לְרֵאוֹת בְּכָל עֵת פִּיצַד הַטֶּבַע וְהַנְּסִים הָרִי הֵם אֶחָד אֶצְלָם, כִּי הִתְעַלּוּ וְהַעֲפִילוּ מֵעַל כָּל גְּבוּלוֹת הַטֶּבַע וּמִגְּבוּלוֹת הַחֹמֶר הָעָכוּר, עַד שֶׁזָּכוּ לְשַׁדֵּד אֶת כָּל מַעֲרֻכוֹת הַטֶּבַע.

וְהִנֵּה מִבְּטִיחַ הָאָרֶץ יִקְדוּשׁ (הַקְּדָמָה לְשַׁעַר הַמִּצְוֹת), שֶׁדָּבַר זֶה הֵנוּ שׁוֹה לְכָל נֶפֶשׁ וּלְכָל אָדָם בְּכָל מַדְרָגָה שֶׁהוּא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲשֶׁר יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְּדוּלָּה, "בְּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְרוּחַ הַקִּדְשׁ", וְעַל יְדֵי כֵן יִפְתָּחוּ לוֹ כָּל שְׁעָרֵי הַקִּדְשָׁה, וְיִזְכֶּה לַעֲלוֹת מַדְרָגָה לְדַרְגָּה בְּמַעֲלוֹת הַקִּדְשָׁה לְלֹא כָּל מוֹנַע וּמַעֲכָב, וְיִתְגַּלוּ בְּפָנָיו כָּל חֲכָמוֹת הַתּוֹרָה וְסוּדוֹתֶיהָ, עַד שִׁיזְכֶּה לְהַתְעַלּוֹת לְמַדְרָגוֹת עֲצוּמוֹת וּמְפֹלְאוֹת מְאֹד.

וְהִנֵּה אֶחָד מֵעֲנֻקֵי הַדּוֹרוֹת הַגְּדוּלִים בְּיֹתֵר אֲשֶׁר קָמוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל בְּדוֹרוֹתָיו, אֲשֶׁר הָאִיר אֶת כָּל שָׁמַי הַמְּזָרַח בְּתוֹרָתוֹ וְגָלָה וְהוֹצִיא לְאוֹר תְּעַלּוּמָה, וְגָלָה אֶת רְזִיָּה שֶׁל הַתּוֹרָה וְאֶת סוּדוֹתֶיהָ הַצְּפוּנִים וְגִנְזוּזִים בָּהֶן, וְסִגְר וְאִין פּוֹתַח וּפְתַח וְאִין סוּגְר, עַד שֶׁכָּתַב עָלָיו מֶרֶן הַחִיד"א (מְדַבֵּר קְדִימוֹת מַעֲרָכָה א כו)

שש אנכי על מצוותיך

שְׂבוּדָאֵי הוּא זָכָה לְגִלּוּי אֱלֹהֵינוּ, אֲשֶׁר הֵבִיא לּוֹ אֶת אִפְרַרְהָה אֲדָמָה וְהִזָּה עָלָיו לְטַהֲרוֹ, כִּי לֹא־כָּף לֹא יָכוֹל בַּר אָנוּשׁ לְהַגִּיעַ לְדַרְגּוֹת כַּה מְפֹלְאוֹת וְעִצּוּמוֹת, וּלְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת כַּה נֹרְאוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וְהִיא צוּפָה וּמְבִיט מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְכָל רֵז לֹא אָנִיס לִיָּה מַעֲשֵׂה אָדָם וְתַחֲבוּלוֹתָיו, וְכָל גִּלְגּוּלָיו וְתַקּוּנֵי נַפְשׁוֹ, וְהִיא יוֹדַעַת שְׁפֵת הַחַיּוֹת וְצִפְצוּפֵי עוֹפוֹת, כְּעֵדוֹת תְּלִמִּידוֹ הַקְּדוֹשׁ הַמְּהֻרָּח"ו, הֵלֵא הוּא מֶרֶן הַגַּה"ק רַבִּי יִצְחָק לוֹרִיא אֲשֶׁכְּנִזִּי זִיע"א.

וְהִנֵּה הָאָר"י הַקְּדוֹשׁ, חֲשַׁף וּגְלָה אֶת הַסְּגָלָה לְעַם סְגָלָה, כִּי־צַד הוּא זָכָה לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת מְפֹלְאוֹת פְּאֵלוֹ, וְכָתַב שְׁזָכָה לְכָל זֹאת עַל יְדֵי שֶׁהוּא הָיָה שֶׁשׁ וְשִׁמְח בְּשִׂמְחָה עִצּוּמָה בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה אֲשֶׁר זָכָה לְקַיֵּם כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב, וְכֹאֲדָם אֲשֶׁר מִצָּא מְטֻמּוֹן זָהָב גָּדוֹל שֶׁשְׁוִיו עִצּוּם.

שְׂמֵחַת הַמִּצְוֹת – הַמִּצְוָה רֵאשׁוֹנָה שְׂמֵחֵימִים בְּבַר מִצְוָה

וַיֵּשׁ לְדַעַת שֶׁהַשְּׂמֵחָה בַּמִּצְוֹת אֵינָנָה הַדּוֹר שֶׁל מִצְוָה בְּלִבָּד, אֲלֵא הִנֵּה חוֹבָה גְּמוּרָה מִהַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַל הַ"חֲתָם סוּפֵר" זִיע"א (חֲתָם סוּפֵר פ' וַיְחִי, וּדְרָשׁוֹת חֲת"ס, לְבַר מִצְוָה), אֲשֶׁר הַמִּצְוָה הֵרֵאשׁוֹנָה מִהַתּוֹרָה שֶׁהָאָדָם מְקַיֵּם בְּעַת הַגִּיעוֹ לְגִיל בַּר מִצְוָה בַּהֲפָנְסוֹ לְעַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת הִנֵּה מִצְוֹת הַשְּׂמֵחָה, אֲשֶׁר הִיא מִצְוָה תְּמִידִית, שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְשִׂמְח

וישמחו בך ישראל

תמיד בקבלת על מלכות שמים מתוך שמחה של מצוה, כמו שנאמר בתורה (דברים כח מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב", והטעם שהתורה לא פתבה את חובת השמחה, מפני שאי אפשר לצוות את האדם במצות עשה לשמח בקבלת על על צוארנו, כי אם כן - השמחה עצמה תהיה עליו לעל על צוארו, אלא אנחנו שמחים מעצמנו על כן שזכינו לקבל על תורתנו עלינו. עד כאן דברי הקדושים.

וה"חתם סופר" זיע"א אף דרש זאת במקלות עם, בשמחת הבר מצוה לבנו בעל ה"כתב סופר" (כמובא בדרשות החתם סופר).

וכן כתב הרמב"ם (סוף הלכות לולב) שהשמחה במצוות חיוב גמור הוא, לאחר שמתאר הרמב"ם את השמחה הגדולה אשר ערכו חסידים ואנשי מעשה בבית המקדש בשמחת בית השואבה, וזה לשונו: השמחה שישמח האדם בעשיית המצוות ובעבודת הקל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר (דברים כח מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה, ועבדת את איביך".

השמחה בקיום המצוות מצוה בפני עצמה

וכן כתב רבנו בחיי על הפסוק (דברים כח מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה", וזה לשונו:

יש אנמי על מצוותך

יאשימנו הכתוב בעבדו השם יתברך, ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחיב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה - מצוה בפני עצמה היא, ומלבד השכר שיש לו על המצוה - יש לו שכר על השמחה. עד כאן לשונו.

וכן כתב בעל ה"בן איש חי" זיע"א (הקדמה לפרשת ראה), שהתורה צוה אותנו לשמח בחגים ובמועדים, ועשתה את השמחה במועדים מצוה בפני עצמה כדי שהאדם יקבל שכר על השמחה בפני עצמה, וזאת כדי ללמדנו כמה חביבה השמחה לפני ה' וכמה חיב האדם להזהר בה.

ויש לדעת שהשמחה בקיום המצוות היא מצוה בפני עצמה, וכאשר האדם עושה מצוה ללא שמחה, יש חסרון גדול למצוה, וכל שכן אם היא נעשית בעצבות. ולכן התורה הדגישה את חיוב השמחה במועדים לעשותה מצוה בפני עצמה, כדי ללמדנו את מעלתה של השמחה במצוות. עד כאן דבריו הקדושים.

חשיבות המצוה במרום לפי שמחתו בקיומה

וכתבו גדולי הדורות שמעלתה של המצוה וחשיבותה במרום, היא לפי השמחה אשר האדם שמח בעת קיומה, כמו שכתבו בעל ה"ארחות צדיקים" (שער השמחה) ובעל ה"ראשית חכמה" (שער האהבה פרק י'), שכל מי שעושה את המצוות בשמחה,

וישמחו בך ישראל

יש לו שֶׁכָּר פִּי אֶלֶף יוֹתֵר מִמִּי שְׁעוֹשָׂה אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת,
וְשָׁקִיִּים הַמִּצְוֹת עָלָיו הוּא כְּמִשָּׂא כְּבֹד.

וּמְקוּרֹו הוּא בְּדַבְרֵי חַז"ל (סוטה לא), שֶׁכָּתְבוּ שְׂאֵלוּ שְׁמִקְיָמִים
אֶת מִצְוֹת ה' מִתּוֹךְ יִרְאָה, זְכוּתָם מְגַנָּה עַד אֶלֶף דּוֹרוֹת, וְאֵלוּ
אֵלוּ שְׁמִקְיָמִים אֶת מִצְוֹת ה' מִתּוֹךְ אֲהַבָּה, זְכוּתָם מְגַנָּה עַד
אֶלְפִים דּוֹרוֹת.

וּבְאֵר הַ"אֹר הַחַיִּים" הַקְּדוֹשׁ (דברים ז ט), שֶׁהֵטַעַם לְכַף הוּא
מִפְּנֵי "שֶׁהַקְּטָן שְׁבֹאוֹהֵבִים הוּא כְּפָלִים כְּגֹדֹל שְׁבִירָאִים", כְּלוּמֹר
שְׁמִי שְׁעוֹשָׂה אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִחָה וְאֲהַבַת ה', אֲפִלּוּ
אִם אֲהַבְתוּ הֵנָּה בְּמַדְרָגָה קְטַנָּה בְּיוֹתֵר - זְכוּתוֹ הִיא בְּכָפְלִים
אֲפִלּוּ מִמִּי שֶׁדַּרְגָּתוֹ הֵנָּה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר בְּיִרְאָת שְׁמַיִם, וְהוּא
זוֹכֵה לְקִיָּם אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׁלְמוֹת הַיִּרְאָה, מִתּוֹךְ מַדַּת הַיִּרְאָה
הַגְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַמִּצְוֹת הִיא "הַשְּׂמִחָה
בְּמִצְוֹת", וְעַקֵּר חֲשִׁיבוֹתָן שֶׁל הַמִּצְוֹת בְּמָרוֹם הוּא לְפִי
זְהִירוֹתוֹ שֶׁל הָאֵדָם לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִחָה גְּדוּלָּה
וְחֻדְוָה רַבָּה וּמִתּוֹךְ אֲהַבַת ה'.

כִּי עַקֵּר חֲשִׁיבוֹתָה שֶׁל הָעֶבֶדוּהָ הִיא כְּאֲשֶׁר הִיא נַעֲשִׂית
מִתּוֹךְ אֲהַבַת ה', וְכְאֲשֶׁר הָאֵדָם מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת בְּשְׂמִחָה,
הוּא מְקַיֵּם מִצְוֵה דְאוּרִיתָא שֶׁל "וְאֲהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", כְּמוֹ
שֶׁכָּתַב רִש"י הַקְּדוֹשׁ, "וְאֲהַבְתָּ אֶת ה'" - עֲשֵׂה דְבָרָיו מֵאֲהַבָּה.

וְכֵן כָּתַב הַשֵּׁל"ה הַקְּדוֹשׁ (עשרה מאמרים מאמר א), שֶׁהַמְקַיֵּם

שש אנכי על מצוותך |

מצוות בשמחה הוא מקיים בכך את מצות "ואהבת את ה' אלקיך". וכן כתב בעל התניא (תורה אור פרשת וארא), שעקר העבודה מאהבה היא שמחת הנפש בעבודה וקיום המצוות בשמחה.

שֶׁכֶּר הַשְּׂמֵחָה בַּמִּצְוָה – יוֹתֵר גְּדוֹל מִשְׂכָּרָה שֶׁל הַמִּצְוָה

וּכְתָבוּ עוֹד גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁהַשְּׂמֵחָה אֲשֶׁר הָאָדָם שֶׁ
יִשְׂמַח בְּקִיּוּם הַמִּצְוָה חֲשׂוּבָה בְּמֵרוֹם אִף יוֹתֵר מֵעֲצָם קִיּוּם
הַמִּצְוָה בְּעֲצָמָה, וְלִכֵּן שְׂכָרָה שֶׁל הַשְּׂמֵחָה בַּמִּצְוָה הֵנּוּ גְּדוֹל
מְאֹד בְּשָׂמִים, וּמְקַבְּלִים עַל כֵּךְ שְׂכָר אִף יוֹתֵר מִמָּה שֶׁמְקַבְּלִים
עַל קִיּוּם הַמִּצְוָה עֲצָמָה.

וְכֵן כָּתַב בְּעַל ה"חֲרָדִים" זִיע"א (פֶּרֶק בַּ מִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בֶּאֱרֶץ),
שֶׁעֲקָר שְׂכָר הַמִּצְוָה הִיא עַל הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הָאָדָם
שִׂמַח בְּעַת קִיּוּמָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח מו): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
עִבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּשִׂמְחָה".

וְכֵן כָּתַב הַחִיד"א זִיע"א (צִיפּוֹרֵן שְׁמִיר, סִימֹן יא אוֹת קסא), שֶׁהַשְּׂכָר
עַל הַשְּׂמֵחָה אֲשֶׁר הָאָדָם שִׂמַח בְּקִיּוּם הַמִּצְוָה הֵנּוּ הֵרֵבָה יוֹתֵר
גְּדוֹל מִהַשְּׂכָר שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל עַל קִיּוּם הַמִּצְוָה עֲצָמָה, וְלִכֵּן
שְׂמֵחָה רֵאשִׁי תְּבוּת: שְׂמֵחַת מִצְוָה חַיִּיב הוּא. לְרַמֵּז עַל גְּדוֹל
חֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל הַשְּׂמֵחָה בַּמִּצְוָה בְּשָׂמִי מְרוֹמִים.

וְכֵן כָּתַב ה"חֲתָם סוֹפֵר" זִיע"א (תּוֹרַת מֹשֶׁה, פֶּרֶשֶׁת פִּנְחָס דף שֵׁנח),
שֶׁהַשְּׂמֵחָה אֲשֶׁר הָאָדָם שִׂמַח בַּמִּצְוָה חֲשׂוּבָה בְּמֵרוֹם יוֹתֵר

וישמחו בך ישראל

מקיום המצוה בעצמה, ולכן האדם מקבל שכר על השמחה במצוה יותר מהשכר שהוא מקבל על קיום המצוה בעצמה. וזה לשונו:

"והנה ידוע שהשמחה שהאדם שמח במצוה הוא יותר ממצוה גופא, ויש שכר על השמחה יותר משכר של מצוה עצמה".

"ועקר המצוה הוא שמחת המצוה ששמח שזכה לקיים מצוה". (תורת משה ח"ה עמוד שז).

וכן כתב רבנו בחיי (כד הקמת, אות שמחה), כי עקר שלמות המצוה היא לפי השמחה ששמח בה, והשמחה במצוה חשובה יותר מהמצוה עצמה.

וכן כתב רבי משה בן מכיר זיע"א, בעל "סדר היום" (יום הפורים): "שמחת המצוה ואהבתה היא עקר עשייתה".

היצר מנסה בכל כחו למנע את השמחה במצוות

וכתבו השל"ה הקדוש זיע"א (עשרה מאמרות מאמר ג), והגה"ק רבי יעקב אבוחצירא זיע"א (גנזי המלך, אות סו), וה"חפץ חיים" זיע"א (בספרו ח"ב פ"ג), שלכן כאשר רואה היצר הרע שהוא לא יוכל לבטל את האדם מקיום המצוה, הוא מנסה בכל כחו למנע את האדם שלא יקיים את המצוה מתוך שמחה וחדוה, אשר היא עקר חשיבות ומעלת המצוה במרום.

שש אנכי על מצוותיך

שמחת המצוות מביאה הצלחה וברכה גדולה

והנה על שמחתו של האדם במצוות משלמים לו שכר
כבר בעולם הזה, כמו שכתבו חז"ל (מדרש תנחומא, פ' תזריע
ה): אמר הקדוש ברוך הוא, אם אתם משמרים את מצוותי
ותשמחו בהם, אני מוסיף לכם שמחה, שנאמר "ויספו ענוים
בה' שמחה". וכן כתב האריז"ל (הקדמה לשער המצוות), שכל
השכר אשר הבטיחה תורה שיקבל האדם בשכרן הגדול של
המצוות בעולם הזה, כגון "כבוד את אביך ואת אמך למען
יארכון ימיה".

וכן מה שכתבו חז"ל (קידושין לט) "כל העושה מצוה
כמאמרה מאריכין לו ימיו ושנותיו", הוא רק כאשר האדם
מקים את המצוה מתוך שמחה גדולה, ושמח בקיומה של
המצוה כמוצא שלל רב.

אבל כאשר אינו מקים את המצוות מתוך שמחה, אינו
זוכה להבטחות הגדולות אשר הבטיחה תורה בשכרן של
המצוות.

והטעם לכך הוא, מפני שרק על ידי שמחתו בקיום
המצוה הוא זוכה לאורה הפנימי של המצוה, ולכן על ידה
הוא זוכה לקבל את שכרה הגדול של המצוה, הן בעולם הזה
והן בעולם הבא.

כי אז תצליחו את דרכיכם ואז תשכילו

וכן כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ט הלכה א) וזה לשונו: "והבטיחנו התורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חלי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע עלינו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה, כגון שבע ושלוש ורבויה כסף וזהב, כדי שלא נעסק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להם אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה".

נמצא פרוש כל הקללות והברכות על דרך זו, כלומר, אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו, הוא משפיע לכם כל הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם, עד שתהיו פנויים לעסק בתורה ולהתחכם בה וכו', ונמצאתם זוכים לשני עולמות". עין שם. וכן כתב הספורנו בבאור הפסוק (דברים יב ז) "ושמחתם בכל משלח ידכם": עבדו את ה' בשמחה פראוי לכל עובד מאהבה, כי אז תצליחו את דרכיכם ואז תשכילו.

על השמחה במצוות משלמים שכר טוב בעולם הזה

וכן כתבו ה"חתם סופר" (חלק ב עמוד ז), וה"כתב סופר" זיע"א (פ' ראה) בשם בעל ה"הפלאה", והחיד"א (דברים אחדים

שש אנכי על מצותיך |

- דרוש כז) וְהִיעָבֶ"ץ (לחם מן השמים אבות פ"א מ"ב), וּבַעַל ה"בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר" (חודש סיון מאמר ה כז), שְׁאֵף עַל פִּי שְׁהַאֲדָם אֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּא מְקַיֵּם, פִּי כָּל הַשָּׂכָר עַל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּא מְקַיֵּם שְׁמוֹר לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חז"ל (קידושין לט) שֶׁ"שָׂכָר מִצְוָה בְּהַאי עֲלָמָא לִיכָא", וְכֵן דָּרְשׁוּ חז"ל (עירובין כב) אֵת הַפְּסוּק (דברים ז יא) "אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם" - הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וּמָחָר לְקַבֵּל שָׂכָרָם, אֲבָל עַל הַשְּׂמִיחָה אֲשֶׁר הָאָדָם שֹׂמֵחַ בַּמִּצְוֹת וְעַל הַחֲבוּב שֶׁהוּא מְחַבֵּב אֵת הַמִּצְוֹת, נוֹתְנִים לוֹ מִשָּׁמַיִם שָׂכָר כְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְכַתֵּב ה"חֲתָם סוֹפֵר" זִיע"א (חלק ב עמוד ז), שְׁלֹמֹדִים זֹאת מִמָּה שֶׁכָּתְבָה הַתּוֹרָה (דברים כח מז), שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת הֵנָּן בְּגִלְלוֹ חֶסֶר הַשְּׂמִיחָה בְּעִבּוּדַת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (דברים כח מז): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה, וְעֲבַדְתָּ אֵת אֱיִבֶיךָ".

וְהִנֵּה מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה, וּמִי שֶׁאֵכֵן עוֹבֵד אֵת ה' בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב וּמְקַיֵּם אֵת כָּל הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה, בְּשָׂכָר זֹאת הוּא זֹכֵה שְׂאוּיָבֵיו הֵם אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּהוּ וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵת כָּל חֲפָצוֹ וַיִּרְצוּנוּ וַיִּבְיֵאוּ לוֹ אֵת כָּל מַחְסוֹרוֹ, וְהוּא לֹא יִצְטָרֵף כָּלֵל לְעַבֵּד לְפָרְנִסְתּוֹ, פִּי עַל הַשְּׂמִיחָה בַּמִּצְוֹת מִשְׁלָמִים מִמְרוֹם שָׂכָר עֲצוֹם מְאֹד כְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה.

נְהַנֵּה מִיַּגִּיעַ כְּפוֹ

וְעַל פִּי זֶה מְבָאָר הַחִיד"א (דברים אחדים, דרוש כ"ז) אֵת מְאָמָר חז"ל (ברכות ח) "גְּדוֹל הַנְּהַנֵּה מִיַּגִּיעַ כְּפוֹ יוֹתֵר מִיֵּרָא שְׁמַיִם",

וְיִשְׂמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר הִתְקַשּׁוּ הַמְּפָרָשִׁים, כִּי צַד הָעֵמֶל לִפְרָנְסָתוֹ וְנִהְנֶה מִיִּגְיַע
שְׁפִיּוֹ יִהְיֶה גָדוֹל יוֹתֵר מִיֵּרָא שָׁמַיִם. וְהַמְּפָרָשִׁים כָּתְבוּ כַּמּוֹה
בְּאוּרִים לְכָף.

וְהַחִיד"א בְּאֵר שְׁפָרוּשׁוֹ הוּא, שֶׁהִנְהִנֵּה וְשָׂמַח בְּמִצְוֹת, שָׁכְרוּ
עַל הַשְּׂמִיחָה שֶׁהוּא שָׂמַח בְּמִצְוָה, גָּדוֹל יוֹתֵר מִשְׁכָּרוֹ שֶׁל יֵרָא
שָׁמַיִם הַמְּקִיִּים אֶת הַמִּצְוָה לֹלֵא שְׂמִיחָה, כִּי הַמְּקִיִּים אֶת הַמִּצְוָה
בְּשְׂמִיחָה מְקַבְּלִים אֶת שְׁכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקָּרוֹ קִיְּמֵת לוֹ לְעוֹלָם
הַבָּא, אָבֵל מִי שְׂמִיחָה אֶת הַמִּצְוָה מִתּוֹךְ יֵרָאֵת שְׁמַיִם בְּלִבָּד
לֹלֵא שְׂמִיחָה, אֵינן לוֹ שְׁכָר עַל מִצְוָה זֹו בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי שְׁכָר
מִצְוָה בְּהֵאֵי עֲלֵמָא לִיכָא, אֶלֵא שְׁכָרוֹ שְׁמוֹר לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

מִמִּצְוָה בְּשְׂמִיחָה נִבְרָא מְלֶאךְ שְׂמִיחָה שֶׁבִכְחוֹ לְשִׁדְד אֶת כָּל הַמְּעַרְכוֹת

וּפְתַב בַּעַל הַ"דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל" מִמוֹדֵז"יץ זִיע"א (ח"ב עמוד
רח"ז), שְׁכָאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשְׂמִיחָה, נִבְרָא מְכָף מְלֶאךְ
שְׂמִיחָה אֲשֶׁר פְּנִיּוֹ צוֹהֵלוֹת וְשְׂמִיחוֹת, וְכָאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה מִצְוָה
בְּעִצְבוֹת וְעִצְלוֹת, נִבְרָא מְכָף מְלֶאךְ עִצְבוֹ וְזַעַף, אֲשֶׁר פְּנִיּוֹ
זוֹעֵפוֹת וְעִצְבוֹת. עַד כָּאן דְּבָרֵיו.

וְהִנֵּה כָּתְבוּ חַז"ל (בְּרִכּוֹת נח, ע"א), שְׂמִלְכוּתָא דְאַרְעָא כְּעִין
מְלְכוּתָא דְשְׂמִיָּא, כְּלוֹמֵר שֶׁהִנְהִיגָה בְּשְׂמַיִם הִנֵּה כְּעִין הִנְהִיגָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכֵּן כָּשֶׁם שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה כָּל הַשְּׂרׁוּי בְּשְׂמִיחָה
גָּדוֹלָה, הֵרִי בְּשְׂמִיחָתוֹ הִרְבָּה הוּא סוֹחֵף וְנוֹטֵל עִמּוֹ אֶת כָּל
חִבְרֵיו, שְׁכָלָם יִשְׁמְעוּ בְּקוֹלוֹ וְיִלְכוּ עִמּוֹ וְיַעֲשׂוּ כְּפִי דְעֵתוֹ וְרִצּוֹנוֹ.

שש אנכי על מצוותיך

וכך גם במרום, כאשר האדם שרוי בצרה, חס ושלום, והוא עושה את המצוות מתוך שמחה וטוב לבב, בא המלאך השמח שנברא ממצוותו, והוא מעורר עמו את כל המלאכים במרום לבוא ולהמליץ ישר וזכות, ולהמשיך שפע רב וברכה מרבה על האדם הזה שבראו, ולכן על ידי שהאדם עושה את המצוות בשמחה ובטוב לבב, הוא זוכה להושע מכל צרותיו.

שמחת המצוות יוצרת הגנה ושמירה

וכן כתב רבי נחמן מברסלב זיע"א, (ספר המידות - שמחה): על ידי שמחה של מצוה, הקדוש ברוך הוא מסוכך על האדם. ולכן כאשר האדם נמצא בעת צרה, עצתו היא לשמח בקיום המצוות ולקיימן מתוך שמחה וחדוה רבה, ועל ידי כך הוא זוכה לשמירה עליונה ולהגנה עצומה מעל כל דרכי הטבע, והוא זוכה לישועות עצומות ונפלאות בכל התחומים והמישורים.

האי עלמא כבי הלולא דמיא

וכתב בעל ה"דברי ישראל" ממודז'יץ זיע"א, שזה מרמז במאמר חז"ל (עירובין נד): "האי עלמא - כבי הלולא דמי", שבאורו הפשוט הנו, שהעולם הזה הרי הוא דומה לחתנה אשר בה הכל שרויים בשמחה.

ובכך מרמז שקבלת שכרן של המצוות בעולם הזה תלויה בשמחתו של האדם במצוות, ואם הוא יקיים את המצוות

וישמחו בך ישראל

בשמחה גדולה וישמח בהן, יזכה לקבל על כך שֶׁכָּר כָּבֵד
בעולם הזה.

ועל פי זה מבאר בעל ה"דברי ישראל" את הפסוק (תהלים
קיט קסב) "שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרֹתָיִךְ כְּמוֹצֵא שְׁלַל רֵב", כלומר שְׁדוּד
המלך עליו השלום אומר, אני שש ושמח משכרן של המצוות
שקיימתי, כי קבלתי עליהן שֶׁכָּר מִיַּד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזֹאת מִפְּנֵי
שְׁשִׁמַּחְתִּי בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, כִּי הַמִּצְוֹת נחשבות אצלי כְּאֵדָם
אֲשֶׁר מִצָּא סְכוּם גָּדוֹל וְרַב, וְלִכֵּן אֲנִי שֶׁמַּח בְּקִיּוּמָן שְׁמַחָה
גְּדוֹלָה וְעִצּוּמָה "כְּמוֹצֵא שְׁלַל רֵב", ומשום כך ששתי ושמחתי
וקבלתי את שְׁכָרִי עֲלֵיהֶם כָּבֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי עַל שְׁמַחַת
הַמִּצְוֹת מְקַבְּלִים שְׁכָר כָּבֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה.

מה היה המבחן שבדק אליעזר את רבקה

ומוסיף בעל ה"דברי ישראל" ממוֹדֵזִיץ זיע"א (פ' חיי שרה),
שעל פי זה מבאר כיצד בדק אליעזר את רבקה בכך שאמר
לה להשקות את גמליו, כמו שנאמר (בראשית כד יד) "וְהִיָּה
הַנְּעֶרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הִטִּי נָא כַדָּף וְאָשְׁתָּה, וְאָמְרָה שְׁתֵּה
וְגַם גַּמְלֶיךָ אֲשָׁקָה, אֵתָהּ הַכַּחַת לְעַבְדְּךָ לִיצְחָק", והרי לכאורה
יתכן שהיא תעשה מצוה זאת בלבד בשמחה גדולה ואף על
פי כן היא תהיה מקלקלת מאד בכל מעשיה ואינה צדקת
כלל, וכיצד סמוך אליעזר על מבחן זה לבדקה בדבר זה בלבד?
אלא שהבאור לכך הוא, מפני שקיום המצוות בשמחה הנו

שש אנכי על מצוותך

המבחן לאדם באיזו דרגה הוא נמצא, מפני שהרשעים נכרים בכך שאינם מקימים את המצוות מתוך שמחה אלא הם מקימים את כל המצוות מתוך עצבות גדולה ומרה שחורה, וזאת מפני שכל שמחתם של הרשעים הנה רק בתאוות והבלי עולם הזה המדמים, ואלו הצדיקים נכרים בכך שהם מקימים את כל המצוות מתוך שמחה גדולה, והיא כל שמחתם ואשרם.

ולכן כאשר ראה אליעזר שרבקה השקתה את הגמלים מתוך שמחה וטוב לבב, הוא הבין מכך שהיא צדקת בכל מעשיה וישרה בכל דרכיה, וזה מרמז במה שאמר אליעזר בתפלתו: "והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך", והנה אין "והיה" אלא לשון שמחה, כלומר שבכך מרמז שעקר תפלתו של אליעזר היתה שיראה ויבחין האם היא תעשה זאת מתוך שמחה או שמא לאו חלילה, כי עקר המבחן שעשה אליעזר לרבקה היה, האם היא מקימת את המצוות מתוך שמחה או לא, אשר בכך נכרים כל מעשיה כלם.

מדוע קבלה רבקה מאליעזר גזם זהב וצמידים

ועל פי זה מבאר מדוע קבלה רבקה מיד אחר כך מאליעזר גזם זהב ושני צמידים מזהב, ומדוע לא שמרו לה משמים את שכרה על מעשי החסד שעשתה עם אליעזר בכך שהשקתה את הגמלים, שתקבלם בעולם הבא. אלא שהטעם לכך הוא,

וישמחו בך ישראל

מפני שרבקה עשתה את החסד עם אליעזר בשמחה וחדוה, ועל השמחה במצוה מקבלים את השכר מיד בעולם הזה, ומשום כך קבלה רבקה את שכרה מיד - גם זהב ושני צמידים מזהב, וזאת על כל מעשי החסד שעשתה עם אליעזר מתוך שמחה וטוב לבב. עד כאן דבריו הקדושים.

על מזהב הבטיחה תורה את כל הברכות וההשפעות

ועל פי זה מבאר מדוע הבטיחה התורה בפרשת "והיה אם שמע", שעם ישראל יקבלו את שכרם על קיום המצוות מיד בעולם הזה, כמו שנאמר "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשך ויצהרה, ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת", והרי לכאורה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומדוע הבטיחה כאן התורה שישראל יקבלו את שכר המצוות כבר בעולם הזה.

אלא שהבאור לכך הוא, מפני שכל השכר שהבטיחה תורה שיקבלו ישראל בעולם הזה כמו שנאמר בפרשה זו, הוא על מה שמקיימים ישראל את המצוות מתוך שמחה, כמו שנאמר בפסוק - "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום, לאהבה את ה' אלקיכם - ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", כלומר כאשר תעבדו את ה' מתוך אהבה ושמחה, בכל לבבכם", על ידי כך תזכו לכל הברכות כבר בעולם הזה.

שש אנני על מצוותך

וזה מרמז בתחלת הפרשה - "והיה אם שמע תשמעו" והנה אין "והיה" אלא לשון שמחה, ובכך מרמז שכאשר יקמו ישראל את המצוות מתוך שמחה, יקבלו את שכרם על כך מייד בעולם הזה, ויזכו לכל ההשפעות והברכות.

מדוע תקנו חכמים להביא את הילדים לבית המקדש

ועל פי זה מבאר ה"חתם סופר" זיע"א, מדוע כתבו חז"ל (חגיגה א) שצריך להביא את התינוקות לבית המקדש בכל מוצאי שנת השביעית לקים את "מצות הקהל", אשר בו היו כל ישראל מתאספים ובאים לבית המקדש, והמלך היה קורא בפני העם את כל חמש דברים.

והנה כתבו חז"ל שאפלו שהתינוקות אינם מבינים כלל את מה שלומדים בבית המקדש, מביאים אותם רק בכדי לתת שכר להוריהם שמביאים אותם.

וצריך להבין מדוע תקנו חכמים להביא את התינוקות לבית המקדש, ולא חששו מכך שהם עלולים להפריע לשמע את דברי התורה שנאמרו בבית המקדש בשעה זו, אשר בה התקהלו כל ישראל לקים את מצות הקהל, וכמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (סימן תקפ"ט במגן אברהם) שאין להביא את התינוקות לבית הכנסת בראש השנה לשמיעת שופר, וזאת כדי שלא יבלבלו התינוקות בהרעישם את השומעים,

וישמחו בך ישראל

שלא יצליחו להאזין היטב לתקיעות בגללם, ומדוע במצות הקהל לא חששו חכמים לקף.

דוקא מפני שהתינוקות עלולים להפריע

אלא שהבאור לקף הוא, שכל הטעם שתקנו חכמים להביא את התינוקות לבית המקדש ל"מצות הקהל", הוא דוקא מפני שהתינוקות עלולים להפריע, וזאת כדי להראות לעיני כל שעם ישראל מחבבים את המצוות ושמחים בהן, ולכן אין דבר שמפריע להם, כמו שכתבו חז"ל (ראש השנה כז ע"א), שפאשר הדבר חביב על האנשים, הם מתגברים על כל ההפרעות ומאזינים אפלו כפאשר ישנם כל מיני דברים המפריעים לקף, כי כפאשר הדבר חביב על האדם, הוא יכול להאזין ולשמע תמיד.

וזה הטעם שהדגישו חז"ל שמביאים את התינוקות למצות הקהל בבית המקדש, כדי לתת שכר טוב למביאים אותם, וזאת מפני שעל מה שמביאים ישראל את הילדים הקטנים לבית המקדש למצות הקהל, יתנו להם שכר טוב משמים כבר בעולם הזה, כי בכך הם מראים את שמחתם הגדולה במצות הקהל, ועל שמחת המצוות משלמים לאדם שכר כבר בעולם הזה. וזה באור דברי חז"ל שאמרו שהטעם שמביאים את התינוקות לבית המקדש, הוא כדי לתן שכר טוב למי שמביא אותם. עד כאן דבריו הקדושים.

שש אנני על מצוותך |

סוד השמחה הגדולה בחג הפורים

ועל פי זה אפשר לבאר מדוע בחג הפורים תקנו חז"ל שיהיו כל ישראל שמחים בשמחה גדולה, וידאגו כל אחד מישראל לשמחתו של רעהו שאף היא תהיה שמחה וחדוה בשלמות ובדיצה רבה.

ומשום כך תקנו חז"ל שישראל יתנו בו מתנות לאביונים, וכל הפושט ידו לטל נותנים לו (ב"מ ע"ב), ואין מדקדקים אחריו, וזאת כדי שתהיה שמחתם של העניים שלמה ביום זה, וכן תקנו חכמים לתת בו משלוח מנות איש לרעהו, וזאת כדי שיהיה אף לעניים במה לחג בו את סעודת החג בהרחבה ובשמחה גדולה, וכן תקנו חכמים להרבות בו בתחפושות בכדי להרבות בו את השמחה והחדוה.

וצריך להבין מדוע תקנו חז"ל מנהגים רבים כדי להרבות בחג הפורים את השמחה יותר מכל החגים והמועדים אשר אף בהם ארעו נסים ונפלאות עצומים לישראל, אשר נצלו בהם מיד כל אויביהם ושונאייהם ומבקשי רעתם.

אלא שהבאור לכך הוא, מפני שבימי הפורים קבלו עליהם ישראל את התורה מחדש באהבה ומתוך שמחה גדולה, כמו שדרשו חז"ל (שבת פ"א) את הפסוק "קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים" (אסתר ט כז) - קבלו את מה שקימו כבר, וכיון שביום זה שמחו ישראל שמחה גדולה בתורה ובמצוותיה, ועל שמחת המצוות מקבלים

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

יִשְׂרָאֵל אֶת שְׂכָרָם כְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִשּׁוּם כִּף תִּקְנוּ חֲכָמִים
לְהִרְבוֹת אֶת הַשְּׂמֵחָה בְּיָמִים אֵלּוּ יוֹתֵר מִכֹּל הַחַגִּים וְהַמוֹעֲדִים,
כִּי עַל שְׂמֵחַת הַמִּצְוֹת מְקַבְּלִים יִשְׂרָאֵל אֶת שְׂכָרָם כְּבָר בְּעוֹלָם
הַזֶּה לְשִׂמְחָה בּוֹ בַשְּׂמֵחָה גְּדוֹלָה, וְלִשְׂשׂוֹשׁ בּוֹ בְּדִיצָה וְחֻדוּהָ רַבָּה
וְעִצּוּמָהּ בַּשִּׁפְעָה רַב טוֹבָה וּבִרְכָה.

מִדּוּעַ יָמֵי הַפּוּרִים יִשְׁאָרוּ לְעוֹלָם

וּמִשּׁוּם כִּף כָּתְבוּ חַז"ל, שֶׁבַחַג הַפּוּרִים כֹּל הַפּוֹשֵׁט יָד
נוֹתֵנִים לוֹ, אֲשֶׁר זֶה מְרַמֵּז שֶׁשְׂעָרֵי שָׁמַיִם פְּתוּחִים לְקַבֵּל
אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת בְּיוֹם זֶה, כְּמוֹבֵא בְּסִפְרֵים, וְהַטַּעַם לְכַף הוּא
מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שְׂמֵחָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּחַג הַפּוּרִים, הֵם
מִמְּשִׁיכִים אֶת כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת וְהַבְּרָכוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּגִלּוּי, וְזֹאת
מִפְּנֵי שֶׁעַל שְׂמֵחַת הַמִּצְוֹת מְקַבְּלִים יִשְׂרָאֵל אֶת שְׂכָרָם כְּבָר
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִשּׁוּם כִּף כָּל תְּפִלְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵתְקַבֵּל מִיָּד
בְּמִרוֹם בַּחַג הַפּוּרִים, לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהִשְׁפָּעוֹת
הַטּוֹבוֹת.

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאֵר, מִדּוּעַ חַג הַפּוּרִים הֵנוּ הַחַג הַיְחִיד אֲשֶׁר
יִשְׂאָר אַף לְעֵתִיד לְבוֹא, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּיָמִים
אֵלּוּ קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל לְקִים אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וְטוֹב לִבָּב,
וְעַל כֵּן הֵם צְרִיכִים לְקַבֵּל אֶת שְׂכָרָם כְּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְלִכֵּן הַחַג הַזֶּה אֲשֶׁר הֵנוּ נוֹבְעֵי מִשְׂמֵחָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁל
יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, נִשְׁאָר לְעוֹלָם וְעַד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהוּא
לֹא יִתְבַטֵּל לְעוֹלָם, וְזֹאת כִּדֵּי שִׂיחָגוּ יִשְׂרָאֵל אֶת יָמֵי הַפּוּרִים

שש אנכי על מצוותך

תמיד בעולם הזה ויזכו להארת פורים העצומה מתוך שמחה וחדוה רבה, בכדי שיקבלו בו ישראל את שכרם תמיד בעולם הזה אף לעתיד לבוא.

חסרון השמחה במצוות סבת חורבן והגלות

הנה כתבו חז"ל, שמפני חסר השמחה והחיות אשר היה לעם ישראל בעבודת השם, הם לא עסקו בלמוד התורה ובקיום המצוות באהבה ויראה פראוי, עד שנחרב בית המקדש, ולכן כאשר יעשו ישראל את המצוות מתוך שמחה וטוב לבב, יזכו מיד להגאל גאלת עולמים, כמו שכתבו חז"ל (נדרים פא עא): דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פרושו אותו, על מה אבדה הארץ, עד שענה להם ה' יתברך (ירמיה ט א): "ויאמר ה' על עזבם את תורתי".

ופרש הר"ן בשם רבנו יונה עליו השלום: "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה".

ובאר מוהרנ"ת זיע"א (פריקה וטעינה ד), שבאור דברי חז"ל הוא, מפני שעקר כונת השם יתברך במה שאמר לירמיה הנביא, היה מפני שרצה הקדוש ברוך הוא שיידעו ישראל מה היא הדרך והעצה לתקן את כל הקלקולים והחטאים אשר גרמו את חרבן בית המקדש, והחטא העקרי של ישראל היה מפני שהם לא ברכו בתורה תחלה, כלומר שלא שמחו

וישמחו בך ישראל

ישראל בתורה הקדושה ומצוותיה, כמו שמבאר במפרשים שעקר ברכת התורה היא כדי להראות את שמחתנו הגדולה בכל עז בנעם חלקנו וגורלנו, שזכינו לקבל את התורה הקדושה ומצוותיה, ולכן כתבו חז"ל שיש להזהר מאד בברכת התורה לברכה בכונה גדולה ובשמחה רבה.

מהי הסבה העקרית שרב האנשים רחוקים מדרכי התשובה

והנה עקר הסבה שרב האנשים רחוקים מדרכי התשובה, היא מפני שאינם שמחים בכך שזכו ללמוד ולעסק בתורה, ואינם שמחים במצוות שהם זוכים לקיים, ואינם מעריכים ומחשיבים את התורה כראוי, אשר משום כך אינם ששים ושמחים אף במעט התורה אשר הם זוכים ללמוד, ואינם מחשיבים אף את מעט המצוות אשר הם זוכים לקיים.

וכיון שישראל לא שמחו בתורה ובמצוות ובמעשים טובים אשר זכו לקיים, משום כך הם לא ברכו את ברכות התורה, ולא הודו להשם על זכותם העצומה לעסק בתורה הקדושה ולקיים את מצוותיה, וזה מה שגרם להם שהם ירדו מדחי אל דחי, עד שנפלו לגמרי מכל קיום התורה והמצוות, עד שמפני כך נחרב בית המקדש.

ולכן חרבן של בית המקדש, וכל הגלות הארצה והצרות הקשות, נגרמו מפני שלא עבדו ישראל את השם יתברך

שש אנכי על מצוותיך

מתוך שמחה וטוב ללב, וכיון שלא ידעו זאת כל החכמים והנביאים, לכן היה ה' יתברך צריך לפרשו ולאמרו - "על מה אבדה הארץ, על עזבם את תורתי", שפרושו הוא על שלא ברכו בתורה תחלה. עד כאן דבריו הקדושים.

על ידי עשיית המצוות בשמחה נצא מהגלות

וכתב הרה"ק מקלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זיע"א, בשו"ת "דברי יציב" (אורח חיים סימן רל"ח), שמפני כך כאשר ישנה שמחה של מצוה בתשעת הימים, כגון שיש בו ברית מילה או בר מצוה וכן סיום מסכת וכדומה, נוהגים ישראל לערבה ברב פאר, באכילת בשר ודגים וכל מטעמים, ובשירים ורקודים בלוי כלי נגינה וזמרה.

וזאת מפני שעקר האבלות על חרבן בית המקדש הוא על הירידה הגדולה של עם ישראל ברוחניות אשר נגרמה כתוצאה מחרבן הבית, אשר היא נגרמה מפני שלא קימו ישראל את המצוות מתוך שמחה וחדוה, בערבות ומתיקות כראוי.

וכל הגלות הארצה והצרות הגדולות שבעקבותיה, נגרמה על ידי שנמנעו ישראל לשמח במצוות השם יתברך, וזאת מפני שהשמחה היא הסימן שמקימים ישראל את המצוות באהבה ולא מתוך הכרח, ומשום כך עקר התקון אשר על

וישמחו בך ישראל

ידו נזכה לצאת מהגלות הארצה, היא לעשות את המצוות בשמחה ובטוב לבב.

ומשום כך בימים אלו אשר בהם אנו מתאבלים על חרבן בית המקדש, צריך להזהר ביותר לעשות את המצוות בשמחה גדולה, ולשמח ביותר בקיום המצוות ולעשות אותן בסעודות של מצוה בבשר ובין, ובלבושי יקר נאים ומכבדים, כי כאשר שמחים ישראל בשמחה של מצוה, בזה הם מתקנים את שרש סבת החרבן אשר היה על מה שלא עבדו ישראל את השם יתברך מתוך שמחה וטוב לבב, אשר בזכות כך נזכה להגאל במהרה גאלת עולמים.

מה מלמד הרבי בעת עבודתו במחנות בשואה

וכך מספר בספר "לפיד האש" על הגה"ק מקלויזנבורג זיע"א, שבשואה הנוראה בעת שהיה עובד במחנות הנאצים, שמעו את הרבי ממלמל בכל עת, וכאשר הטו את אזנם שמעו את הרבי כשהוא חוזר ואומר שוב ושוב את הפסוק: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה - ועבדת את איביר".

חסרון השמחה - שרש כל החטאים

ואמר הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל, שכל הסבות של החרבן המופיעות בדברי חז"ל, הן סבות דרבנן, אבל

שש אנני על מצוותך

הסֵבֶה דְּאוֹרֵיָתָא שֶׁל הַחֲרָבָן אֲשֶׁר כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, הִיא מִפְּנֵי שֶׁלֹא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לֵב, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (דְּבָרִים כח מז): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וְטוֹב לֵב וְעִבַדְתָּ אֶת אִיבִיךָ".

וְהִנֵּה הֲרֵבָה סִבּוֹת נֶאֱמָרוּ בְּדַבְרֵי חז"ל בְּטַעַם חֲרָבָן הַבֵּית, וְלִכְאוּרָה צְרִיךְ לְהִבִּין מָה הָיָה עֵקֶר הַסֵּבָה וְהַשְּׂרֵשׁ אֲשֶׁר גָּרְמוּ לְחֲרָבָנוּ שֶׁל הַבֵּית.

וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר מִתְּבוֹנְנִים בְּכַף רוּאִים שֶׁחֲסָרוֹן הַשִּׂמְחָה בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם הוּא שְׂרֵשׁ כָּל הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת אֲשֶׁר מִנּוּ חז"ל בְּסִבַּת הַחֲרָבָן.

הַשִּׂמְחָה וְהַשְּׁלוֹם הַלְלוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ

וְלִכֵּן אָף עַל פִּי שְׂכֵתְבוּ חז"ל (יומא ח), שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ נִחְרַב עַל יְדֵי שִׁנְאָת חֲנָם שֶׁהִיְתָה בֵּינֵיהֶם, אֲבָל הַשְּׂרֵשׁ לְכַף הָיָה חֲסָרוֹן הַשִּׂמְחָה בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם שֶׁהָיָה לָהֶם, כִּי אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה לֹא הָיוּ נִכְשָׁלִים בְּשִׁנְאָת חֲנָם.

כִּי כְּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה, הוּא אוֹהֵב אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל תְּמִיד וְאִינוּ שׁוֹנֵא אֶפְלוּ אֶת מִי שֶׁהִצֵּר וְהָרַע לוֹ, כְּמוֹ שְׂכֵתְבוּ בְּעַל הַתְּנִיָּא (סִידוּר הַרַב, סַעוּדוֹת שַׁבַּת ד"ה יְגִלָּה לֵן טַעֲמִי), שֶׁהַשְּׂרוּי בְּשִׂמְחָה כְּגוֹן בְּנִשְׂוֹאֵי בְּנוֹ, הָרִי הוּא אוֹהֵב מְאֹד אֶפְלוּ אֶת שׁוֹנְאוֹ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁשְּׂרֵשׁ כָּל הַשִּׁנְאָה וְהַמַּחֲלָקֶת הִיא עַל יְדֵי מִדַּת הָעֲצָבוּת, וְרַק מִדַּת הָעֲצָבוּת הִיא אֲשֶׁר מְבִיאָה אֶת

וישמחו בך ישראל

הָאָדָם לְמַחֲלָקֶת וְשִׁנְאָת חָנָם, וְכֵן כָּתַב הַרְמִ"ק זִיע"א (זוהר בראשית מח).

הַשְּׂמִיחָה וְהַקְדָּשָׁה דְּבַר אֶחָד הַנָּם

כְּמוֹ כֵּן, אַף עַל פִּי שְׂפָתַי הַקְדוּשׁ שְׁכַל הַגְּלוּת הַקְּשָׁה הִיא בְּעִוּוֹן פְּגַם הַבְּרִית, אֲבָל הַשְּׂרֵשׁ לְכָךְ הוּא הַסֵּר הַשְּׂמִיחָה שֶׁהוּא אֲשֶׁר בְּעִכְרָנוּ לְגֵרָם לָנוּ אֶת כָּל אַרְיכוֹת הַגְּלוּת, מִפְּנֵי שְׂמִדַּת הָעֲצָבוֹת הִיא הַמְּבִיאָה אֶת הָאָדָם לְכָל פְּגָמֵי הַבְּרִית הַנּוֹרְאִים, כְּמוֹ שְׂפָתַי הַחִיד"א (צִיפּוֹרֵן שְׁמִיר ז קח) וְהַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים פֶּלְאָגִי זִיע"א (מוֹעֵד לְכָל חַי כַּח מו), וּבַעַל ה"תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" זִיע"א (פ' נשא), וְעוֹד, שְׂמִדַּת הָעֲצָבוֹת הִיא אֲשֶׁר מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְפָגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִיְצִלּוּ, אֲבָל אִם הִיָּה הָאָדָם שְׂרוּי בְּשְׂמִיחָה, הִיָּה זוֹכֵה לְקִדְשַׁת הַבְּרִית בְּשִׁלְמוֹת, וּמִמִּילָא הִיָּה זוֹכֵה לְשָׁלוֹם וְאַחֲדוּת עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַשְּׂרוּי בְּשְׂמִיחָה הִיָּה הוּא זוֹכֵה לְקִדְשָׁה בְּשִׁלְמוֹת וּלְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְמוֹת.

הַשְּׂמִיחָה וְהַתּוֹרָה שְׁלוֹבוֹת אַחַת בְּחִבְרָתָהּ

כְּמוֹ כֵּן, אַף עַל פִּי שְׂפָתַי חַז"ל בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת שְׁכַל הַגְּלוּת הִנֵּה בְּעִוּוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה, אֲבָל הַשְּׂרֵשׁ לְכָךְ הוּא חֲסָרוֹן מִדַּת הַשְּׂמִיחָה אֲצֵל הָאָדָם, מִפְּנֵי שְׂפָתַי חַז"ל (אבות ו 1), שְׁכַל הַדְּרֹךְ לְזִכּוֹת לְקַנְיֵן הַתּוֹרָה הִיא רַק עַל יְדֵי מִדַּת הַשְּׂמִיחָה,

שש אנכי על מצוותך

אֲשֶׁר עַל יְדֵה הָאָדָם זֹכָה הֵן לְהִבְנֶה בַּתּוֹרָה, וְהֵן לְזָכֹר כְּרֵאוֹי אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁהוּא לּוֹמֵד, וְהֵנָּה עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם זֹכֵר אֶת כָּל לְמוּדוֹ כְּרֵאוֹי וּמְבִינֵו כְּרֵאוֹי, הָרִי הוּא זֹכָה לְקַבֵּל חֻשְׁקַת הַתּוֹרָה, כִּי זֹכָה לְהִרְגִישׁ אֶת מְתִיקוֹת וְעֵרְבוֹת זֵיו הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֶּף כָּל מֵאוֹיּוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ הֵם לְהַגִּיחַ בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּכָל עֵת וְרָגַע.

וְלָכֵן אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, הָיוּ זֹכִים לְמְתִיקוֹת נֵעַם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר עַל יְדֵה הָיוּ זֹכִים לְהִתְמִיד בְּלִמּוּדָה וּלְלִמְדָה כְּרֵאוֹי, וְהָיוּ עוֹסְקִים בָּהּ בְּכָל שְׁעָה וּבְכָל עֵת, וְהָיוּ נִצְלִים מֵעוֹוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה, וְזֹכִים לְהַגְאֵל מִיַּד בְּגֵאֶלֶת עוֹלָמִים.

וְכַתֵּב הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִ'י זִיע"א (נֶפֶשׁ הַחַיִּים עֵרֶךְ שִׂמְחָה), שֶׁהִטְעַם לְכֶּךָ עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים הוּא, מִפְּנֵי שֶׁהִשְׂרִוּי בְּעֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוֹרָה, עַל יְדֵי כֶּף שׁוֹרִים עָלָיו הַסְטָרָא אַחְרָא וְכָל הַקְּלָפוֹת, אֲשֶׁר הֵם הַמְּבִיאִים אוֹתוֹ לְכָל הַמְּחַלּוֹקוֹת וְהַשְׁנֵאת חֲנָם, וְהֵם אֲשֶׁר מְכַשִּׁילִים אוֹתוֹ בְּפִגְמִים הַחֲמוּרִים בְּיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִיִּצְלוּן.

וְאֵלוֹ הַשְּׂרוּי בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, עַל יְדֵי כֶּף הוּא זֹכָה שֶׁהִשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה בָּאָה וְשׁוֹרָה עָלָיו, וְלָכֵן אֵין הַחִיצוֹנִים וְהַקְּלָפוֹת יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו כָּלֵל, וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא נִצָּל מִכָּל הַחֲטָאִים וְהָעוֹנוֹנוֹת, וְזֹכָה לְקַדְּשָׁה וְטַהֲרָה, לְמַדַּת הַשְּׁלוֹם וְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת.

וַיִּשְׁמְחוּ בְּרַי יִשְׂרָאֵל

ולכן אם כל ישראל היו שרויים בשמחה גדולה, היו זוכים להתמיד בלמוד התורה הקדושה כראוי, וכן זוכים לשלום ואחדות ואהבת ישראל בשלמות, והיו זוכים לקדשת הברית ולטהרת נפשותיהם בתכלית השלמות אשר על ידה היו נגאלים מיד גאלת עולמים. ה' יזכנו אמן.

מדינת רבד הרבי על השלג באמצע הדרך

ספר בעל ה"חתם סופר" זיע"א:

פעם אחת הצטרפתי לנסיעה עם מורי ורבי הרה"ק רבי נתן אדלר זיע"א, שנסע כדי להמליץ על יהודי העיר אדנולד בפני המושל הראשי שהפיר את הרבי והעריץ אותו מאד, לבטל את גזרת הגרוש שרחפה עליהם בעקבות עלילת הדם אשר שונאי ישראל העלילו עליהם.

עסקתי בתורה כל הנסיעה יחד עם מורי ורבי, וכך לא הרגשתי כלל את כל טלטולי הדרך הקשים, והנה לפתע באמצע הדרך עצר העגלון הגוי את העגלה, ואמר לנו ש"העגלה נתקעה בגושי שלג גדולים, ואינו מצליח בשום אופן לחלץ את העגלה, ועליו לנסע לכפר הקרוב כדי להביא משם שני סוסים חזקים אשר יצליחו לחלץ את העגלה.

לאחר שעה ארכה חזר העגלון עם צמד שורים ורתם

יש אנני על מצוותך

אותם בחריצות לעגלה, כדי לחלץ את העגלה ולהמשיך אתם בנסיעה, והנה עוד בטרם הספקתי לראות מדוע, ראיתי את מורי ורבי רבי נתן אדלר קופץ מהעגלה כשורגליו גרבים בלבד, מפני שבדרך לחצו המגפים על רגליו והוא חלץ אותם. כמובן שאף אני קפצתי מיד בעקבותיו, והנה ראיתי שהוא החל פותח ברקוד בשמחה גדולה על השלג הצח שנערם בדרך כשפניו קורנות בשמחה עלאית של מצוה ורגליו מתנשאות מאליהן כאלו ואינן נוגעות בשלג כלל. הרבי היה שרוי בשמחה כה גדולה ועצומה, עד שלא ההנתי להפריעו כדי לשאלו לפשר השמחה הגדולה בה היה שרוי.

העגלון הגוי שראה את רקודו של הרבי על השלג, הסתכל עליו בתמהון מה, וחכה שהרבי יסיים את רקודו, והנה לאחר רגעים אחדים הבחנתי, כי במקום סוסים הביא הגוי שני שורים וקשרם למוטות העגלה יחד עם הסוסים, נרתעתי מבהלה מפני שזה אסור של "לא תחרש בשור ובחמור יחדו", הסברנו לעגלון שהדבר הזה אסור על פי ההלכה היהודית, שלמנו לו על טרחתו, והוא רכב שוב לכפר הסמוך להחליף את השורים ולהביא במקומם סוסים אבירים.

כאשר עלינו שוב למרפבה להמשיך בנסיעה, הסביר לי הרבי את סוד שמחתו הגדולה, וכך אמר לי: הן בכל ימי חיי לא הודמנה לי מצוה זו של "לא תחרש בשור ובחמור יחדו", ואולי בכל ימי חיי לא אצפה לקימה, כי כיצד אצפה לקיים מצוה זו בעת שהותי בביתי? והנה עכשו זכינו לקיים מצוה

וישמחו בך ישראל

חשובה זו, וכך - "שִׁכַּר מִצֹּה מִצֹּה", יִצְאָנוּ לַעֲזֹר לַיהוּדִים
בְּצַרְתָּם, וְהִנֵּה זָכְנוּ ה' לְקַיִם מִצֹּה כֹּה נְדִירָה אֲשֶׁר אֵינְנָה
מִזְדַּמְּנֵת בְּכָל יוֹם, וְעַל כֵּן שְׂמֵחַתִּי כֹה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה.

ה' יִזְכְּנוּ לְקַיִם אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְלַעֲבֹדוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד מִתּוֹךְ
שְׂמֵחָה עֲצוּמָה וּבְטוֹיֵב לֵבָב, אָמֵן.

פָּדָק ב
בְּמוֹצָא שְׁלֵל רַב

פרק ב
מוצא שלל רב

כמה סבות וטעמים נפלאים למעלתה
וחשיבותה העצומה של השמחה בקיום
המצוות

הנה כתבו גדולי הדורות זיע"א, שכל חשיבותה ומעלתה של המצוה במרום, תלויה ועומדת בשמחה הגדולה שישמח האדם בשעת קיומה של המצוה, וכפי שהאדם ישמח יותר במצוות - כך תגדל יותר חשיבותן ומעלתן של המצוות בשמי מרום, וכך שכתן ירבה ויגדל יותר לאין ערוך ולאין שעור כלל, ועל ידי שיקים את כל המצוות מתוך שמחה גדולה, יזכה לעלות ולהתעלות למדרגות גדולות ועצומות בעבודת השם.

ועלינו להתבונן מדוע פה חשובה השמחה בקיום המצוות בשמי מרומים, עד שבשכרה זוכה האדם להעפיל ולהגיע למדרגות עצומות ונפלאות, מה שאין זוכים לכך כל המקומים את המצוות מתוך יראה בלבד, וללא שמחה וחדוה.

וישמחו בך ישראל

וּכְתָבוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת כַּמָּה סְבוֹת וּטְעָמִים נִפְלְאִים לַחֲשִׁיבוֹתָו
וּמַעֲלָתוֹ הַגְּדוּלָּה וְהַעֲצוּמָה שֶׁל קִיּוּם הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב
לֵבָב.

טַעַם רֵאשׁוֹן – הָעוֹבֵד בְּעֲצָבוֹת עֲבוֹדָתוֹ נִמְאָסֵת לְפָנָיו ה'

כָּתְבוּ הָאֲרִיז"ל, וְרַבֵּי חַיִּים וַיְטָאֵל זִיע"א (שַׁעֲרֵי קְדוּשָׁה פֶּרֶק ד')
וְהַחִיד"א, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוֹת בְּעֲצָבוֹת, הֵרִי
הוּא כְמוֹ עֶבֶד אֲשֶׁר מְשַׁרֵּת אֶת הַמֶּלֶךְ מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְצַעַר,
אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי שֶׁמִּשּׁוּם כֶּף כָּל עֲבוֹדָתוֹ נִמְאָסֵת וְאֵינָה רְצוּיָה כְּלָל
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ מִצְוֶה מִיַּד אֶת מְשַׁרְתּוֹ לְהַחֲלִיפוֹ וְלִהְבִּיא
בְּמִקוֹמוֹ עֶבֶד אַחֵר אֲשֶׁר יִשְׁרָתֵהוּ וַיַּעֲבֵדֵהוּ מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב
לֵבָב.

וְכֵן גַּם הָעוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת, עֲבוֹדָתוֹ נִמְאָסֵת
וְאֵינָה רְצוּיָה כְּלָל לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי עֵקֶר חֲשִׁיבוֹת הָעֲבוֹדָה
בְּכָל מַעֲשֵׂי הַמִּצְוָה הוּא הַשְׂמִיחָה שֶׁבַּמִּצְוָה, כִּי רַחֲמָנָא לְבָא
בְּעֵי (סְנַהֲרִין קז), כְּלוֹמַר שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ שֶׁהָאָדָם
יַעֲבֵדֵהוּ מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְרִצּוֹן הַלֵּב.

וְלִכֵּן רַק כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה,
הוּא זוֹכֵה שֶׁעֲבוֹדָתוֹ תִּהְיֶה רְצוּיָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִמִּילָא הֵרִי
הוּא זוֹכֵה לְכָל הַהִבְטָחוֹת הַגְּדוּלוֹת וְהַבְּרָכוֹת הָעֲצוּמוֹת אֲשֶׁר
נֶאֱמָרוּ בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבַדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָה לְכָל

מועצא שלל רב

מקימיהן, ומפני כן אֶחָד מַחֲיוֹבִיָּהּ הַגְּדוֹלִים שֶׁל כָּל הַמְצוּוֹת
הוא עֲשִׂית הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב לֵבָב, אֲשֶׁר הוּא הַתְּנַאי
הַהֲכָרְחִי לְשִׁלְמוֹתוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמְצוּוָה, וּבִלְעֲדֵיו כָּל עֲצָם
מַעֲשֵׂה הַמְצוּוָה חָסֵר מְשִׁלְמוֹתוֹ.

מִשְׁלַל לְמֶלֶךְ שֶׁרָצָה לְבַדֵּק אֶת נְאֻמָּנוֹת עֲבָדָיו

וְכָתַב הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹנָתָן אֵיבְשִׁיץ זִיע"א (תּפֹּאֶרֶת יוֹנָתָן - דְּבָרִים
יא ג), מִשְׁלַל לְמֶה הַדְּבָר דּוֹמָה, לְמֶלֶךְ שֶׁבִקֵּשׁ מֵעֲבָדָיו שֶׁיַּעֲשֶׂה
טוֹבָה עִמּוֹ וַיָּבִיֵא לוֹ אִיזָה חֲפִץ מִמְּקוֹם רְחוֹק, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא
הַמֶּלֶךְ צָרִיךְ אֶת הַחֲפִץ הַזֶּה, אֲלֹא שֶׁרָצָה הַמֶּלֶךְ לְבַדֵּק בְּכֹךְ
אֶת עֲבָדָיו הָאֵם הוּא מְשִׁרֵת אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְנֻאֻמָּנוֹת אוֹ
לֹא. וְכֵאֲשֶׁר רָאָה הַמֶּלֶךְ שֶׁעֲבָדָיו הֵבִיֵא לוֹ אֶת הַדְּבָר בְּעֲצָבוֹת
וּבְעֲצָלוֹת, כְּעַם עֲלֵיו מְאֹד, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ דְּבַר זֶה
כָּלֵל, אֲלֹא רָצָה רַק לְבַדֵּקוֹ בְּכֹךְ הָאֵם הוּא מְשִׁרֵתוֹ בְּשִׂמְחָה
אוֹ לֹא.

כֹּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֲשֵׂינוֹ וּמְצוּוֹתֵינוֹ כָּלֵל,
אֲלֹא הוּא צוֹה אוֹתֵנוּ לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו אַךְ וְרַק מִפְּנֵי שֶׁהוּא
חֲפִץ לְתַת לָנוּ שְׂכָר טוֹב עַל כָּל מַעֲשֵׂינוֹ הַטּוֹבִים וְעַל שִׂמְחָתֵנוּ
הַגְּדוֹלָה בְּקִיּוּמָם, וְלָכֵן רַק כֵּאֲשֶׁר אָנוּ מְקִיְמִים אֶת כָּל הַמְצוּוֹת
מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב לֵבָב, אָנוּ זֹכִיִּים לְקַבֵּל שְׂכָר טוֹב עַל כָּל
מַעֲשֵׂינוֹ וּמְצוּוֹתֵינוּ.

מדה כנגד מדה

ועל פי זה באר הגאון ר' חיים מבריסק זצ"ל, את הטעם שהחמירה התורה וכתבה שכל הקללות הנוראות הפתובות בפרשת כי תבא, הן רק בעוון שאין מקימים את המצוות מתוך שמחה, כמו שנאמר (דברים כח מז-מח) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" - "ועבדת את איביך", וזאת מפני שכאשר האדם עובד את אדונו אשר הוא אוהב ומחבב אותו, הוא עושה את כל עבודתו מתוך שמחה גדולה, אבל כאשר האדם עובד את אויבו, הוא עושה את כל דבריו ואת כל צויו מתוך הכרח ומתוך עצבות ועצלות גדולה.

ולכן כאשר האדם מקים את מצוות השם ללא שמחה וחדוה, הרי הוא נראה בכך כאדם העובד את אויבו חלילה, ומשום כך כתבה התורה שענשו הוא מדה כנגד מדה, שאכן הוא יצטרך לעבד את אויביו ושונאיו.

טעם שני – המאמין בחשיבות המצוה בדאי ישמח בה

כתב בעל ה"ראשית חכמה" (שער האהבה פרק י), שהטעם למעלת השמחה במצוות, הוא מפני שכאשר האדם מאמין בחשיבותן העצומה של המצוות וגדלתן העצומה, בודאי לבו יתמלא שמחה גדולה מאד מכך כמוצא שלל רב, וכמו

כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רֵב

אָדָם הַסּוֹפֵר יְהֻלּוּמִים וּמְרַגְלִיּוֹת, אֲשֶׁר בְּוֹדָי לְבוֹ מְלֵא שְׂמִיחָה וְחֻדְוָה עֲצוּמָה וְאֵינוֹ מִתְעַיֵּף מִכֶּפֶה, וְאִם הָאָדָם אֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוָּה בְּשְׂמִיחָה, הֵרִי הוּא כְּמִבְּזָה אֶת מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ, כִּי סִימָן וְאוֹת הוּא לוֹ שְׂאִינוֹ מִבֵּין אֶת גְּדֻלְתָּן וּמֵאֲמִין בְּחִשְׁבֻּבוֹתָן, וּמִשׁוּם כֶּף אֵינוֹ שְׂמִיחַ בָּהֶן.

כִּי אִם הָאָדָם הֵיךְ מֵאֲמִין בְּגְדֻלְתָּן וְחִשְׁבֻּבוֹתָן הָעֲצוּמָה שֶׁל הַמְצֻוֹת וּבִהֲבֻטָּחוֹת הָעֲצוּמוֹת אֲשֶׁר נֹאמְרוּ בְּדַבְּרֵי חַז"ל עַל כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוֹת, בְּוֹדָי שֶׁהֵיךְ שֵׁשׁ וְשִׁמְחַ בְּקִיּוּמָן בְּשְׂמִיחָה עֲצוּמָה כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רֵב, כִּי הֵיךְ מִתְבּוֹנֵן בְּדַעְתּוֹ כִּיצַד עַל יְדֵי קִיּוּם מִצְוָה אֲשֶׁר טִרְחַתָּה כֹּה מְעוּטָה, אֲפֹשֶׁר לְזַכּוֹת לְשֹׁכֵר כֹּה רֵב וְעֲצוּם וּלְהִבְטָחוֹת כֹּה גְדוֹלוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּמִכֶּף בְּלִבְדֵי הֵיךְ מִתְמַלֵּא שְׂמִיחָה עֲצוּמָה. וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינוֹ שְׂמִיחַ בְּקִיּוּם הַמְצֻוֹת, אוֹת וְסִימָן הוּא לוֹ שְׂאִינוֹ מֵאֲמִין בְּשֹׁכֵר הָרֵב שֶׁנֹּאמַר בְּדַבְּרֵי חַז"ל עֲלֵיהֶן, וְלִכֵּן אֵינוֹ זוֹכֵה לְכֶף.

מִפְּנֵי הַיְתָה שְׂמִיחָתוֹ שֶׁל הַזֶּקֶן הַמּוֹפְלֵג

סֵפֶר הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה אֲרִיָּה הַלּוֹי דִּינֵר, שֶׁלִּפְנֵי כִּמָּה שָׁנִים חִפְּשׂוּ מִי הָאָדָם הַמְּבַגֵּר בְּיֹתֵר בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ, וּמִצְאוּ שֶׁהַזֶּקֶן הַמּוֹפְלֵג בְּיֹתֵר בְּעוֹלָם הַנּוֹ יְהוּדֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְגַּוֵּר בְּעִיר חִיפָה שֶׁהוּא בְּגִיל מֵאָה וּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, וּבָאוּ אֵלָיו לַעֲשׂוֹת לוֹ רֵאיוֹן, וְכֶף הוּא אָמַר לָהֶם בְּרֵאיוֹן:

תְּדַעוּ לָכֵם שֶׁמִּכֶּף שְׂאֵנִי הָאָדָם הַכִּי מְבַגֵּר - אֵינִי מִתְפַּעֵל

וישמחו בך ישראל

ואיני מתרגש, אלא אני מתרגש ושמח מִכֶּךָ שֶׁאֵף עַל פִּי
שְׁמָרְעוֹת רְבוֹת עָבְרוּ עָלַי בִּימֵי חַיִּי, כְּאֲשֶׁר נִוְלַדְתִּי בְּעִיר
לוֹדֵז' שְׁבִפּוֹלִין, וְעִבְרְתִי אֶת כָּל מְאֲרְעוֹת הַשּׁוֹאָה וְהֵייתִי בְּגִטּוֹ
וּבְמַחְנוֹת, בְּכָל זֹאת בְּכָל יְמֵי חַיִּי מְעוֹלָם לֹא עָבַר עָלַי אֶפְלוֹ יוֹם
אֶחָד לֹא הִנַּחַת תְּפִלִּין, אֶלָּא בְּכָל יוֹם מִימֵי חַיִּי זָכִיתִי לְהִנַּיֵּחַ
תְּפִלִּין - זֹאת אוֹמְרַת שְׁמֹגִיל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עַד הַיּוֹם הַרִּי זֶה
כְּמַעַט מְאֹה שָׁנָה שְׁאֵנִי מְנִיחַ תְּפִלִּין - וְאֵנִי הָאָדָם שְׁלֵבֶשׁ הַכִּי
הַרְבֵּה שָׁנִים תְּפִלִּין בְּכָל הָעוֹלָם, וּמִכֶּךָ שְׁמַחְתִּי וְהִתְרַגְּשׁוֹתִי
הַגְּדוֹלָה.

וְהִיָּה בְּכֶךָ קְדוּשַׁת הַשֵּׁם גְּדוֹל מְאֹד, שֶׁזָּקֵן זֶה הִתְרַגְּשׁ וְשָׁמַח
שְׁמַחָה שֶׁל מִצְוָה מִשְׁמַחַת הַנִּחְתָּו תְּפִלִּין שָׁנִים כֹּה רְבוֹת, יוֹתֵר
מִמָּה שְׁאַחֲרֵים מִתְרַגְּשִׁים וְשְׁמַחִים מִגִּילָם הַמְּבֻגָּר.

טעם שלישי - כל ירידת הנשמה לעולם - כדי להנות מזיו שכינתו

בְּאוֹר נִפְלָא מְאֹד בְּאֵר בַּעַל הַ"בֵּן אִישׁ חַי" זִיע"א (אבן שלמה
ח"ב) בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים ז"ל, שֶׁהַטַּעַם שֶׁעֵקֶר הַשָּׂכָר בְּמָרוֹם הוּא
עַל הַשְׁמַחָה בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת וְלֹא עַל קִיּוֹם הַמִּצְוֹת בְּעֶצְמוֹ,
הוּא מְפָנִי שִׂדּוּעַ שֶׁעֵקֶר בִּיאָתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה הוּא
כְּדִי שֶׁהַנְּשָׁמָה לֹא תֹאכַל בְּמָרוֹם "נְהַמָּא דְכִיסּוּפָא", שֶׁבְּאוֹרוֹ
הוּא "לֶחֶם שֶׁל בּוֹשָׁה", כִּי לִפְנֵי בִיאָתָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה לְעוֹלָם
הִיא הֵיָּתֶה נְהַיֵּית מְזִיּוֹ הַשְּׂכִינָה בְּמָרוֹם בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה
בְּלִבָּד, כִּי לֹא הֵיָּה לָהּ שׁוֹם דְּבַר מִיִּגְיעָתָהּ וְעַמְלָהּ.

מוצא שלל רב

והנה ישנו כלל שכתבו חז"ל (ירושלמי ערלה פרק א הלכה א), ש"כאשר האדם אוכל ממה שאינו שלו, הוא מתביש להביט בפני מיטיבו", ומשום כך נשמתו של האדם לא יכלה לראות היטב את פני השכינה הקדושה ולהנות מזיוה, אשר זה עקר שכר הנשמה בעולם הבא, אשר בו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה כמו שכתבו חז"ל (ברכות ז ע"א).

ולכן כל ירידתה של הנשמה לעולם הזה, היא כדי שהיא לא תתביש בעולם הבא, אלא היא תהנה מעמלה ויגיעתה בתורה ובמצוות ומעשים טובים, ועל ידי כך היא תוכל לראות את פני השכינה לפי השגתה ולפי מדרגתה בתורה ומצוות ומעשים טובים, והיא לא תבוש ולא תכלם בעולם הבא.

והנה על עצם קיום המצוות האדם אינו יכול לקבל שכר במרום, אלא בתורת חסד ונדבה בלבד, וזאת משתי סבות.

העבד קנוי לאדונו

הסבה ראשונה לכך היא, מפני שאת עקר מעשה המצוות אנו מחייבים מהדין לעשות ולקיים, וזאת מפני שאנחנו עבדים של השם יתברך, והעבד חייב לשרת את רבו בכל מה שהוא מצוה אותו, ואין לו שום שכר על כך, כי גופו וכל אשר לו קנוי לאדונו, והוא משעבד לאדונו לשרתו ולקיים את כל חפצו ורצונו ולעשות את כל אשר הוא דורש ומבקש ממנו.

וכך אף אנו, גופנו רוחנו ונשמותינו, וכן רמ"ח איברינו ושס"ה

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

גִּידְיָנוּ, קְנוּיִים וּמִשְׁעַבְדִּים לֵה' יִתְבַּרְךָ, וְאָנוּ חַיִּים לְעַבְדוֹ יִתְבַּרְךָ
וְלַעֲסֵק בְּתוֹרָתוֹ וְלִשְׁמֹר הַיֵּטֵב אֶת כָּל מִצְוֹתָיו, וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל
רַמ"ח אַיְבָרֵינוּ וְשֵׁס"ה גִּידְיָנוּ, וְלִכֵּן אֵין לָנוּ שָׁם שָׂכָר מִצַּד הַדִּין
עַל כָּל מִצְוֹתֵינוּ וּמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים.

מִי הַקְּדִימֵי וְאֲשֵׁלֵם

וְהַסְפָּה הַשְּׁנִיָּה לָךְ, שְׁעַל קִיּוֹם כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵדָם אֵינוֹ
יְכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַשָּׂכָר מִצַּד הַדִּין, אֲלֵא רַק בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה
בְּלִבָּד, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת הֵן רַק מִמּוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ
חז"ל (יקרא רבה כז ב) עַל הַפְּסוּק "מִי הַקְּדִימֵי וְאֲשֵׁלֵם" - מִי
עָשָׂה לִי מְזוּזָה טָרָם נָתַתִּי לוֹ בַּיִת, וְכוּ', וְלִכֵּן כָּל הַמִּצְוֹת הֵן
רַק מִשְׁלוֹ יִתְבַּרְךָ בְּלִבָּד, וְהַשָּׂכָר עַל כֵּן אֵף הוּא בְּתוֹרַת חֶסֶד
בְּלִבָּד.

וְאִם כֵּן הַנְּשִׁמָּה תוֹסִיף וְתַתְּבִישׁ בְּעוֹלָם הַבָּא, כִּי אֵינָה
מְקַבֵּלֶת שָׂכָר עַל יְגִיעָתָהּ וְטִרְחָתָהּ וְעַמְלָהּ, אֲלֵא כָּל שְׂכָרָהּ
בְּעוֹלָם הַבָּא עַל קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הוּא רַק בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה בְּלִבָּד.

אֲלֵא שְׁעַקֵּר הַשָּׂכָר עַל עֵסֶק הַתּוֹרָה וְעַל קִיּוֹם הַמִּצְוֹת
וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הוּא עַל שְׂמֻחָתָנוּ הַגְּדוֹלָה בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה
וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, כִּי הָעֵבֶד יְכוֹל לְעַבֵּד אֶת רַבּוֹ בְּעַצְבוּת וּבְפָנִים
זוּעָפוֹת, וְאֵינוֹ מְחַיֵּב לְעַבְדוֹ בְּפָנִים צְהָבוֹת וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְלִכֵּן
עַל הַשְּׂמֻחָה בַּמִּצְוֹת אֲשֶׁר אוֹתָהּ אָנוּ עוֹשִׂים בְּרָצוֹנוֹ בְּלִבָּד,
אָנוּ מְקַבְּלִים אֶת כָּל שְׂכָרְנוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא.

מוצא שלל רב

ולכן על כל מצוה שהאדם מקיים יש שני סוגי שכר שהשם נותן לו בעולם הבא.

הראשון הוא השכר שהשם יתברך נותן לאדם בתורת חסד ונדבה, והוא השכר שהוא מקבל בשביל עצם קיום המצוה בעצמה.

והשני הוא השכר שהשם נותן לאדם מצד הדין, והוא השכר שהאדם מקבל על השמחה - שהוא שמח במצוות שהוא מקיים.

וזה פרוש הפסוק (שמות לד ו): "ורב חסד, ואמת", מפני שהשכר אשר האדם מקבל על עצם קיום המצוה, הרי הוא נתן לו רק בחסדו יתברך. וזה באור הפסוק - "ורב חסד", ואלו השכר שהאדם מקבל על השמחה שהוא שמח במצוה, אותו הוא מקבל מצד הדין, והוא באור הפסוק - "ואמת", כי אותו האדם מקבל מצד האמת ובמדת הדין, כי השמחה היא הדבר העקרי והחשוב ביותר במעשה המצוה אשר האדם מקיים.

ומסים ה"בן איש חי": "ואם פן יותר טוב לנשמה מצוה אחת בשמחה מכמה מצוות שהן בעצבות, כי עקר המכונן של ביאתה לעולם לא יהיה כי אם מצד השמחה". (אדרת אליהו).

הביאני המלך חדריו

ועל פי זה מבאר ה"בן איש חי" זיע"א את הפסוק (שיר השירים א ד) "הביאני המלך חדריו, נגילה ונשמחה בך".

וְיִשְׂמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

"חֲדָרָיו" - זֶה מְרַמֵּז עַל חֲדָרֵי גֶן עֵדֶן, כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ חֲז"ל (ילקוט"ש רמז תתקפב), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁ"נְּגִילָה וְנִשְׂמָחָה בָּךְ", כְּלוּמַר שֶׁהָאָדָם זֹכֶה לְהַפְנִס לְגַן עֵדֶן לְתֵת לוֹ שְׂכָר עַל כָּל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רַק מִפְּנֵי שֶׁהוּא עֶבֶד אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, אֲשֶׁר עַל כֵּךְ הוּא מְקַבֵּל שְׂכָר מִצַּד הַדָּיִן, וְלֹא מִצַּד הַחֶסֶד, וְעַל כֵּךְ עִקַּר שְׂכָרָם שֶׁל הַמְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַבָּא.

בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאֵר עוֹד הַ"בֶּן אִישׁ חַי" זִיע"א (חיים והשלום), אֶת הַפְּסוּק (תהלים מה טז) "תּוֹבַלְנָה בְּשִׂמְחַת וְגִיל, תִּבְאִינָה בְּהִיכַל מֶלֶךְ". וְבוֹ מְרַמֵּז, שֶׁאִם הָאָדָם קִיָּם אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה וְהוֹן "תּוֹבַלְנָה בְּשִׂמְחַת וְגִיל" לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי כֵךְ "תִּבְאִינָה בְּהִיכַל מֶלֶךְ", כְּלוּמַר שֶׁבְּשִׂכָר זֹאת הַנִּשְׂמָחָה תִּזְכֶּה לְהַפְנִס לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ לְהַנּוֹת מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, כִּי עִקַּר הַשְּׂכָר בְּמִרוֹם הוּא רַק עַל הַשִּׂמְחָה וְהַחֲדוּהָ בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת.

וּמוֹסִיף עוֹד בְּעַל הַ"בֶּן אִישׁ חַי" (אדרת אליהו פרשת נצבים), שֶׁזֶה הַפְּרוּשׁ (תהלים ק) "עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה", כְּלוּמַר, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם עוֹבֵד אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, הוּא זֹכֶה לְבוֹא לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם הַבָּא בְּרִנָּה, כִּי עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בְּמְצוּוֹת, נִשְׁמַתוֹ אֵינָה בּוֹשָׁה לְאָכַל לֶחֶם חֵנוּם, וְהוּא זֹכֶה לְהַנּוֹת מִזִּיו הַשְּׂכִינָה. וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק (ישעיה סא א) "שׁוּשׁ אִשִּׁישׁ בֵּה", אֲשֶׁר בְּשִׂכָר זֹאת "תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְקִי" - אֲזַכֶּה לְהַנּוֹת מִזִּיו שְׂכִינָתוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא.

בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם

וְהִנֵּה כָּתְבוּ חַז"ל (תענית טז), שֶׁהַצְּדִיקִים שָׁזְכוּ לִישְׁרוֹת הַלֵּב, הֵם עוֹבְדִים אֶת ה' בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תהלים) "וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שִׂמְחָה", וְלָכֵן צְדִיקִים אֵלוּ הֵם אֲשֶׁר זֹכִים לַהֲנוֹת מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה.

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאָר מִה שֶׁנֶּאֱמָר בְּפֶסוּק (תהלים קמ יד) "יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶם", וְכֵן (תהלים יא יד) "יִשְׂרָאֵל יִחְזוּ פְּנֵיהֶם", וְכֵן (תהלים קז מב) "יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂמְחוּ". וּבִכְךָ מְרַמֵּז שֶׁבְּעוֹלָם הֵבֵא יְזָכוּ יִשְׂרָאֵל הַלֵּב לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְלַחֲזוֹת בְּנוֹעַם ה', וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֹבְדוּ אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה וְשִׂמְחוֹ בְּקִיּוֹם מִצְוֹתָיו, שֶׁעַל יְדֵי כֵךְ זֹכֵה הָאָדָם לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה בְּעוֹלָם הֵבֵא. עַד כָּאן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה"בֵּן אִישׁ חַי".

טַעַם רְבִיעִי – הַשִּׂמְחָה בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת מְגַרֶשֶׁת אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת וְזֹכֵה לְהִשְׂרָאֵל הַשְּׂכִינָה

כְּתַב הַחֵיד"א זִיע"א, שֶׁהַטַּעַם לְחִשְׁבּוֹתָהּ וּמַעֲלָתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשִּׂמְחָה בַּמִּצְוֹת הִיא, מִפְּנֵי שֶׁהַשִּׂמְחָה מְגַרֶשֶׁת אֶת הַקְּלָפוֹת וְאֵת כָּל כַּחוֹת הַסְּטָרָא אַחֲרָא מִהָאָדָם לְגַמְרִי, וְלָכֵן אִפְלוּ אִם הָאָדָם לֹא עָשָׂה הַכְּנָה כְּרָאוּי לְפָנָי עֲשִׂית הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר מִשׁוּם כֵּךְ אֵינוּ יָכוֹל לְזַכּוֹת שֶׁתִּשְׁרָה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה עֲלָיו בְּשַׁעַת קִיּוּמוֹ אֶת הַמִּצְוָה, אֲבָל עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה שֶׁיִּשְׂמַח

וישמחו בך ישראל

במצוות הוא מגרש את כל הקלפות ממנו וזוכה להשראת השכינה הקדושה עליו בשעת עשיית המצוה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה.

וזה מרמז בפסוק (זכריה ב יד) "רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושמכנתי בתוכך נאם ה'", כלומר, שעל ידי שהאדם מקים את המצוה בשמחה, הוא זוכה להשראת השכינה עליו אפילו אם אינו ראוי לכך על פי מעשיו ומדרגתו, מפני שעל ידי מדת השמחה הוא מגרש את כל הקלפות ממנו לגמרי ומשרה את השכינה הקדושה עליו.

והנה כל המקיים את המצוות מתוך שמחה וטוב לבב, הרי הוא זוכה שהשכינה הקדושה תשרה עליו, ועל ידי שהשכינה שורה עליו, הוא זוכה ממילא לכל הברכות והטובות, כי במקום שהשכינה שורה הברכה מצויה, הן ברוחניות והן בגשמיות, כמו שכתבו חז"ל.

אבל התנאי להשראת השכינה בקיום המצוה היא השמחה הגדולה בעשייתה, כמו שכתבו חז"ל (שבת ב) שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, ומשום כך כאשר האדם מקיים את המצוות מתוך שמחה, אין קץ לשכרו, כי השכינה הקדושה השורה עמו מברכת אותו בכל הברכות ושומרת ומגנה עליו מכל רע.

ביצד הצליח הרב לשמוח את החולה

זכרני שהתלויתי פעם לאאמו"ר הרב מאיר שלמה זצ"ל

מועצא שלל רב

בעת שערך בקור חולים אצל חולה אשר היה במצב סופני וקשה מאד, ואף היה חשוף בנים. אבי זצ"ל שאלו: בן כמה אתה? והוא ענה לו: בן ששים ושלש. ענה אבי זצ"ל ואמר לו: אם כן, אתה מניח תפלין כבר חמשים שנה ברציפות. תדע לך שהנחת תפלין שנים כה רבות, חמשים שנה ברציפות, אינה דבר פשוט כלל בשמים. אשריך שזכית לכה! וכך הוסיף לו עוד דברי חזק במעלתה העצומה של קיום מצות תפלין שנים כה רבות.

והייתי נוכח בעיני כיצד דברים אלו שמחו והרנינו את רוחו של החולה, בהתבוננו בזכות הגדולה והעצומה של מצות הנחת תפלין שנים כה רבות, והיו דברים אלו כמשב רוח צונן על לבו של החולה, והוא קבל מכה שמחה כה גדולה מכה עד שנהפך מכה בלבד לאדם חדש, וכל זאת בכחה של שמחה של מצוה של הנחת תפלין, וכך הייתי נוכח בעיני כי כל שמחתם של ישראל הנה רק מעשית רצון קונם בלבב שלם.

טעם המישי – עקר תקון נפש האדם על ידי קיום המצוות בשמחה

הנה השמחה במצוות הנה אחד מתקוני הנפש הגדולים ביותר, אשר בכחה לכפר ולתקן את כל חטאיו ועוונותיו של האדם ולהביאו לתקון השלם, כמו שכתבו בעל ה"חתם סופר" זיע"א (חלק ה עמוד רכה) ועוד צדיקים על הפסוק (תהלים

וישמחו בך ישראל

ככו ה) "הזרעים בדמעה ברנה יקצרו", שישנם שני תקונים לפגם הברית.

האחד הוא, לבכות ולהוריד דמעות בלב נשבר. והשני הוא, לעבד את ה' בשמחה ובשירים ובזמירות להשם יתברך, אשר זה קוצר ומבטל את כל הקלפות, פי הזמירות הם מלשון (ישעיה כה ה) "זמר עריצים", כאדם הזמר וחותף את פרות הפרם על ידי הזמירות, ולכן האותיות לפני המלה "זמר" הן "נחש", וזאת לרמז שעל ידי השירות והזמירות להשם יתברך, האדם כורת את הנחש הקדמוני שברא בעוונותיו.

וזה מרמז בפסוק (תהלים קכד): "הזרעים - בדמעה ברנה - יקצרו", וזאת לרמז שהנכשלים בפגם הברית חס ושלום, בין בדמעה ובין ברנה, יקצרו את המזיקים ויזכו לתקון השלם. וזה באור המשך הפסוק: "הלוף ילף ובכה" - על ידי שהאדם עושה תשובה ושופך דמעות רבות לפני קונו - "נשא משך הזרע", פלומר שמתקן בכף את פגם הברית, וכן "בא יבא ברנה" - על ידי שהאדם עובד את ה' מתוך שמחה וטוב לבב בקיום המצוות בשמחה גדולה ובשירות ותשבחות - "נשא אלמתיו", פלומר, שגם על ידי כף הוא זוכה לתקון השלם. עד כאן דבריו הקדושים.

בא יבא ברנה נשא אלמתיו

והוסיפו צדיקים זיע"א, שמי שעושה תשובה גדולה על

כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רֵב

חֲטָאִיו, וּבֹכָה וּמוֹרִיד דְּמָעוֹת רַבּוֹת בְּתַשׁוּבָתוֹ, בְּכֶף הוּא מִתְקַן אֶת כָּל פְּגָמָיו, כִּי כַחַן שֶׁל הַדְּמָעוֹת גָּדוֹל וְעֵצוֹם מְאֹד לְתַקֵּן אֶת כָּל הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת וּלְמַחֲקֵם לְגַמְרֵי, אֲבָל מִי שֶׁעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וּמְקִיִּים אֶת כָּל הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה, מַעֲלָתוֹ גְּדוֹלָה וְעֵצוֹמָה הַרְבֵּה יוֹתֵר, כִּי בְּכֶף הוּא מִתְקַן בְּכֶף אֶת כָּל חֲטָאָיו וּפְגָמָיו, וְאַף זֹכָה שֶׁעוֹנוֹתָיו יִתְהַפְּכוּ לְזָכוֹת.

וְזֶה הַפְּרוּשׁ: "בֹּא יְבֵא בְּרָנָה" - כְּלוֹמֵר שֶׁהַעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב לִבָּב - "נִשְׂא אֱלֹמֵתָיו" - הוּא זֹכָה עוֹד לְקַחַת אֱלֹמוֹת אֱלֹמוֹת, כִּי עַל יְדֵי כֶּף הוּא זֹכָה לְתַשׁוּבָה מֵאֵהָבָה, וְכָל עוֹנוֹתָיו מִתְהַפְּכִים לְזָכוֹת.

טַעַם שִׁשִּׁי - עֵקֶד עֲלִיַת הָאָדָם עַל יְדֵי שְׂמִיחַת הַמְצוּוֹת

הִנֵּה יְדוּעִים דְּבָרֵי הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַגְּלוּלִים הַקְּדָמָה י"א), שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת תְּקוּן כָּל הַנֶּרֶן - נַפְשׁ, רוּחַ, נְשִׁמָּה שְׁבוּ, אֲשֶׁר זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי כָּל לְמוּדוֹ וּמְצוּוֹתָיו.

וְהִנֵּה עַל יְדֵי קִיּוּם הַמְצוּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים זֹכָה הָאָדָם לְתַקוּן הַנַּפְשׁ, וְעַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּדַבּוּר זֹכָה הָאָדָם לְתַקוּן הַרוּחַ, וְעַל יְדֵי הַכּוֹנֵה הַשְּׁלָמָה בַּמְצוּוֹת זֹכָה הָאָדָם לְתַקוּן הַנְּשִׁמָּה.

וישמחו בך ישראל

וְכָתַב הַרְשִׁ"ש זִיע"א (נהר שלום דף כד), שִׁשְׁנָם עוֹד שְׁנֵי חֻלְקִים בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְתַקְנָם, וְהֵם - "חִיָּה", וְ"יַחֲדָה". לְכֵן הִזְהַר הַקְדוֹשׁ הַזֶּהִיר בְּיִתְרָה עַל שְׁנֵי דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ לְהִזְהַר בְּקִיּוּם הַמְצוּוֹת, וְהֵם - שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְצוּוֹת "בְּשִׂמְחָה", וְ"בְּרִצּוֹן הַלֵּב".

וְהִנֵּה עַל יְדֵי קִיּוּם הַמְצוּוֹת בְּרִצּוֹן הַלֵּב הַגְּמוּר וּמִתּוֹךְ תְּשׁוּקָה וְרִצּוֹן גָּדוֹל, זֹכָה הָאָדָם לְתַקּוֹן הַ"חִיָּה", וְעַל יְדֵי קִיּוּם הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, זֹכָה הָאָדָם לְתַקּוֹן הַ"יַחֲדָה" בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁזֶה הִיא הַדְּרָגָה הַגְּבוּהָה בְּיִתְרָה, וְלְכֵן עַל יְדֵי עֲשִׂיַת הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה זֹכָה הָאָדָם לְהַשְׁלִים אֶת כָּל תַּקּוֹן נַפְשׁוֹ בְּשִׁלְמוֹת.

וישישו בשמחה

וְכָתַב הַ"בֵּן אִישׁ חִי" זִיע"א (שני אליהו, ח"ב דרוש ד) שֶׁזֶה מְרַמֵּז בְּפָסוּק (תהלים סח ד) "וְצִדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעֲלִצוּ לִפְנֵי אֱלֹקִים, וְיִשְׂשׂוּ בְּשִׂמְחָה", כְּלוּמַר, שֶׁבְּשִׂכְרָה זֹאת שֶׁהֵם יִקְיְמוּ אֶת כָּל הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְהֵם "יִשְׂשׂוּ בְּשִׂמְחָה", הֵם יִזְכּוּ לְבוֹא שְׁלָמִים לִפְנֵי ה', כִּי "בְּשִׂמְחָה" הוּא אוֹתִיּוֹת "בְּחִמְשָׁה", כִּי עַל יְדֵי קִיּוּם הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, הָאָדָם מִתְקַן אֶת כָּל חִמְשָׁה חֻלְקֵי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהֵם נֶפֶשׁ רֹיחַ נִשְׁמָה חִיָּה יַחֲדָה. וְעַל יְדֵי הַשְׂמִיחָה בְּמְצוּוֹת כָּלֵם בְּאִים שְׁלָמִים וּמִתְקַנְיִם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

מועצא שלל רב

טעם שביעי - השמחה במוצות יזכה לשמחת המחול שתהיה לעתיד

כתב הגאון רבי משה גלאנטי זצ"ל, אב בית דין צפת (קהילות יעקב דף לו ע"א), שעקר שָׁכְרוּ שֶׁל הָאָדָם בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת הוא על שְׂמִיחָתוֹ בַּמִּצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁצִּוְּתָהּ תוֹרָה (דברים כח מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

ושכרה של שְׂמִיחָת הַמִּצְוֹת הוא, שְׁעַל יְדֵי שְׂמִיחָתוֹ בַּמִּצְוֹת יִזְכֶּה הָאָדָם לְרֵאוֹת וּלְשִׂמְחָה בְּשִׂמְחַת הַמְּחֹל שֶׁתִּהְיֶה לְכָל הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא, אֲשֶׁר זֶה הִיא הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כִּי אֵין עֶרְךָ וְשַׁעוֹר כָּלֵל לַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה הַעֲצוּמָה וְהַנּוֹרָאָה שֶׁתִּהְיֶה שָׁם, וְרַק מִי שֶׁעָשָׂה אֶת הַמִּצְוֹת מֵתוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה יִזְכֶּה לְרֵאוֹת וּלְשִׂמְחָה בְּשִׂמְחַת הַמְּחֹל שֶׁתִּהְיֶה לְעֵתִיד לְבוֹא.

טעם שמיני - עקר כבוד ה' הוא בקיים המצוות מתוך שמחה

כתב הזהר הקדוש (פנחס דף רל"א), שעקר הדין והמשפט בראש השנה הוא על כבוד השם יתברך - כמה האדם נזהר לכבד את קונו במשך כל השנה, וכיצד כבדו ובמה כבדו, וכך בודקים את כל מעשיו ה' ותחבולותיו האם יש בהם כבוד ה', והאם פונת האדם במעשיו היא למען שמו יתברך או לא.

וישמחו בך ישראל

וּכְתַבּוּ גְדוּלֵי הַדְּוִרוֹת זִיע"א (הבעל שם טוב זיע"א - כתר שם טוב ח"ב, והחתם סופר - ח"א עמוד פ, והתפארת שלמה - ליקוטים ליום כיפור), שְׂכִינּוֹן שֶׁהַפָּגֶם הַגָּדוֹל בְּיִתְרָה בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְהַזְלָזוֹל הַגָּדוֹל בְּיִתְרָה שֶׁיִּכּוֹל לְהִיּוֹת בְּמַלְךְ, הוּא לְשֵׁרֵת אוֹתוֹ וְלַעֲבַד אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַכֶּרֶחַ וּמִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת, לְכֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, בּוֹ בּוֹדְקִים אֶת הָאָדָם הָאֵם הוּא מְכַבֵּד אֶת קוֹנּוֹ כְּרֹאֵי - דְּבַר רֵאשׁוֹן בּוֹדְקִים פִּיצַד הוּא עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם, הָאֵם הוּא עוֹבְדוֹ מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב לֵבָב, אִם לֹא חָס וְשָׁלוֹם.

כִּי עֵקֶר כְּבוֹד ה' יִתְבַּרֵךְ הוּא עַל יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינּוּ מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, הוּא מְזַלְזֵל בְּכֶךָ בְּכַבּוּד הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ.

הַמְקַיֵּם מִצְוֹת לֹא שְׂמִיחָה בּוֹרֵא מַלְאָכִים לֹא הִיּוֹת

וּכְתַב ה"חֲתָם סוֹפֵר" זִיע"א (דרשות חתם סופר - חלק א עמוד פ), שֶׁבְּכָל הַשָּׁנָה כָּלָה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ דָּן אֶת הָאָדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (איוב ז יח) "לְרֹגְעִים תִּבְחַנְנֵנּוּ", כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חז"ל (ר"ה טז), אַךְ אֵף עַל פִּי כֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ רוֹצֵה לְבַדֵּק בְּגִנְזֵי נְסִתְרוֹת לְבָבָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אֲבָל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כָּלָה, הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בּוֹחֵן בְּגִנְזֵי נְסִתְרוֹת לְבָבָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תהלים לג טו) "הַיֵּצֵר יַחַד לִבָּם הַמְבִּיֵן אֵל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם".

מועצא שלל רב

מהי עקר הבדיקה שבודק השם יתברך בראש השנה

ועקר הבדיקה שבודק השם יתברך בראש השנה, הוא האם האדם עבד אותו בשמחה במשך כל ימות השנה אם לא, ומי שעבד את ה' ללא שמחה אלא עשה את כל המצוות כמצוות אנשים מלמדה ללא חיות ושמחה, הוא נחשב כמת, ללא חיות, כי על ידי כך נבראו ממעשיו מלאכים ללא חיות ונשמה, ואלו העובדים את השם בשמחה הם נחשבים כחיים, כי על ידי כך נבראו מעבודתם מלאכים עם חיות ונשמה.

וזו פונת דברי חז"ל (ראש השנה לב) שבראש השנה ספרי חיים וספרי מתים נפתחים לפניו, ופרושו הוא, שבראש השנה בודקים במרום מי עבד את השם בשמחה ובטוב לבב כל השנה כלה, אשר הוא נכתב בספר החיים, כי בעבודתו הוא ברא מלאכים עם נשמה וחיות, ומי לא עבד את השם בשמחה במשך כל השנה אשר הוא נכתב בספר המתים, מפני שבעבודתו הוא ברא מלאכים ללא נשמה וחיות החשובים כמתים.

איך אומרים שירה על עבודה מזיפת

על פי זה באר ה"חתם סופר" (דרשות חתם סופר - חלק א עמוד פ), את הטעם למה שכתבו חז"ל, שכאשר תמהו המלאכים ושאלו מדוע אין אומרם שירה והלל בראש השנה ויום

וישמחו בך ישראל

הכפורים, השיב להם הקדוש ברוך הוא: ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני, ואתם אומרים שירה!?

וצריך להבין לכאורה, מה הטעם שעם ישראל אינם אומרים שירה בראש השנה, להודות ולהלל להשם יתברך על כל השנה כלה שזכו לקיים בה את כל המצוות, ועל הנס הנפלא הזה שהשם בחר בעם ישראל מכל העמים, וגם לאחר שנזות גלות כה ארכות, עדין עם ישראל עובד את השם יתברך ומקיים את כל מצוותיו וחקותיו?

אלא הבאור לך הוא, שהקדוש ברוך הוא השיב ואמר למלאכי השרת, שכל הדין בראש השנה, אשר בו ספרי חיים וספרי מתים נפתחים לפניו, הוא שבדקים בראש השנה במרום מי עבד את השם בשמחה ובטוב לבב במשך כל השנה כלה, אשר הוא נכתב ב"ספר החיים", כי בעבודתו הוא ברא מלאכים עם נשמה וחיות, ומי לא עבד את השם בשמחה במשך כל השנה, אשר הוא נכתב ב"ספר המתים", וזאת מפני שבעבודתו הוא ברא מלאכים ללא נשמה וחיות החשובים כמתים.

והנה, כיון שבני עליה העובדים את ה' מתוך שמחה הם מועטים, לכן לא אומרים ישראל שירה והלל בראש השנה להודות להשם יתברך על כל עבודתם את השם יתברך במשך כל השנה כלה, "כי אין אומרים שירה על עבודה מזיפת". עד כאן דבריו הקדושים.

מועצא שלל רב

על ידי השמחה במצוות מעלה את המצוות שקיים ללא שמחה

וכן באר בעל ה"תפארת שלמה" זיע"א (ערב יום כיפור), שכל המצוות אשר האדם עושה ברצון ושמחה, הן הנכתבות ב"ספר החיים", מפני שיש בהן חיות ושמחה, כמו שנאמר (ויקרא יח ה) "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם", וכל המצוות שהאדם קים וכל מה שעשה בעצבות ללא חיות, הן נקראות ספרי מתים, ולכן הן נכתבות ב"ספרי מתים", וזה הפרוש של מה שכתבו חז"ל (ראש השנה לב ב), שבראש השנה ספרי מתים וספרי חיים פתוחים לפניו.

ומוסיף בעל ה"תפארת שלמה" זיע"א, שאם האדם זוכה לעשות מצוה אחת בשמחה, הוא מעלה ומתקן את כל המצוות שעשה ללא שמחה וחיות בכל השנה כלה, ולכן על ידי שהאדם עושה את המצוות בראש השנה מתוך שמחה וטוב לבב, הוא מעלה את כל המצוות שעשה במשך כל השנה כלה ללא שמחה וחיות, ועל ידי כך הוא זוכה לצאת זכאי בדינו.

טעם השיעור

השמחה במצוות תחילת העבודה

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל באר את

וישמחו בך ישראל

השמחה במצוות שהנה עקר ויסוד ראשון בעבודת השם, שישנה ראייה לכך מדברי חז"ל (פסחים סח), שאמר התנא: "חדאי נפשי, לך קראי, לך תנאי", וזאת כדי שישמח בתורתו, וכן מדברי חז"ל שכתבו (פסחים א): "לעולם יעסק האדם בתורה ובמצוות ואפלו שלא לשמה", וזאת כדי שתהיה עבודתו בשמחה, אשר היא תחלת העבודה. עד כאן דבריו (מפי תלמידו הגה"צ רבי ראובן מלמד זצ"ל).

מדוע יעקב אבינו הסביר לרחל וללאה את סבת בריחתו מבית לבן

והוסיף עוד הגר"י לוינשטיין זצ"ל (מליץ יושר, בראשית קנט), שהראייה לכך שעבודת השם חייבת להיות מתוך שמחה, היא מכך שאנו רואים שכאשר הצטווה יעקב אבינו מפי הגבורה (בראשית לא א): "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך", הוא קרא לרחל וללאה, וספר להן כמה השתעבד בו לבן אביהן וכמה התל בו ורמה אותו, ואף על פי שהוא עבדו באמונה כל השנים - לבן עשק ורמה אותו.

ולכאורה צריך להבין מדוע יעקב אבינו צריך להסביר זאת לרחל וללאה, ומדוע לא אמר להן יעקב אבינו שהשם יתברך צוה אותו לשוב לארץ אבותיו והוא מכרח לקיים את צויו, פי הרי כאשר הן שמעו זאת הן מיד אמרו לו (בראשית לא טו): "העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו, הלא נכריות נחשבנו לו, ועתה כל אשר אמר אלקים אליך עשה".

כְּמוֹצֵא שֶׁלֵּל רַב

אֵלָא שְׂזֵאת מִפְּנֵי שְׁגָם כְּאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל קָשָׁה לוֹ לַעֲזֹב אֶת מוֹלַדְתּוֹ וּבֵית אָבִיו, וְלִכֵּן אִם לֹא הָיָה יַעֲקֹב אָבִינוּ מְסִבִּיר לָהֶן זֹאת, הֵן לֹא הָיוּ עוֹשׂוֹת זֹאת בְּשִׂמְחָה פְּרָאוּי, אֲבָל כְּאֲשֶׁר הֵן שָׁמְעוּ שְׂאֲבִיָּהֶם הִתֵּל וְעָשָׂק אֶת יַעֲקֹב אָבִינוּ, הֵן הִגִּיעוּ לְהַפְרָה שִׁ"נְכָרִיּוֹת נַחֲשָׁבְנוּ לוֹ, כִּי מִכְרָנוּ וַיֹּאכֵל גַּם אָכּוֹל אֶת כֶּסֶפְנוּ", וְעַל יְדֵי כֶּף הֵן קִיָּמוּ אֶת צְוִיּוֹ שֶׁל ה' מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לִבָּב. וְזֶה הַטַּעַם שִׁיעֲקֹב אָבִינוּ טָרַח לְהַסְבִּיר לָהֶן אֶת כָּל מֵה שֶׁלָּבָן עָשָׂה לוֹ, כְּדִי שִׁיעֲשׂוּ זֹאת בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבָּב.

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה וּבְעֵנֶג הוּא זוֹכֵה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה

הַגְּאוֹן הַצְּדִיק רַבִּי יַחְזְקָא לְוִינְשְׁטֵיין זצ"ל כָּתַב (אוֹר יַחְזְקָא מִכְּתַב כ"ד), שֶׁהֲרָאָה לַחֲשִׁיבוֹתָהּ הַגְּדוּלָּה שֶׁל הַשִּׂמְחָה הִיא מִכֶּף שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁם אֶת אָדָם הָרָאוּשׁוֹן בְּגֵן עֵדֶן וְצוּה אֹתוֹ "לְעִבְדָּה וּלְשִׁמְרָה", שֶׁפְּרוּשׁוֹ הוּא - לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְשַׁמֵּר אֶת כָּל מִצְוֹתֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּ חז"ל (פְּרָקִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר י"א).

וְהַטַּעַם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁם אֶת הָאָדָם הָרָאוּשׁוֹן דוֹקָא בְּגֵן עֵדֶן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְשַׁמֵּר אֶת כָּל מִצְוֹתֶיהָ, הוּא מִפְּנֵי שֶׁדוֹקָא כְּאֲשֶׁר הָאָדָם נִמְצָא בְּגֵן עֵדֶן מִמֶּשׁ, בְּשִׂמְחָה וְעֵנֶג, הוּא יְכוֹל לְשַׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה וּלְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹתֶיהָ פְּרָאוּי מִתּוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוּלָּה וְטוֹב לִבָּב.

וישמחו בך ישראל

והנה השמחה בעבודת השם יתברך הנה מוכרת לכל אדם בכל ימות השנה, והיא נצרכת לכל אחד בכל שלב ובכל מדרגה בעבודת ה', כמו שכתבו חז"ל (שבת ל), שפנשם שאין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה, כך אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, כלומר שאי אפשר להשיג שום דרגה של קרבת אלוקים ללא שמחה במצוות, עד שכתבו חז"ל שפאלו התפלה אשר עקרה היא הכנעה לפני השם, צריכה אף היא להיות מתוך שמחה של מצוה, כמו שכתבו חז"ל (ברכות לא ע"א) ש"אין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה".

האם יש חיוב לשמחה תמיד או רק בחגים ומועדים

ואם כן לכאורה צריך להבין, מדוע הדגישה התורה את חיוב השמחה בחגים ובמועדים, אשר בהם הצטוינו בתורה להיות בשמחה, כמו שנאמר (דברים טז ט-יט): "ושמחת בחגך, והיית אף שמח".

וכן צריך להבין מדוע כתבו חז"ל: "ותתן לנו ה' אלקינו - מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון", הרי האדם חייב להיות תמיד שרוי בשמחה של מצוה.

אלא מבאר הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהטעם לכך הוא מפני שאכן בכל השנה צריך האדם להיות שרוי בשמחה, וזאת כדי שיזכה לעבד את השם יתברך

כְּמוֹצֵא שְׁלֵל רַב

מֵתוֹךְ שִׂמְחָה גְדוֹלָה, אֲבָל בַּחֲגִים וּבְמוֹעֲדִים צָרִיךְ הָאָדָם לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה יִתְרָה וּלְהוֹסִיף שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָתוֹ וְחִדּוּהָ עַל חִדּוּתוֹ, וְהָרִי זֶה כְּמוֹ הַקֶּרֶבֶן מוֹסֵף, אֲשֶׁר נוֹסֵף בְּמוֹעֲדִים וַיָּמִים טוֹבִים עַל קֶרֶבֶן הַתְּמִיד אֲשֶׁר מְקַרְיָבִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

הַיֵּצֵר מִנְסָה לְקַלְקֵל אֶת שִׂמְחַת הַחֵן

וְהוֹסִיף עוֹד הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִחְזַקְאֵל לְוִינְשְׁטֵיין זִיע"א (אֲמָרֵי יִחְזַקְאֵל ס), שֶׁבְקֵלֶם הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁבְכָל הַשָּׁנָה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל קִשָּׁה לְתַפְסֵ אֶת הַיֵּצֵר הָרַע בְּדַבְרֵי הַסֵּתֶתוֹ וּפְתוּיָיו, וְזֹאת מְשׁוּם שֶׁכְּמַעֵט תְּמִיד הוּא מֵתְלַבֵּשׁ בְּמַצּוּוֹת וּמְסַתֵּתֵר מֵאַחֲוָרֵי כָּל מִינֵי שְׁלוּחִים, פְּעָמִים זֶה בְּתַאֲוֹת אוֹ בְּמִדּוֹת, וּפְעָמִים זֶה בְּכָל מִינֵי נְסִיוֹנוֹת חִיצוֹנִיִּים אַחֲרָיִם.

אֲבָל בַּחֲגִים אֶפְשָׁר לְרְאוֹתוֹ מִמֶּשׁ בְּחוּשׁ, וְזֹאת בְּכֶךְ שֶׁאֶפְלוּ בַּחֲגִים וַיָּמִים טוֹבִים אֲשֶׁר הַצְּטוּיָנוּ בָּהֶם בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עַל מִדַּת הַשִּׂמְחָה, וְהֵנָּה מַה טוֹב יוֹתֵר לְאָדָם מֵאֲשֶׁר לְשׁוֹשׁ וּלְשִׂמְחָה, וּמִי הוּא אֲשֶׁר אֵינּוּ חִפֵּץ לְשִׂמְחָה, וְאֵף עַל פִּי כֵן אֶפְלוּ בְּיָמִים אֵלּוּ הַיֵּצֵר הָרַע מַגִּיעַ וּמְנַסֵּה לְשַׁבֵּר אֶת הָאָדָם וּלְהַבְיֵאוֹ לְיַדֵּי עַצְבוֹת וְאֵינּוּ נוֹתֵן לוֹ לְשׁוֹשׁ לְשִׂמְחָה. עַד כָּאֵן דְּבַרְיוֹ.

מִדוּעַ הָרַב הַחֹשֵׁב הָיָה עָצוּב בְּגֵן עֵדֶן

מֵעֶשֶׂה הָיָה עִם הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה זְרַחְיָה הַלּוֹי סֵגַל זצ"ל, אֲשֶׁר כִּהֵן כָּרֵב שְׂכוּנוֹת "קְרִיַת שְׁלוֹם" בְּתֵל אַבִּיב וְנוֹדַע כְּמַקְבֵּל

וישמחו בך ישראל

גדול שידי רב לו בתורת הנסתר, והנה יום אחד הוא יצא מביתו בשעת בקר מקדמת בדרך לבית המדרש כשנפשו סוערת בקרבו, ונפר עליו כי עבר סערה של ממש בשעות האחרונות והוא לא מוצא מנוח לנפשו.

את פניו קדם תלמידו, יבדלחט"א הגאון רבי יחזקאל בינג שליט"א - רב בית המדרש "דברי שלום" בבני ברק, אשר הבחין כי רוחו של רבו נסערת ובקש להבין את הסבה לכך. או אז גלה הרב סגל את צפונות לבו, ואמר:

"על משכבי בלילה חלמתי חלום נורא... לנגד עיני נגלה יהודי צדיק שנפטר לא מזמן, ותכף תבין מדוע אינני מספר לך מה שזו. הוא היה רב חשוב שדקדק בהלכה והקפיד על כל קוצו של יו"ד. הייתי בטוח שמקומו בשמי מעל בגן עדן, אולם הבחנתי כי מבע פניו עצוב וכאוב למדי..."

"שאלתי מה זאת", המשיך הרב סגל לתאר את חלומו המסתורי, "והוא נענה ואמר לי: אכן פו, מקומי למעלה בגן עדן. אולם, הואיל וקימתי את המצוות קלה כבחמורה בדקדוק ובהקפדה, אף בלי רגש, בלי שמחה וללא התלהבות ותענוג מקיים המצוה - נתנו לי לשבת בגן עדן אולם בלי להרגיש את השמחה והתענוג של המקום הנפלא הזה, וזאת מפני שלא התענגתי בקיים המצוות. וכך בגלל שלא נתתי לאורן של המצוות להאיר את חיי - אני יושב בגן עדן אבל ללא אור ושמחה!"

מועצא שלל רב

הרב סגל שמע את הדברים, ושתף אותם עם תלמידו שספר את הספור. הנה כי כן, יהודי שקיים את המצוות כהלכה, אולם לא זוכה לאור הישיבה בגן עדן, רק פי צורת קיום המצוות שלו היתה חשוכה קצת... נגזר עליו לתקן את נפשו בישיבה בגן עדן בלי אור, בלי שמחה, בלי הזכות העלאית להתענג במקום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם!

העדות הנרגשת הזו, החושפת טפח מהנעשה בשמי מעל, מגלה לנו עד כמה קיום המצוות בשמחה ובטוב לב, בהתרגשות ובהתלהבות, הנו משמעותי ודרמטי לכל עתידו לנצח נצחים, ומשפיע על האדם בעולם הזה ובעולם הבא!
(גליון פניני פרשת השבוע" מאת הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א - פרשת מקץ תשפ"ג).

פֶּדָגֹג

שִׂמְחָה שֶׁל מְצוּחָה

פָּרָק ג'
שמחה של מצוה

מעלת שמחת המצוות המביאה את האדם
להשראת השכינה אשר היא מקור כל
הברכות וההשפעות בכל העינים

כל הבטחות התורה נאמרו למקום את
המצוות בשמחה

הנה כתב האריז"ל (הקדמה לשער המצוות), שכל ההבטחות
הגדולות אשר נאמרו בתורה הקדושה וכן בדברי חז"ל,
בשכרן הגדול של המצוות, כגון מה שנאמר בתורה "כבד
את אביך ואת אמך למען יארכון ימיה", וכן כל ההבטחות
העצומות אשר כתבו חז"ל למי שמקיים מצוות מסוימות, הוא
רק כאשר האדם מקיים את המצוה מתוך שמחה גדולה, אבל
אם אין מקימים את המצוות מתוך שמחה, אינם זוכים לכל
ההבטחות העצומות והגדולות האלו.

הדלקת נרות שבת בשמחה

והבאור לכה הוא על פי מה שבאר הזהר הקדוש (בראשית מח ב) את מה שהקשו המפרשים (הטור והב"ח או"ח סימן רסג), מדוע אף על פי שרוב האנשים מדליקים נרות שבת וחנוכה, רבם אינם זוכים להבטחת חכמים לזכות לבנים תלמידי חכמים, כמו שכתבו חז"ל (שבת כה): "כל הזהיר בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים"? (עיי"ש במה שתירצו המפרשים כל אחד על פי דרכו).

אלא שהבאור לכה - על פי סודם של דברים - הוא מפני שכאשר האשה מדליקה את נרות השבת היא ממשיכה את אור השבת לביתה, שהוא האור הגדול של השכינה הקדושה הבאה לשכן בבתי כל עם ישראל בשבת המלכה.

וכיון שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, לכן רק כאשר האשה מדליקה את נרות השבת מתוך שמחה, היא זוכה שהאור העצום של השבת, שהוא אור השכינה, שורה עליה, והאור הגדול של השכינה נמשך על ידיה על בעלה ועל כל בניה, ולכן על ידי כך זוכים בעלה ובניה לאריכות ימים, והיא זוכה לבנים תלמידי חכמים שיאירו את כל העולם בתורה ויראת שמים וירבו שלום בעולם.

הדרך לזכות לכל ההבטחות הגדולות

ועל פי זה אפשר לבאר, שזה הטעם למה שכתב האריז"ל

שמחה של מצוה

שְׁכַל הַהִבְטָחוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ בַתּוֹרָה וּבְדַבְרֵי חַז"ל בְּשִׁכְרָן הַגָּדוֹל שֶׁל הַמִּצְוֹת, הֵן רַק לְמִי שֶׁזֹּכֶה לְקִיּוֹן מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהִטְעַם שְׁהָאָדָם זֹכֶה עַל יְדֵי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת אֱלוֹ לַהֲבִטָּחוֹת עֲצוּמוֹת כְּאֵלוֹ, הוּא מִפְּנֵי שֶׁבִשְׂעַת קִיּוֹם מִצְוֹת אֱלוֹ זֹכֶה הָאָדָם לְהִשְׁרָאת הַשְּׂכִינָה, וּמִפְּנֵי כִּף עַל יְדֵי מִצְוֹת אֱלוֹ הוּא מִתְבָּרֵךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת, כִּי הַשְּׂכִינָה הִרִי הִיא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ ט): "בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי, אָבוֹא אֵלַיךְ וּבִרְכִיתִיךָ", וּפִרְשׁ אֹנֶקְלוֹס: בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֲשֶׁרָה אֶת שְׂכִינָתִי, לְשֵׁם אֲשֶׁלַח אֶת בְּרַכְתִּי לָךְ, וְאֶבְרַכְךָ.

אֲבָל יִשְׁנֵנו כָּלֵל שֶׁאֵין הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה (שְׁבַת ל), וְלָכֵן רַק הַמְּקָיִים אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה, הִרִי הוּא זֹכֶה לְכָל הַהִבְטָחוֹת הַגָּדוֹלוֹת הָאֵלוֹ, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהוּא מְקָיִים אֶת הַמִּצְוָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה הוּא זֹכֶה לְהִיּוֹת מְשֻׁכָּן לְשְׂכִינָה, אֲשֶׁר אֵינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, וְלָכֵן עַל יְדֵי כִּף הוּא זֹכֶה מִמִּילָא לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת.

הַנְּחָת הַתְּפִלִּין מִתּוֹךְ שִׂמְחָה

וְכֵן בָּאָר הַגָּאוֹן הַמְּקַבֵּל בְּעַל "שֶׁעַר הַחֲצָר" זִיע"א (סִימָן רג) אֶת דְּבַרֵי חַז"ל שֶׁהִבְטִיחוּ שֶׁכָּל הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין זֹכֶה לְאֲרִיכוֹת יָמִים, וְזֶה לְשׁוֹנָם: "אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, כָּל הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין זֹכֶה לְאֲרִיכוֹת יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיה לַח טז) 'ה' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ'".

וְהִטְעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁהַמְּנִיחַ תְּפִלִּין זֹכֶה לְהִשְׁרָאת

וישמחו בך ישראל

השכינה עליו בשעה זו, ולכן הוא זוכה על ידה לאריכות ימים ושנים טובות, וזה מדיק בפסוק "ה' עליהם", כלומר שעל ידי שהם זוכים להניח תפלין, אשר בכך הם זוכים להשראת השכינה עליהם, בזכות כך הם "יחיו" ויזכו לאריכות ימים ושנים טובות. עד כאן דבריו.

מצות תפלין הכריעה את הכף בבית דין של מעלה

וכן כתב בעל החרדים זיע"א, מעשה שהיה באחד שהיה חולה אנוש, וחלם ששוקלים בבית דין של מעלה את כל זכויותיו ואת כל חטאיו, וכמעט נגזר דינו למות, ולפתע הביאו המלאכים את התפלין שהניח, ומצוה זאת הכריעה את הכף ונגזר דינו לחיים טובים, והוא הבריא מחליו.

וכן כתב הזהר הקדוש (חלק א דף ק), שכל המניח תפלין הרי הוא משכן ומרכבה לשכינה הקדושה.

ועל פי זה מבאר מדוע הזהר הקדוש (זוהר חדש סה א), הדגיש ביותר את חיובו של האדם לשמח במצות תפלין, וזה לשונו: "מי שמניח תפלין צריך לשמח", וזאת מפני שרק על ידי שמחתו של האדם בשעת הנחת התפלין, הוא זוכה להיות מרכבה לשכינה הקדושה השורה על האדם בשעת הנחת התפלין הקדושות.

וכתבו צדיקים, שלכן כאשר האדם מניח את התפלין,

שמחה של מצוה

יסתכל על שני ה"שיניו" שישנם בתפלין של ראש, אשר ראשי תבותיהם הוא "שש", ועל ידי כך יזכר לשוב ולשמח בשעת הנחת תפלין, ויקים את מצות הנחת תפלין מתוך שמחה של מצוה.

סגלתה של מצות תפלין לשמח ולהרנין את האדם

והנה סגלתה של מצות תפלין הנה לשמח ולהרנין את לבו של את האדם, כמו שבאר החוזה מלובלין זיע"א (זכרון זאת) את דברי התנא, שפאשר נשאל לפשר שמחתו הגדולה, אמר שהוא הניח תפלין, ומשום כך הוא כה שמח. ובאורו הוא, מפני שהמצוות הרי הן משמחות את מקימן, כמו שנאמר (תהלים יט ט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ולכן התפלין הן אשר הביאו שמחה גדולה בלבם במשך כל היום כלו.

ואפשר להוסיף, שעל פי סודם של דברים, הטעם שמצות תפלין משמחת ביותר את האדם יותר משאר המצוות, היא מפני שעל ידה השכינה שורה על האדם, והשכינה הרי היא משמחת את האדם בבואה לשכן עליו, כמו שכתב הגר"ח פלאגי זיע"א (נפש חיים ערך שמחה), ומשום כך אמר התנא שדוקא מצות תפלין היא אשר גרמה לו שמחה, ואף על פי שבנדאי קיים עוד מצוות ביום זה, מפני שעל ידה הוא זכה להשראת השכינה אשר היא משמחת את האדם בבואה לשרות עליו.

וישמחו בך ישראל

ויפרשו צדיקים, שלכן שבח התנא את רב ברונא שהוא 'אדם גדול' מפני שהיה שמח במצוות, וזאת מפני שעל ידי שמחתו הוא זוכה שאור השכינה הקדושה תשרה עליו תמיד, ומשום כך הנו בודאי אדם גדול.

מעלת קדוש לבנה מתוך שמחה של מצוה

והנה, אחת המצוות החשובות ביותר אשר בה זוכים כל ישראל להשראת השכינה בדרך הגבוהה ביותר, היא בקיום מצות קדוש לבנה, כמו שכתבו חז"ל (סנהדרין מב): "כל המברך את החדש כאלו מקבל פני שכינה". ועוד כתבו חז"ל: "אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחדש - דים".

ובאר המהרש"א, שהטעם לכך הוא, מפני שהלבנה מתמעטת ואחר כך היא גדלה ומתחדשת בכל חודש, ובה רואים כל ישראל במוחש את התחדשות הבריאה ואת גדלת ה' ונפלאותיו, ומשום כך כל המברך את החדש כאלו קבל פני שכינה.

וּכְתָבוּ הַרְאוֹשִׁים (המאירי, הלבוש, ועוד), שזה הטעם שכתבו חז"ל (מסכת סופרים פרק ב כ) שיש לקדש את הלבנה דוקא במוצאי שבת, כשהוא מבשם, ובבגדי שבת, וזאת מפני שעל ידי כך הוא זוכה לברך את החדש מתוך שמחה של מצוה, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

שמחה של מצוה

חז"ל תקנו לעשות מנהגים רבים של שמחה – בשעת ברכת הלבנה

וּכְתַבוּ עוֹד הַרְאִשׁוֹנִים, שְׁמִשׁוּם כֶּךָ תִּקְנוּ חז"ל לַעֲשׂוֹת מְנַהֲגִים רַבִּים שֶׁל שְׂמִיחָה בְּשַׁעַת בְּרַכַּת הַלְּבָנָה, וְכֻלָּם נוֹעְדוּ בְּכַדֵּי לְהַרְבוֹת אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּמִצְוֵה זוּ.

וּמִשׁוּם כֶּךָ קוֹפְצִים וּמְדַלְגִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּאַמִּירַת "כֶּשֶׁם שְׂאֵנִי רוֹקֵד כְּנִגְדָּךְ", מִשׁוּם שֶׁזֶה דֶּרֶךְ שְׂמִיחָה וְחֻבּוּב מִצְוֵה (מֵאִירֵי סְנַהֲדְרִין מֵב, לְבוּשׁ סִימָן תְּכוּ סַעִיף א), וְאוֹמְרִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" מִפְּנֵי הַשְּׂמִיחָה שֶׁקִּבְּלוּ בּוֹ פְּנֵי הַשְּׂכִינָה (לְבוּשׁ סִימָן תְּכוּ סַעִיף א), וְכֵן עוֹרְכִים רְקוּדִים אַחֲרֶיהָ מִשׁוּם שְׂמִיחָה (רמ"א תכב).

כְּמוֹ כֵּן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, שְׂאִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ אֲלָא בְּיָמִים שְׂמִיחָה לְשִׂמְחָה בָּהֶם, וְלִכֵּן אִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בְּתַשְׁעַת הַיָּמִים, וְלֹא בְּמוֹצָאֵי תַשְׁעָה בְּאַב, וְזֹאת מִפְּנֵי שְׂאִסוּר לְשִׂמְחָה בְּיָמִים אֵלּוּ, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׂאִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ אַף בְּעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה, מִפְּנֵי שֶׁבָּהֶם שְׂרוּיִים יִשְׂרָאֵל בְּאַיְמַת הַדִּין וְאִין שְׂמִיחִים. כְּמוֹ כֵּן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שְׂאִין מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ בְּשֶׁבַע יוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שְׂאִין מְעַרְבִין שְׂמִיחָה בְּשְׂמִיחָה.

וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן בַּעַל הַ"דְּבַר בְּעֵתוֹ" זֵיע"א, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: יְקַדְּשׁ אֶת הַלְּבָנָה בְּשְׂמִיחָה גְּדוֹלָה.

מותי המקדש את החדש זוכה לשמירה כל החדש

והנה מצות קדוש לבנה סגלתה רבה להגנה ולשמירה, כמו שכתב בעל ה"אליה רבה", שכל מי שעושה קדוש הלבנה, מבטח לו שלא ימות באותו חדש.

וכן כתב החיד"א (מורה באצבע סימן קפ"ח) שיש סגלה גדולה בברכת הלבנה להנצל מאויב ומכל רע, אם יאמרנה כתקנה.

וכן כתבו רבי נחמן מברסלב זיע"א (ספר המיזות ערך חיתון) והגר"ח פלאגי זיע"א, שאמירת ברכת הלבנה בכונה גדולה, היא סגלה גדולה למצא את זוגו. וסימנה - לבנה ראשי תבות: ב'תולה נ'שאת ל'יום ה'רביעי.

והקשה המהרש"ם מבערזאן זיע"א (שו"ת דעת תורה סימן תכו ס"ב) בשם בעל "ספר הברית" (מאמר ב פ"ב) על דברי בעל ה"אליה רבה", שהרי אנו רואים הרבה אשר מקדשים את החדש ואף על פי כן הם מתים באותו חדש (עיי"ש במה שתיריך).

ואפשר לתרץ שהבאור לכך הוא, מפני שכל סגלתה של מצות קדוש לבנה היא, מפני שבמצות קדוש לבנה אנו מקבלים פני השכינה, כמו שכתבו חז"ל שחשובה מצות קדוש לבנה כקבלת פני השכינה, והשכינה הקדושה היא מקור כל הברכות וההשפעות טובות.

והנה אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה כמו שכתבו

שמחה של מצוה

חז"ל (שבת ל), ולכן כל המקדש את הלבנה מתוך שמחה של מצוה, הרי הוא זוכה שהשכינה הקדושה תשרה עליו, ותלוה אותו כל החדש כלו לשמור עליו מפל רע להגן עליו מפל צרה, וזה הטעם שמבטח לו שלא ימות כל החדש כלו, אבל אם אינה מקדשה מתוך שמחה, אינו זוכה להבטחות עצומות אלו.

ביצד נצל היהודי מהשודדים ברגע האחרון

ספור מפלא הביא ה"באר היטב" (סימן תכב סק"ד), על יהודי אחד אשר תפסו אותו שודדים בלכתו בדרך ורצו להרגו, ובקש מהם לעשות את ברפת קדוש לבנה לפני שיהרגו אותו, והסכימו לכו השודדים, וברך את הלבנה, ובאמירת "כשם שאני רוקד כנגדך" קפץ שלש קפיצות כנהוג, ובכל קפיצה שקפץ באה רוח חזקה והעיפה אותו למרחק עצום ורב, וכך נצל מיד השודדים והיו לו חייו לשלל.

ואפשר לבאר שהסבה לכו היא, מפני שבאותה שעה שקפץ ורקד מתוך שמחה באמירת קדוש לבנה, שרתה עליו השכינה, אשר היא שורה על האדם כאשר הוא עושה את המצוה מתוך שמחה של מצוה, ולכן בזכות שהוא שמח במצוה, היתה עמו השכינה להצילו ולעשות עמו נס ופלא עצום ונורא כזה, דוקא מתוך שמחתו וקפיצתו, כדי להראות לו שבזכות שמחתה של מצוה, בשעת קדוש לבנה, הוא נצל ממנות לחיים טובים ולשלום.

המקיים מצוות בשמחה זוכה לשמירה והגנה ברוחניות ובגשמיות

ואפשר לבאר, שזה הטעם שכל השמח בקיום המצוות זוכה על ידי כך לשמירה עליונה ולהגנה עצומה, כמו שכתב רבי נחמן מברסלב זיע"א (ספר המידות שמחה כד), שעל ידי שמחה של מצוה הקדוש ברוך הוא מסוכך ומגן עליו לשמרו ולהצילו מכל רע ומכל צרה.

והבאור לכך הוא, על פי מה שכתבו חז"ל שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, וכל העושה מצוה בשמחה זוכה שהשכינה הקדושה שורה עליו, ולכן הוא זוכה לשמירה עליונה, כי השכינה הולכת לפניו ושומרת אותו בכל דרכיו ומסוככת עליו, להגן ולשמר אותו מכל רע, הן ברוחניות - להגן עליו מכל חטא ועוון, והן בגשמיות - לשמרו מכל צר ומזיק.

שמחה בהכנסת אורחים

כתב הזהר הקדוש (תיקו"ז דף כג ע"ב), שמי שמכניס אורחים ומקבל אותם בשמחה וטוב לבב, נחשב לו כאלו מקבל את פני השכינה, וכפי שהאדם מקבל את האורחים בשמחה ובטוב לבב, כך מקבלים את נשמתו בשמחה ובחידה בעלותה לעולם העליון לאחר מלאת ימיו ושנותיו.

שמחה של מצוה

והנה הכנסת אורחים היא מהדברים אשר מקבלים את פרותיהם בעולם הזה (פאה א, א), וסגלתה עצומה לזכות לרפואה (הבעש"ט), לבנים, ולברכה ושפע רב, כמובא בספרים הקדושים, וזאת מפני שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה כמו שכתבו חז"ל, וכיון שעל ידה זוכה להשראת השכינה, לכן זוכה על ידה לשפע גדול וברכה מרבה.

בארץ ישראל שורה השכינה ולכן היא מביאה לידי שמחה

הנה ארץ ישראל היא מקום השראת השכינה הקדושה, כמו שכתוב (דברים יא יב) "ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה", וכן נאמר (יואל ד כא) "וה' שכן בציון", וכך המתגורר בארץ ישראל זוכה שהשכינה שורה עליו, ועל ידי כך הוא זוכה לכל הברכות ברוחניות ובגשמיות.

כמו שכתבו חז"ל (ברכות ח), שעל ידה זוכה האדם לברכת אריכות ימים ושנים טובות, ולכן דוקא זקני ארץ ישראל מאריכים ימים, ורבי יוחנן התפלא פיצד הזקנים בבבל מאריכים ימים, והרי כתוב (דברים יא ט) "ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע ה'" - שזו ארץ ישראל.

וכששמע שהם מקדימים לבוא ומאחרים לצאת מבית המדרש, אמר שזאת היא הזכות אשר גרמה להם להאריך ימים, מפני שהשכינה שורה בבית הכנסת, כמו שאמר רבי

וישמחו בך ישראל

יהושע בן נון לבינו שיקדימו ויחשיכו לבית הכנסת, ועל ידי כך יזכו לאריכות ימים, כמו שנאמר (משלי ח לד) "אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי", ובהמשך נאמר (פסוק לה) "כי מצאוי מצא חיים". כלומר, מפני שהשכינה הקדושה נמצאת בבית הכנסת, ועל ידי שהם יאריכו את שהותם בבית הכנסת יזכו להשראת השכינה, על ידי כך יזכו ממילא לאריכות ימים ושנים.

ארץ ישראל מסגלת לכל הברכות

ומשום כך ארץ ישראל מסגלת לכל הברכות, כמו שכתבו חז"ל (יבמות דטו) שגדולה זכותה של ארץ ישראל לזכות להפקד בבנים, ולכן אף אם לא זכה האדם להפקד בבנים בחוץ לארץ, הוא יכול לזכות בארץ ישראל להפקד בבנים.

וכן כתבו חז"ל (מדרש רבה ע"ד א), שנכסי ארץ ישראל יש בהם ברכה, ונכסי חוץ לארץ אין בהם ברכה.

ולכן כתב רבי נחמן מברסלב (ליקו"מ קנה), שעל ידי קדשת ארץ ישראל זוכים לשמחה ונצולים מפעס ועצבות.

והבאור לכך הוא, מפני שחשונה ישיבת ארץ ישראל כקבלת פני השכינה, ועל ידי זוכה האדם שהשכינה שורה עליו, ועל ידי כך הוא זוכה ממילא לשמחה, כי השכינה היא שמחתן של ישראל.

והנה חז"ל דרשו (כתובות קי) על הפסוק "ולציון יאמר איש

שמחה של מצוה

ואיש ילד בה" (תהלים פז ה), שבין הדר בארץ ישראל ובין המשתוקק לראותה, שניהם נחשבים מבני ציון וארץ ישראל, ולכן גם המשתוקק לדור בארץ ישראל זוכה לשמחה וחדוה על ידי קדשתה הגדולה של ארץ ישראל.

ומפני כן, כל הדר בארץ ישראל זוכה שרוח הקדש שורה עליו בתמידות, כמו שכתב הזהר הקדוש (זהר פרשת אחרי דף עב), וכמו כן רק בארץ ישראל זוכים לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם, (ליקו"ט). והטעם לכך הוא, מפני שהשכינה הקדושה השורה בארץ ישראל, היא בעזרו לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם ללא כל מפריע ומעכב.

מצות ישוב ארץ ישראל מתוך שמחה וטוב לבב

והנה הדרך לזכות לכל ברכותיה של ארץ ישראל היא על ידי השמחה במצות ישיבת ארץ ישראל, אשר על ידה זוכים להשראת השכינה השורה בארץ ישראל, ועל ידי כך זוכים ממילא לכל הברכות, פי השכינה הקדושה היא מקור כל הברכות וההשפעות.

וכן כתבו בעל "החרדים" זיע"א (פרק 10) והשל"ה הקדוש, שמצוה על כל אדם הדר בארץ ישראל להיות בשמחה תמיד, וזאת מפני שהדר בארץ ישראל מקים בכל רגע את מצות ישוב ארץ ישראל, אשר היא מצוה מן התורה, שנאמר

וישמחו בך ישראל

(דברים יז יד) "וישבֶתָה בָּהּ", כְּמוֹ שֶׁפָּסַק הַרְמֵב"ן, וְשָׁקוּלָה מִצְוֹת
יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה כְּלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ
חז"ל (ספרי, דברים יג יד).

וְכִינּוּן שֶׁעָקַר מַעֲלַת הַמִּצְוָה הִיא כְּאֲשֶׁר עוֹשִׂים אוֹתָהּ מֵתוֹךְ
שְׂמִיחָה וְטוֹב לִבָּב, לְכֵן יֵשׁ לְאָדָם לְשִׂמְחָה בְּכָל עֵת וּבְכָל רִגְעַ
בְּכָף שֶׁהוּא מֵתְגוֹרֵר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוּא זוֹכֵה לְקִיָּם מִצְוָה
גְּדוּלָה זוֹ שֶׁל יֵשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. עַד כָּאֵן דְּבַרְיָהֶם הַקְּדוּשִׁים.

וְהִנֵּה מַעֲלַת יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה מְאֹד
לְעֵמֶת יְשִׁיבַת חוּץ לְאֶרֶץ אֱלֹפֵי מוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַל הַ"בֵּן
אִישׁ חַי" זִיע"א (אֲדַרְתִּי אֱלֹהִים) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כִּי יוֹם אֶחָד בְּעִבּוֹדַת
הַשֶּׁם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁקוּל כְּמוֹ אֶלֶף יוֹם בְּחוּץ לְאֶרֶץ. עַיִן שָׁם.

וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר הָאָדָם יִתְבוֹנֵן בְּמִצְוָה הַגְּדוּלָה וְהַעֲצוּמָה,
אֲשֶׁר הוּא זוֹכֵה לְקִיָּם בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעַ שֶׁהוּא מֵתְגוֹרֵר בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, בּוֹדְאִי יִתְמַלֵּא שְׂמִיחָה וְחֻדְוָה עֲצוּמָה, וְעַל יְדֵי כֵף יִזְכֶּה
לְהִשְׂרָאֵת הַשְּׂכִינָה הַשּׁוֹרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמִּילָא יִזְכֶּה לְעֵלוֹת
מִדְרָגָה לְדְרָגָה בְּעִבּוֹדַת הַשֶּׁם לְלֹא כָּל מַעֲכָב, וְיִזְכֶּה לְאֶרִיכוֹת
יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, וּלְכָל בְּרִכוֹתֶיהָ הָעֲצוּמוֹת.

עדות מפלאה

עֵדוֹת מִפְּלֵאָה עַל כֵּף מַעֲיַד הַגְּאוֹן רַבִּי יִצְחָק פְּרָחִי זצ"ל
בְּסִפְרוֹ "טוֹב יְרוּשָׁלַיִם" (עֲמוּד ד' ע"א), שֶׁבְּעֵינָיו הוּא רָאָה אֲשֶׁר
כָּל מִי שֶׁעָלָה מִחוּץ לְאֶרֶץ לְהִתְגוֹרֵר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְקִבֵּל אֶת

שמחה של מצוה

ישיבתה של ארץ ישראל בשמחה ובטוב לבב, והיתה נדמית בעיניו דירתו בארץ ישראל כאלו הוא יושב בגן עדן, ואפלו שבחוץ לארץ היו לו בתים גדולים ומפארים, וגנות גדולות ופרדסים, וכאן בארץ ישראל הוא התגורר בבית קטן, ואף על פי כן היה בית זה חשוב בעיניו יותר מכל הטוב שהיה לו בחוץ לארץ, מפני שהוא ידע את מעלתה וחשיבותה העצומה של ארץ הקדש, ולכן היה שש ושמח בכך שזכה לגור בארץ ישראל.

הנה על ידי כך הוא זכה שגם ארץ הקדש קלטה אותו והראתה לו פנים של שמחה, ורואים בחוש שעל ידי כך הוא זכה שכל סגלות הארץ הקדושה התקיימו בו, והוא זכה להארץ ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, ואף אם היו לו כל מיני חלאים בחוץ לארץ חס ושלום - זכותה של ארץ הגנה בעדו והוא קבל רפואה שלמה בארץ הקדש ושב ורפא לו, וגם פרנסתו היתה מצויה לו תמיד ברוח, והוא ראה בחוש כיצד זכותה העצומה של ארץ ישראל מגנה תמיד בעדו ובעד כל משפחתו.

ואלו כל אלו אשר עלו מחוץ לארץ לארץ ישראל, אבל היתה ישיבת ארץ ישראל עליהם למשא כבד ולא שמחו בכך והתחרטו שעברו אליה, כי על ידה נפרדו מכל התענוגים שהיו להם בחוץ לארץ, בה התפרנסו ברוח, והיו להם בתים גדולים ופרנסתם היתה מצויה להם בכבוד, וכאן בארץ ישראל התגוררו בבתים קטנים, ופרנסתם היתה מצויה להם בדחק גדול, ולכן הם הצטערו בישיבת ארץ ישראל, ומפני

וַיִּשְׁמְחוּ בְּרַחֲמֵי יִשְׂרָאֵל

כָּף הֵם לֹא זָכוּ לְקַבֵּל אֶת טוֹבֶתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְנוֹת מִכָּל סִגְלוֹתֶיהָ הַיְקָרוֹת, וְכֵן הֵם לֹא זָכוּ לְמִצַּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פְּרִנְסָה בְרוּחַ, אֲלֵא עָבְרוּ עֲלֵיהֶם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי צָרוֹת רַבּוֹת וְרַעוֹת וְכָל מִינֵי מַחְלוֹת, רַחֲמָנָא לִיצְלָן. עַד כָּאן דְּבָרֵיו.

עֵינֵי ה' אֵלֶיךָ בָּה

וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר, שֶׁהִטְעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שְׂאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל הִיא מְקוּם הַשְּׂכִינָה הַשְּׂכִינָה וּמְקוּר כָּל הַשְּׁפַע, וְהִנֵּה אֵין הַשְּׂכִינָה שׁוּרָה אֲלֵא מִתּוֹף שְׂמָחָה, וְלָכֵן כָּל הַמְּקַבֵּל אֶת הַשְּׂכִינָה מִתּוֹף שְׂמָחָה וְהוּא שֵׁשׁ וְשִׁמְחָה בִּישִׁיבְתוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ אִם יֵשׁ לוֹ כָּל מִינֵי קִשְׁיִים בְּהַתְחַלָּה, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְנִית בִּיסוּרִים (בְּרֻכּוֹת א), אֲבָל הֵם מִתְקַטְטָנִים בְּעֵינָיו - עַל יְדֵי שְׂמִחְתּוֹ הַגְּדוֹלָה בְּכַף שְׂזִכָּה לְגוּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא מְקוּם הַשְּׂכִינָה הַשְּׂכִינָה וְהַשְּׁפַעַת הַקְּדוּשָׁה, עַל יְדֵי כָּף הוּא זֹכָה לְהַשְׂרָאֲתָהּ שֶׁל הַשְּׂכִינָה הַשׁוּרָה בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וּמִמִּילָא הוּא זֹכָה לְכָל הַהַשְּׁפַעוֹת וְהַבְּרָכוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת מִהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, וְהוּא זֹכָה לִהְנוֹת מִטוֹבָה וּמִזִּיו יְקָרָה וּמִכָּל סִגְלוֹתֶיהָ הַיְקָרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאֵלוּ מִי שְׂאִינוּ מְקַבֵּל אֶת הַשְּׂכִינָה מִתּוֹף שְׂמָחָה, וְכֹאשְׁרֵי הוּא נִתְקַל בִּיסוּרֵי יִשִׁיבְתָהּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְכָל מִינֵי קִשְׁיִים בִּישִׁיבְתוֹ בָּה, הוּא מוֹאֵס בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִינוּ שְׂמִחָה שְׂזִכָּה לְהַתְגוּרָר בָּה, עַל יְדֵי כָּף אִינוּ זֹכָה לְקַבֵּל אֶת בְּרַכְתָּהּ הָעֲצוּמָה

שמחה על מצוה

של ארץ ישראל, אשר היא מקום השראת השכינה ומקום השמחה.

עקר השכר על השמחה בנתינת הצדקה

נאמר בתורה (דברים טו ז): "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו פי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלקיך", וכתב בעל "העקרים", שמכך שהתורה הדגישה שלא ירע לבבו בנתינתו את הצדקה, ובגלל הדבר הזה יברכו ה', משמע שעקר השכר של מצות הצדקה הוא על שמחתו אשר הוא שמח לתת את הצדקה.

וכן כתבו חז"ל (ב"ב ט): "הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפיסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות", ומכך אנו לומדים שעקר השכר הוא על מה שהנותן משמח ומפיס את העני יותר מעצם נתינת המזון לעני.

וכן כתב החיד"א, שעקר השכר של מצות הצדקה הוא על השמחה בנתינת הצדקה, כי השמחה במצות הצדקה היא עקר עלית השכינה, ולכן היא עקר שכרה.

וכך כתב גם בעל ה"עריבי נחל" (מגילת סתרים אות ט), שעקר השכר הוא על השמחה בנתינת הצדקה, כי אם לא, הקדוש ברוך הוא היה נותנה בעצמו לעניים הזקוקים לה, אלא שהקדוש ברוך הוא רצה לזכות את ישראל שיתנו צדקה לעניים, ויקבלו שכרם על שמחתם הגדולה בעת נתינתם את הצדקה.

מדיוע אין מברכים על מצות צדקה

והוסיף בעל ה"מאור ושמש" (פ' פנחס), שזה הטעם שאין מברכים על מצות צדקה כמו שמברכים לפני כל מצוה דאורייתא שמקימים, וזאת מפני שעקר המצוה של צדקה היא השמחה בנתינתה, ורב העולם אינם שמחים בכך, ומשום כך לא תקנו חז"ל לברך על מצות צדקה, והנה אף על פי שבכל מצוה העקר זה השמחה במצוה, אבל במצות צדקה השמחה היא חלק בלתי נפרד מהמצוה, ואם אינו שמח בנתינת צדקה - חסר מעצם המצוה, ומשום כך אין מברכים על נתינתה. עד כאן דבריו.

מדיוע פה הפליגו חכמים בשכרה של הצדקה

והנה כתבו חז"ל (בבא בתרא י') שהנותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני השכינה, וכתב האריז"ל שהצדקה עושה עליה ונחת רוח לשכינה יותר מכל המצוות כולן.

ומשום כך הפליגו חז"ל מאד במתן שכרה של מצות הצדקה יותר מכל המצוות כולן, וכתבו שבזכותה של הצדקה זוכה האדם לבנים שיהיו בעלי חכמה, בעלי עשר, בעלי אגדה (ב"ב ט), והצדקה מצילה את האדם ממיתה משנה (ב"ב י), כמו שנאמר (משלי י ב) "וצדקה תציל ממות", ועל ידה מתרומם

שמחה של מצוה

מזלו, וזוכה להנצל מהיצר הרע (ספר המידות צדקה ח), ובזכותה עתידים כל ישראל להגאל גאלת עולמים, כמו שנאמר (ישעיה א כז) "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

והטעם שהאדם זוכה לברכות כה מפלאות ועצומות בזכותה של מצות הצדקה, מפני שעל ידי נתינת הצדקה האדם מעלה את השכינה מגלותה וממשיך את השראתה בתוך הגלות, וכיון שבכף האדם גורם נחת רוח לשכינה, לכן כל הנותן צדקה מתברך בברכות עצומות ונפלאות על ידי השכינה הקדושה אשר היא מברכת אותו בכל הברכות.

וכיון שעל ידי הצדקה האדם מעלה את השכינה ובכך הוא מתקן את מה שהוא פגם בכבודיה של השכינה הקדושה והורידה למקום הקלפות, לכן על ידה מתבטלות מעליו כל מיני גזרות קשות ורעות, והוא זוכה לכל ההשפעות בין ברוחניות ובין בגשמיות.

והנה כיון שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, לכן עקר השכר הוא על השמחה בנתינת הצדקה, מפני שרק על ידה השכינה שורה עליו בעת נתינתו, ועל ידי כך היא באה ושורה עליו ומברכת אותו בכל הברכות וההשפעות ברוחניות ובגשמיות. ה' יזכנו אמן.

פֶּקֶד

שְׂמֵחַת יִשְׂרָאֵל

פָּקֹד

שמחת ישראל

כַּמּוֹהַ הַגְּמֵאוֹת נִפְלְאוֹת מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁל
גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת עַל מַעֲלָתָהּ וְחִשְׁבוּתָהּ
הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשְּׂמִיחָה בְּקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת

הִנֵּה חַז"ל הִפְלִיגוּ מְאֹד בְּמַעֲלָתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשְּׂמִיחָה
בַּמְּצוּוֹת, אֲשֶׁר הִיא מְבִיאָה לְהַשְׂרָאת הַשְּׂכִינָה עַל יִשְׂרָאֵל,
וּמְגַרֶשֶׁת מֵהֶם אֶת כָּל כַּחוֹת הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת, וּמְגַנָּה
עֲלֵיהֶם מִכָּל צָרֵיהֶם, וְשׁוֹמֵרֵת אוֹתָם מִיַּד אוֹיְבֵיהֶם וְשׁוֹנְאֵיהֶם
וְכָל מִבְּקָשֵׁי רַעְתָּם.

כִּי כָּלֵם אֵינָם שׁוֹלְטִים עַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא רַק מִפְּנֵי שְׂאֵינָם
נִזְהָרִים לַעֲשׂוֹת הַמְּצוּוֹת בְּשְׂמִיחָה וְטוֹב לִבָּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבָהּ
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (דְּבָרִים כח זז): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה'
אֱלֹקֶיךָ בְּשְׂמִיחָה וּבְטוֹב לִבָּב, וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱיִבֶיךָ".

אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְכֹאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל שְׂמִיחִים בַּמְּצוּוֹת,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְהָ אֶת שְׂכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם וּמְגַן עֲלֵיהֶם

וישמחו בך ישראל

מכל מבקשי רעתם, כמו שכתב הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (ספר המידות - שמחה): "על ידי שמחה של מצוה הקדוש ברוך הוא מסוכך עליו".

על ידי השמחה זוכה האדם להשראת השכינה בשעת קיום המצוות

וכן כתב החיד"א זיע"א על הפסוק (זכריה ב' ד') "רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושמנתי בתוכך נאם ה'", שלכאורה פיצד יוכל האדם לזכות להשראת השכינה עליו בשעת עשיית המצוות, הרי מדרגה גדולה ועצומה היא לזכות להשראת השכינה הקדושה עליו, אשר אין זוכה לה כי אם מי שהוא צדיק שלם בכל דרכיו וחסיד גדול בכל מעשיו, אשר הוא נקי בשלמות מכל חטא ועוון, שעל ידי כך הוא זוכה שהשכינה הקדושה אותה אצלו למושב לה?

אלא שבפסוק זה מרמז, שגם מי שלא זכה לדרגת הצדיקים והכשרים, אשר הנם זכים וטהורים מכל חטא ועוון, אבל על ידי שהוא יעשה את המצוות בשמחה יזכה אף הוא להשראת השכינה עליו.

כי על ידי השמחה אשר האדם שש ושמח במצוות, השכינה הקדושה באה מיד ושורה עליו בכל דרגה שהוא, ועל ידי השמחה במצוות יכול אפלו האדם הפשוט והנמוך ביותר לזכות להשראת השכינה עליו כמו שזוכים גדולי

שמחת ישראל

הצדיקים הטהורים מכל חטא ועוון, אשר הם מרכבה ממש לשכינה הקדושה, וזה כחה הגדול של השמחה במוצות. וזה הפרוש "רני ושמחי בת ציון", כלומר שתעשי את המצוות מתוך שמחה, ובזכות כך "הנני בא וּשְׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ נָאם ה'", עד כאן דבריו.

והנה ישנם כמה מקומות, אשר בהם אנו רואים כיצד חז"ל הקדושים הפליגו מאד במעלתה העצומה של השמחה והחֲדוּה בשעת עשיית המצוה, והזהירו מאד על חיובה של השמחה והחֲדוּה בשעת עשיית המצוות, אשר רק על ידה עושה המצוה נחת רוח עצומה במרום, ועל ידה הוא זוכה שעולה המצוה לרצון לפני אדון כל.

דגמא א - שירת הלויים בקרבנות

כתב הזהר הקדוש (ויקרא דף ח ע"א), שהטעם שכתבה התורה הקדושה שהלויים צריכים תמיד לשורר ולזמר בפיהם ולנגן בידיהם בכלי זמרה בשעת הקרבת הקרבנות הוא, מפני כִּאֲשֶׁר הָאָדָם מביא את קרבנו, הרי הוא צריך להתנדות על חטאו ולעשות על כך תשובה שלמה מתוך לב נשבר בשעת הקרבת הקרבן, אבל כִּינֹן שֶׁהָאָדָם צריך תמיד לשתף את עבודת השמחה לכל המצוות אשר הוא עושה ולעשות תמיד את המצוה מתוך שמחה, וזאת בכדי שהמצוה תהיה רצויה לפני המקום ותעלה למרום.

וישמחו בך ישראל

כי מצוה הנעשית ללא שמחה של מצוה אין לה שלמות ואינה עולה למרום, ובהקרבת הקרבן האדם היה צריך להתנדות על חטאו בלב נשבר והוא לא היה יכול לשמוח בשעה זו, לכן הלויים היו משוררים ומנגנים בשמחה וחדוה גדולה בשעת הקרבת הקרבן, כדי שעל ידי שירתם ושמחתם תשלם עבודת הקרבן ותהיה עבודת הקרבנות מתוך שמחה של מצוה, ועל ידי כך היא תעלה לרצון לפני אדון כל.

דגמא ב – השיבותה ומעלתה של הסעודה בערב יום כפור

כתב רבנו יונה עליו השלום ב"שערי תשובה" (שער רביעי אות ט), שהטעם שהפליגו חז"ל (ר"ה ט) במעלת הסעודה בערב יום כפור, וכתבו שכל הקובע סעודה ואוכל בערב יום הכפורים, הרי זה נחשב לו כאלו התענה גם בתשיעי בתשרי וגם בעשירי בתשרי.

וזאת מפני שבכך שהאדם עורף את סעודתו בערב יום הכפורים, הוא מראה את שמחתו הגדולה בהגיע זמן כפרתו, ושמחה זו היא עדות על דאגתו הגדולה מעוונותיו ועצבותו מחטאיו, אשר משום כך הוא כה שמח בהגיע היום הקדוש - יום הכפורים - אשר הוא זמן כפרתו, ושמחה זו כה חשובה במרום עד שנחשב לו המאכל והמשתה ביום זה כאלו הוא התענה עוד יום נוסף.

צריך להראות את שמחתו הגדולה בכל מצוות החג

וסבה שניה לכך היא, מפני שהשמחה במצוות חשובה מאד בשמים ושכרה רב ועצום מאד, והנה בכל יום טוב אנו עושים סעודת מצוה, וזאת כדי להראות את שמחתנו הגדולה במצוות המיוחדות שישנן בחג הקדוש הזה, וכן כדי לשמח בימים טובים ובכך לעשות זכר לנסים הגדולים אשר היו בזמנים אלו.

ומשום כך ביום הכפורים אשר בו אסור לאכל ולשתות, חיבו חז"ל לקבוע סעודה בערב יום כפור, וזאת כדי להראות את שמחתנו הגדולה והעצומה בהגיע אלינו היום הקדוש ביותר בשנה - יום הכפורים, ובסעודה זאת אנו מראים את שמחתנו הגדולה בכל מצוותיו של היום הקדוש והנורא הזה, ולכן שמחה זו כה חשובה במרום עד שהיא נחשבת לישראל כאלו התענו בו יום נוסף. עד כאן דבריו.

וכן כתב הרמ"ק זיע"א (שער עבודת יום הכיפורים), שהטעם שצוה התורה לאכל בתשיעי והפליגו מאד חז"ל בשכרו, וכתבו שכל האוכל בתשיעי נחשב לו כאלו התענה בתשיעי ובעשירי, מפני שביום הקדוש אי אפשר לשמח בו מפני דאגת העוונות, וענוי יום הכפורים אינו רצוי לפניו יתברך כאשר נעשה בדאגה, ומפני כך התורה הקדימה את מצות האכילה בערב יום הכפורים כדי שהאדם ישמח בו, ועל ידי

וישמחו בך ישראל

כך תתקבל תעניתו אשר הוא מתענה ביום הכפורים ברצון לפני ה'.

וכאשר הוא שש ושמח בתשיעי, מקבל הקדוש ברוך הוא ברצון את תעניתו אשר הוא מתענה וצם בעשירי, ומשום כך נחשב לכל הקובע סעודתו בתשיעי כאלו הוא התענה וצם בו, כי שמחתו של יום התשיעי הנה מעין צום ותשובת העשירי, מפני שכל ענינה הוא רק להראות על ידה את שמחתנו הגדולה בצום של היום הכפורים.

דגמא ג - רקוד ושמחה במצות קדוש לבנה

הנה כתבו חז"ל (מסכת סופרים פרק ב ט), שיש לקדש את הלבנה דוקא במוצאי שבת כשהוא מבשם, ובבגדי שבת, ובארו הראשונים, שזאת בכדי שיברך את החדש מתוך שמחה של מצוה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

וכתבו הראשונים (המאירי והלבוש ועוד), שמשום כך תקנו חז"ל לעשות מנהגים רבים של שמחה בשעת ברכת הלבנה, כדי להרבות את השמחה במצוה זו, ולכן קופצים ומדלגים בו שלש פעמים באמירת "פשם שאני רוקד פנגדף", משום שזה דרך שמחה וחיוב מצוה (מאירי סנהדרין מב), וכן אומרים בו שלש פעמים "שלום עליכם" כדי להרבות את השמחה, וכן עורכים רקודים אחריה משום שמחה (רמ"א תכב). וכל דברים

שמחת ישראל

אלו נועדו להרבות את השמחה במצות קדוש לבנה כדי שיזכה לעשותה מתוך שמחה של מצוה.

כמו כן כתבו הפוסקים, שאין מקדשין את החדש אלא בימים שמותר לשמח בהם, ולכן אין מקדשין את החדש בתשעת הימים ולא במוצאי תשעה באב, מפני שאסור לשמח בימים אלו, ואין מקדשין את החדש בעשרת ימי תשובה, מפני שבהם שרויים באימת הדין ואין שמחים. כמו כן אין מקדשים את החדש בשבת ויום טוב מפני שאין מערבין שמחה בשמחה.

דגמא ד – מדיע אומרים לפני קדיש את משנת "רבי חנניא בן עקשיא"

כתב בעל "כף החיים" זיע"א (או"ח סימן נה), שהטעם שאומרים לפני אמירת הקדיש דוקא את המשנה שהיא: "רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", (מכות פ"ג משנה טז), מפני שצריך האדם לומר תמיד את הקדיש מתוך שמחת הלב, והנה דברי אגדה הרי הם משמחים את הלב, כמו שכתבו חז"ל (שבת פז ע"א), ולכן תקנו חכמים לומר משנה זאת לפני כל קדיש, וזאת כדי שישמח האדם בדבר אגדה, ועל ידי כך יאמר את הקדיש מתוך שמחה גדולה וטוב לב.

וישמחו בך ישראל

ואפֿשר להוֹסִיף, שֶׁהִטְעַם שְׁחַכְמִינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה תִקְנֵנוּ
לוֹמַר דְּוָקָא מִשְׁנָה זֹאת לְפָנַי אֲמִירַת הַקְּדִישׁ, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁנָה
זוּ מִדְּבַרְתָּ עַל מַעֲלַתְּם הַגְּדוֹלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְעַל גְּדֹל זְכוּתֵיהֶם
הָעֲצוּמוֹת בְּכֶף שֶׁהֵם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת בְּכָל עֵת וְרָגַע
לְלֹא הַפּוּגָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִתְבוּנֵן הָאָדָם יִזְכַּח לְרֹאוֹת, שְׁכִינֵן
שֶׁהֲרֵבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֲרֵבָה מִצְוֹת לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּמְעַט
אֵין תְּנוּעָה אֲשֶׁר עוֹשֶׂה אוֹתָהּ הָאָדָם וְאֵינוּ מְקִיִּים בָּהּ אִיזוֹ מִצְוָה
אַחַת, אוֹ כְּמָה מִצְוֹת, וְכֵן כִּמְעַט אֵין רָגַע אֶחָד בּוֹ הָאָדָם אֵינוּ
מְקִיִּים כְּמָה וְכְמָה מִצְוֹת מִהַתּוֹרָה אוֹ מִדְּרָבָנֵן לְלֹא מִתְּפִינֵן,
וְכֵן וְכֹאֲשֶׁר יִתְבוּנֵן בְּכֶף, בְּוֹדָאֵי יִתְמַלֵּא לְבוֹ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה,
וְיֹאמַר אֵת הַקְּדִישׁ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְהוֹדָאָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמִשׁוּם כֶּף תִּקְנֵנוּ חֲכָמִים לוֹמַר דְּוָקָא מִשְׁנָה זֹאת לְפָנַי אֲמִירַת
הַקְּדִישׁ, כְּדִי שִׂיאֲמַרְנָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לְבָב.

הַגְּמָא הַמִּישִׁית - מְדוּעַ הִבִּיאֵי הַמִּשְׁכָּן עֲשֶׂר סוּגֵי מוֹתְנָה לְמִשְׁכַּן ה'

כְּתַב בְּעַל ה"בן איש חי" זיע"א (אדרת אליהו), שֶׁהִטְעַם
שִׁצְוֹתָה הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת כ"ה א) לְהִבִּיאַ לְבְנֵיית הַמִּשְׁכָּן חֲמִשָּׁה עֲשָׂר
סוּגֵי מוֹתְנוֹת, זָהָב כֶּסֶף נְחֹשֶׁת וְאַרְגָּמָן וְכוּ', וְלְכַאוּרָה מְדוּעַ לֹא
צִוְּתָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לְהִבִּיאַ אֵת כָּל הַמּוֹתְנוֹת לְמִשְׁכַּן רַק
מִזָּהָב טְהוֹר, כְּרֹאוּי וְכִיאוֹת לְמִשְׁכַּן ה' יִתְבַּרַךְ שִׁבְנָה כְּלוֹ מִזָּהָב
טְהוֹר.

שמחת ישראל

אלא שזאת מפני שמשכן ה' נבנה ונוצר מלבבם הטהור והזך של כל עם ישראל, ומשום כך היה צריך כל אחד מישראל להביא את מתנתו למשכן מתוך שמחה גדולה וטוב לבב, וזאת מפני שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, והמשכן שהיה מקום בו שרתה השכינה הקדושה, היה חייב להבנות אף ורק בשלמות שמחתם הטהורה של כל ישראל.

והנה אם היה צריכים כל ישראל להביא את מתנתם למשכן ה' דוקא מזֶהב טהור, לא היו כל ישראל מביאים את מתנתם מתוך שמחה וחדוה גדולה כראוי, כי היו חלק מישראל אשר אין ידם מספקת להביא את תרומתם מזֶהב, ואף על פי שהם היו מביאים זאת, כי עז חפצם של כל ישראל להיות אף להם חלק במשכן ה', אבל בודאי הם היו מצטערים בכך, כי היה זה למעלה מיכלתם, והיה בכך פגם וחסרון למשכן ה' אשר נבנה דוקא מלבבם הטהור ומשמחתם של כל ישראל.

ומפני כך צוה ה' להביא למשכן ה' חמשה עשר סוגי מתנות, וזאת בכדי שיביא כל אחד מישראל את מתנתו כפי יכולתו מתוך שמחה וחדוה גדולה, ועל ידי כך שרתה השכינה הקדושה במשכן ה'.

דגמא ששית – מדיע לא אומרים ודי
בשבעל חברית עמהם במגן

כתבו הפוסקים, שהטעם לכך שכאשר מתפללים במנון

וישמחו בך ישראל

יחד עם בעלי שמחה, כגון כאשר מתפללים יחד עם בעל ברית מילה או עם סנדק או מוהל או חתן, פטורים כל בני המנין מאמירת תחנון, כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (או"ח סימן קל"א).

ולכאורה צריך להתבונן, מדוע פטורים מכך כל המתפללים עמו? כי הנה בעל השמחה אינו אומר תחנון מפני שהוא יום שמחתו ויום טוב שלו הוא, וביום זה נמחלים כל עוונותיו, ומשום כך אינו אומר תחנון, אבל מדוע מפני כך בלבד, כל אלו אשר מתפללים עם בעל השמחה באותו מנין נפטרים מאמירת תחנון, והרי עוונותיהם אינם נמחלים רק מפני שהם רואים את החתן או בעל הברית שמתפלל עמם במנין?

אלא בארו המפרשים, שהטעם לכך הוא, מפני שכאשר מתפללים בני ישראל באותו מנין שבו מתפלל בעל השמחה והם רואים בתפלתם את בעלי השמחה, בודאי הם שמחים עמו יחדו שמחה גדולה, כי כך טבעם של כל עם ישראל - אשר ששים ושמחים בשמחה גדולה איש בשמחתו של רעהו.

ועל ידי שמחתם הגדולה בשמחתו של בעל השמחה המתפלל עמם במנין, יש אף להם חלק בשמחתו של חברם, כי על ידי שמחתם הרי הם נעשים שתפים מלאים בשמחתו, ובכך הם נכללים אף הם בשמחתו, ולכן כשם שנמחלים כל עוונותיו של בעל השמחה - כך נמחלים אף להם כל עוונותיהם, ולכן אף הם פטורים מאמירת תחנון באותה תפלה.

שמחת ישראל

ובכך אנו רואים את מעלתה הגדולה של השמחה אשר על ידי נעשה האדם שתף בשמחתו של חברו, ועל ידי זה זוכה אף הוא לקבל מהשפע הרוחני הגדול אשר מגיע ובא לבעל השמחה.

הגמא שביעית – מדיע מתחילים לומר סליחות הוקא במוצאי שבת

כתב בעל ה"לקט ישר" זיע"א (או"ח עמוד קיח), שהטעם שמתחילים בקהלות האשכנזים לומר סליחות במוצאי שבת שלפני ראש השנה הוא, מפני שבשעה זו נמצאים כל ישראל בשמחה גדולה.

פי ביום השבת פנוי האדם מפל עסקיו לעסק בתורה, והנה "פקודי ה' ישרים משמחי לב", והתורה משמחת את לב לומדיה, ולכן האדם שרוי בשמחה גדולה בשבת, וכמו כן בשבת כל ישראל שמחים במצות ענג שבת, וכיון שהשכינה שורה רק מתוף שמחה של מצוה, לכן תקנו להתחיל לומר סליחות במוצאי שבת אשר בו ישראל שרויים בשמחה, וזאת כדי שתהיה סליחתם ותחנתם נאמרות מתוף שמחה של מצוה ועל ידי כך יתקבלו כל תפלותיהם ברצון לפני שוכן כל.

פָּדָה

פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל
מִשְׁמַחֵי לֵב

פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב

פָּרָק ה'

פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב

עֲצוֹת וּדְרָכִים לְזָכוֹת לְשִׂמְחָה בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת

הִנֵּה מוּבָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, כַּמָּה עֲצוֹת נִפְלְאוֹת, לְזָכוֹת
לְהַרְגִישׁ אֶת הַשְּׂמִיחָה הָעֲצוּמָה בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת.

יִשְׁנֵם מִלְּאָכִים מִיַּחַדִּים הַמְּמַנְּיִם לְהַכְנִיֵס עֲצָבוֹת לְאָדָם

הִנֵּה כָּתוּב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פִּרְשֵׁת וִיקָהּ), שֶׁיִּשְׁנֵם מִלְּאָכִים
מִיַּחַדִּים מֵהַסְטֵרָא אַחְרָא אֲשֶׁר כָּל תְּפַקִּידָם הֵנוּ לְהַעֲצִיב אֶת
הָאָדָם בְּעַת עֵסְקוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְהֵם מֵתַגְבְּרִים עָלָיו תַּמִּיד
בְּעַת בּוֹאוֹ לְעֵסֶק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכָל דְּבַר שֶׁבִקְדָשָׁה לְהַכְנִיֵס
בּוֹ עֲצָבוֹת, וְזֹאת כְּדִי שֶׁלֹּא יִזְכֶּה הָאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְצוּוֹת
מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה שֶׁל מְצוּחָה.

וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם יַדַּע זֹאת, לֹא יִפְלֵ בְּרוּחוֹ בְּרֵאוֹתוֹ שֶׁמִּדַּת

וישמחו בך ישראל

העצבות מתגברת עליו כאשר הוא חפץ לעסק בתורה ותפלה, כי יזכר שישנם מלאכים מיחדים הממנים לכה, ולכן לא יתעצב ממדת העצבות המתגברת עליו בעת עסקו בתורה ותפלה.

עצה ראשונה – תחלתה הרגל וסופה מתנה

כתב הרה"ק רבי משולם פיש סגל, הרבי מטאש זיע"א (עבודת עבודה), שכאשר האדם מתחיל לעשות מצוה מסימת מתוך שמחה, במשך הזמן נהיה לו הדבר טבע שני, והוא אזכה לעשותה תמיד מתוך שמחה וטוב לבב.

ואת זאת לומדים ממה שכתבו חז"ל (שבת קל), שכל מצוות שקבלו עליהם ישראל מתוך שמחה, כגון מצוות ברית מילה, כמו שכתוב (תהלים קיט) "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", "וששון" - זה מילה, על ידי כך הם עושים אותה עדן בשמחה. ופרש רש"י, שעושים כל ישראל סעודה ומשתה לכבודה של מצוות ברית מילה.

ומכך אנו לומדים, שכאשר תחלתה של המצוה היא מתוך שמחה - כך יהיה לעולם, ולכן כאשר האדם מתחיל לעשות את המצוה מתוך שמחה, במשך הזמן יזכה ששמחתו בקיום המצוה תבוא מאליה, ויזכה תמיד לקימה מתוך שמחה גדולה ותהיה לו שמחה גדולה ועצומה בקיום מצוה זו, כי הקדשה תחלתה הרגל וסופה מתנה.

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

וְהִנֵּה דָבָר זֶה הֵנוּ בִּיכְלָתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם תָּמִיד, לְהִתְחִיל לְהִתְרַגֵּל לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה, וְלִקְיָם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה עַד שִׁיְהִי לּוֹ הַדְּבָר כְּהִרְגֵל וְטָבַע שָׁנִי, וְיִזְכֶּה תָּמִיד לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה וְחֻדוּהָ עֲצוּמָה וְנִפְלְאוּתָהּ.

עֲצָה שְׁנִיָּה – הַתְּבוּנָנוּת הַמְּוִרֵדָה שְׂמֵחָה

אחת העצות העקריות לזכות לקיים את המצוות מתוך שמחה, היא על ידי שיתבונן האדם בגדלתה העצומה של המצווה ובפועלתה הרבה בשמי מרומים ובשכרה הרב בעולם הזה ובעולם הבא, ועל ידי כך יזכה במשך הזמן לעשותה תמיד מתוך שמחה גדולה.

כמו שפיתבו צדיקים זיע"א, (בעל ה"בית אהרן" ועוד), שהעצה להלחם נגד מדת העצבות בשעת קיום המצוות ולזכות לקיים את כל המצוות מתוך שמחה גדולה היא על ידי "התבוננות", פי "בשמחה" אותיות "מחשבה", כלומר שיתבונן האדם במעלתן הגדולה והעצומה של המצוות ובשכרן הרב והעצום בעולם הזה ובעולם הבא לניצח נצחים, ועל ידי כך יתמלא לבו שמחה עצומה, ויזכה לעשות את כל המצוות מתוך שמחה של מצווה.

ולכן החפץ לזכות לקיים את המצוות בשמחה ובטוב לבב,

וישמחו בך ישראל

עצתו היא שיתבונן בכמה דברים אשר על ידם יזכה לעשות את כל המצוות מתוך שמחה גדולה וטוב לבב.

התבוננות במעלתן וחשיבותן הנוראה של המצוות

א. דבר ראשון, יתבונן האדם במעלתן הגדולה והעצומה של המצוות, ובזכות הגדולה לקימן, ובפעלתן הרבה בשמי מרומים. גגון כפאשר הוא מניח תפלין, יתבונן בכך שהוא זוכה ללבש עליו את ה"פתרא דמלכא" - פתר המלך, שאין ערך למעלתו וחשיבתו העצומה. וכאשר הוא מתעטף בציצית, יתבונן בכך שהוא זוכה ללבש עליו את ה"לבושא דמלכא" - לבוש המלך, אשר זאת זכות עצומה ונוראה מאד.

תכלית כל הבריאה להיות משכנן לשכינה הקדושה

ב. יתבונן האדם בזכות הגדולה להיות משכנן לשכינה, כמו שכתב בעל התניא (פרק ג), שהאדם יתבונן בכך שתכלית כל הבריאה היא מפני שהתאנה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים כמו שכתבו חז"ל (תנחומא נשא טז), ועל ידי קיום המצוות הוא נעשה משכנן לשכינה הקדושה, אשר זה תכלית כל הבריאה כלה, ועל ידי כך בודאי יזכה לשמחה גדולה.

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

משל למה הדבר דומה:

למלך שהתאכסן אצל אדם פשוט, אשר בודאי ששמחתו גדולה ועצומה מאד על שהוא זכה שהמלך מתאכסן בביתו, קל וחמר כמה צריך האדם לשוב ולשמח מאד כאשר מלך מלכי המלכים מתאכסן אצלו כביכול, והוא נעשה משכן לשכינה הקדושה על ידי כל מצוה ומצוה שהוא זוכה לקיים.

ויתבונן בכך שהתנאי לזכות להשראת השכינה עליו הוא רק על ידי קיום המצוה מתוך שמחה, ושמחה גדולה בשעת עשייתה, אשר רק על ידה הוא יכול להיות משכן לשכינה בשעת קיום המצוה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

לעשות נחת רוח לקדוש ברוך הוא

ג. יתבונן בכך שבפעשית המצוות הוא זוכה לעשות נחת רוח עצומה לקדוש ברוך הוא, אשר זו תכלית כל הבריאה כלה - לעשות נחת רוח לקדוש ברוך הוא.

התבוננות בשכרן העצום של המצוות - ובמה שעתיד לקבל על כל מצוה

ד. יתבונן בשכרן הרב והעצום של כל המצוות, הן בעולם הזה, והן בעולם הבא לנצח נצחים, כמו שכתב הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל), שעל ידי שיתבונן האדם בשכר העצום שהוא עתיד לקבל על כל מצוה ומצוה שהוא זוכה לקיים, בודאי יזכה לקיים את המצוות מתוך

וישמחו בך ישראל

שמחה עצומה ונפלאה, ועל ידי כך יזכה לעשות את המצוה מתוך שמחה.

למשל, כאשר הוא חפץ להשלים פרשיותיו עם הצבור ולקרא שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת, כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (סימן רפב), יתבונן בגדל השקר המפלג אשר חז"ל הבטיחו על כך באמרום: "כל המשלים פרשיותיו עם הצבור, מאריכין לו ימיו ושנותיו" (ברכות ח ע"ב), ועל ידי כך בודאי יתמלא שמחה עצומה, כיצד על מצוה קלה כזו אשר אפשר לקימה בשעה קלה בלבד, הוא זוכה להבטחה עצומה ונוראה כזאת, לזכות לאריכות ימים ושנים טובות.

ועל ידי שיעצר להתבונן בכך, לפני למודו את הפרשה, יזכה להעביר את הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום מתוך שמחה גדולה, אשר על ידה יגדל יותר שכרו לאין שעור, ובהעלותו זאת על דעתו תגדל עוד יותר שמחתו, אשר על ידי כך יגדל יותר שכרו, וכן הלאה, וחוזר חלילה.

וכך בכל מצוה ומצוה, לפני עשייתה יעצר להתבונן בגדל שכרה העצום בזה ובבא, ובהבטחות שנאמרו בדברי חז"ל למקימים אותה, ועל ידי כך בודאי יזכה לעשות את כל המצוות כגון מתוך שמחה גדולה וטוב לבב.

התבוננות במעלתה של השמחה במצוות

ה. יתבונן בכך שעל ידי שהאדם שמח בקיום המצוות, הוא

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

זֹכָה לְשִׁכָר כְּפֹל וּמְכַפֵּל עַל כָּל מְצוּוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּעַל
הַ"אֲרוּחוֹת צְדִיקִים" זִיע"א (שַׁעַר הַשְּׂמֵחָה), וּבְעַל הַ"רְאשִׁית חֲכָמָה"
זִיע"א (שַׁעַר הָאֱהָבָה פֶּרֶק י'), שֶׁכֶּאֱשֶׁר הָאָדָם מְקִים אֶת הַמְצוּוֹת
מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וְחֻדוּהָ, שִׁכְרוּ הוּא פִי אֶלֶף מִמֵּי שְׂמֻקִּימֵן לְלֹא
שְׂמֵחָה.

וְעַל יְדֵי שִׁתְּבוּנָהּ בְּשִׁכְרָן הָרַב שֶׁל שְׂמֵחָת הַמְצוּוֹת בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, בּוֹדָאֵי יִתְמַלֵּא לְבוֹ שְׂמֵחָה עֲצוּמָה וְיִזְכָּה
לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה שֶׁל מְצוּהָ, עַד שֶׁעַל
יְדֵי כֶף יִזְכָּה בְּמִשְׁפָּחָה הַזְּמַן לַעֲשׂוֹת תְּמִיד אֶת כָּל הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ
שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה.

הַתְּבוּנָהּ בְּשִׁפְעַת הַגְּדוֹל הַנְּמֻשָּׁה עַל יְדֵי הַמְצוּהָ

ו. כָּתְבוּ בְּעַל הַ"קְּדֻשַׁת לִוְי" זִיע"א (פ' וְאֵרָא ד"ה וַיְצוּם), וּבְעַל
הַ"דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל" זִיע"א (ח"ב עֵמּוּד רִלְט), שֶׁכֶּאֱשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה
מְצוּהָ, הוּא מְקַבֵּל שִׁכָר עַל שְׁנֵי דְבָרִים: דְּבַר רְאִשׁוֹן - עַל
קִיּוּם הַמְצוּהָ בְּעֲצֻמָּהּ, וְדְבַר שְׁנִי - עַל מָה שֶׁהוּא גֵרָם נַחַת רוּחַ
לְהַשִּׁים יִתְבָּרָה, בְּכֶף שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ בְּרָכָה וְשִׁפְעַת לְעוֹלָם
עַל יְדֵי הַמְצוּהָ שֶׁהוּא מְקִים. עַד כָּאֵן דְּבָרֵיהֶם.

וְלָכֵן כֶּאֱשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה מְצוּהָ, יִתְבוּנָהּ בְּכֶף שֶׁהוּא מְשַׁמֵּחַ
אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרָה בְּמְצוּהָ זוֹ, כִּי עַל יְדֵי הַמְצוּהָ שֶׁהוּא מְקִים
יְכוֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁפִּיעַ שִׁפְעַת לְעוֹלָם. וְהִנֵּה עַקְר

וישמחו בך ישראל

השפיע הנמשך מהמצוה הנו על ידי קיום המצוה בשמחה גדולה.

ולכן על ידי שישמח מכך בשעת קיום המצוה, מצותו תעורר שפע רב יותר, ועל ידי כך ישמח עוד יותר מכך שהוא זוכה להמשיך שפע רב על ידי מצוה זו, וכך יעשה את המצוה בשמחה גדולה יותר, ועל ידי כך מצותו תמשיך שפע רב יותר, וכך תגדל שמחתו עוד יותר בשעת קיום המצוה, וחוזר חלילה, עד שיזכה לעשות את המצוה בשמחה גדולה ובחזרה רבה ועצומה בשלמות כראוי.

השמחה בשכרה של המצוה היא העצה לזכות לעשות את המצוה בשלמות

וכתב בעל ה"ישמח משה" זיע"א (פ' וירא עמוד ר), שבהתחלה כאשר האדם מכין את עצמו לעשות את המצוה, לפעמים קשה לו לשמח מעצם המצוה בעצמה בלבד - מכך שהוא זוכה לקיים את מצות ה' ולעשות נחת רוח להשם יתברך, שזו תכלית כל הבריאה כלה, מפני שכל ההתחלות קשות, כמו שכתבו חז"ל (מכילתא יתרו).

ולכן העצה לכך היא, שבהתחלה כאשר האדם מכין את עצמו לקיים את המצוה, יחשב על השכר הרב והעצום הצפון לאדם על כל מצוה, ועל כל מה שהוא עתיד לקבל על כל מצוה ומצוה בעולם הזה ובעולם הבא, ועל ידי כך יזכה

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְחֻדוּהָ עֲצוּמָה, וְעַל יְדֵי שְׂיַעֲשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה בְּשְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה, וְזֹאת בִּיָּדְעוּ אֶת גְּדֹל שְׂכָרָהּ הָעֲצוּמָה, בְּוַדָּאֵי יִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתָהּ בְּחַמִּימוֹת גְּדוֹלָה וְיִזְכֶּה לְהִתְלַהֵב בְּעֲשִׂיתָהּ בְּאֵשׁ רִשְׁפֵי שְׁלֵהֶבֶת.

וְעַל יְדֵי כִּף יְהִי קֵל לוֹ אַחַר כֵּף, לְהִתְבַּוֵּן בְּגְדֹל הַזְכוּת הַנּוֹרָאָה וְהַעֲצוּמָה אֲשֶׁר יֵשׁ לְאָדָם הַזּוֹכֶה לְקִים אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנָיו, וְיִזְכֶּה לְשִׂמְחַת בְּזְכוּת הַגְּדוֹלָה וְהַעֲצוּמָה הַזֹּאת.

וְלָכֵן עַל יְדֵי הַשְׂמִיחָה בְּשִׂכָר הַמִּצְוֹת בְּתַחֲלִית עֲשִׂית הַמִּצְוָה, יִזְכֶּה הָאָדָם אַחַר כֵּף לְשִׂמְחַת בְּעֵצֶם הַמִּצְוָה עֲצֻמָּה וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ לְשִׂמְחָה רַק לְכַבּוֹד ה' לְבַדּוֹ, אֲשֶׁר זֶהוּ שְׁלֹמוֹתָהּ שֶׁל הַמִּצְוָה, וְעַל כֵּף נֶאֱמָר: מִתּוֹךְ שְׁלֵא לְשִׂמְחָה יָבּוֹא לְשִׂמְחָה. עַד כָּאֵן דְּבַרְיוֹ.

עֲצָה שְׁלִישִׁית – אֲשֶׁרֵי אִישׁ יֵרָא אֶת ה'

מוֹבָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהָעֲצָה לְזְכוּת לְשִׂמְחַת בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת, הִיא עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִזְהַר מְאֹד שְׁלֵא לְהִסְתַּפֵּל בְּשַׁעַר שֶׁהוּא זּוֹכֶה לְקִים אֶת הַמִּצְוֹת עַל חֲטָאָיו וְעוֹנוֹתָיו הַרְבִּים, וְזֹאת כִּדֵי שְׁלֵא יָבּוֹא מִכֵּף לִידֵי עֲצָבוֹת בְּשַׁעַר זֶה.

וְזֶה מְרֻמֵּז בְּמָה שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (פסחים סד ב) "אִין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת", כְּלוּמַר שֶׁאִין לְהַזְכִּיר אֶת הָעֲבֵרוֹת בְּשַׁעַת קִיּוּם הַמִּצְוֹת, וְכֵן כָּתְבוּ חַז"ל (יבמות ה' א) "עֲשֵׂה דוֹחָה לֹא תַעֲשֶׂה",

וישמחו בך ישראל

כלומר שבשעת עשיית המצוות אין לחשוב על ה"לא תעשה" שהוא נכשל ועבר עליו, כי יש זמן המיוחד לשוב בו בתשובה ולתקן את כל אשר פגם וענת במעשיו, אבל בודאי שאין זה זמנו בשעת עשיית המצוות. ויש לדעת שכל הרהורי התשובה בשעה זו באים רק מעצת היצר אשר חפץ להכשיל את האדם שיעשה את המצוות מתוך עצבות ומרה שחורה.

וזה מרמז בפסוק (תהלים קיב א) **"אשרי איש ירא את ה', במצותיו חפץ מאד"**, ולכאורה מי שהוא ירא את ה', הוא מקבל מכף יראתו עצומה ובנושה נוראה לעשות את המצוות, כי הוא יאמר לעצמו: מי אני ומה חיי שאזכה להתקרב אל ה' יתברך ולעשות את כל מצותיו. ומדוע נאמר עליו שהוא **"חפץ מאד" במצותיו?**

אלא שבכף מרמזת לנו התורה הקדושה, שהדרך לזכות לעשות את המצוות מתוך שמחה גדולה היא על ידי שבשעת עשיית המצוות ישפח את מעשיו הרעים ויזכר רק את מעשיו הטובים. וזה הפרוש **"אשרי איש ירא את ה'"**, כלומר שבשעת עשיית המצוות יזכר האדם רק את מעשיו הטובים ויראת ה' אשר בו, ועל ידי כך יזכה לקיים את כל מצוות ה' מתוך שמחה גדולה, כמו שכתוב **"במצותיו חפץ מאד"**.

סוד מרע ועשה טוב

ומובא בספרים, שזה מרמז בפסוק (תהלים לד טו) **"סוד מרע**

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

ועשה טוב", כלומר, שבשעת בואו של האדם לקיים את מצוות השם, עליו לחשב כאלו כל ימי חייו הוא היה סר מרע ומעשיו מתקנים בשלמות, ורק על ידי שהאדם יקדים את ה"סור מרע" - יזכה ל"ועשה טוב". כי בראשית העבודה בבואו לקיים את מצוות ה', עליו לשכח ולהסיח דעתו לגמרי מכל הרע שהוא עשה, ולזכור רק את כל מעשיו הטובים ויראת ה' אשר בו, וזאת כדי שלא יבוא להתעצב בשעת עשיית המצוות, ורק על ידי זה הוא יזכה ל"ועשה טוב" - לעשות את מצוות ה' בשלמות מתוך שמחה וחדוה גדולה כראוי.

מֹשֶׁה רִבְּנוּ בְּרַךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל שִׁיחֵיו בְּשִׂמְחָה - כִּדֵי שִׁיזְכוּ לְהַשְׁרֵאת הַשְּׂכִינָה

ובאר בעל ה"תפארת שלמה" זיע"א, שזה פרוש הברכה אשר ברח משה רבנו את עם ישראל כאשר סימו לבנות את המשכן, כמו שנאמר (שמות לב מג) "וירא משה את כל המלאכה וכו' ויברך אתם משה", ופרש רש"י, שברכם: "יהי רצון שתשרה השכינה במעשי ידיכם".

וזאת מפני שתמיד כאשר האדם חפץ לעסק בתורה ולקיים מצוות, מנסה היצר הרע להפילו לעצבות, וזאת באמרו לאדם: מדוע אתה רוצה לעשות עבודה קדושה כזאת, הרי אתה מלא חטאים ועוונות, ומלא פשעים חס ושלום? האם בכלל יהיה נחת רוח לה' מכל עבודתך, והאם היא תקבל ברצון לפניו? וכל זאת בכדי שיעשה מצוה זאת מתוך עצבות,

וישמחו בך ישראל

כי מצוה אשר נעשית ללא יראה וללא שמחה, אינה עולה למעלה, כמו שכתב הזהר הקדוש.

ועל כך אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיח י): "כל גוים סבבוני", לבלבל אותי בשעת קיום המצוות ולהפילני לעצבות, אבל לא שמעתי להם, אלא קימתי תמיד את כל המצוות מתוך שמחה גדולה.

וזה באור המשך דברי דוד המלך עליו השלום: "לא אמות כי אחיה", כלומר, לא אעשה את המצוות בעצבות אשר היא בבחינת מיתה חס ושלום, רק אעשה את המצוות בשמחה גדולה ו"אספר מעשי קה", מתוך שמחה וחדוה.

ועל כך ברוך משה את עם ישראל "יהי רצון שתשרה השכינה במעשי ידיכם", כלומר יהי רצון שתהיו תמיד בשמחה ותנצלו מהעצבות, מפני שעל ידי מדת העצבות השכינה אינה שורה על האדם, ועל ידי כך לא תוכל השכינה לשרות במשכן העדות, אלא יהי רצון שתהיו שרויים תמיד בשמחה ותעשו תמיד את המצוות בשמחה גדולה, ועל ידי זה תשרה השכינה הקדושה במשכן העדות.

עצה רביעית – השמחה מכניעה את הקדוה – ועל ידי זוכה למדרגה חדשה

הנה על האדם לדעת ולזכור תמיד, כי רק על ידי שמחה במצוות זוכה האדם להתעלות ולעלות מדרגה לדרגה בעבודת

פקודי ה' ישרים משמחי לב

השם, כמו שמבאר רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקוטי מוהר"ן כה), שעל פי סודם של דברים, רק על ידי השמחה במצוות יכול האדם לזכות לעלות מדרגה לדרגה בעבודת השם.

וזאת מפני שבכל מדרגה חדשה בעבודת השם ישנן קלפות הקודמות לפרי, שזה הסטרא אחרא אשר מסובבת תמיד את הקדשה, שהיא המדרגה החדשה שהאדם צריך לזכות לעלות אליה בעבודת השם.

ולכן תמיד כאשר האדם צריך לעלות מדרגה לדרגה חדשה בעבודת השם, מתעוררות כל הקלפות שבמדרגה החדשה, אשר על ידן מתגברים עליו מחדש שוב כל הבלי תאוות העולם הזה, ושוב מתחדשים עליו כל הבולבולים והדמיונות של היצר הרע וכל המחשבות הפסולות, וכל זאת כדי למנעו להכנס ולעלות למדרגה החדשה בעבודת השם, ולהעפיל מדרגה לדרגה בהר ה'.

אדרבה – כל זאת רק מפני שהם צריכים לעלות למדרגה חדשה

ובדבר זה טועים הרבה עובדי השם, שכאשר הם רואים את התגברותו הגדולה והעצומה של היצר הרע עליהם, נדמה להם שזאת מפני שהם נפלו ממדרגתם בעבודת השם, אבל באמת אין זאת כלל מפני שהם נפלו ממדרגתם הגבוהה, אלא אדרבה - כל זאת רק מפני שהם צריכים כעת לעלות

וישמחו בך ישראל

למדרגה חדשה בעבודת השם, אשר מפני כך מתעוררים עליהם שוב כל הקלפות שבמדרגה החדשה, אשר מהם נובעת ובאה מחדש כל התגברות התאוות על האדם.

והעצה והדרך להכניע את כל הקלפות שיִשָּׁנוּ במדרגה החדשה שהאדם חפץ לעלות אליה, וממילא להנצל מכל התאוות והבלבולים והתאוות, היא על ידי שהאדם יעורר על עצמו ויכניס בלבבו "שמחה של מצוה", אשר על ידי כך הוא זוכה לעלות מדרגה לדרגה באין מונע ומעכב, וזאת מפני שעל ידי השמחה של מצוה האדם מכניע את כל הקלפות הנמצאות מסביב לקדושה, ולכן על ידיה הוא זוכה להכנס ולעלות למדרגה החדשה בעבודת השם.

והנה כאשר האדם רואה את התגברות התאוות והבלי עולם הזה עליו, בודאי שדבר זה מעכיר את רוחו ומעצב את לבבו, ולכאורה כיצד יוכל לשמח בשעה זו?

שמחתו של האדם מהמדרגה החדשה שהולך לזכות אליה

והנה העצה לזכות למדת השמחה בעת זו, הנה יכולה להיות מכף בעצמו, כי כאשר האדם יראה את ההתגברות העצומה של כל התאוות עליו, יבין מכף שרוצים כעת משמים להעלותו למדרגה חדשה בעבודת השם.

ומכך יהיה בשמחה גדולה, כאשר יחשב על המתנות

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

הַנְּפִלְאוֹת שְׂרוּצִים מְשָׁמִים לְהַעֲנִיק לּוֹ, לְהַעֲלוֹתוֹ וּלְזַכּוֹתוֹ לְמַדְרָגָה חֲדָשָׁה בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, וּמִמִּילָא עַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה יִנְצַל מִכָּל הַקְּלָפוֹת וְהַתְּאוּוֹת הַסּוֹבְבִים אֶת הַמַּדְרָגָה הַחֲדָשָׁה, וְעַל יְדֵי כֶּף יִזְכֶּה אֲכֵן לְעֹלוֹת לְמַדְרָגָה הַחֲדָשָׁה, אֲבָל אִם יִתְעַצֵּב הָאָדָם בְּרֵאוֹתוֹ אֶת הַתְּגַבְרוֹת הַתְּאוּוֹת עָלָיו, בְּכֶף הוּא מְגַבֵּיר בְּיוֹתֵר עָלָיו, כִּי הַעֲצָבוֹת הָרִי הֵי א מְזוֹן הַקְּלָפוֹת וְחִיּוּתוֹ, וְעַל יְדֵי כֶּף בּוֹדָאִי לֹא יוּכַל לְזַכּוֹת לְעֹלוֹת לְמַדְרָגָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר רּוּצִים לְהַעֲנִיק לּוֹ מִמְרוֹם בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ.

וּאֲפֹשֶׁר לְבָאָר, שֶׁהַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה זֹכִים לְהַכְנִיעַ אֶת כָּל כַּחוֹת הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה מִמְשִׁיכִים אֶת הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה עַל הָאָדָם, וְהֵנָּה בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה נִמְצָאָת - כָּל הַקְּלָפוֹת מִסְתַּלְקוֹת וְאִין לָהֶן רְשׁוּת לְהַתְּקַרֵּב לְשֵׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִ' זִיע"א (נֶפֶשׁ חַיִּים עֵרֶךְ שְׂמִיחָה).

וְלִכֵּן מִי שֶׁשְּׂרוּי בְּשְׂמִיחָה אִין הַיִּצָּר הַרַע וְכָל כַּחוֹת הַטְּמֵאָה יְכוּלִים לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו פְּלֵל, כִּי עַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה הוּא שׁוֹרֵף אֶת כָּל הַטְּמֵאָה וְהַקְּלָפוֹת, וּמִשׁוֹם כֶּף עַל יְדֵי שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה זֹכִים לְהַנְּצִל מִכָּל הַקְּלָפוֹת, וְלַעֲלוֹת מַדְרָגָה לְדַרְגָּה בְּעִבּוֹדַת ה'.

זֹאת וְעוֹד כְּתַב הַזֶּהֱרַר הַקְּדוֹשׁ (פִּיקוּדֵי רֵנָה ע"א), שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה מְגַבֵּירִים אֶת צַד הַקְּדָשָׁה וּמְכַנְּעִים וּמְסַלְקִים אֶת צַד הַטְּמֵאָה, וְכֹאֲשֶׁר זֶה קָם - זֶה נוֹפֵל, וְלִכֵּן כְּאֲשֶׁר צַד הַקְּדָשָׁה מִתְּרוֹמֵם - צַד הַטְּמֵאָה מִמִּילָא נִכְנָע וְנוֹפֵל וּמִסְתַּלֵּק מֵהָאָדָם.

וישמחו בך ישראל

ומשום כך על ידי שמחתו של האדם במצוות הוא זוכה להכניע ולבטל ולכלות לגמרי את כל הקלפות והמקטרגים העומדים עליו ומנסים להפילו ממדרגתו ולהכשילו בחטא ועוון, חס ושלום, ועל ידי כך הוא זוכה לעלות ולהעפיל מדרגה לדרגה בעבודת השם יתברך ללא כל מונע ומעכב.

עצה חמישית – הזכות העצומה לקיים את מצוות ה' בכל המצבים

כתב בעל התניא זיע"א (ליקוטי אמרים תניא פרק כז), שלפעמים העצבות מתגברת על האדם ואיננה באה לו כלל מדאגה על עוונותיו, אלא מפני שהוא רואה שישנם כל מיני הרהורים רעים ותאוות רעות אשר נופלות במחשבתו, וכשהוא נוכח במדרגתו השפלה, שהוא צריך להלחם עדין עם דברים שפלים ופחותים כאלו, הרי זה מעציב את לבו ומעכר את רוחו.

אבל האדם צריך לדעת, שהוא צריך להיות שרוי בשמחה תמיד בכל המצבים והזמנים, כי אדרבה - יש לו לשמח בחלקו, שאף על פי שנופלים במחשבתו כל מיני דברים שליליים, בכל זאת הוא מסיח את דעתו ומחשבתו מהם, ובכך הוא מקים בכל רגע ורגע מצוות עשה דאורייתא של "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וזה נחשב לו בשמים כאלו הוא עשה מצוה, כמו שכתבו חז"ל (קידושין ט): ישב ולא

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

עֵבֶר עֲבָרָה - נוֹתְנִים לוֹ שָׂכָר כְּאֵלוֹ עֲשֵׂה מִצְוָה. וְעַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְשִׂמְחָה מְאֹד.

זֹאת וְעוֹד, הָאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא דוֹחָה אֶת הַמְחַשְׁבָּה הָרְעָה מִדַּעְתּוֹ, הוּא מְכוֹפֵף וּמְפִיל וּמְשַׁפִּיל אֶת כָּל קוֹמַת הַסְטֵרָא אַחְרָא, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֵּן עוֹלָה כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהַכֹּל, כְּמִבְאֵר בְּזֵהַר הַקְדוֹשׁ (תְּרוּמָה כַּח), וְזֶה דְבַר עֲצוּם וְנוֹרָא מְאֹד.

וְלִכֵּן לֹא יִצְטַעַר הָאָדָם מִכֵּף, כִּי אוֹלֵי רֵק לְשֵׁם זֹאת הוּא נִבְרָא וּבָא לְעוֹלָם הַזֶּה, וְזֹאת כָּל עֲבוּדָתוֹ בְּעוֹלָם - לְאַכְפִּיָּא לְסְטֵרָא אַחְרָא, שְׁבִאוּרוֹ - לְכוֹפֵף וּלְהַכְנִיעַ אֶת הַסְטֵרָא אַחְרָא לְפָנָיו הַקְדוֹשִׁים, אֲשֶׁר זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שֶׁהוּא מוֹתַגְבֵּר בְּכָל כַּחוֹ עַל כָּל הַמְחַשְׁבוֹת הָרְעוּת, וְלִכֵּן לֹא יִתְעַצֵּב הָאָדָם כָּלֵל מִכֵּף, אֲלֵא יְהִי שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה תָּמִיד.

עֲצָה שְׁשִׁית - שִׂמְחָה בְּנִקְדוּת טוֹבוֹת

כְּתַב רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א (לִיקו"מ רַפ"ב), שֶׁהֵעֵצָה לְזָכוֹת לְשִׂמְחָה הִיא עַל יְדֵי שִׂיזְכֹּר בְּמָה שֶׁזָּכָה מֵעוֹדוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמָה וְכְמָה מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וַיַּחֲפֹשׂ בְּעֲצָמוֹ עַד שֶׁיִּמְצָא אִיזָה מַעֲשֶׂה טוֹב רָאוּי לְשָׂמוֹ שֶׁזָּכָה לַעֲשׂוֹת, וְכֵן יִמְצָא בְּעֲצָמוֹ אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה וּמַעֲשֶׂה טוֹב אֲשֶׁר יְבִיאֵנוּ לְיַדֵּי שִׂמְחָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁיִּסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל נִקְדוּתוֹ הַטּוֹבוֹת וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים. עַד כָּאֵן דְּבָרָיו.

כל נקדה טובה מאירה וקיימת לנצח נצחים

והדרך לזכות להרגיש בלבבו את השמחה הגדולה במצוות, היא על ידי שהאדם יתבונן בזכות העצומה של כל נקדה ונקדה טובה אשר הוא זוכה לקיים, ובכל מצוה ומעשה טוב אשר הוא זוכה לעשות. ואם יתבונן האדם, יראה כיצד היצר מרמה אותו בכך שהוא מפילו לעצבות ומרה שחורה, בהזכירו לו בכל עת את כל חטאיו ועוונותיו אשר הוא נכשל בהם בעברו, והרי בכל רגע ורגע ממש הוא מקיים כמה וכמה מצוות עצומות אשר שקולות כנגד כל התורה כלה, כמו שכתבו חז"ל.

כי הנה בכל רגע אשר הוא הולך וציצית בבגדו, בכך הוא מקיים מצוה השקולה כנגד כל התורה כמו שכתבו חז"ל (מנחות מד), וכן בכל רגע אשר הוא הולך וכפה לראשו, הפאות והזקן מעטרים את פניו, הרי הוא מקיים בכך בכל רגע ורגע מצוות "לא תקפו פאת ראשכם" וכן מצוות "לא תשחית את פאת זקנך", ואם הוא מתגורר בארץ הקדש, הוא זוכה לקיים בכל רגע מצוה עצומה של ישיבת ארץ ישראל אשר היא שקולה ככל התורה כלה.

רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל

והנה הקדוש ברוך הוא רצה לזכות את ישראל, ומשום כך הוא הרבה להם תורה ומצוות עד שכמעט אין תנועה ומעשה

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְּחֵי לֵב

אֲשֶׁר הָאָדָם לֹא מְקִים בָּהּ אִיזוֹ מִצְוָה דְּאוֹרֵיתָא אוּ דְרַבְנָן, וְכִךְ
הָאָדָם מְקִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְרָגַע מִסֵּפֶר אֲדִיר שֶׁל מִצְוֹת.

וְאִם רַק יַעֲשֶׂה זֹאת בְּשִׂמְחָה וְטוֹב לֵב - מִסֵּפְרוֹ יִכְפַּל פִּי
אֵלָּה, כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ בַעַל הַ"רְאִשִׁית חֲכָמָה" (שַׁעַר הָאֱהָבָה פֶּרֶק י')
וּבַעַל הַ"אַרְחוֹת צְדִיקִים" (שַׁעַר הַשְּׂמֵחָה), שֶׁמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה עֶרְכָּה
וּשְׂכָרָה הוּא פִּי אֵלָּה מִמִּצְוָה אֲשֶׁר נַעֲשִׂית לֹלָא שְׂמֵחָה. וּמִשׁוֹם
כִּךְ הֵיִצֵּר כֹּה חַפֵּץ לְהַפִּילוֹ לְעַצְבוֹת, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל רָגַע
אֲשֶׁר הֵנוּ שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה, שְׂכָר מִצְוֹתָיו יִכְפַּל לְאֵין עֶרְךָ וְאֵין
שַׁעוֹר.

הַמְּנִיּוֹת שֶׁל הַבּוֹרְסָה שְׁעוֹלוֹת בְּכָל רָגַע

מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה

לְעֵשִׂיר גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ מְנִיּוֹת רַבּוֹת בַּבּוֹרְסָה, וְהֵנָּה מֵתְקַשְׂרִים
אֵלָיו מֵאֲחַת הַחֲבֵרוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁבְּרָגַע זֶה הוּא
הַפְּסִיד כְּמָה מִיְלִיוֹנֵי דוֹלָרִים בַּהֲשָׁקָה גְּדוֹלָה שֶׁהוּא הַשְּׂקִיעַ
בְּאֲחַת הַחֲבֵרוֹת, וְהֵנָּה נוֹדֵעַ לוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ רָגַע מִמָּשׁ אֲשֶׁר בּוֹ
הוּא הַפְּסִיד כְּמָה מִיְלִיוֹנֵי דוֹלָרִים מֵהַשְּׂקָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר
נִפְלָה לְטִמְיוֹן - הוּא הַרוּיחַ מִצַּד שְׁנֵי כְּמָה מִיְלִיאָרְדֵי דוֹלָרִים
מֵהַמְּנִיּוֹת הַנוֹסְפוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּחֲבֵרוֹת אַחֵרוֹת בַּבּוֹרְסָה.

קֵל וְחֹמֶר אִם נוֹדֵעַ לוֹ שֶׁבְּכָל רָגַע וְרָגַע מְשַׁעוֹת הֵימָּה לֹלָא
הַפְּסָקָה וּלְלֹא הַפּוֹגָה, אֶפְלוּ שֶׁל רָגַע אֶחָד בְּלִבְדּוֹ, הַמְּנִיּוֹת שֶׁלוֹ
הַנוֹסְפוֹת בַּבּוֹרְסָה עוֹלוֹת וְעוֹלוֹת וְצוֹבְרוֹת הוֹן רַב, וּבְכָל רָגַע

וישמחו בך ישראל

נוסף הוא מרויח כמה מיליוני דולרים נוספים מהשקעותיו, האם הוא יפל לעצבות מהפסדו הבודד?

וכך כאשר היצר הרע חפץ להפיל את האדם לעצבות ומרה שחורה מפני איזה חטא שהוא נכשל בו חס ושלום, עליו לומר לו: הנה ברגע זה ממש כבר קימתי פה הרבה מצוות, עד שאיני יכול להתעצב כלל מחטא זה, אלא עלי רק לשמח ממצוות כה רבות אשר אני זוכה לקיים ולעשות ללא הפסק בכל עת ורגע ממש.

וכן כתב בעל התניא (תניא פרק כח), **שבודאי כל העצבות שיש לאדם מהחטאים והעוונות במשך כל היום, הנה אך ורק מעצת היצר הרע אשר חפץ להפיל את האדם בעצבות, כי הזמן להתעצב על חטאיו ולעשות תשובה שלמה עליהם, הוא רק בזמני תשובה הקבועים שכל אדם צריך לקבע לעצמו בכל יום ויום, ובשעה זו יפשפש במעשיו ויעשה תשובה שלמה בלב נשבר.**

ואף את זאת יעשה בשמחה גדולה, על כך שהוא זוכה לקיים את מצות התשובה אשר היא מצות עשה דאורייתא, ואחר כך יהיה בשמחה גדולה במשך כל היום כלו מרבו המצוות אשר הוא זוכה לקיים בכל עת ורגע ממש ללא הפסקה.

וכן כתב בעל ה"תורת אבות" זיע"א, וזה לשונו: והאמת כי לאחר כל החשבונות, יש לו ליהודי במה להיות שמח.

פקודי ה' ישראלים משעחי לב

עצה שביעית – שמחה לאיש במענה פיו

כתב מוהרנ"ת זיע"א (הלכות הודאה ו' סעיף מז): נאמר במשלי (טו כג) "שמחה לאיש במענה פיו", ובכך מרמז שהדרך לזכות לשמחה היא על ידי שידבר האדם דבורים המשמחים את הלב, כמו שאנו אומרים בתפלת שחרית: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה מאד ירשתנו".

וכך יוסיף וידבר הרבה דבורי שמחה והודאה להשם יתברך על כל מה שהוא זוכה בעבודת השם, עד שירגיש כיצד השמחה נכנסת בלבו והוא חש ומרגיש שמחה גדולה ועצומה, כי לדבור ישנו כח גדול ועצום מאד.

וכן אמרו צדיקים זיע"א, שסגלה לשמחה היא לומר את פסוקי השמחה המובאים בתנ"ך, ועל ידי כך יזכה האדם לשמחה גדולה. (ובספרנו וישמחו בך ישראל בפרק "ישראל לסגלתו" הבאנו חלק מהפסוקים בתנ"ך המדברים בענין השמחה).

עצה שמינית – עקר ההיור המצוה תלוי בשמחה ורצון הלב

כתב הרה"ק רבי משולם פיש סגל, הרבי מטאש זיע"א (עבודת עבודה): שרק על ידי שהאדם יהיה שמח בחלקו שנתן לו ה', הוא יזכה לעשות את המצוות מתוך שמחה וטוב לבב כראוי, אשר זה עקר שלמות עבודתו של האדם, כמו שכתב

וישמחו בך ישראל

הזהר הקדוש (ח"ג ח) ש"כל עבודה שצריך האדם לעבד לפני קונו, הוא צריך לעשותה בשמחה וברצון הלב". וכך כמעט בכל דף בזהר הקדוש, חוזר וכותב רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, שעקר השלמות בקיום המצוות הוא לקיים אותם ב"רעותא דלבא" - ברצון הלב, אשר בכך תלוי כל שלמותה של המצוה במרום.

ומשום כך, כל שלמות המצוה וכל ההדור בעשייתה של המצוה, תלויים בשמחתו של האדם, כי כאשר האדם אינו שרוי בשמחה, אלא הוא שרוי בצער ומרה שחורה על דבר זה או על משנהו, על ידי זה אינו יכול לשמח בעת קיום המצוות, ועל ידי כך חסר לו את עקר המצוה, אשר היא השמחה במצוה, ושלמות רצון לבו בעשיית המצוה.

ולכן כתבו חז"ל "איזהו עשיר השמח בחלקו", כי עקר העשירות של האדם היא שיהיה תמיד שמח במצבו, ויגיש שלא חסר לו דבר, והזוכה לזה הוא העשיר האמתני, כי נפשו שקטה ושלמה, ועל ידי כך הוא יכול לקיים את מצוות ה' בשמחה וברצון שלם.

ביצד היצר נוטל מזהאדם את כל שמחתו

והנה היצר הרע אשר חפץ בכל כחו למנוע את האדם מקיום המצוות בשמחה ובטוב לבב, הרי הוא מכיר טוב את חלשותיו של כל אחד, ומשום כך הוא מעמיד לכל אחד

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְּחֵי לֵב

וְאֶחָד כָּל מִינֵי דְבָרִים אֲשֶׁר יָבִיאוּ אוֹתוֹ לְיַדֵּי חֲלִישוֹת הַדַּעַת וְעִצְבוֹת לְפִי טִבְעוֹ וּלְפִי מִזְגּוֹ, וְעַל יְדֵי כֶּף הָאָדָם הוֹלֵךְ כְּשֶׁלְבוֹ מְלֵא טְרוּנִיּוֹת וּתְלוּנוֹת עַל פְּלוּנֵי אוֹ עַל אֱלֻמוּנֵי, אֲשֶׁר עַל פִּי מִחֻשְׁבָּתוֹ לֹא נִהְגּוּ עִמוֹ כַּהֶגֶן, אוֹ שֶׁהִצְרוּ לוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא כִבְדוּ אוֹתוֹ כְּרְאוּיָו.

וְכִף הוּא מְאֻבָּד אֶת כָּל שְׂמֻחַת חַיָּיו, כִּי בְּכָל פַּעַם הוּא מְלֵא חֲלִישוֹת הַדַּעַת מֵהִתְנַהֲגוֹתוֹ שֶׁל פְּלוּנֵי אוֹ מֵהִתְנַהֲגוֹתוֹ שֶׁל אֱלֻמוּנֵי אֲשֶׁר הִצְרוּ לוֹ וְלֹא הִתְנַהֲגוּ עִמוֹ כְּרְאוּיָו, וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא מְאֻבָּד אֶת כָּל שְׂמֻחָתוֹ הַפְּנִימִית, וּמִמִּילָא אֵינוֹ יָכוֹל לְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה וְטוֹב לֵב, כִּי הוּא מְלֵא חֲלִישוֹת הַדַּעַת וְעִצְבוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מִפְסִיד אֶת הָעֵקֶר בְּקִיּוּם הַמְצֻוָּה, שֶׁהוּא רְצוֹן הַלֵּב בְּקִיּוּמָה וְשְׂמֻחַת לֵבָבוֹ בְּעִשְׂתָּהּ.

וְהִנֵּה הָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְאוּמָה בְּכֶף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַיֵּם אֶת כָּל הַמְצֻוֹת בְּהַדוּר רַב, אֲבָל הָאֱמֶת שֶׁלְבוֹ מְלֵא עִצְבוֹת וְחֲלִישוֹת הַדַּעַת בְּכָל עֵת, וְעַל יְדֵי כֶּף חֶסֶר לוֹ אֶת עֵקֶר הַהַדוּר בְּמַעֲשֵׂי הַמְצֻוֹת, אֲשֶׁר הוּא שְׂלֵמוֹת רְצוֹנוֹ וְשְׂמֻחַת לֵבָבוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּעִשְׂתֵּי הַמְצֻוֹת.

כְּמוֹ כֵן הָאָדָם אֵינוֹ חָשׁ וּמְרַגֵּשׁ בְּחֲלִישוֹת דַּעַתוֹ וּבְחֶסְרוֹנָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל שְׂמֻחָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה שְׂמֵחַ כְּלִפֵּי חוּץ, כִּי הוּא מְאִיר פְּנָיו לְכָל סוֹבְבָיו, וְנִרְאֶה בְּחִיצוֹנִיּוֹת כְּאָדָם שְׂמֵחַ אֲשֶׁר טוֹב לוֹ בְּחַיָּיו, אֲבָל הָאֱמֶת שֶׁאֵינוֹ שְׂמֵחַ כְּלָל וְכֻלָּל.

הכל בגזרת מֶלֶךְ לְהִיטִיבוֹ בְּאַחֲרִיתוֹ

אָבֵל עַל יְדֵי שְׁהָאָדָם תִּהְיֶה לוֹ אַמוּנָה שְׁלָמָה שְׂאֵף אֶחָד
בְּעוֹלָם אֵינּוּ יְכוּל לְהִרְעֵ לוֹ וּלְהַצִּיר לוֹ כָּלֵל, כִּי אֵף אָדָם בְּעוֹלָם
אֵינּוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה לוֹלֵא גְזַרְתּוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְהַכֵּל הוּא
רַק בְּגִזְרַת עֲלִיוֹן, וְלִכֵּן אֵף אָדָם לֹא הִרְעֵ לוֹ וְלֹא הִצִּיר לוֹ וְלֹא
עָשָׂה לוֹ מְאוּמָה כָּלֵל אֵף פֶּעַם בְּעוֹלָם.

וְכִמוֹ כֵּן עַל יְדֵי שְׁהָאָדָם יִזְכֹּר תְּמִיד שֶׁכָּל הַמִּתְרַחֵשׁ עִמּוֹ
הוּא רַק לְטוֹבָתוֹ, לְהִיטִיבוֹ בְּאַחֲרִיתוֹ, עַל יְדֵי כֵּף מְמִילָא לֹא
יִקְפִּיד וְיִכְעַס בְּלִבּוֹ עַל אֵף אֶחָד, וְלֹא תִהְיֶה לוֹ חֲלִישוֹת הַדַּעַת
מִשׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם וּמִשׁוּם דְּבָר, וְיִהְיֶה מְלֵא שְׂמִיחָה בְּחֻלְקוֹ
וְגוֹרְלוֹ, וְעַל יְדֵי כֵּף יִהְיֶה שְׂרוּי תְּמִיד בְּשְׂמִיחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר עַל
יְדָהּ יִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוֹת בְּשְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְטוֹב לֵבָב.
עַד כָּאֵן דְּבִרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים.

עֲצָה תְּשִׁיעִית - הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת תְּקוּן הַנֶּפֶשׁ

כְּתַב רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א, שְׁעַקֵּר הַשְּׂמִיחָה שֶׁיֵּשׁ לְכָל
אָדָם הִיא כְּאֲשֶׁר נִשְׁלָמִים חֶסְרוֹנוֹתָיו, כִּי כְּאֲשֶׁר חָסַר לְאָדָם
אֵיזָה דְּבָר, וְחֶסְרוֹן זֶה הַתְּמִלָּא אֲצִלוֹ, הוּא מְקַבֵּל שְׂמִיחָה
גְדוֹלָה, כְּגוֹן כְּאֲשֶׁר חוֹלָה הַתְּרַפָּא מִחֲלִיוֹ, אוֹ עֵנִי אֲשֶׁר נַחֲלֵץ
מִמַּעֲגַל הָעֵנִי, כְּגוֹן שְׂקֵבֵל אֵיזָה סְכוּם כֶּסֶף גְּדוֹל - שְׂמִיחָתָם
גְדוֹלָה מְאֹד אֵף יוֹתֵר מִמִּי שֶׁלֹּא הָיָה חוֹלָה כָּלֵל אוֹ מִמִּי אֲשֶׁר

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְּחֵי לֵב

פְּרַנְסָתוֹ מִצְוִיָּה לֹו בְּכֶף חֶסְרוֹנָם הַתְּמַלֵּא וְהַשְּׁלֵם
וְהוּא אֲשֶׁר הֵבִיא לָהֶם שְׂמֻחָה גְדוֹלָה.

וְכֶף גַּם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, יֵשׁ לְדַעַת שֶׁהַתְּרִי"ג הַמִּצְוֹת הֲרִי הֵן
כְּנֶגֶד רַמ"ח אֵיבְרֵי הָאָדָם וְשֵׁס"ה גִּידֵיו, וְכֹל מִצְוָה נֹועֵדָה לְתַקֵּן
וְלְהַשְׁלִים אֵיבָר אַחַר מְרַמ"ח אֵיבְרָיו וְשֵׁס"ה גִּידָיו שֶׁל הָאָדָם,
אֲשֶׁר הֵנָּם חֶסְרִים וּפְגוּמִים לְלֹא קִיּוּם הַמִּצְוֹת, וְהֵן נֹועֵדוּ
לְתַקְּנָם וְלְהַשְׁלִימָם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל, וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֵה
לְזָכוֹת לְשֻׁמַּח עִם הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר הוּא זֹכֵה לְקִיָּם, עָלָיו לְזָכֹר
שֶׁכָּל מִצְוָה וּמִצְוָה הֲרִי הִיא מְשַׁלְּמָה אֵיזָה חֶסְרוֹן אַחַר הַקִּיָּם
בוֹ, וּבְקִיּוּמָה הֲרִי הוּא מְתַקֵּן וּמְשַׁלֵּם אֶת נַפְשׁוֹ, וְעַל יְדֵי כֶּף
זִכָּה לְשֻׁמַּח בְּקִיּוּם כָּל הַמִּצְוֹת.

עַל יְדֵי לְמוּד כָּל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה מְשַׁלֵּם אֶת כָּל חֻלְקֵי הַנֶּרֶץ

וְכֵן כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, עָלָיו לְהַתְּבוּנָה
בְּכֶף שֶׁעַל יְדֵי הַלְּמוּד שֶׁל כָּל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וּבְעַל
פֶּה, הֲרִי הוּא מְשַׁלֵּם אֶת כָּל חֻלְקֵי הַנֶּרֶץ שָׁבוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבַתּוּב
הָאֲרִיז"ל, שֶׁכָּל חֻלְקֵי מַחְלְקֵי הַתּוֹרָה הוּא מְשִׁיב חֻלְקֵי אַחַר
מַחְלְקֵי הַנֶּרֶץ שֶׁל הָאָדָם, וְרַק עַל יְדֵי שִׁזְזָה הָאָדָם לְעַסֵּק
בְּכָלֵם יַחְדָּו, הוּא מְתַקֵּן אֶת כָּל חֻלְקֵי הַנֶּפֶשׁ רִיחַ וּנְשָׁמָה שְׁלוֹ,
וּבְכֶף הוּא מְשַׁלֵּם אֶת יַעֲוֹדוֹ אֲשֶׁר לְשֻׁמוֹ הוּא נוֹלָד. כְּמוֹ כֵּן
יְתַבוּנָה שֶׁבְּכֶף הוּא מְתַקֵּן אֶת כָּל פְּגָמֵי נַפְשׁוֹ הַחֶסְרָה, אֲשֶׁר
עַקְר תְּקוּנָהּ הוּא עַל יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וישמחו בך ישראל

וכמו כן ילמד האדם על מעלתה העצומה של כל מצוה ומצוה מצד אחד, ועל החסרונות הקימים בו מצד תקון נפשו מהצד שני, ועל ידי כך יבין האדם כיצד כל מצוה הרי היא מתקנת את נפשו ומשלימה את חסרונותיו, וכיצד כל נקדה טובה יש לה חלק בתקון נפשו ובהצלחתה לנצח, ועל ידי זה ישמח בקימו את המצוות כמוצא שלל רב.

מדת השמחה מרפאה את נפשו מזהמת הנחש הקדמוני

כמו כן, כאשר האדם יבין את מעלתה העצומה של מדת השמחה בעצמה, ואת חסרונו הגדול מצד גופו אשר נוטה מאד למדת העצבות, וזאת הן מצד החמר העכור ויסוד העפר שבגופו אשר נוטה מצד טבעו למדת העצבות, והן מצד זהמת הנחש שבו אשר הוא שרש כל העצבות שבו, והיא אשר גורמת להגביר בו את מדת העצבות בכל עת, וכמו כן העצבות מתגברת עליו על ידי יצרו הרע אשר מתגבר בכל כחו להפילו בכל עת למדת העצבות כדי ללכדו ברשתו ולהדיחו ולהפסידו על ידי העצבות משני עולמות.

ועל ידי כך יבין כיצד מדת השמחה בעצמה הרי היא אשר משלימה את חסרונו הגדול ביותר הקיים בו מצד גופו בכך שהיא מרפאה את נפשו מזהמת הנחש הקדמוני, ומצילה אותו מאחיזת החמר העכור שעקרם הוא מדת העצבות, ועל

פְּקוּדֵי הַיְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב

יְדֵי כָף יִחַפֵּץ מְאֹד בְּמִדַּת הַשְּׂמֵחָה וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּכֹחַ לִזְכוֹת
אֱלֹהֵיהָ, וַיְהִי מְלֵא שְׂמֵחָה בְּכֹל אַפְשָׁרוֹת לְקַבֵּלָהּ וּלְהַעֲצִימָהּ.

יְהִי רְצוֹן שְׂנֵזֶכֶה לְקַיֵּם אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וּמְשַׁפְּטֵיו יִתְבַּרֵּךְ
תְּמִיד מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה וְטוֹב לְבָב, לְטוֹב לָנוּ כָּל
הַיָּמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, אָמֵן.

פָּדוּ

בְּחַקְתֶּיךָ אֲשַׁתְּעֶשְׂעַ

פָּרָק ז'

בְּחֻקֵי אֲשֶׁת־עֲשָׂו

קִנְיַן הַתּוֹרָה עַל יְדֵי מִדַּת הַשְּׂמֵחָה

הִנֵּה כָּתְבוּ חַז"ל, שְׂאֲחַת מִדְרָכֵי קִנְיַנְיָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִנֵּה מִדַּת הַשְּׂמֵחָה, אֲשֶׁר רַק עַל יְדֵהּ זֹכָה הָאָדָם לְהִבִּין אֶת כָּל תְּלֻמוּדוֹ בְּנִקְלָה, וְכֵן לְזַכֵּר אֶת כָּל לְמוּדוֹ הַיָּטִב לְאַרְבַּע יָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (אֲבוֹת פֶּרָק ז') שֶׁהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׂמוֹנֶה קִנְיָנִים, וּשְׁנַיִם מֵתוֹכָם - לְהִיּוֹת שְׂרוּי "בְּשְׂמֵחָה", וְכֵן לְהִיּוֹת "שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ".

עַל יְדֵי הַשְּׂמֵחָה זֹכָה לְזַכְרוֹן

וּבְאַרְוֵי רַש"י וּבַעַל "מִרְכַּבַּת הַמְּשֻׁנָּה" (אֲבוֹת פֶּרָק ז'): "בְּשְׂמֵחָה" - מִפְּנֵי שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה מֵתוֹךְ צֶעַר אֶלָּא מֵתוֹךְ שְׂמֵחָה.

וְעַל "שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ" בְּאַר רַש"י - מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שְׂמֵחָה שֶׁהָאָדָם שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ וּמְקַבֵּל בְּאַהֲבָה אֶת כָּל מַה שֶׁעוֹשָׂה לוֹ הַשֵּׁם

וישמחו בך ישראל

יתברך ואינו מהרהר אחר מדותיו, מחשבתו אינו טרודה, ועל ידי כך הוא זוכר את כל תלמודו.

השמחה פותחת את שבילי השכל

ורבנו עובדיה מברטנורא פרש "בשמחה" - מפני שעל ידי השמחה מוח פתוח להבין את תלמודו.

וכך מספרים חז"ל (שבת ל), על רבה אשר מנהגו היה שבכל יום לפני שהוא היה פותח את שעורו לתלמידיו בישיבה, הוא היה אומר להם מילתא דבדיחותא, כדי לשמח את לבבם ולפתח את מוחם, והיו שמחים מכך כל התלמידי חכמים, ורק אחר כך היה יושב ביראה ופותח את שעורו.

ובאר בעל המאירי (שבת ל), שהטעם שרבה היה פותח את שעורו במילי דבדיחותא, מפני שהעצבות מטמטמת את הלב וסותמת את שבילי השכל, ועל ידי השמחה היה נפתח לבם של התלמידים להבין את למודם.

ומוסיף המאירי, שקף היה מנהגם של כל התנאים בישיבותיהם - לפתח את הלמוד במילתא דבדיחותא, וזאת כדי לפתח את לבותיהם ללמוד התורה על ידי השמחה.

על ידי השמחה – זוכה להבנת הלמוד

וכתבו גדולי הדורות זיע"א שהשמחה פותחת את המוח ומחזקת את השכל להבין את התורה הקדושה.

בְּחֻקֵיךָ אֲשֶׁתַּעֲשֶׂעַ

וְכָךְ כָּתַב בְּעַל הַסְּפֹרָנוּ עַל הַפְּסוּק (בראשית ב ט) "וַיִּצְמַח ה' אֱלֹקִים מִן הָאָדָמָה כָּל עֵץ נִחְמָד לְמִרְאָה" - וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

מִשְׁמַח וּמְרַחֵב הַלֵּב לְהַכִּינוֹ לְקַבֵּל הַשְּׂפַע הַשְּׂכֵלִי, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב "וְהָיָה כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן וְתָהִי עָלָיו יָד ה'" (מלכים ב' ג טו).

וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ בְּחַיִי (בראשית א כא), שֶׁהַשְּׂמִחָה מְחַזְקֶת אֶת כַּח הַשְּׂכָל שֵׁשׁ בְּנַפְשׁ, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

"וּמִן הַיְדוּעַ, כִּי בְרַבּוֹת הַשְּׂמִחָה יִתְחַזַּק כַּח הַשְּׂכֵלִי שֵׁשׁ בְּנַפְשׁ".

וְכֵן כָּתַב הַמַּהְרַ"ל (גיטין ע). וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

"הַנַּפְשׁ כַּחָה כְּשֶׁהִיא בְּשְׂמִיחָה, כִּי הַשְּׂמִיחָה הִיא כַּחוֹת הַנַּפְשׁ".

שְׂמִיחַת הַתּוֹרָה

וְכָתַב בְּעַל הַ"יִּשְׂמַח מִשֶּׁה" זִיע"א (על הש"ס יומא), שֶׁמִּפְּנֵי כִּף רַבָּא הַעִיד עַל עֲצָמוֹ שֶׁשְּׂתִית הֵינָן גְּרָמָה לֹו לְהִיּוֹת פְּקֻחַ (יומא עו ע"ב), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהֵינָן מִשְׂמִיחַ אֶת הַלֵּב, וְאֵלּוּ הָעֲצָבוֹת מוֹנַעֶת אֶת הַהֲבִנָּה וְאֶת הַהֲשָׁגָה שֶׁל הָאָדָם בַּתּוֹרָה, וְלִכֵּן הֵינָן אֲשֶׁר שְׂמַח אֶת רַבָּא, הֵבִיאוּ לְפַקְחוֹת בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (עבודה זרה יט ע"א), שֶׁאֵין אָדָם לֹוּמֵד תּוֹרָה אֲלָא בְּמָקוֹם שֶׁלְבוֹ חָפֵץ, כִּי כְּאֲשֶׁר יַעֲסֹק הָאָדָם בַּתּוֹרָה בְּמָקוֹם שֶׁהוּא חָפֵץ לְלַמֵּד בּוֹ וְלְבוֹ שְׂמִיחַ שָׂם, הוּא יִלְמַד מִתּוֹךְ

וַיִּשְׁמָחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

שְׂמֵחָה, וְעַל יְדֵי כֹף יִזְכֶּה לְהֵבִין אֶת לַמּוֹדוֹ כְּרֵאוֹי וַיִּזְכֶּה לְקַנֵּן
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וּמוֹבָא בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים, שְׁזָה הַטַּעַם שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל
שָׁכַחוּ הַרְבֵּה הַלְכוֹת בַּיָּמִי אֲבָלוּ שֶׁל מֹשֶׁה (תּמוּרָה טז), וְזֹאת
מִפְּנֵי שֶׁהֵם הָיוּ בְּעֶצְבוֹת בַּיָּמִים אֵלּוּ עַל פְּטִירְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם.

וְכַתֵּב רַבְּנוּ בַחַי"י (פֵּרֶשֶׁת בְּחֻקֵּי), שֶׁלֵּכֵן תִּקְנֶנוּ חַז"ל לֹא לֹמַר בְּגִסָּח
הַתְּפִלָּה: "הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבְרָאשׁוֹנָה וַיִּוְעָצִינוּ כְּבַתְּחִלָּה",
וְסָמְכוּ לָכֵף "וְהִסֵּר מִפְּנֵינוּ יָגוֹן וְאַנְחָה", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי
שִׁנְצָלוֹ הַשׁוֹפְטִים מֵהָעֶצְבוֹת וּמֵהַיָּגוֹן וְהָאַנְחָה, יִזְכּוּ לַשְּׁלֵמוֹת
הַתּוֹרָה כְּרֵאוֹי.

מַעֲלֵת וְהוֹבֵת הַלְמוּד בְּנִגּוֹן וְשִׂמְחָה

וְהֵנָּה כְּתֵבוּ חַז"ל (מַגִּילָה לב), שֶׁצָּרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּנִגּוֹן שֶׁל
שְׂמֵחָה.

וְזֶה לְשׁוֹנָם:

אָמַר רַב שְׁפָטִיָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַקּוֹרָא בְּלֹא נְעִימָה,
וְשׁוֹנָה בְּלֹא זְמֶרָה, עָלָיו נֶאֱמַר (יִחְזַקָּאל כ כה) "וְגַם אֲנִי נִתְּתִי לָהֶם
חֻקִּים לֹא טוֹבִים וְכוּ'".

וּפֵרֵשׁ רַש"י: "כְּגוֹן שֶׁקּוֹרָא בְּלֹא טַעְמֵי הַמִּקְרָא". וְהַתּוֹסֵפוֹת
פֵּרְשׁוּ, שֶׁבְּזַמְנָם הָיוּ רַגִּילִים לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת בְּנִגּוֹן וְזְמֶר, מִפְּנֵי

בְּחֻקְתֶּיךָ אֲשֶׁתַּעֲשֶׂעַ

שֶׁהֵם הָיוּ רְגִילִים לְשִׁנּוֹן אֶת הַמְּשָׁנִיּוֹת בְּעַל פֶּה, וְעַל יְדֵי הַנְּגוּן
הֵם הָיוּ זוֹכְרִים אֶת לְמוֹדֵם לְאַרְךָ יָמִים.

וְאַבְיֵי דָחָה אֶת הַדְּרָשָׁה הַזֹּאת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא כָּלֵם נֶחְנוּ
בְּקוֹל יָפֵה וְצִלּוּל, שְׂיוֹכְלוּ לְהִנְעִים בְּקוֹלָם בְּעַת לְמוֹדֵם. כְּמוֹ כֵּן
לֹא כָּלֵם יוֹדְעִים לְנַגֵּן אֶת טַעְמֵי הַמִּקְרָא, וְלָכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְחַיֵּב
אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִנְעִים בְּקוֹלָם בְּעַת לְמוֹדֵם.

וְכַתֵּב עַל כֶּף הַמִּוֶּהֱרָשׁ"א (מִגִּילָה לֵב), שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִגְמָרָא
דְּחַתָּה לְמוֹד זֶה, מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׁנָם כְּאֵלוּ שְׂאִינִם מְסַגְּלִים לְכָךְ, אוֹ
מִפְּנֵי שְׂאִינִם יוֹדְעִים אֶת לְנַגֵּן אֶת טַעְמֵי הַמִּקְרָא, אוֹ מִפְּנֵי
שֶׁקוֹלָם אֵינוֹ יָפֵה וְצִלּוּל וְאִינִם יְכוֹלִים לְהִנְעִים בְּקוֹלָם בְּשַׁעַת
לְמוֹדֵם.

אֲבָל בּוֹדָאֵי מִי שְׂאֵכֵן יוֹדַע אֶת טַעְמֵי הַמִּקְרָא, אוֹ שֶׁקוֹלוֹ נְעִים
וְיָפֵה, וְהוּא יְכוֹל לְלַמֵּד בְּנַעֲיָמָה וּלְשִׁנּוֹת מִתּוֹךְ זְמֵרָה, חַיֵּב לְעֲשׂוֹת
זֹאת, וּמַעֲלַת לְמוֹדוֹ גְּדוֹלָה וְחֻשׁוּבָה יוֹתֵר, אֶלָּא שֶׁלֹּא חַיְבוֹ
חֻכְמִים אֶת מִי שְׂאֵינוֹ יְכוֹל לְלַמֵּד כֶּךָ שְׂעֵשָׂה זֹאת. עַד כָּאֵן
דְּבִרְיוֹ.

וְאַהֲיָה שְׂעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם

וְכֵן כָּתֵב הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"א דף קלח ע"א), שֶׁרְצוּ חֻכְמִים לְבַטֵּל
אֶת הַיִּצָּר הָרַע, אֲבָל רָאוּ שֶׁעַל יְדֵי כֶּךָ לֹא יִהְיֶה "חֲדוּתָא
דְּשִׂמְעַתָּא", כְּלוּמַר שֶׁעַל יְדֵי כֶּךָ לֹא תִהְיֶה שְׂמִיחַת וְאַהֲבַת
תּוֹרָה.

וְיִשְׁמַח בְּיִשְׂרָאֵל

וְכָתַב הַגָּאוֹן רַבֵּי שְׁלֹמֹה וּזְלֵבָה זצ"ל, בְּעַל הַ"עֲלֵי שׁוֹר" זצ"ל, שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרְאת "שְׁעֵשׂוּעִים", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (מְשַׁלֵּי ח ל): "וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם", וְכִמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִיא הַשְׁעֵשׂוּעִים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּף אָף אָנוּ צְרִיכִים לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וְהַתּוֹרָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת כֹּל הַשְׂמִיחָה וְהַשְׁעֵשׂוּעִים שֶׁל הָאָדָם, וְעַל כֵּן אָנוּ מְתַפְּלִים: "שֶׁנִּשְׂמַח בְּדַבְּרֵי תִלְמוּד תּוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד". עַד כֵּן דַּבְּרֵינוּ.

וְכֵן אָנוּ רוֹאִים, שֶׁכַּאֲשֶׁר זָכוּ הַתְּנַאִים לְחִדוּשִׁים עֲצוּמִים בְּעַת לְמוֹדֵם, כָּתְבוּ עַל כֵּן חֲז"ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א יב) "וְהָיוּ הַדְּבָרִים שְׂמִיחִים וּמְאִירִים כִּנְתִיבֵינִתָּן מְסִינֵי", לְרַמֵּז שֶׁעַקֵּר נְתִיבַת הַתּוֹרָה הִיְתָה בְּשְׂמִיחָה וְחִדּוּהָ עֲצוּמָה.

עֲדוּת רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַשְׂמִיחָה הִיא סוּד גְּדוּלָּתִי בַּתּוֹרָה

סֵפֶר הַגֵּר"י כִּץ שְׁלִיט"א, שֶׁהוּא נִכְנָס פַּעַם אֶל הַגָּאוֹן רַבֵּי אֶלְעָזָר מְנַחֵם מִן שַׁף זצ"ל, רֵאשׁ יְשִׁיבַת פּוֹנִיבֵז', עִם בְּנוֹ הַרְבֵּ נִתְנַאֵל כִּץ שְׁלִיט"א, וּבִקֵּשׁ שֶׁיְדַרְכּוּ בְּדַרְכֵי הָעֲלִיָּה בַּתּוֹרָה. נִעֲנָה הַרְבֵּ שַׁף זצ"ל וְאָמַר: דַּעוּ לָכֶם שֶׁהָעַקֵּר מֵהַ שְׂגָדְלָתִי בַּתּוֹרָה הִיָּה מִפְּנֵי שֶׁעֲשִׂיתִי הַכֹּל בְּשְׂמִיחָה וּבְחֶשֶׁק, וְצָרִיךְ לְשַׁמֵּר עַל כֵּן מִכָּל מִשְׁמֵר שֶׁהַכֹּל יְהִיָּה בְּחֶשֶׁק, וּמִשׁוּם כֵּן אֲסוּר

בחקתך אשתעשע

להסתגף באכילה ובשנה, כי הדבר יפגם בשמחה. היתה לי שמחה בלמוד, ושמחה וספוק נפלא מהחזרה והסכום. בכל יום ששי למדתי בספר "קצות החשן", כדי להרבות שמחה וחשק. זו הערבה היחידה לגדל בתורה, שתמיד הכל יהיה במתיקות ושמחה. (הגדה של פסח קניין תורה עמוד 114)

סוד רקודו של הרב באישון לילה

סח הרב משה שיינהוט מארצות הברית הברית: ספר לי ידידי הרב מאיר מאיניץ, היה זה בשנת תר"ץ, באישון לילה הגעתי לעיר קלצק כאשר החרף היה בעצומו קר ומשגל והעיר פלה היתה שקועה בעלטה מחלטת. בבית אחד דלק אור, פניתי לשם וראיתי מזוזה בפתח. נקשתי בדלת, פתח לי אברך כבן שלשים, שאלתי אותו האם אפשר ללון אצלו בבית. "ברצון רב", השיב.

בינתיים כאשר הכין לי מטה לישן, הצגתי את עצמי ושאלתי לשמו ולמעשהו. היה זה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שף זצ"ל. וספר לי שהוא ר"מ בישיבה, אחל לי ברכת "שנה ערבה", ושב לשקד על למודו לאור המנורה. עיף הייתי מתלאות הדרך ואף ברכתי "המפיל" - שקעתי בשנה עמקה. באמצע הלילה התעוררתי, פקחתי את עיני וראיתי את בעל הבית רוקד לבדו משמחה. שאלתי אותו מה ארע, והוא ענה בשמחה: "רבי מאיר, יש לי מהלך בשיטת הרשב"ם!" (הגדה של

פסח קניין תורה הגדה של פסח - קניין תורה עמוד 253)

וישמחו בך ישראל

וּכְתַבּוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת זִיע"א, כְּמָה טַעֲמִים נִפְלְאִים לְבָאֵר מְדוּעַ
רַק עַל יְדֵי הַשְּׂמֵחָה זֹכֶה הָאָדָם לְהַבְנֵת הַתּוֹרָה וּלְזַכְרוֹן הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, הֵן עַל פִּי הַנְּגִלָה, וְהֵן עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים.

טעם ראשון – השמחה היא שלמות

הַפְּהַר"ל (חידושי אגדות שבת ל), מְבַאֵר שֶׁהַטַּעַם שֶׁלְמוּד הַתּוֹרָה
תְּלוּי בְּשִׂמְחָה, הוּא מִפְּנֵי שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה הוּא
נִמְצָא בְּשִׁלְמוּת, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הִיא אֶלְקִית וְהִיא שְׁלֵמוֹת,
וְלָכֵן רַק כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁלְמוּת, הוּא יָכוֹל
לְזַכּוֹת לְהַבִּין אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר הִיא שְׁלֵמוֹת, וּמִשּׁוּם
כֵּן הִיא שׂוֹרָה רַק בְּמִקּוּם שְׁלָם.

טעם שני – על ידי שמחה מתגבר יסוד הרוח

בְּעַל הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" זִיע"א (מאמרי חודש סיון אות ג), מְבַאֵר
שֶׁהַטַּעַם שֶׁרָבָה אָמַר מִיִּלְתָּא דְּבַדִּיחֻתָּא לְפָנֵי שְׁעוּרוֹ, מִפְּנֵי
שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּעֵצְבוּת, מְתַגַּבַּר עָלָיו יְסוּד הָעֵפֶר, וְהוּא
גּוֹרֵם לוֹ שְׁלֵא יוּכַל לְהַתְּבוֹנֵן בְּדַבְרֵי חֻכְמָה עֲמֻקִּים, אָבֵל עַל
יְדֵי הַשְּׂמֵחָה מְתַגַּבַּר יְסוּד הַרוּחַ, אֲשֶׁר הוּא גּוֹרֵם לָאָדָם שִׁיּוּכַל
לְהַתְּבוֹנֵן בְּדַבְרֵי תּוֹרָה עֲמֻקִּים מְנִי יָם. וְעַל יְדֵי כֵּן הוּא יָכוֹל
לְזַכּוֹת לְקַנְּן הַתּוֹרָה.

וּמוֹסִיף בְּעַל הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" זִיע"א, שֶׁמִּפְּנֵי כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רָצָה לְרוֹמֵם אֶת רוּחָם וּלְשַׂמַּח אֶת לְבָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
לְפָנֵי קַבְּלַת הַתּוֹרָה, וְזֹאת כִּדֵּי שִׁיּוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַכּוֹת לְקַבֵּל

בחקתך אשתעשע

את התורה בהר סיני, ולכן אמר הקדוש ברוך הוא לעם ישראל דברים אשר ישמחו וירנינו את לבבם.

וכך אמר להם הקדוש ברוך הוא לפני קבלת התורה (שמות ט ד): "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי", כלומר, אתם ראיתם את גדל אהבתי אליכם במצרים, כאשר ראיתם את הנסים והנפלאות העצומים אשר עשיתי בארץ מצרים בכל עשר המכות שנתתי למצרים, ורק אחר כך אמר להם הקדוש ברוך הוא (שם פסוק ה): "ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ", וכל זאת כדי לשמח את לבוניהם של ישראל ולהרנין את רוחם לפני קבלת התורה, בכדי שעל ידי כך יוכלו ישראל לקבל את התורה בהר סיני אשר אינה נקנית אלא מתוך שמחה.

ואמר בעל ה"אמרי חיים" זיע"א, שמשום כך התורה הקדושה נתנה בהר סיני ביום שבת קדש אשר הוא יום שמחה וחדוה, וזאת כדי שעל ידי השמחה ביום השבת יזכו כל ישראל לקבל את התורה הקדושה כראוי.

טעם שלישי – על ידי שמחה בתורתו זוכה לזכרון

בעל ה"תפארת ישראל" באר (אבות פ"א בועז ס"א), ששמחתו של האדם בדבר שלומד, היא הגורמת לו לזכרון, כמו שכתוב

וישמחו בך ישראל

(תהילים קיט) "בַּחֲקֵיתִיךָ אֲשַׁתְּעֶשְׂע לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרְךָ", כְּלוּמַר, כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה לִי לְמוֹדֵי לְשַׁעֲשׂוּעַ וְנַחַת, אֲזִי לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרְךָ. עַד כָּאן.

וְכֵן פָּרַשׁ הַרד"ק עַל הַפְּסוּק "בַּחֲקֵיתִיךָ אֲשַׁתְּעֶשְׂע" - כְּשֶׁאֲנִי מֵתְבוֹנֵן בְּהֵם אֲנִי מִשְׁתַּעֲשֵׂע בְּהֵם, לְפִיכֵךְ לֹא אֲשַׁכַּחֵם, כִּי הֵם לִי לְשִׁשׂוֹן וְלִשְׂמֻחַת לֵב. עַד כָּאן.

וּבַיָּאֵר בַּעַל הַ"בְּרֵכַת פְּרִיץ" זִיע"א (פ' לר לר), שְׁכַפְּאֲשֶׁר הַדְּבָר שְׁלוּמֵד עוֹשֶׂה עַל הָאָדָם רֶשֶׁם חֶזֶק וּמִשְׁמִיחַ אוֹתוֹ, נִשְׁאָר הַדְּבָר הַזֶּה חֲקוּק בְּזַכְרוֹנוֹ, אֲבָל דְּבָר שְׁהָאָדָם אֵינוֹ מִשְׁתַּוְּקֵק לְדַעַת אוֹתוֹ וְאֵינוֹ מִשְׁמִיחוֹ, אֵינְנוֹ עוֹשֶׂה רֶשֶׁם עִמּוֹ בְּנַפְשׁוֹ, וְלָכֵן בְּזִמּוֹן קֶצֶר הוּא שׁוֹכַחוֹ, וְלָכֵן כָּל הַזְּכָרוֹן שֶׁל הָאָדָם תְּלוּי לְפִי תְּשׁוּקָתוֹ בְּלִמּוּד וּלְפִי שְׂמֻחָתוֹ כְּאֲשֶׁר הוּא מִשִּׁיג דְּבָר מִדְּבָרֵי הַתּוֹרָה, וְכֵךְ יִהְיֶה זְכִירָתוֹ בְּלִמּוּד שֶׁהוּא לוֹמֵד.

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַ"אֲבֵנֵי נֹזֵר" זִיע"א (הַקְּדָמָה לֵאגִילֵי טל), שֶׁיִּשְׁנֵם כְּאֵלוֹ אֲשֶׁר טוֹעִים וְחוֹשְׁבִים שְׂמִי שְׁלוּמֵד וּמְחַדֵּשׁ חֲדוּשִׁים וְהוּא שְׂמִיחַ וּמִתְעַנֵּג בְּעַת לְמוּדוֹ, אֵין זֶה נִקְרָא לְמוּד תּוֹרָה לְשִׂמְחָה, אֲבָל בְּאֵמַת זֶה טְעוּת גְּדוֹלָה, וְאִדְרָבָה - עֵקֶר מִצְוַת תְּלִמּוּד תּוֹרָה הוּא לְהִיּוֹת שֶׁשׁ וְשְׂמִיחַ וּמִתְעַנֵּג בְּלִמּוּדוֹ, וְעַל יְדֵי כֵךְ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה נִבְלָעִים בְּדָמוֹ וְהוּא זוֹכֵר אוֹתָם.

טַעַם רְבִיעִי – מִדַּת הַשְּׂמִיחָה מְסַגְּלָתָה לְזִכְרוֹן

הִנֵּה מִדַּת הַשְּׂמִיחָה בְּסַגְּלָתָה לְשִׁפּוֹר וּלְהִיטִיב אֶת זְכָרוֹנוֹ

בחקירתך אשתעשע

שֶׁל הָאָדָם, וְלִכֵּן כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׂרוּי בְּשִׂמְחָה, הוּא זֹכֵר אֶת
לְמוּדוֹ וְאֵינוֹ מְשַׁכְּחוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּ"סֵפֶר הַמִּדּוֹת" (אות זכירה):
עַל יְדֵי דַאֲגָה וְצַעַר בָּא שִׂכְחָה, וְכֵן עַל יְדֵי עֲצָבוֹת בָּא שִׂכְחָה.
וּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַחֵיד"א (חומות אגן תהילים יח)
שֶׁהַשִּׂמְחָה גּוֹרֶמֶת לְזִכְרוֹן.

וְכַתֵּב הֶרְה"ק רַבִּי מֹשֶׁה לֵיב מִסָּאסוֹב זִיע"א (משנת הרמ"ל
עמוד לה), שֶׁלִּכְנֵן הַחֲמִירוֹ חז"ל בְּעֵנֶשׁ הַשּׁוֹכֵחַ אֶת תְּלִמּוּדוֹ, וְכַתְּבוּ
(אבות ג כח) שֶׁ"כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִמִּשְׁנֵתוֹ כְּאִלוֹ מִתְחַיֵּב
בְּנִפְשׁוֹ", כִּי דְבַר זֶה הוּא בְּיָדוֹ שֶׁל הָאָדָם, כִּי בְּיָדוֹ לִהְיוֹת
שָׂרוּי בְּשִׂמְחָה אֲשֶׁר עַל יְדָה יִזְכֹּר אֶת כָּל תְּלִמּוּדוֹ, וְהָאָדָם
צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׂרוּי בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת, כִּי כַּאֲשֶׁר אֵינוֹ שָׂרוּי
בְּשִׂמְחָה, אֵינוֹ יָכוֹל לְזַכֵּר אֶת תְּלִמּוּדוֹ כְּרָאוּי, וְעַל יְדֵי שִׂישְׁפַּח
אֶת תְּלִמּוּדוֹ, יִכְּלַע לַעֲבֹר עַל צוּוֵי הַתּוֹרָה חֲלִילָה, שֶׁצּוֹתָהּ לֹא
לְשַׁכַּח אֶת תְּלִמּוּדוֹ אֶלָּא לְזַכְרוֹ כְּרָאוּי. עַד כָּאֵן דְּבַרְיוֹ.

וְהִנֵּה לַפְּעֵמִים הָאָדָם שָׂרוּי בְּצַעַר וְעֲצָבוֹת מְכַף שְׂאִין עוֹלָה
בְּיָדוֹ לְזַכֵּר אֶת כָּל לְמוּדוֹ כְּרָאוּי, וְעַל יְדֵי כֵף הוּא נוֹפֵל לְמִרְיוֹת
וְעֲצָבוֹת גְּדוֹלָה אֲשֶׁר עַל יְדָה הוּא שׁוֹכֵחַ יוֹתֵר אֶת תְּלִמּוּדוֹ, כִּי
הָעֲצָבוֹת מְבִיאָה שִׂכְחָה, וְכֵף הוּא נִכְנָס לְמַעְגַל קְסָמִים שְׂאִינוֹ
יֹדְעַ כִּיצַד לְצַאת מִמֶּנּוּ.

וְעֲצָתוֹ הִיא לְהִתְחִיל לִהְיוֹת שָׂרוּי בְּשִׂמְחָה, עַל כֵּף שֶׁהוּא
זֹכֵה לַעֲסֵק בְּתוֹרַת הַשֵּׁם, אֲשֶׁר אֵין עֵרֶף לְמַעְלָתָה הַנּוֹרָאָה
וְהַעֲצוּמָה, וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַל יְדֵי כֵף יִזְכֶּה לְלַמֵּד
מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, אֲשֶׁר עַל יְדָה יִזְכֶּה לְשׁוּב וּלְזַכֵּר אֶת לְמוּדוֹ.

טעם המישי – השדוי בשמחה אין שולט בו השד של שכחה

כתב בעל ה"חתם סופר" זיע"א (חלק ב עמוד ז), שהזוכה לעבד את השם יתברך ולעסק בתורה מתוך שמחה אינו שוכח כלל את למודו, כי על ידי שמחתו אין שולט בו השד של שכחה.

ועל פי זה מבאר ה"חתם סופר" את מה שפיתבו חז"ל (ברכות לב ע"ב) שחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני כל תפלה, ומתפללים שעה אחת, ושוהים עוד שעה אחת לאחר התפלה. יוצא שהיו שוהים תשע שעות ביום בשלש התפלות, וכיון שהם היו חסידים, תורתם היתה משתמרת ומלאכתם היתה מתברכת. ופרש רש"י, שהיתה תורתם משתמרת בלבם שלא ישכוחה.

ובאר ה"חתם סופר" זיע"א, שאין פונת דברי חז"ל שכל אדם יעשה עצמו כמו חסידים הראשונים וישהה תשע שעות בתפלתו ועל ידי כך יזכה שמלאכתו תהיה מתברכת ותורתו תהא משתמרת, אלא הסבה שהחסידים הראשונים זכו לכך, מפני שהם היו עובדים תמיד את השם יתברך מתוך שמחה וטוב לבב, והם היו שמחים תמיד שמחה גדולה במצוות, ועל ידי שמחתם הגדולה בתורה ומצוותיהם הם זכו שתורתם תהיה משתמרת, ואף מלאכתם תהיה מתברכת.

בְּחֻקֵיךָ אֲשַׁתְּעֵשֶׂע

חֲסִידִים הֵרֵאשׁוּנִים תִּזְרְתֶם מִשְׁתַּמְרָת כִּי עֹבְדִים אֶת ה' בְּשִׂמְחָה

וְהִטְעַם לְכֹף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁכֹּאֲשֶׁר הָאָדָם עֹבֵד אֶת הַשֵּׁם
מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לֵבָב, הוּא זֹכֶה לְפִרְנֶסָה לְלֹא טָרַח
כָּלֵל, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּל הִטְעַם וְהִסְבָּה שֶׁהָאָדָם מְכַרְח לְעֵבֵד
לְפִרְנֶסָתוֹ, הוּא רַק מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ עֹבֵד אֶת הַשֵּׁם מִתּוֹךְ
שִׂמְחָה וְטוֹב לֵבָב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת ה'
אֱלֹהִים בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְעִבַדְתָּ אֶת אֱבִירָה".

אָבֵל מִי שֶׁעֹבֵד אֶת ה' בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, הֵרִי הוּא זֹכֶה שְׁלֵחַפָּךְ
- אוֹיְבָיו הֵם אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁרְתוּ אוֹתוֹ וַיִּטְרְחוּ לְפִרְנֶסָתוֹ, וְהוּא
יֹכֵל לְעֵבֵד אֶת הַשֵּׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, לְלֹא כָּל טְרָדוֹת וּדְאָגוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא ה) "וְעִמְדוּ זָרִים וְרַעוּ צֹאנֵכֶם".

כְּמוֹ כֵּן כֹּאֲשֶׁר הָאָדָם עֹבֵד אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה, הוּא זֹכֵר
אֶת כָּל לְמוֹדוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹכַח אוֹתוֹ כָּלֵל, כִּי עַל יְדֵי שִׂמְחָתוֹ לֹא
שׁוֹלֵט בּוֹ הַשֵּׁר שֶׁל שִׂכְחָה, וְלִכֵּן חֲסִידִים הֵרֵאשׁוּנִים אֲשֶׁר הֵיוּ
עֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לֵבָב זָכוּ עַל יְדֵי שִׂמְחָתָם
הַגְּדוֹלָה שֶׁתּוֹרָתָם תִּשְׁתַּמֵּר בְּקִרְבָּם וְלֹא יִשְׁכַּחוּהָ כָּלֵל.

לֹא אֲשַׁכַּח דְּבָרְךָ

זֶה פְּרוֹשׁ הַפְּסוּקִים (תהילים קיט):

"בְּדָרְךָ עֲדוֹתֶיךָ שִׁשְׁתִּי כַּעַל כָּל הוֹן" - כְּלוֹמַר עַל יְדֵי שִׂמְחָתָם

וישמחו בך ישראל

שמח בקיום המצוות, הוא זוכה ש"בפקודיה אשיחה" - אשיחה זה לשון תפלה, כי אין שיחה אלא תפלה, כמו שכתבו חז"ל (ברכות כו עב), כלומר שהוא זוכה להתפלל בדבקות.

ועל ידי זה הוא זוכה בתפלתו ל"ואביטה ארחתיך", להשיג מה למעלה מה למטה, כי על ידי שחסידי הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפלה, היו זוכים בתפלתם להתפשטות הגשמיות, עד שהיו קרובים לרוח הקדש.

כמו כן על ידי כך הוא זוכה ל"בחקתיך אשתעשע". והנה "חק" הוא מלשון פרנסה, כמו שכתבו חז"ל (ביצה טז עא), ועל ידי שמחתם במצוות הם זכו שפרנסתם תהיה מצויה להם ללא עמל ויגיעה כלל, אלא היתה להם כשעשוע בלבד, כי היתה פרנסתם מזמנת להם בקלות.

וגם זכו ש"לא אשפח דברך", כלומר שבזכות שמחתם במצוות זכו החסידים הראשונים שתורתם תשתמר בקרבם ולא ישכחוה. עד כאן דבריו.

טעם ששי - הזכרון וההבנה על ידי השראת השכינה

הנה כתבו חז"ל (אבות ג ו), שכל העוסק בתורה שכינה שורה כנגדו, והנה אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל), ואפשר לבאר שזה הטעם שרבה היה אומר דברי בדיחותא לפני למודו, מפני שהיה רבה חפץ שיהיו כל בני

בחקתו אשתעשע

הישיבה בשמחה, כדי שיזכו על ידי כך להשראת השכינה בלמודם, אשר מכחה יזכו הן להבנת כל תלמודם, והן לזכר את תורתם.

פי על ידי השראת השכינה זוכה האדם הן להבנת למודו, והן לכון בכל למודו לאמתה של תורה, כמו שכתב האריז"ל שכל הקושיות שיש לאדם בלמודו הרי הן באות על ידי הקלפות, שעל ידן נגרמות כל הקושיות בלמוד, ועל ידי השמחה אשר על ידה האדם זוכה להשראת השכינה, הוא מגרש את אחיזת כל הקלפות ממנו, והוא זוכה ממילא להבנת כל תלמודו.

כמו כן כתב האריז"ל, שכל השכחה אשר יש לאדם, הנה על ידי אחיזת הקלפות בנפשו אשר הן הגורמות לאדם לשכח את תלמודו, ולכן על ידי השמחה אשר על ידה האדם מגרש את כל הקלפות ממנו, הוא זוכה לזכרון.

וכן כתב בעל ה"בני יששכר" זיע"א (סור מרע ועשה טוב - הוספות אות נז), שהלומד בשמחה ובחשק לומד בשעה אחת מה שלא יכול ללמד ביום שלם ללא חשק ושמחה, פי על ידי שמחתו הוא זוכה שתהיה הברכה שרויה בתורתו.

הלומד בשמחה זוכה לכון לאמת
ולחודושים נפלאים

והנה כאשר האדם עוסק בתורה מתוך שמחה, אשר על

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

יְדֵי כָף הוּא זֹכָה לְהִשְׁרָאת הַשְּׂכִינָה עָלָיו, הוּא זֹכָה לְכֹון בְּכָל דְּבָרָיו לְאַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם "וְה' עִמּוֹ" (שְׁמוּאֵל א טז יח), וְדָרְשׁוּ חַז"ל (סְנֵהדְרִין צג) שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מְקוֹם, וְכָתַב הַרְמַח"ל (תִּיקוּנִים חֲדָשִׁים - הַקְדָּמָה) שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ זָכָה לְכָף בְּזָכוֹת שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה, וְעַל יְדֵי כָף הוּא זָכָה שֶׁהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הֵיטָה שׁוֹרָה עָלָיו תָּמִיד.

וְכֵן כָּתַב בְּעַל הַ"אַגְרָא דְכֻלָּה" זִיע"א (פ' בְּרֵאשִׁית עֲמוּד נג), שֶׁהַלּוּמֵד בְּחִיּוֹת וּבְכַח וְהַתְּלֵהבוֹת, זֹכָה לְחֲדוּשִׁים נִפְלְאִים בַּתּוֹרָה, עֵינִן שָׂם.

וְכֵן פָּסַק הַש"ך (יורה דעה סימן רמב ס"ק כא), שֶׁהַמְצִיר וּמְצִיטָעֵר לֹא יִפְסַק הִלְכָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְכֹון בְּפִסְק הַהִלְכָה לְאַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה.

וְאֵלו הַשְּׂרוֹי בְּעֲצָבוֹת עָלוּ לְטַעוֹת בְּתַלְמוּדוֹ, וְעָלוּ לְפִסְק בְּדְבָרָיו הַפָּךְ הָאֱמֶת, וּמִשׁוּם כָּךְ נִפְסַק בְּ"שְׁלַחַן עָרוּךְ" (שו"ע יו"ד, סימן שפד סעיף א) שֶׁאַבֵּל אָסוּר בְּתַלְמוּד תּוֹרָה.

וְהִנֵּה הַטַּעַם לְכָף עַל פִּי הַפְּשִׁט הוּא, מִשׁוּם שֶׁ"פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָיִם מִשְׂמַחֵי לֵב" (תהילים יט ט), וְאַבֵּל אָסוּר בְּשְׂמֻחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (מו"ק כא).

אֲמָנָם מוּנָבָּ בְּסִפְרִים, שֶׁעַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים הַטַּעַם הַפְּנִימִי שֶׁאָסוּר לְאַבֵּל לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַאֲבֵל שְׂרוֹי בְּעֲצָבוֹת גְּדוּלָּה, וְאֵין לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת

בחקתנך אשתעשע

ומרה שחורה אלא רק מתוך שמחה וטוב ללב, פי הלמוד מתוך עצבות ומרה שחורה, אשר מחמתן האדם אינו זוכה להשראת השכינה עליו בלמודו, עלול להביא את האדם לטעיות עצומות ומכשולים רבים בתלמודו.

הדרך לזכות לסיעתא דשמיא בתורה על ידי השכינה

ועל פי זה אפשר לבאר את מה שכתבו חז"ל (ברכות ה ע"ב), שמי שמקבל את היסורים הבאים עליו באהבה, שכרו הוא שתלמודו יתקיים בידו ולא ישכח את למודו, שנאמר (ישעיה נג ע) "וחפץ ה' בידו יצלח".

והנה כתבו חז"ל (שבת ל) שאין השכינה שורה על האדם אלא מתוך שמחה, ובאר בעל ה"כתב סופר" (פ' מקץ), שהטעם שהשכינה שורה רק על מי ששרוי בשמחה, מפני שכאשר האדם מקבל את כל היסורים אשר עוברים עליו באמונה שהכל רק לטובתו, ועל ידי זה הוא שרוי תמיד בשמחה, וזאת בזכות תקוף אמונתו הגדולה בהשם יתברך בכל המצבים הקשים, על ידי כך הוא זוכה שהשכינה תשרה עמו תמיד.

וזה הטעם שכל המקבל את היסורים העוברים עליו באהבה, הרי הוא זוכה לזכרון, פי כתבו חז"ל (מגילה ו ע"ב) שלזכות לפלפל בתלמוד ולעין בו, הרי זה תלוי רק בגיעתו של האדם, ועל כך נאמר "יגיעת ומצאת - תאמין, לא מצאת -

וישמחו בך ישראל

אל תאמין", ולכן כִּאֲשֶׁר רֹאֵה הָאָדָם שֶׁלֹּא זָכָה לְפִלְפֵל וּלְעֵין בְּלִמּוּדוֹ, לֹא יִתְיַאֵשׁ מִכֶּךָ, אֲלֵא עָלָיו לְהִתְיַגֵּעַ יוֹתֵר, וּבּוֹדֵאֵי שֶׁעַל יְדֵי יִגִיעָתוֹ יִזְכֶּה לְכֶךָ, כִּי "יִגְעַת וּמִצָּאֵת תֵּאֱמִין", אֲבָל לְזָכוֹת לְזָכֹר אֵת תִּלְמוּדוֹ, זֶה תִּלּוּי אֶף וְרַק בְּסִיעֵתָא דְשִׂמְיָא מִמְרוּמִים.

וְזֶה הַטַּעַם לְכֶךָ שֶׁכִּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת, הוּא זֹכֵה שֶׁתְּהִיָּה לוֹ סִיעֵתָא דְשִׂמְיָא לְזָכֹר אֵת כָּל תִּלְמוּדוֹ. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהַמְקַבֵּל אֵת כָּל יִסּוּרָיו בְּאַהֲבָה וְהוּא שְׂרוּי בְּשִׂמְחָה בְּכָל מִצְב, עַל יְדֵי כֶּךָ הוּא זֹכֵה שֶׁהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַשּׁוֹרָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה תְּהִיָּה עִמּוֹ תָּמִיד, וְלִכֵּן הוּא זֹכֵה לְסִיעֵתָא דְשִׂמְיָא מִיְחֻדָּתָהּ, שֶׁהַשֵּׁם יְהִיָּה תָּמִיד בְּעִזְרוֹ שֶׁיִּזְכֹּר לְאֶרֶךְ יָמִים אֵת כָּל תִּלְמוּדוֹ.

כיצד יזכה האדם שתורתו תשמחהו ותהיה לו סם חיים

ועל פי זה אפשר לבאר את מה שכתבו חז"ל (יומא עב), שְׁכָל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אִם הוּא זֹכֵה - הָרִי שֶׁהַתּוֹרָה מְשַׂמַּחַת אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט ט) "פִּקּוּדֵי ה' יִשְׂרִים מִשְׂמֹחֵי לֵב", וְאִם אֵינוֹ זֹכֵה - הָרִי שֶׁהַתּוֹרָה מְצַרֶּפֶת אוֹתוֹ וּמְבִיאָה לוֹ יִסּוּרִים, רַחֲמָנָא לִיצְלוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יח לא) "רְאֵת ה' צְרוּפָה".

וְכִתְּבוּ עוֹד חֲז"ל (יומא עב), שְׁכָל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אִם הוּא

בחקתך אשתעשע

זוֹכָה - היא נעשית לוֹ סם חיים, ואם הוא לא זוֹכָה - היא נעשית לוֹ סם המָוֹת.

והִנֵּה צָרִיף לְהַבִּין, מַה הִיא הַדֶּרֶךְ וְהַעֲצָה אֲשֶׁר עַל יְדֵהּ יִזְכָּה הָאָדָם שְׂאֵכֵן דְּבַרֵי הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵד יִשְׁמְחוּ אֶת לְבָבוֹ, וְיִהְיוּ לוֹ לְסֵם חַיִּים, וְלֹא לְהַפְךָ חֵס וְשָׁלוֹם.

הַתּוֹרָה מַצְמִיחָה אֶת מַה שֵׁיִשׁ בָּאָדָם

וְאֶפְשָׁר לְבָאֵר, שֶׁהַדֶּרֶךְ וְהַעֲצָה לְזָכוֹת לְכָף שְׁכָל תּוֹרָתוֹ שְׁלוֹמֵד אֵכֵן תִּשְׁמַחְהוּ, וְכֵן הַעֲצָה לְזָכוֹת שְׁכָל לְמוֹדוֹ יִהְיֶה לוֹ לְסֵם חַיִּים וְלֹא לְהַפְךָ חֵס וְשָׁלוֹם, הִיא כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה וּבְחַיּוּת בְּכָל כָּחוֹ, כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ חַז"ל (שַׁבַּת פּח): לְמִי־מֵינִים בָּהּ סֵם חַיִּים, וְלְמִי־מֵאֵילִים בָּהּ הִיא סֵם הַמָּוֹת. וּבָאֵר רַש"י: לְמִי־מֵינִים בָּהּ - הַעֲסוֹקִים בָּהּ בְּכָל כָּחֵם.

כְּלוּמֹר, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה וּבְחַיּוּת בְּכָל כָּחוֹ, עַל יְדֵי כֶּף הוּא זוֹכָה שֶׁתּוֹרָתוֹ נַעֲשִׂית לוֹ סֵם חַיִּים וּמוֹסִיפָה לוֹ שִׂמְחָה וְחַיּוּת חֲדָשָׁה לְשִׂמְחָה וּלְהַרְנִין אֶת לְבָבוֹ, וְאֵלּוֹ כְּאֲשֶׁר הוּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת וְיִשְׁנוּנוּת לֹא חַיּוּת וְשִׂמְחָה, אֵינּוּ זוֹכָה לְכָף.

וְהַבְּאוּר לְכָף הוּא עַל פִּי מַה שִׁכְתְּבֵהּ הַגְּאוּן מוֹיִלְנָא זִיע"א (אֲבֹן שְׁלֹמֹה פ"א י"א וּמוֹשֵׁלֵי י"ג י"ד), שֶׁהַתּוֹרָה הִרִי הִיא כְּמוֹ הַגֶּשֶׁם אֲשֶׁר הוּא מַצְמִיחַ אֶת מַה שֶׁנִּזְרַע בְּאַרְץ.

פִּי הַתּוֹרָה נִמְשָׁלָה לְמִטָּר, כְּמוֹ שִׁכְתוּב "יַעֲרֵף כְּמִטָּר לְקַחִי",

וישמחו בך ישראל

ולכן סגלתה של התורה הנה להגדיל ולהצמיח את המדות והתכונות אשר ישנן לאדם, ומשום כך, כל מי שיש לו מדות טובות ויראת ה' טהורה, התורה הקדושה תוסיף בו יראת שמים ומדות טובות, ויזכה להתעלות באמת בעבודת ה'.

אבל מי שיש לו מדות רעות ומגנות חס ושלום, ואינו חפץ לתקנו, התורה הקדושה תוסיף לו עוד מדות רעות חס ושלום, והוא יוכל להפך את התורה לקרדם לחפור בה ולהתגאות בלמודו וכדומה, ועל כך נאמר (הושע יד י) "וצדקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם". עד כאן דבריו.

השרוי בשמחה – על ידי למודו זוכה לתוספת שמחה וחדוה

והנה אחת מדרכי קניניה של התורה היא מדת השמחה, כמו שכתבו חז"ל (אבות פרק ז) שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, אשר שנים מתוכם הנם - להיות "בשמחה", וכן להיות "שמח בחלקו".

ולכן כל הלומד תורה לשם שמים, זוכה על ידה לתוספת שמחה, כמו שכתבו חז"ל (אבות ו א): רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה; "משמח את המקום", "משמח את הבריות", והתורה משמחת את לבבו, ועל ידי כך היא נהיית לו לסם של חיים.

וזה הטעם שכל העוסק בתורה לשמה זוכה למדת

בחקתוך אשתעשע

השמחה, מפני שהשמחה היא מקנייניה של התורה, ומפני כף כל המקדים את מדת השמחה לפני למודו ועוסק בתורה מתוך שמחה של מצוה, זוכה על ידי התורה, אשר בסגלתה להגדיל ולהצמיח את כל מה שיש באדם, לתוספת שמחה יתרה בעבודת ה', עד שהוא זוכה להיות "משמח את המקום" ו"משמח את הבריות".

אבל אם הוא עוסק בתורה מתוך עצבות אשר היא סם המות, כמובא בזהר הקדוש שהעצבות היא סטרא דמותא, על ידי כף תורתו נהיית לו לסם המות, רחמנא ליצלן, והיא מוסיפה לו עצבות ויגון על עצבותו, רחמנא ליצלן, ואינו שמח בה.

כשזוכה לשמחה למודו נעשה לו סם חיים

זוהי באור דברי חז"ל (יומא עב), שכתבו שכל העוסק בתורה, אם הוא זוכה - הרי היא משמחתו ונעשית לו סם חיים, ופרושו הוא, שאם הוא זוכה ללמד תורה מתוך שמחה גדולה על זכותו העצומה לעסק בתורת ה', הרי שעל ידי למודו הוא יזכה לתוספת שמחה עד שיזכה למדת השמחה בשלמות, כמו שכתב הזהר הקדוש (פ' פקודי דף רנח), שהשמחה היא צד החיים וצד הקדשה, ואלו אם אינו זוכה ללמד מתוך שמחה אלא הוא עוסק בתורה מתוך עצבות חס ושלום, התורה נעשית לו סם המות והוא נופל לעצבות נוספת חס ושלום.

על ידי התבוננות יזכה לשמחת התורה

והטעם לכך הוא, מפני שכאשר האדם אינו עוסק בתורה לשם שמים, אלא הוא עוסק בה רק כדי להתגאות ולהוסיף שלמות וכבוד בעיני חבריו, הרי שלמודו יוסיף לו עוד עצבות.

כי בכל פעם שהוא יעסק בתורה, הוא יראה את גדל פחיתותו ואת רחוקו הגדול משלמות, הן בהבנת עמקם של דברים, והן במדרגת ידיעת התורה, ועל ידי כך הוא יפל על ידי למודו לעצבות, אשר הנה צד המנות וצד הסטרא אחרא, כמובא בזהר הקדוש (פקודי רנה). וזה הוא הסימן שאין הקדשה שורה עליו, כי כל מהותה של הקדשה זה השמחה.

ולכן כל המקדים את מדת השמחה לפני למודו, וזאת על ידי שהוא מתבונן לפני למודו בגדל מעלת הזכות העצומה והנפלאה של עסק התורה הקדושה, ועל ידי כך הוא עוסק בתורה מתוך שמחה של מצוה - הרי הוא זוכה שלמודו נעשה לו סם חיים, כלומר שהוא זוכה על ידי למודו לתוספת שמחה אמיתית ופנימית, עד שהוא זוכה על ידי למודו מתוך שמחה למדת השמחה בשלמות, אשר על ידה נפתחים לו שערי התורה, הן בהבנת הלמוד והן בזכרון בתורה הקדושה, ועל ידי כך הוא זוכה לשלמות השמחה אשר על ידה הוא זוכה לעבד את השם מתוך שמחה אמיתית ושלמה, ועל ידי כך הוא זוכה לעלות במעלות הקדשה מדרגה לדרגה באמת.

מדוע מצות שבת קדמה למתן תורה

ועל פי זה אפשר לבאר את מה שהתקשו המפרשים מדוע צוה הקדוש ברוך הוא את עם ישראל על מצות השבת לפני קבלת התורה בהר סיני?

שמוחת השבת היתה הכלי לקבלת התורה

והבאור לכך הוא, מפני שיום השבת הוא יום שמחתם של עם ישראל, כמו שדרשו חז"ל (ספרי) על הפסוק "וביום שמחתכם" - אלו השבתות.

וגלה הזוהר הקדוש (אדרא זוטא ח"ג רפח ע"ב), שבשבת קדש מקבלים כל ישראל "נשמה יתרה" אשר נקראת "נשמתא דחידו", שפרושו "נשמת השמחה", וזאת מפני שהנשמה יתרה אשר היא ניצוץ מהשכינה הקדושה, היא משמחת את כל ישראל בבואה לשכן אצלם, והיא גורמת לעם ישראל שמחה וענג גדול בכל השבת כלה.

ולכן הקדים הקדוש ברוך הוא לתת לעם ישראל את מצות השבת לפני מתן תורה בהר סיני, כדי שיזכו כל ישראל למדת השמחה ביום השבת, מפני שרק על ידי מדת השמחה אשר יזכו אליה כל ישראל ביום השבת, הם יוכלו לזכות לקבלת התורה בהר סיני, כי השמחה היא אחד מקניניה של התורה הקדושה.

בכל שבת זוכים ישראל למעלת השמחה

ועל פי זה מבאר מדוע לאחר חטא העגל חזר הקדוש ברוך הוא וצוה שוב את עם ישראל על מצות השבת, וזאת מפני שבקבלת התורה זכו כל ישראל לקבל שני כתרים קדושים, כמו שדרשו חז"ל (שבת פח) על הפסוק (ישעיהו לה י) "ושמחת עולם על ראשם" - אלו שני הכתרים שנתנו מלאכי השרת על ראשם של ישראל בשעה שאמרו "נעשה ונשמע", וכתרים אלו הם השמחה במצוות שזכו לה כל ישראל במתן תורה, כמו שמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (כב).

ולכן כתבו חז"ל (שבת פח) שבמתן תורה פסקה זהמתן של ישראל, שהיא זהמת הנחש הקדמוני, אשר עקרו הוא מדת העצבות, שהיא עקר הזהמה של הנחש, כמו שכתב זהר הקדוש, וזאת על ידי שני הכתרים הקדושים שהיו לישראל בהר סיני, אשר על ידם פסקה זהמתן, ועל ידי שזכו ישראל לשמחה עצומה במתן תורה, מכחה פסקה זהמתן, שהיא זהמת העצבות.

והנה כתבו חז"ל שלאחר חטא העגל חזרה זהמתן של ישראל ושבה אליהם, וכן נלקחו מהם שני הכתרים שהיו להם, כלומר שלאחר חטא העגל אבדו ישראל את מדת השמחה במצוות שנתנה להם במתנה בהר סיני.

אבל כתב האריז"ל, שבכל שבת ושבת מחזיר משה רבנו

בחקתוך אשתעשע

לכל ישראל את שני הכתרים, כלומר שבשבת זוכה כל אחד מישראל לשמחה במצוות, ובידו להמשיך עליו את השמחה הזאת לכל השבוע פלו.

וזה הטעם שלאחר חטא העגל חזר הקדוש ברוך הוא והזהיר את ישראל על מצות השבת, וזאת כדי ללמדם שאף לאחר חטא העגל, אשר בו שבה זהמת הנחש לשלט בישראל ועל ידי כך חזרה ושבה להם מדת העצבות והמרירות אשר כל כחה הוא מזהמת הנחש, אבל נתן הקדוש ברוך הוא לישראל את יום השבת אשר בו ישובו ויזכו כל ישראל מחדש בכל שבת ושבת למדת השמחה בשלמות, וזאת מכחה של הנשמה יתרה שמקבלים כל ישראל בשבת קדש. ועל ידה יזכו ממילא לקנינה של התורה הקדושה בשבת המלכה, כמו שכתבו חז"ל: לא נתנו שבתות ומועדים לישראל אלא כדי שיעסקו בהם בתורה.

על ידי מצות השבת זוכים ישראל לשמחה בכל המצבים

על פי זה אפשר לבאר מדוע הצטוו ישראל על מצות השבת דוקא במרה, אשר שם היו צמאים כל עם ישראל למים, עד שהשליך משה רבנו עץ בתוף המים ונמתקו המים?

וההסבר לכך הוא על פי דברי הזהר הקדוש (וישב מט) המבאר, שכאשר הגיעו בני ישראל למרה, התעוררה מדת הדין וקטרגה עליהם על מכירת יוסף, והקדוש ברוך הוא

וישמחו בך ישראל

ענה למדת הדין, שיש לישראל את מצות השבת אשר בכחה ממתיקים ישראל את כל המרירות ומבטלים את כל הקטרוגים.

ומבאר הזהר שזה הפרוש (שמות טו כה) "ויורה ה' עץ" - לרמז על מצות השבת שנכתבה בתורה הקדושה שהיא עץ חיים. "וימתקו המים" - כלומר שעל ידי מצות השבת יזכו כל ישראל להמתיק את כל הדינים אף בתקף המרירות. עד כאן דבריו.

והבאר לכך הוא, מפני שעל ידי קדשתה הגדולה של השבת יזכו כל ישראל לשלמות הדעת ולאמונה שלמה, שאף מה שנראה במבט חיצוני כמרירות ורע לאדם, הנו רק לטובתו של האדם, כי בשבת ידעו כל ישראל תמיד וירגישו את האמת, שאף מה שנראה כרע - הוא כלו רק מתיקות וטוב, כי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא עם האדם - הוא תמיד רק לטובתו.

ולכן בכחה של השבת יזכו כל ישראל להתגבר תמיד על כל תקף מרירות המים הזדונים של העצבות והחשף אשר יתגברו עליהם בתקף גלותם באחרית הימים, ויזכו למדת השמחה בשלמות.

ושמחת עולם על ראשם

וזאת מפני שביום השבת שבים וחוזרים שני הכתרים

בְּחִקְתֶּךָ אֶשְׁתַּעֲשַׂע

לְיִשְׂרָאֵל אַף לְאַחַר חֲטָא הֶעֱגַל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל, וּמִמִּילָא שְׁבִים כָּל יִשְׂרָאֵל וְזוֹכִים, הֵן לְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה בְּכֻלְיֵיהֶן, וְהֵן לְשִׂמְחַת הַמְּצֻוֹת, כִּי הַשְּׂבֵת מְבִיאָה בְּכַנְפֶיהָ שְׂמִיחָה גְדוּלָה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְאַף כַּאֲשֶׁר יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַקְףָּהּ גְלוּתָם וְהַצָּרוֹת יִשְׁטְפוּ אוֹתָם מִכָּל צַד וְיִהְיוּ בְּתַכְלִית הַמְּרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת - עַל יְדֵי הַשְּׂבֵת הֵם יִזְכּוּ לְהַבִּין וְלַדַּעַת, שֶׁכָּל מֶה שֶׁמִּתְרַחֵשׂ עִמָּם וְעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּתַקְףָּהּ צְרוּתֵיהֶם, הַכֹּל תָּמִיד רַק לְטוֹבָתָם, וְעַל יְדֵי כֶּף יִזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה בְּשִׂלְמוֹת.

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאֵר מֶה שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (ירושלמי שבת עה ע"א):
"לֹא נִתְּנוּ שְׂבֵתוֹת וּמוֹעֲדִים לְיִשְׂרָאֵל אֶלֶּא כְּדֵי שִׁיעֲסֻקּוּ בָּהֶם בְּתוֹרָה", כִּי הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים הָאֵלּוּ אֲשֶׁר בָּהֶם זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה, הֵנָּם יָמִים הַמְּסַגְּלִים לְהַבְנַת הַתּוֹרָה וּלְקַנְיָנָהּ בְּשִׂלְמוֹת.

עֵקֶר הַשֶּׁכֶר הוּא עַל עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה

וְעַל פִּי זֶה מְבֹאֵר מֶה שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (נדרים פא) עַל הַפְּסוּק "עַל מֶה אֲבָדָה הָאָרֶץ וְכוּ' עַל עֲזָבְךָ אֶת תּוֹרָתִי" (ירמיה ט יא-יב), וּפְרָשׁוּ חַז"ל, שֶׁלֹּא בָּרְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּרַפְתַּת הַתּוֹרָה לְפָנָי לְמוֹדֵם, וְעַל כֶּף נִעֲשֶׂוּ לְגִלוּת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבֵאֵר הַחֹתֵם סוֹפֵר" (ח"ג עמוד שא), "כִּי עֵקֶר הַשֶּׁכֶר הוּא עַל עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה וְטוֹב לֵב, וְכִיּוֹן שֶׁהֵם לֹא בָּרְכוּ לְפָנָיו בְּרַפְתַּת הַתּוֹרָה, בְּכֶף הָרָאוּ שְׂאִינִם

וישמחו בך ישראל

משתוקקים לתורה ושמחים בה, ולכן משום כך בלבד נגזרה גזרת הגלות על ישראל". עד כאן דבריו.

ואפשר לבאר, שהטעם לכך הוא מפני שעקר שכם של המצוות הוא על כך שהאדם זוכה להעלות את השכינה הקדושה ולהקימה מנפילתה על ידי מעשיו, והנה רק על ידי למוד התורה מתוך שמחה זוכים ישראל להשראת השכינה בעת למודם, אשר בכך הם מעלים אותה מנפילתה ומקימים אותה מירידתה, ולכן עקר השכר הוא על עסק התורה בשמחה.

וכיון שישראל באותו דור לא ברכו בתורה תחלה, אשר בכך הראו שאינם שמחים בתורה הקדושה ואינם עוסקים בה מתוך שמחה וטוב לבב, על ידי כך לא שרתה השכינה בעם ישראל, ומשום כך נגזר עליהם לגלות מארץ ישראל.

שמחה התורה – מומשיכה ברכה ושפע

ומפני כך כל העוסק בתורה בשמחה ובחיות, אשר על ידה הוא זוכה להשראת השכינה עליו בעת למודו, על ידי כך הוא זוכה לשפע רב והוא נצל מכל רע, כמו שאמר בעל ה"אבני גזר" זיע"א (אביר הרועים עמוד ק"ג), שכל הצרות והדחקות שיש לישראל בכל העולם פלו, הן רק בגלל שאין עוסקים בגמרא בשמחה ובחיות, אלא לומדים אותה מתוך ישנוניות ועצלות, אבל אם היו עוסקים בלמוד הגמרא מתוך חיות ושמחה, הוא

בחקתך אשתעשע

ערב בדבר שלא יחסר לכל עם ישראל פרנסה וכל טוב. עד כאן דבריו.

ובאר בעל השם משמואל זיע"א (פ' וארא תרע"א), שהטעם לקף הוא, מפני שהתורה הקדושה היא מקור כל החיות והשמחה ומקור כל השפע שיש בכל העולם פלו, אבל התורה נותנת לאדם חיות ושמחה כפי שהוא עצמו עוסק בה מתוך שמחה וחיות, וזה מרמז במה שכתבו חז"ל: "כל היושב ושונה, הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו", "כנגדו" - כנות חז"ל היא "כמוהו", כי אם הוא לומד בחיות פנימית וברגש הנפש, כך גם התורה נותנת לו חיי נפש.

כי הם חיינו וארץ ימינו

ובאר בעל התפארת שלמה זיע"א (קבלת שבת ד"ה ונשמח), שזה מרמז במה שאומרים בתפלת ערבית: "ונשמח ונעלז בדברי תלמוד תורתך ובמצותיך לעולם ועד, כי הם חיינו וארץ ימינו", ובכך מרמז שכאשר עם ישראל עסוקים בתורה מתוך שמחה וחיות ואהבה גדולה, ובאהבתם הגדולה לתורה הם משבחים אותה כמה היא טובה וערבה ומתוקה, בכך הם משמחים את התורה, ועל ידי כך אף התורה חוזרת ומשמחת אותם, כמו שכתבו חז"ל ש"הארון נושא את נושאי".

וזה הפרוש "ונשמח בדברי תלמוד תורתך", כי על ידי שאנו נשתדל לעסק בתורה ועל ידי כך נביא שמחה לתורה, על ידי כך "כי הם חיינו" - ימשך גם לנו חיות ושמחה מהתורה

וישמחו בך ישראל

הקדושה, כי "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט ט). וזה הפרוש "כי הם חיינו", כי כפי שעם ישראל עוסקים בתורה בשמחה וחיות, כך הם משמחים את התורה, וכך אף התורה הקדושה משמחת אותם וממשיכה להם את כל ההשפעות טובות וכל הברכות. עד כאן דבריו.

שמחת התורה – תהיך לגדל בתורה

מעשה היה שהגיע אחד מגדולי הדור לבחון את ילדי ישראל על תלמודם בתלמוד תורה, והנה שאל הרב את הילדים שאלה חזקה מאד, ורצה לראות מי מהילדים יצליח לענות עליה תרוץ ראוי לשמו. אחד הילדים קם ואמר את התשובה אשר היתה פרוכה בסברא גאונית, והראתה על חריפות מחו של הילד ועל העתיד המזהיר הצפוי לו אם ילמד פראוי. למשמע התשובה הגאונית, ענה הרב ואמר בצער: הילד הזה כבר לא יצא לתלמיד חכם וגדול בתורה.

וכששאלו אותו תלמידיו: מדוע, הרי הוא ענה תשובה כה נפלאה? ענה הרב ואמר להם: אם הוא אמר כזו סברא נפלאה ואינו שמח בכך שהוא זכה לומר תרוץ כה יפה ואין רואים על פניו שום שמחה בתורה - סימן ואות הוא לו שאינו מבין כלל מהי הזכות העצומה לעסק בתורה וכמה יש לשמח בלמודה ובכך שהוא זכה לומר בה סברא כה נפלאה, ואם אינו שמח בתורה, בודאי לא יוכל לזכות לצמח תלמיד חכם וגדול בתורה. וכך הוה.

בחקתוך אשתעשע

זה לא משמח אותי...

ספר ראש הישיבה הגאון רבי מיכל דוד רוזובסקי שליט"א על אביו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', שפאָשר היו אומרים לאביו דבר מה בלמוד אָשר לא התישב על לבו, הִיה מתבטא ואומר: "זה לא משמח אותי"...

וספר עוד, שגם כָּאָשר הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל הִיה חוזר שוב על הדברים שִכְבֵּר אָמר פְּעָמִים רבות בשעורים, ולפְּעָמִים הִיה זאת אָפְלו עֲשָׂרוֹת ומאות פְּעָמִים, הִיה אומר אֵת הדברים באוֹתָה חיות ובאוֹתָה מְתִיקוֹת כָּאֵלוֹ אומר זאת בפֶּעַם הראשונה, וְלֹא נִפְתַּח כְּלוּם מ'הגישמאק' שהִיה לוֹ בְּזֵה.

וכן ספר הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת "כפר חסידים", פי באַחַד השעורים שָׁאַל הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שָׁאַלָה, וְאַחַד התלמידים השיב תרוץ, והתרוץ משום מה לא התקבל על לבו של רבי שמואל זצ"ל. כְּשֶׁשָּׁאַלוֹ התלמיד מדוע, אָמר לוֹ רבי שמואל: אינני יודע, רק פִּינּוֹן שֶׁהַתְּרוּץ אינו משמח אותי, כְּנִרְאָה שְׁאִינוֹ נָכוֹן.

סוד גדלותו של הראש ישיבה למוד בשמחה והתלהבות

וכאָשר הִיה נִכְנָס רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל בצעירותו

וישמחו בקר ישראל

למרו ה"חזון איש" זיע"א, על אף שהיה צעיר בשנות השלשים לחייו, היה ה"חזון איש" קם לכבודו, וכשהיה צרף היה אף מחפש כסא עבורו, וכאשר היה נפרד ממנו היה מלנה אותו עד הדלת.

וספר הגאון רבי שלמה כהן: בלמודי פעם עם מורי ורבי ה"חזון איש", נכנס הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל לשוחח עמו בלמוד. ה"חזון איש" חרד לכבודו, וכשיצא אמר לי ה"חזון איש": "דע לה, רבי שמואל הוא הראש ישיבה הגדול ביותר בדורנו".

עמדתי בתמיהה, הרי רבי שמואל עדין צעיר לימים. כשהבחין בכך ה"חזון איש", הוסיף: "מפני שהוא לומד את התורה בשמחה ובהתלהבות".

ה' זכנו לעסק בתורה הקדושה מתוך שמחה וטוב לבב, ונשמח בדברי תלמוד תורתך ובמצוותיך לעולם ועד, פי הם חיינו וארף ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, אמן.

פְּדָה

יְשִׁמַּח לֵב
מְבַקְשֵׁי ה'

פָּקֹז
ישמח לב מבקשי ה'

מעלת התפילה מתוך שמחה של מצוה

הנה האדם צריך להתפלל את כל תפלותיו לפני אדון כל, מתוך שמחה רבה וחדוה גדולה ועצומה, כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (סימן צג): "לא יעמד אדם להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה".

ומקורו בדברי חז"ל (שבת ל): "תנו רבנן, אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה", ופרש רש"י: דברי תנחומין של תורה, כגון סמוך ליציאת מצרים, או סמוך ל"תהלה לדוד".

וכן פתבו חז"ל (מדרש שוחר טוב תהלים ק) על הפסוק (תהלים ק): "עבדו את ה' בשמחה":

"אמר רבי איבו, בשעה שאתה עומד להתפלל, יהא לבך שמח עליך, כי אתה מתפלל לפני אלקים שאין פיוצא בו".

וישמחו בך ישראל

וכן כתב הזהר הקדוש (פי' ויחי, דף רכט), שהאדם צריך להתפלל את תפלתו בשמחה גדולה וברננה, ולהראות שמחה בעבודתו לפני ה', כמו שנאמר (תהלים ק ב): "עבדו את ה' בשמחה".

שמן וקטרת ישמח לב

ובאר הזהר הקדוש (ויחי רמט) שמשום כך התפלל ואמר דוד המלך (תהלים קמא ב) "תכון תפילתי קטרת לפניך", כלומר, תהיה תפילתי חשובה לפניך כהקטרת קטרת. והטעם שהוא התפלל שתפלתו תהיה חשובה דוקא כמו הקטרת קטרת, היא מפני שריחה הנעים של הקטרת משמח ומרנין את האדם, כמו שנאמר (משלי כז ט) "שמן וקטרת ישמח לב", שבאורו הוא, שריחם הנעים של שמן האפרסמון והקטרת משמחים את לבו של האדם, ואף התפלה צריכה להיות בשמחה וחדוה, ומשום כך התפלל דוד המלך שתפלתו תהיה מתוך שמחה וטוב לבב, כמו הקטרת אשר משמחת את לבו של האדם.

והוסיף הזהר הקדוש (חלק ב, דף קסה ע"ב), שהתפלה מתוך שמחה וחדוה היא התפלה המבחרת והרצויה לפני ה' יתברך, כי עז וחדוה במקומו (דברי הימים טז כז), אלא שכאשר האדם שרוי בצרה ואינו יכול להתפלל מתוך שמחה וחדוה - תפלה בבכי ודמעות גם היא מתקבלת לפניו יתברך, פי' קרוב ה' לנשפרי לב, ושערי דמעה לא ננעלו.

המתפלל בשמחה – זוכה לקבל את האור העליון בתפלה

וכן כתב האריז"ל (שער הכוונות דף א, דרוש ברכת השחר), שאסור
לאדם להתפלל את תפלתו מתוך עצבות, אלא צריך להתפלל
מתוך שמחה של מצוה, ורק על ידי כך יוכל לקבל את האור
העליון בתפלתו, כי מי שאינו מתפלל מתוך שמחה, אלא
שרוי בעצבות בעת תפלתו, אין נשמתו יכולה לקבל את
האור העליון המגיע בשעת התפלה, ונמשך עליו נזק עצום
ונפלא בתפלתו על ידי עצבותו.

ומסים האריז"ל: "וכמעט שעקר המעלה והשלמות של
האדם והשגת רוח הקדש תלוי בדבר זה, שיהיה בשמחה
גדולה, בין בשעת התפלה בין בפעושה איזו מצוה, ואל תבוז
לדבר זה כי שִׁכְרוּ גָדוֹל מְאֹד". עד כאן דבריו.

וכתבו המפרשים כמה טעמים נפלאים, לבאר מדוע האדם
צריך להתפלל מתוך שמחה של מצוה אשר על ידה כל תפלותיו
ובקשותיו מתקבלות מיד לפני אדון כל.

טעם ראשון – אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה

הנה כאשר האדם מתפלל, השכינה באה ושורה עליו, כמו
שכתבו הראשונים (סמ"ק וטור ברכות ל), וכן נפסק בשלחן ערוך

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

(סימן צח סע"ף א), שְׂכָל הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְחַשֵּׁב שֶׁשְׂכִינָה כְּנִגְדּוֹ, וְהִנֵּה אֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוֵה (שבת ב), וּמִשׁוּם כִּף כָּתְבוּ חַז"ל (ברכות לא ע"א), וְכֵן נִפְסַק בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּךְ (סימן צג), שֶׁאֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, כְּגוֹן מִזְמוֹר "תִּהְיֶה לְדָוִד" אוֹ גְּאֵלֶת מִצְרַיִם. וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם חָיֵב לְהִיּוֹת בְּשְׂמִיחָה בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, בְּכַדִּי לְזִכּוֹת לְהַשְׂרָאת הַשְׂכִּינָה הַמְּגִיעָה אֵלָיו בְּעַת תְּפִלָּתוֹ.

ועל פי זה מבאר מה שכתב האריז"ל (שער הכוונות - דרוש ברכת השחר), שְׂרָק מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּשְׂמִיחָה זֹכֶה לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הָעֲלִיוֹן בְּתִפְלָתוֹ, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה נִמְשָׁךְ לוֹ נֶזֶק עֲצוּם בְּתִפְלָתוֹ. עַד כָּאן דְּבַרְיוֹ.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, וְלִכֵּן כְּאֲשֶׁר הָאָדָם שְׂרוִי בְּשְׂמִיחָה, הוּא זֹכֶה לְהַשְׂרָאת הַשְׂכִּינָה עָלָיו בְּתִפְלָתוֹ, וּבְכֵף הוּא גוֹרֵם עָלֶיהָ גְּדוּלָה לְשְׂכִינָה, וְעַל יְדֵי כֵף הוּא מַעֲלֶה אֶת כָּל נִיצוּצוֹת הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר נִפְלוּ לְקַלְפוֹת, וּמְחִישׁ אֶת הַגְּאֵלָה וּבְנִיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמִבְּאֵר בְּאֵרִיז"ל.

אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ שְׂרוִי בְּשְׂמִיחָה בְּשַׁעַת תְּפִלָּתוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכִּיל וּלְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשְׂכִּינָה הַשׁוֹרָה רַק מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה, אֲשֶׁר הִיא בָּאָה לְשַׁכֵּן עָלָיו וּלְשָׂרֹת עָלָיו בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְלִכֵּן אֵינוֹ מַעֲלֶה בְּתִפְלָתוֹ אֶת הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה, וְהַשְׂכִּינָה הַבָּאָה אֵלָיו וְחֹפְצָה לְשָׂרֹת עָלָיו בְּתִפְלָתוֹ אֵינָה יְכוּלָה לְשָׂרֹת עָלָיו,

ישמח לב מבקשי ה' |

והיא כביכול נופלת לקלפות, רחמנא ליצלן, ונחשב לו שהוא גרם זאת, ומשום כך כתב האריז"ל שמי שאינו שרוי בשמחה בתפלתו, נמשך לו נזק בתפלתו.

טעם שני – דוד המלך היה מנגן בכנור
בתפלתו – כי שרש התפלה היא שמחת
הלב בקדוש ברוך הוא

באר הגה"ק רבי יהודה הקסיד זיע"א ב"ספר חסידים"
(סימן י"ח), וזה לשונו:

"שרש התפלה היא שמחת הלב בקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'התהללו בשם קדשו, ישמח לב מבקשי ה'', וכן כתוב 'עבדו את ה' בשמחה', וכן כתוב 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל', ומפני כך היה דוד מלך ישראל, מנגן בכנור בכל תפלותיו וזמירותיו, כדי למלאות את לבו שמחה באהבתו של הקדוש ברוך הוא", עד כאן דבריו.

ובאורו הוא, מפני שכל מהותה של התפלה הנה כאשר לבו של האדם גואה משמחתו העצומה בבוראו וכאשר רגשי לבו הומים באהבת השם יתברך, וזאת מתוך התבוננותו בגדלתו העצומה והמפלאה של השם יתברך הנפרת במעשי הבריאה ובחדושה בכל יום, וכן מתוך התבוננותו בחסדי השם

וישמחו בך ישראל

העצומים והנפלאים אשר השם הפליא עמו, והוא מפליא עמו בכל עת ובכל רגע ורגע בימי חייו, אשר על כף הוא חפץ בכל מאודו לשבח ולהלל ולהודות ולפאר מכל לבו להשם יתברך בתהלות ושבחות, בזמירות והלולים. ומשום כך היה דוד המלך מנגן בכנורו בעת שהיה שר ומהלל את קונו, וזאת כדי לעורר את לבו לשמח באהבת יוצרו.

וכתב בעל ה"מסלת ישרים" (פרק ט), שדוד המלך זכה לשמחה כה גדולה בתפלתו, עד ששפתותיו היו מתנענעות ומשבחות ומרננות מאליהן לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (תהלים עא כג) "תרננה שפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית".

טעם שלישי – המשרת את אדונו בשמחה, עבודתו רצויה ומקבלת לפני אדונו

כתב האריז"ל (שער הכוונות דף א, דרוש ברכת השחר), שאף על פי שהאדם צריך בשעת התפלה להראות לפני השם הכנעה גדולה באימה ויראה, אבל הוא צריך להיות בעת התפלה בשמחה יתרה וגדולה ככל האפשר, וזאת כמו העבד אשר משמש את אדונו בעצבות שעל ידי כך בודאי עבודתו נמאסת לפני אדונו. אבל המשרת את אדונו מתוך שמחה גדולה, עבודתו רצויה ומקבלת וחביבה מאד לפני אדונו, ולכן האדם צריך להתפלל את כל תפלתו תמיד מתוך שמחה גדולה וטוב לבב.

טעם רביעי – התפלה היא שעת מלחמה

באר הגאון הצדיק רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל, משגיח בישיבת לייקווד, שהטעם שכתבו חז"ל (ברכות לא ע"א), שאין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה, הוא מפני שהתפלה היא מלחמה, כמו שנאמר (בראשית מו כב) "אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי", ותרגם אונקלוס: "בצלותי ובבעותי". שפרושו - בתפילתי ובבקשתי.

והבאור לכך הוא, מפני שבעולם הרוחני, החרב האמתית והקשת האמתית אשר על ידן שוברים את כל המקטרגים ומכניעים את כל השונאים, היא התפלה והבקשה, אשר אי אפשר לזכות לשום דבר ברוחניות בלעדיהן.

והוסיף המשגיח זצ"ל, שהראיה הגדולה ביותר שהתפלה היא מצב של מלחמה, היא מכף שרואים כיצד יכול האדם לשבת ללמד שעות ארוכות בצלילות הדעת כשהפל נהיר וברור לו בלמודו, ואף על פי כן, כאשר הוא נעמד להתפלל, קשה לו להתפלל בכונה כראוי, וזאת מפני שהתפלה היא עמידה לפני ה', ולכן הסטרא אחרא מנסה למנוע את האדם לזכות להתפלל כראוי, וכמו שכתב הרמב"ן (שמות יג טז), שהטעם שצריך להתפלל ברוממות הקול כמו שכתבו חז"ל, כי חציפא נצח לבישא, עין שם.

וישמחו בך ישראל

והנה בשעת מלחמה האדם צריך להיות בשמחה, כי השמח במלחמה הוא המנצח במלחמה, ורק על ידי השמחה מנצחים את כל המלחמות, פידוע, ולכן צריך פתבו חז"ל שצריך לעמוד בתפלה מתוך שמחה של מצוה. (לקט רשימות - תפילה עמוד נג).

טעם המישי - שמחה האדם מעוררת את רצון במרום

הנה שמחתו של האדם מעוררת שמחה גדולה במרום, כי כאשר יהודי שרוי בשמחה הוא מעורר שמחה גדולה בעולמות העליונים, ועל ידי כך נהיה לו עת רצון לקבל את תפלתו, וכל תפלותיו ובקשותיו שמתפלל ומבקש בשעה זו רצויות במרום, כמו שכתוב (תהלים סט יד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון".

וכתב הבעל התניא זיע"א משל נפלא על כך.

משל למלך שפאשר הוא מסתובב במדינתו מעיר לעיר ומכפר לכפר לראות את תהלוכות ומנהגי בני ארצו, באותה שעה ישנה שמחה גדולה לפניו, ובכל מקום שהוא מגיע - הוא נותן לכל בני המדינה את כל מה שהם מבקשים ממנו, וזאת מפני שישנה עת רצון גדול לפניו באותו עת.

טעם ששי - שמחת האדם מראה על גדל אמונתו

הנה שמחתו של האדם מראה על תקף אמונתו בבוראו, שכל המתרחש עמו בכל עת הנו רק לטובתו, ואלו מדת העצבות מראה על תלונות וטרוניות שיש לאדם על הנהגת השם עמו, אשר מחשבות אלו הרי הן מעפבות את עלית התפלה שכל קבלתה במרום תלויה בחזק וגדל אמונתו של האדם, כמובא ב"לקוטי מוהר"ן" (מאמר ז), ומי שיש לו אמונה שלמה - תפלתו רצויה ומתקבלת מייד במרום. ומשום כך כל המתפלל מתוך שמחה וטוב לבב, אשר בכך הוא מראה על תקף אמונתו, תפלתו מתקבלת מייד לפני אדון כל.

ומובא בספרים, שזה באור דברי חז"ל שכתבו (ראש השנה יח ע"א) ששנים אשר היו חולים מאד, רחמנא ליצלן, ושניהם התפללו ובקשו מה' להתרפאות מחלים - אף על פי כן אחד מת, ואלו השני הבריא, ומדוע תפלתו של האחד התקבלה ותפלתו של רעהו לא התקבלה? אלא שזאת מפני שהוא כון כראוי בתפלתו, ורעהו לא כון כראוי בתפלתו.

ומובא בספרים שכונת חז"ל היא, שהראשון האמין באמונה שלמה שכל העובר עליו הוא אף ורק לטובתו, ומשום כך הוא התפלל באמונה שלמה ובלב נקי לפני ה', ועל ידי כך תפלתו התקבלה במרום לרצון והוא קם מחליו, ואלו השני לא האמין בכך בשלמות, ומשום כך תפלתו לא

וישמחו בך ישראל

התקבלה ברצון לפני אדון כל, כי האמונה והבטחון שהכל לטובה היא השער והנתיב לקבלת כל התפלות והבקשות.

טעם שביעי – השמחה מביאה לאהבת ישראל

הנה אחת הסגלות הגדולות ביותר לקבלת כל התפלות והבקשות, היא מדת אהבת ישראל אשר על ידה תפלתו של האדם עולה למרום כשהיא כלולה עם כל תפלות ישראל, ולכן שום מסטין ומקטרג אינו יכול לעכב את עלייתו של תפלות אלו, ומשום כך תקן האריז"ל לומר לפני כל תפלה: "הריני מקבל על עצמי את מצות ואהבת לרעך כמוך".

והנה כאשר האדם שרוי בשמחה גדולה, הרי הוא אוהב את כל אחד מישראל, כי מגדל שמחתו אינו פועס ואינו מקפיד גם על מי שהצר לו והציק לו, כמו אדם אשר נמצא בשמחת נשואי בנו, אשר מגדל שמחתו העצומה אינו מקפיד וכועס כלל אף על שונאו ומבקש רעתו, כמו שכתב בעל התניא זיע"א בסדורו (סידור הרב כוונות המקה). ומשום כך כל המתפלל את תפלתו מתוך שמחה וטוב לבב, אשר על ידה הוא זוכה לאהבת ישראל אמיתית, תפלתו רצויה למעלה ומתקבלת מיד במרום.

טעם שמיני – השמחה מכניעה את הקלפות

הנה כאשר האדם עומד להתפלל, באות כל הקלפות אשר נבראו מכל עוונותיו וחטאיו ומפריעות את כוננתו ומבלבלות

ישמח לב עבדשי ה'

את תפלתו, ועל ידי כך אינו יכול להתפלל בכונת הלב, ומשום כך תפלתו נאמרת ללא כונה ואינה מתקבלת למעלה. והנה השמחה בסגלתה להכניע את כל הקלפות והחיצונים וכל המקטרגים, כמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (מאמר כד), ומשום כך על ידי השמחה האדם זוכה להתפלל את כל תפלותיו מעמק לבו מתוך כונה גדולה, אשר על ידי כך תפלתו רצויה ומתקבלת במרום לפני אדון כל.

טעם השיעי – השמחה מגלה את כחות הנפש

כתב הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (אור יחזקאל - מכתב כד): הנה בודאי כל מהותה של התפלה היא הכנעה לפני ה', ואף על פי כן כתבו חז"ל (ברכות לא ע"א), שאין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה, וזאת מפני שהתעוררות כל כחות הנפש של האדם תלויות בשמחה, וללא שמחה האדם אינו יכול לגלות את כחות נפשו הטמונים בקרבו, ולכן אין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה, כי רק כאשר אדם שרוי בשמחה, הוא יוכל לזכות לבוא להכנעה אמיתית לפני בוראו בשעת תפלתו.

טעם עשירי – נתתה שמחה ללבי

מבאר מוהר"ן זיע"א (הלכות קריאת שמע ג), כי הנה נאמר (תהלים ק ב) "עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה", ודרשו חז"ל - איזו היא עבודה שבבלב? זו התפלה, והשמחה מקומה

וישמחו בך ישראל

הוא בלבו של האדם אשר הנו מקום השמחה, כמו שכתוב (תהלים ק ד) "נתתה שמחה בלבי", ומשום כך חייב האדם להיות בשמחה בעת תפלתו, וזאת כדי לזכות לעבדו יתברך בשלמות ובכל לבו בשעה זו.

טעם אחד עשר - התפלה הנה מצוה ויש לקימה בשמחה

כתב הרה"ק בעל ה"מנחת אלעזר" ממוינקאטש זיע"א (דברי תורה ט), שהתפלה היא מצות עשה מהתורה, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תפילה פ"א ה"א), וכן פסק ה"שולחן ערוך" (או"ח סימן קו סעיף א), ולומדים זאת ממה שצאמר (שמות כג כה) "ועבדתם את ה' אלקיכם", ועבודה זו היא התפלה, כמו שכתוב (דברים יא ג) "ולעבדו בכל לבבכם", ודרשו חז"ל (ספרי עקב) - זה התפלה.

ומפני כך יש לקיים אף מצוה זו מתוך שמחה של מצוה, כמו שצריך לקיים את כל המצוות מתוך שמחה וטוב לבב.

(ולפי הרמב"ן התפלה חיובה מדרבנן, וכן נקטו רב הפוסקים שתפלה אחת ביום חיובה מהתורה, ושאר התפלות ביום הן מדרבנן, אבל לפי כל הפוסקים התפלה הנה מצוה שיש חיוב מהתורה לקימה בכל יום, כמו שכתב המשנה ברורה סימן קז סעיף ז).

תפלה בשמחה - נבנסת הישר להיכלו של מלך

והנה מי שמתפלל מתוך שמחה, מבטח לו שכל תפלותיו מתקבלות מיד במרום ועולות לרצון לפני אדון כל, כמו שכתב רבי נחמן מברסלב זיע"א (ספר המידות תפילה אות ע): על ידי שמחה תבוא תפלתך בהיכל מלך, וכן (סה"מ תפילה נז): מי שמתפלל בשמחה, הקדוש ברוך הוא מכבד אותו ופוקד את לוחציו, וכן (סה"מ תפילה פא): תפלה שהיא בשמחה היא ערבה ומתוקה להשם יתברך, וכן (סה"מ ישועה אות כב): מי שמתפלל בשמחה, יזכה לשמח בישועתו.

קול צהלה ורנה - שפתינו אז תרננה

וכך אמר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, שכאשר האדם עובד את ה' בשמחה, אפלו כאשר הוא מתפלל את תפלתו ברמז, תפלתו מתקבלת מיד לפני ה' יתברך, וזה מרמז בפסוק "עבדו את ה' בשמחה", כלומר כאשר האדם עובד את השם מתוך שמחה וחדוה, על ידי כך הוא זוכה ש"באו לפני ברננה", כלומר שתפלתו מתקבלת לפני ה' אפלו כאשר הוא מבקש מה' רק "נא נא", כי מי שעובד את ה' מתוך שמחה, תפלתו חביבה ורצויה לפני השם יתברך, ובכחה לבטל את כל הגזרות הקשות ולפעל את כל הישועות והברכות.

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

וְאָמְרוּ דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת, שְׁרָמְזוּ יֵשׁ לְכָךְ בְּפִיּוֹט שְׁשָׂרִים
בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: "קוֹל צִהְלָה וְרִנָּה, שְׁפָתֵינוּ אֵז תְּרַנְנָה, אֲנֵא ה'
הוֹשִׁיעָה נָא, אֲנֵא ה' הַצְּלִיחָה נָא", וְזֹאת לְרָמְזוּ שְׁבִשְׁעָה שְׁאֲנוּ
שְׁרוּיִים בְּשִׁמְחָה, אֲנוּ מִיַּד מִתְּפַלְלִים וּמַעֲתִירִים לְפָנֵי ה' ה'
אֲנֵא ה' הוֹשִׁיעָה נָא", כִּי בְּשִׁעָה זֹו כָּל תְּפִלוֹתֵינוּ וּבִקְשׁוֹתֵינוּ
מִתְּקַבְּלוֹת מִיַּד בְּמָרוֹם.

גֵּרָם שֶׁל שִׁמְחָה פּוֹעֵל יֹוֹתֵר מִנְּהָרוֹת שֶׁל דְּמוּעוֹת

וְכָךְ הִתְבַּטָּא וְאָמַר הָרַה"ק בַּעַל הַ"חֲסִדֵי שְׁלֹמָה", רַבֵּי
שְׁלֹמָה דָּוִד יְהוֹשֻׁעַ מְסֻלוֹנִים זִיע"א, בְּשֵׁם אָבִיו הָרַה"ק בַּעַל
הַ"בֵּית אַבְרָהָם", עַל כַּחַה הַגְּדוֹל שֶׁל תְּפִלָּה מִתּוֹךְ שִׁמְחָה:
"מָה שְׁעוֹשֶׂה וּפּוֹעֵל גֵּרָם שֶׁל שִׁמְחָה, לֹא פּוֹעֵלִים עֲשָׂרִים קִילוֹ
שֶׁל בְּכִיּוֹת". (נחל איתן עמוד מד)

וְאֲנִי תְּפִלָּתִי לָךְ ה' עֵת רְצוֹן

וּמוּבָא בְּסִפְרֵים, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ דָּרְשׁוּ חַז"ל עַל הַפְּסוּק (תהלים
ס ט יד) "וְאֲנִי תְּפִלָּתִי לָךְ ה' עֵת רְצוֹן" - אֵימָתִי הוּא עֵת רְצוֹן?
בְּשִׁלְשָׁה רְגָלִים, שְׁבָהֵם תְּפִלָּתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם מְקַבֶּלֶת. עַד כָּאן.
וְהִטְעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי שֶׁבְּמוֹעֲדִים כָּל אָדָם מְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת
וְ"שִׁמְחָת בְּחֻגְךָ" וְהוּא שְׁרוּי בְּשִׁמְחָה גְּדוֹלָה, וְלִכֵּן בְּשִׁלְשֵׁת
הָרְגָלִים יֵשׁ לוֹ עֵת רְצוֹן לְקַבֶּלֶת כָּל תְּפִלוֹתָיו, וְכָל בִּקְשׁוֹתָיו
מִתְּקַבְּלוֹת מִיַּד בְּמָרוֹם.

ישמח לב עבדשי ה'

כמו כן אמר הרה"ק רבי שלמה מקרלין זיע"א (אמרי קודש אות טו), שמי שזכהו ה' יתברך לעשות שמחה של מצוה, כגון ברית מילה, או נשואין לבניו - פותחים לו בשעה זו את כל ההיכלות וממלאים את כל משאלותיו, עין שם.

ואפשר לבאר שהטעם לכך הוא, מפני שמי שהוא בעל שמחה, הוא שרוי בשעה זו בשמחה וחדוה גדולה, ולכן נפתחים לו כל השערים למעלה וכל תפלותיו מתקבלות במרום, כי כל השרוי בשמחה וחדוה, כל תפלותיו ותחנוניותו מתקבלות ברצון לפני אדון כל.

האם חסר דבר בהיכל המקדש?

משל נפלא אמר על כך הבעל שם טוב זיע"א.

משל לעני אשר לא בא אכל לפיו במשך כמה ימים רצופים והיה רעב מאד, והלך לארמון המלך כדי לנסות את מזלו אולי יתנו לו איזה דבר למאכלו מארמון המלוכה, והקיש בדלתות הארמון, כשהוא בוכה תמרורים וממרר על מר גורלו ומבקש בתחנונים שירחמו עליו ויתנו לו איזה דבר מאכל.

כשהגיע קול בכיתו הגדולה לפני המלך, נכמרו רחמיו למשמע צערו ודמעויותיו, ושאל את עבדיו: מי הוא אשר כה בוכה ומצטער ליד ארמוני? וצוה המלך להוציא לו מיד החוצה את כל מבקשו אשר בקש, ונתנו לו משרתי המלך

וישמחו בך ישראל

לאכל ולשתות כדי שבעו כפי רצונו, והוא שב לביתו שמח וטוב לב.

אבל היה עני אחר אשר היה פקח וחכם מאד, וכאשר היה רעב מאד, לאחר כמה ימים שבהם לא בא אכל לפיו, נטל את כנורו ובא עמו לפני ארמון המלוכה, ועמד בפתח הארמון והחל לשיר ולנגן בו שירים עליזים ושמחים ערבים לאזן המשמחים את כל שומעיהם.

כאשר המלך שמע זאת, שאל את עבדיו: מה הקול הערב הזה אשר מגיע לאזני, ומי הוא אשר מנגן ושר כה יפה מחוץ לארמוני? אָנָּה הכניסו אותו לפני, שישיר וינגן בתוף ארמון המלוכה, ותרבה השמחה על ידו בכל הארמון.

וכך נכנס העני לתוף הארמון ושר ונגן לפני המלך. והנה בבית המלך כבר הביאו לו לאכל ולשתות כדי שבעו, ואף הוסיפו לו מלא חפנים יהלומים ומרגליות יקרות מאוצרו של המלך, וכך הוא הלך לביתו שמח וטוב לב לאחר שהתעשר עשר רב מאוצר המלוכה, כי כלום חסר בבית המלך?! (צוואת הריב"ש אות צז).

והמשל הוא:

כאשר האדם בוכה ומתפלל את תפלתו בדמעות שליש לפני השם יתברך, בודאי שעל ידי כך הוא יזכה שהשם יתברך יתן לו את כל מבקשו אשר בקש מלפניו, כי שערי דמעות לא ננעלו.

ישמח לב עבדשי ה' |

אָבֵל כַּאֲשֶׁר הָאָדָם בָּא שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב וּמִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הַשֵּׁם
אֶת תְּפִלָּתוֹ מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה עַל הַזְכוּת הַגְּדוֹלָה לְבוֹא
וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנֵי קוֹנֵנוּ וְעַל כָּל הַמִּתְנַנּוֹת הָעֲצוּמוֹת שְׂמֵעֲנִיק לּוֹ
בוֹרְאוֹ בְּכָל עֵת וּבְכָל רִגְעַ, עַל יְדֵי כָּךְ הוּא זוֹכֶה וְנוֹטֵל בְּכַפְלֵי
כַּפְלִים.

כִּי עַל יְדֵי שְׂמֵחָתוֹ הוּא נִכְנָס לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר "עוֹ
וְחֻדוֹה בְּמִקּוֹמוֹ" (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז כז), וְאֶפְשָׁר לְהִכְנֵס לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ
רַק עַל יְדֵי שְׂמֵחָה, כִּי "אֵין לְבוֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ שִׁק"
וּבַעֲצָבוֹת, וְלָכֵן עַל יְדֵי שְׂמֵחָתוֹ הוּא זוֹכֶה לְהִיּוֹת מְבִנֵי הֵיכַל
הַמֶּלֶךְ, וּמִמִּילָא הוּא זוֹכֶה שִׁיתְּמַלְאוּ כָּל מִשְׁאֲלוֹתָיו, וְיִתְקַבְּלוּ
כָּל בְּקִשׁוֹתָיו בְּכָל הַתְּחוּמִּים וְהַמִּישׁוּרִים.

מִדּוּעַ חֲכָה הָמֵן שְׂמֹרְדְכִי יָסִים אֶת תְּפִלָּתוֹ

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַ"בֵּן יְהוּדָע" (מַגִּילָה טז), שֶׁכָּל הַמִּתְפַּלֵּל
בְּשְׂמֵחָה, מִבְּטָח לוֹ שִׁתְּפִלָּתוֹ תִּתְקַבֵּל בְּמִרוֹם בְּכָל הָעֲנִינִים,
וְעַל פִּי זֶה בָּאֵר בַּעַל הַ"בֵּן יְהוּדָע" אֶת דְּבָרֵי חֲז"ל שֶׁכָּתְבוּ,
שֶׁכַּאֲשֶׁר הָמֵן הִרְשָׁע בָּא לְהִרְכִּיב אֶת מְרֹדְכִי הַצַּדִּיק עַל הַסּוּס
בְּרָחוֹב הָעִיר, הוּא חֲכָה וְהִמְתִּין לְמְרֹדְכִי עַד שִׁיִּגְמֹר אֶת כָּל
תְּפִלָּתוֹ וְלֹא הִפְסִיקוֹ בְּאֲמִצַּע הַתְּפִלָּה.

וְלִכְאוּרָה מִדּוּעַ חֲכָה הָמֵן לְמְרֹדְכִי וְלֹא הִפְסִיקוֹ מִתְּפִלָּתוֹ
כְּדִי לְהוֹדִיעוֹ אֶת צְוֵי הַמֶּלֶךְ? אֵלָּא הַטַּעַם לְכָךְ הוּא, מִפְּנֵי
שֶׁהָמֵן חָשַׁב שְׂאֵם יִתְפַּלֵּל מְרֹדְכִי לְפָנֵי שִׁידָע עַל כָּךְ, הוּא

וישמחו בך ישראל

יתפלל מתוך עצבות, ותפלה מתוך עצבות אינה מקבלת בשמים.

אבל אם יבשר למרדכי באמצע התפלה שהוא צריך להרפיו ברחוב העיר ולקרא לפניו "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו ט), יתפלל מרדכי הצדיק את תפלתו מתוך שמחה, והתפלה מתוך שמחה רצויה בשמי מרומים, ועל ידי שהוא יתפלל בשמחה בודאי יבטל בתפלתו את הגזרה הקשה אשר היתה על כל עם ישראל להשמיד להרג ולאבד.

כי ידע המון שתפלה הנאמרת מתוך שמחה וחדוה כחה רב ועצום בשמי מרומים להפוך את כל הגזרות ולהמשיך ישועות גלויות, ולכן חפה המון למרדכי שיסיים את כל תפלתו, ורק אז הוא אמר לו שבא בשליחותו של אחשורוש להרפיו על הסוס ברחוב העיר. עד כאן דבריו.

והוסיף ה"בן איש חי" זיע"א ("אדרת אליהו" - שמות), שזה מרמז בפסוק (שמות כב כו) "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני", והנה ידוע שהאדם צריך להתפלל בשמחה, שעל ידיה תתקבל תפלתו ברצון לפני אדון כל.

והנה "והיה" הוא לשון שמחה, כמו שכתבו חז"ל, וזה פרוש "והיה כי יצעק אלי" - אם האדם יתפלל בשמחה לפני ה', יתקיים בו "ושמעתי כי חנון אני". ותפלתו תתקבל ברצון לפני ה'. עד כאן דבריו.

מדיע חנה לא התפללה לזכות לבנים

כתב ה"חתם סופר" זיע"א (דרשות חתם סופר - עמוד שנוז), שזה הטעם שחנה לא התפללה לזכות לזרע של קימא עד שפיסה ושמחה בעלה אלקנה בדבריו.

כי בהתחלה חנה היתה שרויה בעצבות מכף שלא זכתה עדיו להפקד בבנים, כי צרתה פננה היתה מצערת אותה בכל עת על כף, ולכן היא היתה שרויה בצער ועצבות, וחנה ידעה שתפלה שנאמרת מתוך עצבות אינה מתקבלת במרום ולא תועיל לה, ולכן כל זמן שהיא היתה שרויה בצער ועצבות - היא לא התפללה לזכות לבנים.

אבל לאחר שבעלה אלקנה פיסה ושמחה בכף שאמר לה שהוא מחבבה ואוהבה יותר מעשרה בנים שהביאה לו פננה, כמו שנאמר (שמואל א, א ח) "ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה תבפי... הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים", מכף חנה קבלה שמחה גדולה ומיד עמדה להתפלל לזכות לבנים, כמו שנאמר "ותקם חנה", להתפלל, ובשעה זו התפללה חנה מתוך שמחה וחדוה.

ואכן תפלתה התקבלה מיד במרום והיא זכתה להפקד ביום ראש השנה בשמואל הנביא השקול כמושה ואהרן, כמו שכתבו חז"ל.

מדוע לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתפללו אליו ישראל לפני קריעת ים סוף?

ועל פי זה באר הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א
(בארות המים פרשת בשלח) את הטעם לכך שכאשר היו ישראל
במדבר, לפני קריעת ים סוף, אמר הקדוש ברוך הוא לעם
ישראל שלא יתפללו ויצעקו אליו בתפלה ותחנונים, כמו
שנאמר (שמות יד טו): "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל
ויסעו", ולכאורה מה יותר טוב מלצעק ולזעק אליו יתברך בעת
צרה שיושיעם ויצילם?

איזה מצוות נתנו לישראל במצרים

אלא שהטעם לכך הוא, מפני שתפלתם של ישראל
היתה מתוך עצבות ולב נשבר, וכיון שעם ישראל היו צריכים
ישועה גדולה ונסים גדולים, והם היו צריכים לעורר את
השפעת הרחמים והחסדים עליהם מלמעלה באפן מידי, לכן
אמר להם הקדוש ברוך הוא שבעת כזאת לא יתפללו בצער
ועצבות, כי על ידי כך מתעורר צער ועצבות במרום וממילא
אי אפשר להושיעם.

אלא שיהיו אף ורק בשמחה גדולה ובבטחון בהשם יתברך
שיושיעם, כי על ידי כך מתעוררים שמחה גדולה וחסדים
עצומים בכל העולמות העליונים, וממילא הם יזכו לנסים
ונפלאות אשר מתעוררים על ידי מדת השמחה והחדוה, ואכן

ישמח לב עבדשי ה'

בזכות כף זכו כל ישראל לנס הגדול והעצום של קריעת ים סוף.

ומשום כף נתן הקדוש ברוך הוא לעם ישראל במצרים שתי מצוות, אשר הן אמירת הלל, ועשית ברית מילה, מפני שטבעם של מצוות אלו הוא להרבות שמחה וחדוה גדולה. מצוות הלל - נאמרת מתוך שמחה גדולה, כמו שכתבו חז"ל (פסחים ק"ט), ומצוות מילה - נעשית תמיד מתוך שמחה רבה וחדוה גדולה, כמו שדרשו חז"ל (מגילה טז): "וששון" - זו מילה.

וזאת כדי להרבות את שמחתם של עם ישראל במצרים על ידי קיום שתי מצוות אלו אשר טבען שהן מרבות את השמחה, וזאת כדי שעל ידי מדת השמחה יזכו ישראל להגאול ממצרים. עד כאן דבריו. (וכן ביאר בעל ה"עקידת יצחק" מאלכסנדר זיע"א - פרשת בשלח, עיי"ש)

סימן שהתקבלה תפלתו

וכתב רבי יהודה החסיד זיע"א (סימן תשע"ג), שכאשר אדם מתפלל ולפתע נפלה בלבו שמחת אהבת ה', ידע כי ה' חפץ בשעה זו לעשות את רצונו ולקבל את תפלתו, כמו שנאמר (תהלים לז ד) "והתענג על ה', ויתן לך משאלת לבך".

וכן כתב בעל ה"קב הישר" זיע"א (פרק עא), שכאשר האדם מרגיש לפתע שמחה גדולה, סימן הדבר שיש לו בשעה זו עת רצון למעלה, ותפלתו בשעה זו רצויה במרום.

תפלה מיחדת

והגה"ק רבי אליעזר פאפו זיע"א בספרו "יעלזו חסידים" (עמוד רצו) תקן תפלה מיחדת לשעה אשר באה לאדם לפתע שמחה גדולה, כי אותה שעה היא עת רצון גדולה במרום עבורו, ואלו דבריו:

כאשר לפתע נופלת בלבו של האדם שמחת אהבת השם יתברך, אל ידבר באותה שעה עם אף אדם, אלא יבקש ויאמר:

"יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שרשפי התעוררות אהבתך יתמידו ויתרבו בי, ויהיו קשורים ונטועים בלבי ובלב כל זרעי לעולם, אמן כן יהי רצון".

יערב עליו שיחי

וכן כתב הבעל שם טוב זיע"א, (ליקוטים יקרים), והחזקה מלובלין זיע"א (דברי אמת - פרשת מקץ), שהסימן שתפלתו של האדם התקבלה במרום היא הרגשת השמחה לאחר התפלה, וזה מרמז בפסוק (תהילים קד לד) "יערב עליו שיחי, אנכי אשמח בה", לרמז שכאשר תפלתו של האדם ערבה לפני ה' הוא זוכה למדת השמחה.

ומקורו בדברי הזר הקדוש (חלק ג דף קסה), שכתב שכאשר היה רואה נכה הגדול ביום הכפורים שתבות התפלה היו יוצאות מפיו בשמחה וחדוה, היה יודע שתפלתו מקבלת

ישמח לב עבדשי ה'

במרום לרצון לפני אדון כל.

והטעם לכך הוא, מפני שכאשר האדם זוכה להעלות את השכינה ולהמשיך את השראת השכינה על ידי תפלתו, בנדאי יזכה שיתקבלו כל תפלותיו ויתמלאו כל משאלותיו, כי השכינה היא מקור כל הברכות וההשפעות, והשכינה היא שמחתן של ישראל, ולכן הסימן שתפלתו התקבלה היא השמחה הגדולה שאחריה.

וכן כתב בעל ה"ערבי נחל" (פ' תזריע) שתפלה ביראה פועלת למעלה, וממילא נמשך על ידה שמחה גדולה לאדם.
(וכן כתב בעל התניא פרק ב).

תפלה בשמחה – מביאה את כל הרפואות והישועות בכל החומים

ועל פי זה מבאר מוהרנ"ת זיע"א (קריאת שמע ג), שזה הטעם שכתבו חז"ל (ברכות ג) שכל מי שסומך גאלה לתפלה אינו נזק כל היום, כי על ידי שהאדם סומך את ספור גאלתן של ישראל ממצרים לתפלתו, הוא מתפלל מתוך שמחה גדולה, כמו שפרש רש"י שם.

וזאת מפני שכאשר האדם מתבונן בנסים העצומים שעשה עמנו הקדוש ברוך הוא ביציאת מצרים, וזאת אפלו כאשר היו ישראל שקועים בגלות מצרים במ"ט שערי טמאה, וכל זאת רק בגלל אהבתו הגדולה לעמו ישראל, על ידי כך מבין

וישמחו בך ישראל

הָאָדָם אֶת גְּדֹל אַהֲבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבָנָיו, וּמִתְמַלֵּא לְבוֹ שְׂמֵחָה וְחֻדוּה גְדוֹלָה, וְעַל יְדֵי כֶּךָ הוּא עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ מִבְּטָח לוֹ שֶׁלֹּא יִנָּזֵק בְּכָל הַיּוֹם כְּלוּ.

כִּי כָּל הַנְּזָקִים בָּאִים לָאָדָם רַק עַל יְדֵי חֲסָרוֹן הַשְּׂמֵחָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, אֲבָל כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה, מִבְּטָח לוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְפַעַל בְּתַפְלָתוֹ אֶת כָּל מִשְׁאֲלוֹתָיו, וְעַל יְדֵי כֶּךָ הוּא יִזְכֶּה לְרְפוּאוֹת וְיִשׁוּעוֹת עֲצוֹמוֹת בְּכָל מָה שֶׁהוּא יִזְקֶק, הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת. עכ"ד

יְהִי רְצוֹן שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד אֶת כָּל תְּפִלוֹתֵינוּ לְפָנֶי אֲדוֹן כָּל מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה רַבָּה וּבִכְוִנָּה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה. אָמֵן.

פֶּדָה ח

יַעֲרַב עָלָיו שִׁיחִי

יערב עליו שיחי

הִנֵּה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל אֶת כָּל תְּפִלוֹתָיו לְפָנַי אָדוֹן כָּל, מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וּבְכִינָה עֲצוּמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חז"ל (ברכות לא ע"א) : "אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה", וּמוֹבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים כְּמָה עֲצוֹת נִפְלְאוֹת לְזִכּוֹת לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְטוֹב לִבָּב.

עֲצָה ראשונה – הַהֲכָנָעָה לְפָנַי הַתְּפִלָּה מִבִּיאָה שְׂמִיחָה

הִנֵּה כָּתְבוּ חז"ל (ברכות לא ע"א) שֶׁ"אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה", וּמִצַּד שְׁנַי כָּתְבוּ חז"ל שֶׁ"אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כֶּבֶד רֵאשִׁי", וְכָךְ נִפְסַק בִּ"שְׁלַחַן עָרוֹךְ" (סימן צג) שֶׁאֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא בְּאֵימָה וְהֲכָנָעָה וּמִתּוֹךְ שְׂמִיחָה. וְלִכְאוּרָה שְׁנַי הַדְּבָרִים סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה.

אֶלָּא בְּאֵרוֹ בְּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם (שבת ל), שֶׁלְּפָנַי הַתְּפִלָּה

וישמחו בך ישראל

יהיה האדם בהכנעה ויראה, וזאת על ידי שיתבונן לפני מי הוא הולך להתפלל ולבקש את בקשותיו - לפני מלך מלכי המלכים אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, ואחר כך יעמד להתפלל מתוך שמחה של מצוה על מה שהוא זוכה לעמד להתפלל לפני המקום ברוך הוא.

וכן כתב בעל "פני החיים" (סימן צג), שהדרך לזכות להתפלל מתוך שמחה היא על ידי ההכנעה לפני התפלה אשר על ידה יקבל שמחה, וזאת על ידי שיזכר האדם שהוא עפר ואפר, רמה ותולעה, ואפלו הכי זכה השם להתפלל לפניו יתברך אשר מלא כל הארץ כבודו, וכמה מלאכים קדושים מתאנים להקדישו ולהעריצו באימה ויראה בקדשה וטהרה, והוא בן אדם עפר מן האדמה, ונתן לו השם יתברך רשות לומר לפניו כמה תפלות ובקשות, ועל ידי שיתבונן בכל זאת תתרבה ותגדל אצלו השמחה והחדוה בשעה שהוא עומד בתפלה.

שישבה מזה שעבר עליו לפני התפלה

וכן ספר הרה"ק רבי מנדל מבאר זיע"א, שפעם אחת בשעת ההתלהבות בתפלה, עלתה בלבי מחשבה פיצד מלאך להתפלל בהתלהבות כה גדולה לפני הבורא, והרי אתה יודע פיצד הנך מלא עוונות ופשעים, אבל נמלכתי בדעתתי, פי אם מחשבה טובה היא, מדוע אינה מגיעה בלבי כאשר אני נמצא

יערת עליו שיחי

באמצע אכילתי? אין זאת אלא שבכך היצר רוצה להחלישני שלא אתפלל מתוך התלהבות ושמחה.

עצה שניה – טעם החיוב לשהות קצת לפני התפלה

כתבו הפוסקים, שהטעם שחיב כל אדם לשהות קצת לפני שהוא מתחיל להתפלל, כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (סימן צג), הוא כדי שיתבונן האדם שעה מועטת לפני התפלה בגדלת השם יתברך ויתמלא אימה ופחד מלפניו, ועל ידי כך יבין את גדל הזכיה העצומה שהקדוש ברוך הוא מבקש מאתנו לעמוד ולהתפלל לפניו, ויתבונן בגדל השמחה לעמד לשרת את המלוך העליון, ועל ידי כך יתפלל את תפלתו מתוך שמחה וטוב לבב.

וכתבו הראשונים, שזה הטעם שכתבו חז"ל (ברכות ד) שצריך לסמוך תמיד גאלה לתפלה, וזאת כדי שעל ידי שישמוך את גאלת ישראל ממצרים לתפלתו, יעמד בתפלה מתוך שמחה של מצוה.

וכן יתבונן בכך שכל התפלות אשר ישראל מתפללים מתקבלות במרום, כמו שאמר הבעל שם טוב זיע"א, שכל התפלות שישראל מתפללים מתקבלות במרום לפני יתברך, ואין תפלה אשר שבה ריקם מלפניו יתברך. (דגל מחנה אפרים, פרשת כי תצא).

עצה שלישית – חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת – להתבונן בדברים המשמחים את הלב

כתב בעל ה"עלי שור" זצ"ל, שהטעם שכתבו חז"ל (ברכות לב), שחסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת לפני התפלה, זאת כדי שיוכלו להתבונן בשעה זו בדברים המשמחים את הלב, כגון בספור יציאת מצרים, אשר בו רואים שאפלו פאשר עם ישראל היו שרויים בשפל המדרגה והיו שקועים שם במ"ט שערי טמאה, אף על פי כן הקדוש ברוך הוא עשה להם נסים עצומים, וזאת מגדל אהבתו של השם יתברך לבניו, ועל ידי שיתבונן האדם שעה אחת לפני התפלה בדברים המשמחים את הלב, יזכה לעמוד להתפלל מתוך שמחה וטוב לבב.

עצה רביעית – למווד תורה לפני התפלה

הנה נפסק ב"שלחן ערוך" (סימן צג סעיף ג) שאין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, וכתב הרמ"א שזאת מפני ש"פקודי ה' ישרים משמחי לב", ועל ידי שעוסק בתורה לפני התפלה, הוא זוכה להתפלל מתוך שמחה וחדוה. ולכן צריך האדם לעסק תמיד בתורה לפני התפלה, ומעלתו גדולה ועצומה מאד, ועל ידה האדם זוכה להתפלל את תפלתו בכונה גדולה כראוי, כי על ידי למוד התורה לפני התפלה

יערת עליו שיחי

הָאָדָם זֹכֶה לְשִׁמְחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר עַל יְדָה הוּא זֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל
בְּהִתְלַהֲבוֹת וּבְחַיִּיּוֹת וּבְכֹנֶנָה גְדוֹלָה וּמִתוֹךְ שִׁמְחָה וְטוֹב לֵבָב.

עצה המיטית – התבוננות במדות התפלה ובמעשרתה העצומה

כָּתַב בַּעַל הַ"פְּלֵא יוֹעֵץ" זיע"א בְּסִפְרוֹ "יַעֲלִזוּ חֲסִידִים"
(עמוד יח) כִּמָּה עֲצוֹת נִפְלְאוֹת לְעוֹרֵר אֶת לִבּוֹ לְשִׁמְחָה בְּעִמּוּדוֹ
בְּתַפִּלָּה לְפָנֵי קוֹנוֹ.

א. לְהִתְבּוֹנֵן בְּתַבּוֹת הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר מוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה
זֹאת בְּיָדָיו יִזְכֶּה לְשִׁמְחָה בְּתַפִּלָּתוֹ.

ב. לְהִתְבּוֹנֵן בְּכֹף שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לָנו אֶת הָאֲפָשְׁרוֹת
לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֶת כָּל צְרֻכֵינוּ, וְהוּא עוֹד נוֹתֵן
לָנו שְׂכָר רַב עַל כֹּף שֶׁאֲנוּ עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו.

ג. לְהִתְבּוֹנֵן בְּכֹף שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא מֵהַדְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוֹמוֹ
שֶׁל עוֹלָם, וְכֵן לְהִתְבּוֹנֵן בְּכֹף שֶׁהַתְּפִלָּה עוֹשֶׂה תְּקוּנִים עֲצוּמִים
בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְאִין תְּפִלָּה דוֹמָה לְחִבְרָתָהּ בְּתְּקוּנֵיהֶם
הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הִיא פּוֹעֵלֶת בְּשָׁמַי מְרוֹמִים. כַּמּוּבָא בְּאַרְיֵז"ל.
(שער הכוונות נ"א עט)

ד. לְהִתְבּוֹנֵן בְּשִׁפְלוּתוֹ, כִּי מִי אֲנוּ וּמָה אֲנוּ וּמָה חַיֵּינוּ, וְאֵף עַל
פִּי כֵן אֲנוּ זֹכִים לְעַמֵּד לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְהוּא חִפֵּץ בְּעַבּוֹדָתָנוּ.

וישמחו בך ישראל

ועל ידי שהאדם יתבונן בכל ארבעת דברים אלו לפני שהוא עומד בתפלה, יזכה להתפלל את תפלתו מתוך שמחה וטוב לבב. עד כאן דבריו.

עצה ששית – להתפלל במקום שלבו חפץ

כתב הרדב"ז (תשובות הרדב"ז ח"ג סימן תע"ב) שאין ראוי לאדם להתפלל אלא במקום שלבו חפץ, וזאת כמו שכתבו חז"ל (עבודה זרה יט ע"א), שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ.

והטעם לכך הוא, מפני שכאשר רואה האדם את מי שדעתו נוחה בו, דעתו מתרחבת עליו ולבו שמח, ועל ידי כך נחה עליו רוח ה', ולכן צריך האדם להתפלל במקום שיש לו אוהבים, כדי שיסתפל עליהם ותהא רוחו נוחה עליו, ועל ידי כך תנוח עליו רוח ה', כעין שנאמר על הנבואה, ועל ידי כך יזכה לכוון בתפלתו. עד כאן דבריו.

עצה שביעית – דע לפני מי אתה עומד

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו "שערים בתפלה", כתב כמה משלים נפלאים הממחישים את כחה הגדול והעצום של התפלה, והמלמדים את גדל השמחה העצומה אשר צריכה להיות לאדם הזוכה לעמד בתפלה לפני בוראו.

הדוד העשיר שהגיע לבקור

משל לאדם אשר היה שרוי בחובות עצומים, והוא היה צריך להשיב חוב גדול למלוהו תוך זמן קצר, ולא מצא שום פתרון כיצד לצאת מהמצר הגדול בו הוא שרוי, ולא היתה לו אף עצה כיצד לצאת מדחקו הגדול והעצום, והנה הוא שמע שצריך לבוא לעיר מגוריו דודו אשר היה עשיר גדול ועצום מאוד. מייד כִּאֲשֶׁר הוא שמע על כך, התמלא לבו שמחה עצומה וגדולה מאוד, כי ידע שיתכן מאד שימצא חן בעיני דודו והוא יחלצהו מהמצר הקשה שנקלע אליו, ויתן לו את כל מחסורו אשר יחסר לו.

משל נוסף לכך - משל לחולה מסכן, רחמנא ליצ'לן, השוכב על ערש דווי, כשכלו עצוב ושבור עד עמק נשמתו, ביצעו שהרופאים התיאשו כבר מחייו, וימיו עלי אדמות ספורים, והנה הוא שמע שהגיע למקום מגוריו רופא ממחה מאד, הבכיר הגדול ביותר בעולם בתחום מחלתו אשר הוא יודע כיצד לרפאותו מחליו.

כששמע החולה על כך, התמלא לבו תקווה גדולה ושמחה עצומה רק משמועה זאת בלבד, וזאת ביצעו שהנה יש סכוי קלוש לחייו, וזאת אפלו אם עדין אינו יודע שבודאי יסכים הרופא לבוא אליו ועדין לא שמע מהרופא אם הוא אכן יכול לרפאותו, אבל רק משמועה זאת בלבד התעורר בלבו זיק

וישמחו בך ישראל

של תקוה אשר כבר שנתה אצלו את כל שמחתו ואת כל הרגשת לבבו.

שמחתו הגדולה כשראה את מנהל הבנק לידו

משל נוסף - אדם אחד אשר היה צריך בדחיפות הלואה גדולה מהבנק, והבנק לא הסכים בשום אופן לאשר לו אותה, והוא ידע שאם יפגש את מנהל הבנק ויספר לו את כל מצבו, בודאי הוא יאשר לו את ההלואה הגדולה, אבל הוא לא הצליח בשום אופן לקבוע עמו פגישה. והנה הוא נסע ברכבת ושפך את לבבו לפני היושב לצדו ברכבת על מצבו הכספי הדחוק, והנה לפתע הוא מבחין שהאדם היושב לצדו הנו מנהל הבנק בכבודו ובעצמו אשר הזדמן לשבת לידו בנסיעתו ברכבת. מייד באותו רגע התמלא לבו של האדם שמחה עצומה מאד, וזאת ביצעו שברגע אחד יכול מנהל הבנק לפתור את כל בעיותו ולאשר לו את כל מבקשו.

אהבת עולם אהבתנו

וכך פאשר האדם מתבונן לפני תפלתו בכך שהוא הולך עכשו להודות ולהלל, לשורר ולשבח, ולבקש את כל משאלותיו ובקשותיו מבורא עולם, אשר ברא את כל העולם כלו יש מאין מחלט, ואשר הוא מחיה ומנהו בכל רגע את כל הבריאה כלה על כל פרטיה, ובידו ברגע אחד לתת לו את

יערת עליו שיחי

כָּל אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ, כִּי יְכוּלוֹתָיו אֵינָן מְגַבְלוֹת כָּלָל, וּבְיָדוֹ יִתְבַרֵךְ
לְחַלְצוֹ מִכָּל צָרוֹתָיו וּמְצוּקוֹתָיו, לְפָתוֹר לוֹ אֶת כָּל בְּעִיּוֹתָיו,
וּלְהוֹצִיאֹו כְּהַרְף עֵינַי מִכָּל סִבָּה בּוֹ הוּא נָתַן - בְּיָדָיו מִכָּף בְּלִבָּד
הֵנוּ שֵׁשׁ וְשֵׁמֶחַ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה וְעִצּוּמָה.

כְּמוֹ כֵּן, כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל לְפָנָיו בּוֹרָא עוֹלָם,
וּמִתְבּוֹנֵן בְּכַף שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ אוֹהֵב אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֲהַבֵּת
עוֹלָם, וְחַפֵּץ לְמַלְאוֹת אֶת כָּל מְשָׁלוֹתֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת אֶת כָּל
בְּקִשׁוֹתֵיהֶם, כִּי רַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְלִרְחֻמְנוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה
שֶׁל הַשֵּׁם וּלְגִדְלֵי חֲסִדָּיו הָעִצּוּמִים אֵינָן חֶקֶר וְאֵינָן גְּבוּל וּמִסְפָּר,
כִּי תַכְלִית כָּל הַבְּרִיאָה הִיא רַק לְהִיטִיב עִם הַבְּרוּאִים, וּבְיָדוֹ
בְּרַגַע אֶחָד לְתַת לְאָדָם אֶת כָּל מְשָׁלוֹתָיו וְלַמְלָאוֹת אֶת כָּל
חֲסִרוֹנוֹתָיו בְּכָל הַתְּחוּמִים וְהַמִּישׁוּרִים - בְּיָדָיו שֶׁהוּא צָרִיךְ
לְהִתְמַלְאוֹת מִכָּף בְּשִׂמְחָה עִצּוּמָה מְאֹד.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת, הוּא
מִרְאָה בְּכַף שֶׁאֵינּוּ מְאֻמֵּין בְּכַחַת הַגְּדוֹל שֶׁל תְּפִלָּתוֹ, וְאֵינּוּ מְבִינִין
לְפָנָיו מִי הוּא עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל.

עצה שמינית - יעקב הבל נחלתו

הַרְה"ק רַבֵּי נִפְתָּלִי מְרוֹפְשִׁיץ זִיע"א כָּתַב (זרע קודש פ ויגש),
שְׁלֹפְעָמִים כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו קוֹנוֹ הָרִי הוּא
אוֹמֵר לְעַצְמוֹ: כִּיצַד אֶשָּׂא פָנָיו לְעַמֵּד בְּתַפְלָה לְפָנָיו מִלֶּךָ רֵם
וְנִשְׂא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֶת מַךְ עַרְפִּי, וּבִפְרֹט כַּאֲשֶׁר הוּא נֹזֵכַר בְּכָל

וישמחו בך ישראל

חטאיו ועוונותיו, הרי הוא מתמלא בוישה וכלמה להתפלל לפניו יתברך, ועל ידי כך אינו מתפלל את תפלותיו באהבה ובריאה ובהתלהבות ושמחה כראוי וכיאות.

ולכן צריך להתבונן לפני תפלתו בשלשה דברים חשובים:

א. הנה יש לדעת שכל אחד מעם ישראל הרי הוא אחוז מצד שרשו בקדשתם הנוראה של אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ובכל תפלה שהוא עומד להתפלל לפני קונו הוא מעורר את זכותם הגדולה והעצומה של האבות הקדושים, ובזכותם העצומה והנוראה הוא נענה בכל תפלותיו ובקשותיו משמי מרומים.

כל האוחז בקצה חבל ארץ מנענע אותו למעלה

משל למה הדבר דומה, לאדם האוחז בקצהו של חבל אשר ארכו רב מאד, שתמיד כאשר הוא מנענע את החבל מלמטה - הוא מתנענע בקצהו הרחוק למעלה, וזאת אפלו שהחבל ארוך מאד, ואף על פי שהוא בעצמו נמצא רחוק מאד מראש החבל, אבל כיון שהוא אוחז בקצה החבל, על ידי אחיזתו בחבל למטה הוא מנענע את החבל למעלה.

וכך כל עם ישראל אוחזים בחבל ארץ בשלשת האבות הקדושים, כמו שנאמר "יעקב חבל נחלתו", וכל עם ישראל אוחזים בהם, ולכן כל אחד ואחד מעם ישראל אשר עומד להתפלל, יש לו כח עצום ונורא מאד לעורר בתפלתו את כל

יערב עליו שיחי

העולמות כלם ולפעל בתפלתו את כל הישועות והברכות, והקדוש ברוך הוא מקבל נחת רוח ושמחה עצומה מאד מתפלתו של כל יהודי, וזאת בזכותם הגדולה של אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב.

עצה השיעית – נשמה שנתת בי

ב. הנה לכל אחד מעם ישראל ישנה נשמה קדושה בקרבו אשר היא חלק אלוך ממעל, וכל אחד מעם ישראל בתפלתו הרי הוא מקשר ומדבק את החלק אלוך ממעל שבקרבו בשרשו אשר נמצא למעלה, ולכן כל אחד מישראל צריך לדעת, שכיון שיש לו חלק אלוך בקרבו כה חשוב ועצום בקרבו, בנדאי הוא ראוי להתפלל לפניו יתברך, כי החלק אלוך ממעל הוא אשר עומד בתפלה לפניו יתברך.

עצה עשירית – ושמחתים בבית תפלתו

ג. הנה כתבו חז"ל (ברכות ז), מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל? שנאמר (ישעיה נו ז) "ושמחתים בבית תפלתו". וכאשר אחד מישראל עומד להתפלל, הקדוש ברוך הוא מתפלל עמו ומתלבש בפיו בכיכול ומתפלל מתוכו. ולכן כל אדם צריך לדעת, שאמנם מצדי איני יכול להתפלל, אבל השם יתברך יתפלל עמי ויהיה עם פי בעת הטיפי בתפלתי לפניו, ועל ידי כך אוכל להתפלל לפניו יתברך פראוי וכיאות, באהבה ובריאה ובהתלהבות ושמחה.

וישמחו בך ישראל

ועל ידי שיתבונן ויסתכל בשלשה דברים אלו לפני תפלתו, יזכה להתפלל את כל תפלותיו לפניו יתברך באהבה וביראה ובהתלהבות ושמחה כראוי וכיאות.

עצה אחת עשרה – אומרה לאלקי בעודי

כתב הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקוטי מוהר"ן רפב), שלפעמים האדם נופל ליאוש ועצבות, וזאת מפני שכאשר הוא מתבונן במצבו הרוחני הוא רואה את גדל רחוקו העצום מהשם יתברך על ידי מעשיו הרעים, ורואה כיצד הוא מנח בחמירות ובגשמיות תאוות והבלי עולם הזה, ועל ידי כך הוא נופל מאד בדעתו, ואינו יכול לפתח את פיו בתפלה לפני השם מגדל העצבות והמרה שחורה שנופלת עליו על ידי כך.

ועצתו היא, להזכיר לעצמו את כל המעשים טובים והמצוות שהוא זכה לעשות בימי חייו ואת כל הנקודות טובות שהוא זכה לחטף ולקיים, ולהחיות את עצמו ולשמח את עצמו עמם לפני התפלה, ועל ידי כך הוא יזכה להתפלל את תפלתו מתוך שמחה רבה וחדוה עצומה.

עצה שתים עשרה – הקטרת בבית המקדש חיבת את החלבנה

כתב הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (שיחות הר"ן רצ"ה), שלפעמים האדם חושב שהוא רחוק מאד מהשם יתברך על

יערת עליו שיחי

ידי כל חטאיו הרבים, ומפני כך קשה לו מאד להתפלל בכונה ובשמחה.

ועצתו היא שיחשב, הרי כל שלמות התפלה היא על ידי שיש במנין פושעי ישראל, כמו שכתבו חז"ל (כריתות ו) שכל תפלה שאין בה פושעי ישראל אינה תפלה, ואינה מתקבלת במרום. כי התפלה הנה כמו הקטרת אשר היא חיבת את החלבנה, שריחה רע, בשביל להשלים את ריחה המיוחד.

לכן יחשב האדם, אם אני נחשב בעיני כמו פושעי ישראל, חס ושלום, אם כך אדרבה - הרי כל התפלה של כל המנין אשר אני מתפלל בו, מתקבלת רק בזכותי, ואם פן זכותי גדולה מאד, אשר אני זוכה שדוקא על ידי כל התפלות במנין זה מתקבלות בשמי מרומים ועולות למקומם להמשיך שפע רב טוב לבית ישראל, ובודאי שאף אני צריך להתפלל בכונה גדולה ובשמחה עצומה ולבטח בחסדי השם שיקבל את תפילתי, כי על ידי דוקא כל שלמות התפלה וכל עלייתה, ולכן אף אני צריך להתפלל בכונה גדולה ובשמחה עצומה.

עצה שלש עשרה – השמחה במזחמה הוא המניצח

כתב בעל התניא זיע"א (פרק כו, כח) שהאדם צריך להתפלל את תפלתו בשמחה רבה ולא להיות עצוב ודואג משום דבר בשעת התפלה, והנה לפעמים האדם נופל לעצבות

וישמחו בך ישראל

בשעת התפלה, וזאת מפני שהוא רואה את כל הבלבולים והמחשבות זרות אשר מתגברות עליו בעת התפלה ומפריעות לו להתפלל בכונה פראוי, אבל צריך מיד להסיח דעת מהם, ולדעת שהתפלה הנה כמו מלחמה אשר בה דוקא כאשר רואה האויב שחברו מתגבר עליו וכמעט שמנצחו, הרי הוא מתגבר עוד יותר בכל הכחות לנצחו ולהכניעו.

וכך צריך האדם לדעת, שבשעת התפלה ישנה מלחמה גדולה בין הנפש האלקית של האדם, ובין כל הקלפות אשר נמצאות בחלל השמאלי שבלב האדם, וככל שהאדם מתאמץ להתפלל בכונה גדולה - כך גם הקלפה מנסה יותר להפילו למחשבות זרות. ולכן לא יפל האדם בדעתו מכל המחשבות זרות שמתגברות עליו בשעת התפלה, כי אדרבה - זה הסימן שבתפלתו הוא מנצח ומכניע את כל הקלפות, וגבר ישראל.

כמו כן צריך לדעת, שרק על ידי השמחה האדם יכול לנצח ולהכניע את כל הקלפות החפצות למנעו מתפלה בכונה ומעבודת השם פראוי, וכמו שבמלחמה - מי ששרוי בשמחה ובזריזות הוא המנצח את חברו השרוי בעצבות ומתנהל בכבדות, כי כל מי שנמצא בעצבות וכבדות אפשר בקלות לנצחו ולהכניעו, ובדאי שאי אפשר לנצח את האויב מתוך עצבות ועצלות.

כך האדם בשעת התפלה צריך להיות בשמחה גדולה בלי שום נדנדוד של דאגה ועצב בעולם כלל, ועל ידי שמחתו

יערב עליו שיחי |

הגדולה הוא יזכה לנצח את כל הקלפות ולהתפלל בכונה גדולה, ועל ידי כך תפלתו תעלה לרצון ולרחמים לפני אדון כל.

עצה ארבע עשרה – להשתמש בתכונת השכחה

כתב הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (שיחות הר"ן כו, רפג), שבתכונת השכחה הקימת אצל האדם ישנה מעלה גדולה מאוד, וזאת מפני שעל פי רב יש לאדם בלבולים וחסר ישוב הדעת גדול בשעת התפלה, וזאת מפני שבשעת התפלה טבע האדם שהוא נזכר בכל מה שעבר עליו ובכל המאורעות שהתרחשו עמו במשך כל היום כלו - הן בעבודת השם בכל מה שלא זכה לעשות כראוי בתורה ותפלה, והן בגשמיות בכל מה שלא עשה כראוי במשא ומתן או בענייני הבית וכדומה.

כמו כן מצוי לפעמים אצל בני הנעורים, שקשה להם מאוד להתפלל מפני שהם לא זכו להתקדש כראוי, ולכן קשה להם מאוד להתפלל בכונה ובשמחה.

והעצה לכל זאת, היא להפעיל בעת התפלה את "תכונת השכחה", ולשכח בעת התפלה את כל מה שעבר עליו ואת כל אשר התרחש עמו במשך כל היום כלו, כי בעת התפלה צריך לשכח הכל ולהתגבר להתפלל בכונה גדולה ובשמחה עצומה, וזאת על ידי שישכח הכל בשעת התפלה, ועל ידי כך יזכה להתפלל את כל תפלותיו בכונה רבה ובשמחה גדולה.

עצה חמיש עשרה – לנגן את התפלה בנגינת של שמחה

עצה נפלאה לזכות להתפלל מתוך שמחה וטוב לבב, כתב רבי יהודה הכסיד זיע"א ב"ספר חסידים" (סימן קנח), וזה לשונו:

"חקר לך אחר נגונים - כלומר תחפש נגונים - המעוררים את לבך ומשמחים אותך, וכשתתפלל, אמור את תפלתך באותו נגון שנעים ומתוק בעיניך. לדברי שאלה ובקשה - נגון שמכין את הלב - כלומר נגון המעורר את הלב, ולדברי שבח - נגון המשמח את הלב. למען ימלא פיך אהבה ושמחה למי שרואה את לבבך, ותברכהו בחבה רחבה וגילה, כי כל אלו הם דברים המכינים את הלב". עד כאן דבריו

וכן אמר רבי נחמן מברסלב זיע"א (שיחות הר"ן עה), שצריך להתפלל בשמחה ולהרגיל את עצמו לנגן את התפלה בנגון של שמחה.

ועל פי סודם של דברים באר רבי נחמן מברסלב (ליקו"מ מב), שכאשר האדם מנגן את תבות התפלה, הוא מוציא את השכינה מגלותה וממתיק את כל הדינים מעל ישראל. עין שם במה שבאר שם.

וכן כתוב ב"ספר המדות" (תפילה אות מא): מי שאין לו הנאה מתפלתו, יתפלל ברנה.

יערת עליו שיחי

וכך גם אמר הרה"ק הרש"ב זיע"א, שיש לנגן את התפלה בנגון המתאים לאותו מקום בתפלה - אם בנגון של התעוררות במקום של תחנונות ובקשות, ואם בנגון של שמחה במקום של שבחים והודאות. ועל ידי שהאדם מנגן את התפלה, הוא מזכיר את כל חלקי הרע של הנפש הבהמית שבקרבו.

עצה שש עשרה - צדקה לפני התפלה

הנה כתוב ב"שלחן ערוך" (סימן צב סעיף י), שטוב לתת צדקה לפני התפלה. והנה הצדקה בסגלתה לזכות לשמחה גדולה כמובא, ולכן על ידי שהאדם נותן צדקה לפני התפלה, הוא זוכה להתפלל מתוך שמחה וטוב לבב.

עצה שבע עשרה - ציצית ותפלין

כתבו מוהרנ"ת זיע"א ועוד צדיקים, שהנחת תפלין וההתעטפות בטלית, בסגלתן להמשיך לשמחה גדולה על האדם, וזאת מפני שהתפלין אשר הן מעור של בהמה, בסגלתן להכניע מהאדם את כל רוח הבהמיות אשר היא שרש העצבות ולהביאו לשמחה גדולה. וכן הציצית שיש לה ארבע כנפות, בסגלתה להביא לאדם רוח חיים, שזה שמחה מארבע כנפות הארץ, כמו שנאמר "מארבע רוחות באי הרוח".

וכן נהגו צדיקים רבים להניח תפלין ולהתעטף בציצית אף בתפלת מנחה, כמובא ב"ראשית חכמה", עין שם, כי על ידי

וישמחו בך ישראל

שמתפלל כשתפלין בזרועו וציצית בבגדו, הוא זוכה להתפלל את כל תפלותיו מתוך שמחה גדולה וטוב לבב.

עצה שמונה עשרה – תפלה בצבור בסקלתה להביא את האדם לשמחה גדולה

כתב מוהרנ"ת זיע"א (הלכות קריאת שמע ב) על פי מה שמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (מאמר כד), שיש עשרה מיני נגינה אשר הם שרש השמחה, פי הם כנגד עשרה מיני דפיקין שיש לכל אדם, ולכן השמחה היא הרפואה לכל החלאים, עין שם.

ועל פי זה מבאר מוהרנ"ת, שמשום כך כל אדם מחיב להתפלל בצבור, כי כאשר התפלה היא במנין של עשרה יהודים, מתעוררים כל העשרה מיני נגינה שהם שרש השמחה, ועל ידי כך אפלו מי ששרוי בעצבות ודאגות, בכוח של הצבור שמתפללים יחדו הוא יזכה לשמחה בתפלתו אשר על ידה יזכה ממילא לפעל את כל הישועות והרפואות.

עצה תשע עשרה – סדר התפלה שתקנו חכמים מעורר את השמחה בעולמות העליונים

כתב מוהרנ"ת זיע"א (הלכות קריאת שמע ב), שכל סדר התפלה שתקנו חכמים הוא כדי לעורר ולהביא את האדם לידי שמחה בכל עולם ועולם שהוא עובר בו בסדר התפלה, כמו שכתב

יערב עליו שיחי

הָאָרִיז"ל שֶׁבְּסֹדֵר הַתְּפִלָּה עוֹלָה הָאָדָם בְּכָל אַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהֵם עֲשִׂיהַּ יְצִירָה בְּרִיאָה אֲצִילוֹת.

וּמִשׁוֹם כֶּף הַתְּפִלָּה פּוֹתַחַת בְּאֲמִירַת הַקְּטָרֶת, אֲשֶׁר בְּסִגְלָתָהּ לְהִבִּיאַת אֶת הָאָדָם לְיַדֵּי שְׂמִיחָה גְדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (וַיִּקְרָא דָף י"א ע"א), וְזֹאת כְּדֵי לְעוֹרֵר וּלְתַקֵּן אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּעוֹלַם הָעֲשִׂיָּה אֲשֶׁר אֲמִירַת הַקְּרִבָּנוֹת מְכַוֶּנֶת כְּנִגְדָּה.

וְאַחַר כֶּף אוֹמְרִים אֶת עֲשֶׂרֶה הַמִּזְמוֹרִים בְּפִסְוִקֵי דְזִמְרָה, אֲשֶׁר הֵם כְּנִגְדַּת עֲשֶׂרֶה מִיַּיִן נְגִינָה, וְזֹאת כְּדֵי לְעוֹרֵר וּלְתַקֵּן אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּעוֹלַם הַיְצִירָה.

וְאַחַר כֶּף אוֹמְרִים אֶת קְרִיאַת שְׁמַע אֲשֶׁר בְּסִגְלָתָהּ לְהִבִּיאַת אֶת הָאָדָם לְיַדֵּי שְׂמִיחָה גְדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (פ' פּוֹחַס דָף רלו ע"ב), כִּי עַל יְדֵי רַמ"ח תְּבוּת שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע נִמְשָׁכֶת וּמִתְפַּשְׁטֶת הַשְּׂמִיחָה בְּכָל רַמ"ח אֵיבְרֵי הָאָדָם, וְזֹאת כְּדֵי לְעוֹרֵר וּלְהִבִּיאַת אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּעוֹלַם הַבְּרִיאָה.

וְאַחַר כֶּף מְזַכְרִים וְאוֹמְרִים אֶת גְּאֻלַּת מִצְרַיִם אֲשֶׁר עַל יְדֵי בְּאִים לְיַדֵּי שְׂמִיחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל, וְזֹאת כְּדֵי לְזַכּוֹת לְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה אֶת תְּפִלַּת שְׂמוֹנָה עֲשָׂרֶה אֲשֶׁר הִיא כְּנִגְדַּת עוֹלַם הָאֲצִילוֹת, וְזֹאת כְּדֵי לְעוֹרֵר וּלְתַקֵּן אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּעוֹלַם הָאֲצִילוֹת.

וְעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם אוֹמֵר אֶת פְּרִשְׁתַּת הַקְּטָרֶת, וְכֵן אֶת הַפִּסְוִקֵי דְזִמְרָה, וְאֶת הַקְּרִיאַת שְׁמַע בְּכִנּוּי גְדוֹלָה וּמִתּוֹךְ שְׂמִיחָה עֲצוּמָה, וְכֵן עַל יְדֵי שֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל אֶת כָּל תְּפִלַּת

וישמחו בך ישראל

השמונה עשרה בכונה גדולה וביראה עצומה ומתוך שמחה רבה, על ידי כך מעוררים ומתקנים את השמחה בכל ארבעת העולמות, ועל ידי זה התפלה עולה למקום הראוי לה, וכל תפלותיו מתקבלות ברצון לפני אדון כל, עד כאן דבריו.

עצה עשרים - שמחה לאיש במענה פיו

כתב מוהרנ"ת (הלכות הודאה ו' סעיף מז), ש'הדרך לזכות לשמחה היא על ידי שהאדם מדבר בפיו דבורים המשמחים את הלב, כמו שנאמר (משלי טו כג) "שמחה לאיש במענה פיו", ובכך מרמז ששמחתו של האדם מגיעה על ידי דבורו.

ומפני כך תקנו חז"ל לומר לפני כל תפלה דברים המשמחים את לבו של האדם, וזאת כדי שנתפלל את כל תפלותינו מתוך שמחה גדולה וטוב לבב, כמו שבתפלת שחרית אנו אומרים לפני התפלה: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה מאד ירשתנו", וכן בתפלת המנוחה תקנו חז"ל לומר את מזמור "אשרי יושבי ביתך", ובתפלת ערבית אנו אומרים את ברכת "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וכו' ונשמח ונעלו בדברי תלמוד תורתך" וכו', וכל זאת כדי שנתבונן לפני התפלה בדברים המשמחים את הלב, ועל ידי שנוציאם בפינו תגדל שמחתנו ביותר, עד שנזכה להתפלל את כל תפלותינו מתוך שמחה גדולה.

השמחה שבטלה את הבצרת

ספר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו "שערים לתפלה" (שער רינה), שספר לו רב גדול מהעיר גילת בנגב, ששנה אחת הייתה במקום מגוריו בצרת קשה מאד, וכמעט כל החרף לא ירדו גשמים, ועשו הרבה צומות ותעניות ועצרות תפלה וזעקה, ולא הועיל להם ולא ירדו גשמים.

ואחר כך עשו משתה ושמחה ורקודים לכבודה של תורה, ושרו שירות ותשבחות, והתפללו להשם יתברך מתוך שמחה של מצוה, ומיד אחר כך פסקה הבצרת וירדו גשמי ברכה, ונוכחו כלם לראות את כחה הגדול של התפלה מתוך שמחה של מצוה, לשדד את כל המערכות ולהמשיך על כל ישראל שפע ברכות והשפעות טובות.

יהי רצון שנזכה להתפלל את כל תפלותינו מתוך שמחה וטוב לבב, ועל ידי כך נזכה שיתקבלו כל תפלותינו ובקשותינו ברצון לפני אדון כל. ה' יזכנו אמן.

פֶּדָה ט

וְשִׂמְחָתִים
בְּבַיִת תְּפִלָּתִי

ושמחתים בבית תפלתו

פָּדָק ט

ושמחתים בבית תפלתו

הִנֵּה הָאָדָם צָרִיף לְהַתְּפַלֵּל אֶת כָּל תְּפִלוֹתָיו לִפְנֵי אֲדוֹן כָּל, מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וּבְכֹנֶה עֲצוּמָה, כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ חַז"ל (ברכות לא ע"א): "אֵין עוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה".

אֲמָנָם יִשְׁנֵם חֻלְקִים בַּתְּפִלָּה אֲשֶׁר תִּקְנֶנוּ אֲנָשִׁי כְּנֹסֶת הַגְּדוֹלָה לּוֹמֵר בְּכָל יוֹם, אֲשֶׁר הֵנָּם מְסַגְּלִים בְּיִתְרָה לְזִכּוֹת עַל יָדָם לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַמְשִׁיךְ עַל הָאָדָם שְׁפַע בְּרָכָה עֲצוּמָה מִפְּעַל עַל יְדֵי אֲמִירָתָם מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וּכְנֶה עֲצוּמָה.

עַל יְדֵי אֲמִירַת שִׁירַת הַיָּם בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה
נִהְיָה כְּדֵי מוֹכֵן לְקַבֵּל קִדְשָׁה וְטִהָרָה

וְהִנֵּה אֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁהַפְּלִיגוּ חַז"ל (זוהר בשלח) מְאֹד בְּמַעֲלַת אֲמִירָתָם מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה, הוּא אֲמִירַת "שִׁירַת הַיָּם" בְּכֹנֶה גְדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, אֲשֶׁר עַל יְדָה זוֹכֵה הָאָדָם

וישמחו בך ישראל

לברכות עצומות מאד בכל התחומים והמישורים ברוחניות ובגשמיות.

וּכְתַב "בעל החרדים" זיע"א (פרק עג), שָׁאם הָאָדָם אוֹמְרָה בְּכוֹנָה עֲצוּמָה וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה כְּמוֹ בְּשִׁעָה ראשונה שִׂישְׁרָאֵל אָמְרוּ אוֹתָהּ, וְזֹאת עַל יְדֵי שִׂידְמָה בְּדַעְתּוֹ כְּאֵלוֹ הַיּוֹם אָרַע הַנֶּס הַגָּדוֹל שֶׁל קְרִיעַת יַם סוּף וְהוּא עֵבֶר בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבֻשָׁה, שְׁעַל יְדֵי כֶּף הוּא יֵאמְרָה בְּכוֹנָה גְדוֹלָה וּבְשִׂמְחָה רַבָּה, עַל יְדֵי זֶה הוּא זוֹכֶה לְמַחִילַת כָּל עוֹוֹנוֹתָיו, וְהֵבִיא דְבָרָיו הַ"מְשֻׁנָּה בְּרוּרָה" (סימן נא ס"ק יז).

וְהֵרָה"ק רַבִּי נַפְתָּלִי מְרוֹפְשִׁיץ זיע"א בְּעַל הַ"זָּרַע קִדְשׁ" זיע"א (שביעי של פסח) כְּתַב בְּסִפְרוֹ, שְׁעַל יְדֵי אֲמִירַת שִׁירַת הַיָּם בְּכוֹנָה, הָאָדָם מְשַׁבֵּר כָּל כַּחוֹת הַסִּטְרָא אַחְרָא וְהַקְּלָפוֹת, וְהוּא נִהְיֶה כְּלִי רְאוּי וּמוֹכֵן לְקַבֵּל טְהָרָה וּקְדוּשָׁה.

וְכֵן בְּעַל הַ"בֵּית אֶהְרֹן" מְקַרְלִין זיע"א (פסח ד"ה במדרש) הַפְּלִיג בְּיוֹתֵר בְּמַעֲלַתָּהּ, וְכֶךָ הוּא כּוֹתֵב:

"אם יאמר שירת הים בכל לב ומסירת נפש, כל אחד לפי דרגתו, בודאי יתקן כל עניניו בגוף ובנפש".

וּאֲפֹשֶׁר לְבָאֵר זֹאת עַל פִּי מַה שֶּׁכְּתַב הַחִיד"א זיע"א (ציפורן שמיר אות כד), שְׁאֲמִירַת שִׁירַת הַיָּם בְּכוֹנָה וּבְשִׂמְחָה הוּא עֲלוּי וְנַחַת רוּחַ גְּדוֹל וְעֲצוּם מְאֹד לְשִׁכְיָנָה הַקְּדוּשָׁה, וּבְאֲמִירַתָּהּ בְּכוֹנָה גְדוֹלָה מֵתוֹךְ שִׂמְחָה הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עֲלָיו, וְלָכֵן מִמִּילָא הוּא זוֹכֶה עַל יְדֵי כֶּף לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת.

ושמחתים בבית תפלתו

והנה בכך שהאדם משמח ומעלה את השכינה הוא מתקן את כל חטאיו, כי עקר הפגם של החטאים הוא מפני שעל ידם הוא צער את השכינה והפילה בין הקלפות, ועכשו הוא מתקן זאת על ידי אמירת שירת הים בכונה ובשמחה אשר על ידי כך הוא משמח ומעלה את השכינה מנפילתה, לכן על ידי אמירת שירת הים בכונה ובשמחה גדולה נמחלים כל עוונותיו, והוא זוכה לכל ההשפעות והברכות.

קבלת על מלכות שמים מתוך שמחה מביאה רפואה ושמירה

הנה אחד המקומות החשובים ביותר בתפלת האדם לאמרו בכונה גדולה ובמתינות רבה, היא אמירת "קריאת שמע", וכאשר האדם קורא את קריאת שמע, השכינה הקדושה באה לשכן אצלו ולשרות עליו, כמו שכתב הזהר הקדוש (תרומה קס).

וכתב הלבוש (סימן ס אות ה), שלכן מכסים את העינים בפסוק ראשון, וזאת לכבוד השכינה הקדושה הבאה בשעה זו לשרות עליו ולשכן בו, וכמו שנאמר (שמות לג כב) "ושפתי כפי עליך עד עברי".

וסגלת אמירתה היא דוקא כאשר היא נאמרת בכונה רבה עצומה מאד, כמו שכתב הזהר הקדוש (זהר חדש רות צה ע"ב), שפאשר האדם קורא קריאת שמע בכונה גדולה, הוא מושך רפואה שלמה לכל איבריו, וזה לשונו: "כל הקורא

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

קְרִיאַת שְׁמַע כְּתוּבָהּ, כָּל אֵיבֵר וְאֵיבֵר נוֹטֵל תְּבָה אַחַת לְעַצְמוֹ
וּמִתְרַפֵּא.”

וּבְאֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (זוהר חדש אחרי נט ע"א), שֶׁהֵטַעַם לְכָךְ
הוּא מִפְּנֵי שְׂכָאֲשֵׁר הָאָדָם קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה,
כָּל תְּבָה וְתְבָה מִשְׁפִּיעָה עַל כָּל אֵיבֵר וְאֵיבֵר, וְעַל יְדֵי אַמִּירַת
קְרִיאַת שְׁמַע הָאָדָם מַעֲבִיר וּמְסַלֵּק אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַטְּמָאָה
מִכָּל רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשֵׁס"ה גִּידָיו, אֲבָל כְּאֲשֶׁר הָאָדָם אֵינוֹ קוֹרֵא
קְרִיאַת שְׁמַע בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, אֵיבָרָיו מִתְּמַלְאִים רוּחַ רָעָה וְכָל
מַרְעִין בִּישׁוּן, רַחֲמָנָא לִיּצְלוּן.

וְכֵן כְּתוּבָה חַז"ל (מדרש תנחומא פ' קדושים), שֶׁבְּקְרִיאַת שְׁמַע
יִשְׁנֶן רַמ"ח תְּבוֹת אֲשֶׁר הֵן כְּנֶגֶד רַמ"ח אֵיבָרֵי הָאָדָם, וְעַל
יְדֵי אַמִּירַת קְרִיאַת שְׁמַע בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה הָאָדָם זוֹכֵה לְשִׁמְרָה
עֲלִיּוֹנָה עַל כָּל גּוֹפּוֹ וְאֵיבָרָיו, וְזֶה לְשׁוֹנָם: "אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: אִם שְׁמַרְתָּ אֶת שְׁלֵי לַקְּרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע כְּתוּבָהּ, אֲנִי
אֲשַׁמְרֶה אֶת שְׁלֵךְ".

וְכַתּוּב עַל כֶּף בַּעַל "קֵב הַיִּשְׂרָ" (פֶּרֶק ז'), שֶׁעַל יְדֵי אַמִּירַת
קְרִיאַת שְׁמַע בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה, הָאָדָם מְסַלֵּק אֶת כָּל כַּחוֹת
הַסְּטָרָא אַחֲרָא מַעֲלִיו וְשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַשְּׂכִינָה, וּמִמִּילָא עַל יְדֵי
כֶּף הוּא נִצָּל מִכָּל הַחֲלָאִים שְׁבַעוּלָם, וְכָל הַחֲלָאִים בְּאִים רַק
מִפְּנֵי שְׂאִין נְזָהָרִים לוֹמַר אֶת קְרִיאַת שְׁמַע בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה. עַד
כַּאֲן דְּבָרָיו.

וְכֵן בְּאֵר בַּעַל הַ"פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ" עַל מַה שֶׁכְּתוּב חַז"ל (בְּרֻכּוֹת ה'
ע"א) "כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, מְזַיקִין בְּדַלִּין הַיַּמְנוֹ",

ושמחתים בבית תפלתו |

שהוא דוקא כשאמרה בכונה גדולה, ומדקדק באותיותיה
כראוי.

אמירת קריאת שמע בכונה – ממשיתה על האדם שמחה גדולה

והוסיף הזהר הקדוש (פנחס רלו ע"ב), שעל ידי אמירת
קריאת שמע בכונה זוכה האדם לשמחה גדולה, וזה מרמז
במלים שמע אחד, שזה תבת אשמח, כי באמירת קריאת
שמע השכינה הקדושה שורה עליו והיא משמחת אותו.

והבאור לכך הוא, מפני שחטאי האדם מעכבים את האדם
שלא תשרה השכינה עליו, כי אין השכינה יכולה לשרות
במקום המלכלך מחטאים ועוונות כמו שכתבו חז"ל (תנא דבי
אליהו).

והנה כאשר האדם קורא קריאת שמע בכונה גדולה
ומקבל עליו על מלכות שמים בשמחה, הוא זוכה למחילת
כל עוונותיו, וזאת על ידי השראת השכינה הבאה ושורה עליו
בקריאת שמע, ולכן על ידי כך הוא זוכה לגרש את הסטרא
אחרא מפל איבריו, והקדשה שורה על כל איבריו, וממילא
הוא זוכה לרפואה בשלמות, ולכן כתב הזהר שעל ידי אמירת
קריאת שמע בכונה זוכה האדם לשמחה בשלמות.

וכתב עוד הזהר הקדוש (פיקודי רסד) שישנם ארבעה מזיקים,
שהם: משחית, עוון, אף וחמה, והמזיקים שנקראים אף

וישמחו בך ישראל

וחמה, כל תפקידם הוא להעציב את האדם ולגרם לו שלא ישמח בעת עסקו בתורה ותפלה, ועל ידי אמירת קריאת שמע בכונה מבטלים את כל המזיקים האלו אשר תפקידם הוא להביא עצבות לאדם, וזוכים ממילא לשמחה וחדוה גדולה.

ובאר מוהרנ"ת זיע"א (הלכות קריאת שמע ג), שפיון שעל ידי אמירת קריאת שמע שיש בה רמ"ח תבות, האדם זוכה להמשיך את השמחה לכל רמ"ח איבריו, לכן תקנו חז"ל שמיד לאחר אמירת קריאת שמע עומדים להתפלל תפלת שמונה עשרה, כי כתבו חז"ל שאין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה, ועל ידי שיאמר האדם את הקריאת שמע בכונה גדולה, בנדאי הוא יזכה לשמחה גדולה ועצומה בכל רמ"ח איבריו, ועל ידי כך הוא יזכה להתפלל מתוך שמחה.

קבלת על מלכות שמים בשמחה מביאה השראת השכינה

וזה הטעם שכתבו חז"ל (סוטה מד), שעל ידי שעם ישראל קוראים את קריאת שמע בבקר ובערב, הם מנצחים במלחמותיהם את כל אויביהם ושונאיהם, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עסקו בתורה כל היום, וזאת מפני שעל ידי אמירת קריאת שמע בכונה השכינה הקדושה שורה עליהם, וממילא הם מנצחים במלחמתם את כל אויביהם ומבקשי רעתם.

ושמחתים בבית תפלתני

כי כל הנצחון במלחמה הוא רק על ידי השראת השכינה היוצאת עם ישראל למלחמתם במבקשי רעתם, ועל ידה הם מנצחים במלחמה את כל שונאיהם, ומשום כך הזהירה התורה ביותר על הזהירות מהחטאים בעת היציאה למלחמה, כמו שנאמר (דברים כג טו) "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך", וזאת כדי שלא תסתלק השכינה מהם ולא יפלו לפני אויביהם.

והנה כתבו חז"ל (תנא דבי אליהו), שכל מה שזכה ישעיה הנביא שיתגלו לו כל נחמות וישועות ישראל העתידות לבוא באחרית הימים לעם ישראל, הוא מפני שקבל עליו תמיד על מלכות שמים מתוך שמחה.

נעשה ונשמע אמרו באחד

ואפשר לבאר שהטעם לכך הוא, מפני שעל ידי שישעיה הנביא קבל על מלכות שמים בשמחה גדולה הוא זכה להשראת השכינה בתכלית השלמות, כמו שיהיה לעתיד לבוא, שאז יזכו ישראל לתכלית השמחה, ועל ידה הם יזכו להשראת השכינה בשלמות, ולכן הוא אשר כתב את כל נבואות ישראל שיהיו לעתיד לבוא, כי זכה להשיג זאת כבר עכשו על ידי שמחתו הגדולה בקבלת על מלכות שמים מתוך שמחה.

וכן כתבו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פרק יז), שפיון שקבלו

וַיִּשְׁמְחוּ בְּרַגְלֵי יִשְׂרָאֵל

עֲלִיהֶן יִשְׂרָאֵל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּשִׂמְחָה וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כ ד) "כֹּל
אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", מִיַּד אָמַר הַשֵּׁם לְמֹשֶׁה שִׂיֵּאמֶר
לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן, שְׁנֵאמַר (שֵׁם כה ח) "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ
וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם".

יְהִי רְצוֹן שְׁנֵזְכָּה לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד אֶת כָּל תְּפִלוֹתֵינוּ לְפָנֶי
אֲדוֹן כָּל מִתְוֹךְ שִׂמְחָה רַבָּה וּבְכֹונָה גְּדוּלָּה וְעֲצוּמָה, וְנֵזְכָּה לְקַבֵּל
עֲלֵינוּ תָּמִיד עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם מִתְוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לֵבָב, אָמֵן.

פָּדְיָי

לַדְּ אֵכֶל
בְּשִׂמְחָה לְחַמֵּד

לך אכל בשמחה לחמך

פָּרָק י' לך אכל בשמחה לחמך

מעלותה הגדולה של השמחה בשעת
הסעודה ובברכת המזון

השכינה הקדושה נמצאת
בשלהם של ישראל

הנה התורה הקדושה הזהירה את האדם שיאכל את
סעודתו מתוך שמחה וטוב לבב, כמו שאומר שלמה המלך
(קהלת ט ז) "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך, כי
כבר רצה האלקים את מעשיך".

והטעם לכך הוא על פי סודם של דברים, מפני שבשעת
האכילה השכינה הקדושה באה ועומדת לפני האדם, כמו שכתב
הזוהר הקדוש (פ' תרומה דף קסח ע"ב), והיא אשר מחיה אותה
ומשביעה אותו, כי כל חיותו של האדם הוא מהניצוץ האלקי
שבמאכלים, כמו שנאמר (דברים ח ג) "כי לא על הלחם לבדו
יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

וישמחו בך ישראל

וכן כתב ב"מדרש תלפיות" (ענף אכילה), ששלחנו של האדם מכפר לו כמזבח, כמו שכתבו חז"ל (ברכות נה), ולכן כמו שהשכינה היתה שורה במזבח, כך היא שורה בשלחנו של כל אחד ואחד מישראל, כמו שנאמר (יחזקאל מא כב): "זה השלחן אשר לפני ה'", וצריך האדם לשים את לבו לקף שהוא אוכל לפני המלך. עד כאן דבריו.

צריך לכבד את השכינה הקדושה שבאה לסעודתו

ומשום כך כתבו גדולי הדורות שהאדם צריך להזהר בכמה דברים בשעת אכילתו לכבוד השכינה הקדושה הבאה לסעודתו, כמו שכתב ה"בן איש חי" זיע"א (ש"א פרשת בהר בחוקתי סעיף ב) שצריך לשבת בשלחנו במלבושים מכבדים לכבוד השכינה הקדושה הנמצאת שם.

וכן כתב רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקו"מ יז), שצריך האדם לאכל במתינות ובדרך ארץ כמי שאוכל לפני אדם חשוב, ועל ידי כך יזכה ששלחנו יכפר לו כמזבח, וזאת מפני שצריך האדם לכבד את השכינה הבאה לשכן אצלו בסעודה, ועל ידי שיכבד אותה, יזכה שהיא תבוא לשכן אצלו.

והנה כיון שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, כמו שכתבו חז"ל (שבת ל), לכן צריך האדם להזהר בעקר לאכל את סעודתו מתוך שמחה וטוב לבב, וזאת כדי שיזכה להשראת השכינה עליו בשעת סעודתו.

לך אכל בשמחה לחמך

האוכל בשמחה - השכינה שדויה בשלחנו

וכן כתב השל"ה הקדוש, שהאדם צריך לאכל בשמחה ולא להצטער ולקעס בשעת הסעודה, ועל ידי כך המאכלים יתעכלו כראוי אצלו והמאכל יוסיף בריאותו, אבל אם הוא אוכל בעצבות - המאכל מזיק לו.

וכן כתב הגר"א (משלי יח יד), שמדת השמחה גורמת שיתחזקו איבריו של האדם לפעל את פעולותיהם כראוי, ויתעכל כל המזון שאוכל עכול טוב בקלות, ולכן ראוי לאדם לשמח בחלקו. עין שם.

ואפשר לבאר שהטעם לכך על פי סודם של דברים, מפני שעל ידי שמחתו זוכה האדם שהשכינה תשרה בשלחנו, והנה בכל מקום אשר בו השכינה שורה - הברכה מצויה, כמו שכתבו חז"ל, ולכן על ידי כך הוא זוכה שהברכה תשרה במעיו, וכל מאכליו יתעכלו במעיו כראוי.

זאת ועוד, עקר עבודת האכילה הנו לברר ולהעלות את הניצוצות הטובים שישנם במאכלים מהקלפות והרע שיש בהם, והנה עקר הברור של הטוב מהרע נעשה על ידי שמחתו של האדם, כמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (מאמר נד), עין שם, ומפני כך, על ידי שהאדם אוכל את סעודתו מתוך שמחה וטוב לבב, בכך הוא מברר את הטוב שישנו במאכלים מהרע שיש

וישמחו בך ישראל

בהם, והוא נזון רק מהטוב שבהם, ועל ידי כך ממילא המאכל אינו מזיק לו כלל, אלא מוסיף לו כח ובריאות.

ספור – סוד בריאותו הנעוץ בשמחתו הגדולה

ספור נפלא על כך כתב דוקטור מ. פקטרוביץ: השבוע פגשתי יהודי צדיק תלמיד חכם אשר מלא שמחה גדולה ואהבת ישראל. בתור רופא ידעתי שהיהודי המיוחד הזה סובל מפגיעה בעור, המעיכה על זהים רב שנתי עמק שקים בגופו, אשר על פי הטבע היה אמור לגרם לתופעות קשות וכרוניות ולהשפיע על כל מערכות הגוף, כולל המח, אלא שבפעל היהודי הזה בריא ותפקודו מלא, והוא מסתפק במעוט אכילה ושנה.

כשהתבוננתי במנגנון ההגנה שלו, נזפרתי בפלאי כחה הגדול של השמחה שפותחת את כלי הדם, והבנתי שהיהודי הזה הוא בעל פטנט עולמי כיצד להגן את עצמו מפני חדירת המזיקים, וגופו לא נכלל בחקי הטבע, וזאת על ידי עבודה תמידית של שמחה המחברת לעבודת השם ולבורא עולם.

עקר השביעה – מהשראת השכינה בסעודה

והנה כיון שעקר השביעה היא מהשראת השכינה המחיה את האדם ומשביעה אותו, כמו שנאמר "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", לכן כתב רבי נחמן מברסלב (ליקו"מ זז) שמי שאינו נזהר לדבר רק

לך אכל בשעחה לחמך

דבורי אמת, אלא הוא רגיל לדבר שקר, הוא נופל לרעבון ולתאות אכילה.

והבאור לכך הוא, מפני שכתבו חז"ל (סנהדרין קז), שפת שקרנים אינם מקבלים פני שכינה, כי (תהלים קד ז) "דבר שקרים לא יכון לנגד עיני", וכיון שהוא רגיל לדבר שקר, השכינה מסתלקת ממנו, וממילא אינו שבע מסעודתו, אלא הוא נופל לרעבון ולתאות אכילה, כי אין הברכה שורה במעיו.

אבל כאשר האדם נזהר מאד לא להוציא דבר שקר מפיו, הוא זוכה שהשכינה תשרה עליו, וממילא הוא זוכה לתחושת שבע ואינו חש בתחושת רעב כלל, אלא כאשר מגיעה השעה אשר בה הוא זקוק לאכל את סעודתו, הרי הוא חש הרגשת חלשה בגופו ואיבריו, אשר נגרמת מכך שהוא עדין לא אכל את מאכלו הצריך לקיום גופו, ומכך הוא נזכר שעכשו הוא צריך לעבד את בוראו בעבודת האכילה, לאכל את מזונו כדי להשביע את נפשו ולקיימה.

על ידי אכילה בקדשה ובשמחה – יזכה לעלות מעדרה לדורה

והנה כתב מוהרנ"ת זיע"א (הלכות חלה ז), שבדרך כלל היצר הרע מפיל את האדם לעצבות גדולה בשעת אכילתו, וזאת מפני שעל פי רב בשעת אכילתו, האדם נוכח לראות את גדל רחוקו מקונו, בכך שהוא עדין לא זכה לאכל בקדשה וטהרה

וישמחו בך ישראל

כראוי, ועל ידי כף הוא נופל לעצבות גדולה בשעת סעודתו. אבל האמת שאסור לאדם לפל לעצבות מכה, אלא הוא צריך תמיד לאכל את סעודתו בשמחה גדולה, וזאת על ידי שהוא יתבונן ויזכר תמיד בשעת אכילתו שאכילתו חשובה ויקרה מאד במרום והוא עושה באכילתו נחת רוח גדולה לפני השם, וזאת מפני שכל אכילתו הנה רק מאכלים אשר כשרים על פי התורה, וכמו כן הוא מברך את ה' ומודה לו לפני האכילה ולאחריה, ועל ידי כף הוא בודאי מעלה תמיד ביצויות גדולים באכילתו, והוא עושה ברורים עצומים על ידי אכילתו ושתיתו, ולכן השכינה בודאי נמצאת עמו בשלחנו.

וכן יתבונן בכף, שבאכילתו הרי הוא מקים את נפשו ונשמתו שתשאר בקרבו ולא תפרח ממונו, ובכף הוא מקים את דברי חז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) "כל המקים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא". ולכן באכילתו הוא מקים את המצוה הגדולה ביותר בתורה, שהיא לקים ולהחיות נפש מישראל, ועליו לקימה מתוך שמחה וטוב לבב.

כמו כן כאשר האדם אוכל וכונתו להחיות את נפשו, כדי שעל ידי אכילתו יהיה לו כח לעסק בתורה ולקים את כל מצוותיה, בכף הוא מקים את מצות (משלי ג 1) "בכל דרכיך דעהו" כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (או"ח סימן רלא), ועליו לקים גם מצוה זו בשמחה, כמו שצריך לקים את כל המצוות בשמחה גדולה. ולכן עליו לאכל את סעודתו מתוך שמחה וטוב לבב.

לך אכל בשמחה לחמך

העצה לצאת ממועגל הקסמים היא השמחה בשעת האכילה

והנה כאשר האדם נופל לעצבות בשעת אכילתו, הוא מפסיד את השראת השכינה בשלחנו, אשר אינה שורה אלא מתוך שמחה, ולכן על ידי כך הוא נופל לתאות אכילה יתרה, כי כאשר השכינה מסתלקת משלחנו, הברכה אינה מצויה במעי, ועל ידי כך הוא נופל לתאוה יתרה, ובראותו את גדל שפלותו ושקיעותו בתאות אכילה, הוא נופל לעצבות וחלישות נוספת, וכך הוא הולך ונופל מדחי אל דחי באין עוזר וסומך.

ולכן כל עצתו היא שיתחיל לשמח בשעת אכילתו, וזאת על ידי שיזכר שאף הוא בדרגתו הנמוכה זוכה באכילתו לעשות נחת רוח עצומה להשם יתברך, כי הוא אוכל רק מאכלים הכשרים על פי תורה ומברך עליהם ברפת הנהנין בתחלה ובסוף, ועל ידי שישמח באכילתו יזכה להשראת השכינה בשעת אכילתו, אשר על ידה יזכה להנצל מתאות אכילה, ויזכה להארת הרצון בשעת האכילה, וכך יזכה לעלות מדרגה לדרגה במעלות הקדושה.

מדיע האכילה היא שעת מלחמה

כמו כן כאשר האדם שרוי בשמחה, הוא מגביר את

וישמחו בך ישראל

נשמתו ואת צד הרוחניות שבו, ואלו על ידי העצבות הרי הוא מגביר את הקלפות ואת צד הבהמיות שבו, כמו שכתב הזהר הקדוש (פקודי רנה), וזאת מפני שהעצבות היא שרש כל הבהמיות והקלפות, ועל ידה האדם מגביר את הקלפות ואת הבהמיות שיגברו על נשמתו ויסתירו את אורה, ולכן על ידי העצבות של האדם על מה שאינו אוכל בקדשה פראוי, הוא מסתיר את אור נשמתו הרבה יותר מאשר יאכל בהלעטה, פי כל מהותן של הקלפות הנה מדת העצבות והמרה שחורה.

והנה שעת האכילה היא שעת מלחמה כמובא, והיא שעה גורלית ומכרעת, וזאת מפני שבשעת האכילה נעשה החבור בין הגוף לנשמה, ובה נקבע מי יגבר וישלט על חברו - האם צד הנשמה או שמא צד הגוף חס ושלום, ומשום כך כל מלחמתו של היצר היא רק להפיל את האדם לעצבות בשעת אכילתו, ובכך להגביר את צד הקלפות שיתגברו על הנשמה ויסתירו את אורה חס ושלום.

מדיע היצר מנסה להפיל את האדם לעצבות באכילתו

וזה הטעם שהיצר פה נלחם באדם בשעת אכילתו להפילו לתאות אכילה, וזאת רק מפני שהוא חפץ על ידי כך להפילו לעצבות, אשר על ידי זה הוא לוכדו ברשתו חס ושלום, ומשום כך הזהיר שלמה המלך לאכל בשמחה באמרו: "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינה, כי כבר רצה

לך אכל בשמחה לחמך

האלקים את מעשיך", כי על ידי שהאדם יאכל בשמחה הוא יגביר את צד נשמתו, ולא יוכל היצר לגבור עליו ולהסתיר את אורה הגדול של נשמתו על ידי אכילתו.

זאת ועוד, כל חיותו של האדם באכילתו הנה מהניצוץ האלקי שיש במאכלו, אשר הוא מחיה את האדם, ולכן בשעת האכילה אפשר לזכות להארת הרצון עצומה, מה שאי אפשר לזכות בשום שעה אחרת ביום, כמבאר ב"לקוטי מוהרן", עין שם,

והנה הקדוש ברוך הוא "עז וחדוה במקומו" (דברי הימים א טז כז), ולכן הדרך לזכות לקבל את האור הגדול המתגלה בשעת האכילה, הנה רק על ידי שמחה, ומפני כך צריך האדם לאכל מתוך שמחה, אשר על ידה האדם זוכה לקבל את האור העצום והגדול המופיע ומאיר ממרום בשעת אכילתו.

והדרך לזכות לשמחה בשעת סעודתו, היא על ידי שיתבונן בשעת סעודתו בגדל חסדי השם עמו, ויאכל מתוך רגשי שמחה והודאה לקדוש ברוך הוא, אשר זן ומפרנס אותו ומחיה אותו בחסד חנם, ועל אף שכל מעשיו אינם ראויים, הוא נותן לו במתנת חנם לחוש את הטעם הטוב שיש במאכלים ולהתענג ולהנות מהם.

האוכל בשמחה – הברכה מצויה במעינו

והנה כיון שבכל מקום אשר בו השכינה שורה, הברכה

וישמחו בך ישראל

מצויה, כמו שכתבו חז"ל, לכן על ידי השמחה בשעת האכילה יזכה האדם שהברכה תהיה מצויה במעיו, ועל ידי כך יזכה להנצל מתאוות אכילה, ויאכל וישבע ויותיר ממאכלו, ולא יהא רעב בכל עת, ומפני כך נאמר (משלי יג כה) ש"צדיק אכל לשבע נפשו" ואלו "ובטן רשעים תחסר".

ואולי משום כך עשה ה' שהמאכל והמשתה ישמחו ויענגו את האדם, וזאת כדי שישמח האדם בשעת האכילה, ועל ידי זה יזכה להשראת השכינה על שלחנו.

המאכלים מביאים את האדם לשמחה ורוח הקדש

והנה כאשר האדם אוכל בקדשה, ומברך על כל מאכלו בכונה ובשמחה, הוא יכול לזכות על ידי אכילתו להשראת השכינה ולרוח הקדש, כמו שכתב רבנו בחיי (בראשית כז ד) שיצחק אבינו בקש מעשו שיכין לו מטעמים ומעדנים למאכלו, כמו שנאמר "ועשה לי מטעמים וכו' בעבור תברכה נפשי",

וזאת לא מפני שרצה יצחק אבינו להתענג בתענוג הגוף וחוש הטעם חלילה, אלא כדי שתהא נפשו שמחה ומתענגת על ידי מאכלים אלו, וזאת כדי שמתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקדש, כמו שאמרו חז"ל שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, והמאכלים מביאים שמחה לאדם, ועל ידי כך הוא זוכה להשראת השכינה.

לך אכל בשמחה לחמך

ומשום כך הדגיש יצחק אבינו בדבורו עם עשו שלש פעמים: (בראשית כז ד): "בַּעֲבוּר תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי", "בַּעֲבוּר תְּבָרְכֶנִי נַפְשֶׁךָ", "לִמְעַן תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי", וזאת כדי להדגיש שאינו חפץ כלל במעדנים ואינו רוצה את המטעמים בשביל תענוג גופו חלילה, אלא אף ורק בכדי לזכות על ידם לשמחת הנפש אשר היא מביאה את האדם לרוח הקדש. עד כאן דבריו (וכן כתבו חז"ל במדרש אגדה).

והוסיף על כך הרד"ק, שעשו הוסיף והביא ליצחק אבינו גם יין למשקהו, כמו שנאמר (בראשית כז כה) "וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ", ואף על פי שיצחק אבינו לא בקש זאת ממנו, אלא שעשו הוא זה שהוסיף והביא גם יין אשר בסגלתו לשמח את האדם, כמו שכתוב (תהילים קד טו) "וַיַּיֵּן יִשְׂמַח לִבִּב אֲנוּשׁ", וזאת בכדי לשמח יותר את לבו של יצחק אביו בכדי שיברכו בשמחה ובלב טוב. עד כאן דבריו.

וכן כתב הרשב"א (בבא בתרא ע"ה חידושי אגדות), ש"המאכל והמשתה הם סבה גדולה לשמחת הלב, ולהרחיק את העצבות והדאגות, ולכן על ידי המאכל והמשתה המביאים את האדם לידי שמחה, מתחזק שכלו, והוא יותר מוכן להשיג ולהבין את המשפלות", עין שם.

כונת האכילה – לשמח את הנפש

והנה מצד שני כתבו חז"ל (מגילה ו), שרבוני האכילה מביא

וַיִּשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

את האדם לכל החטאים והעוונות, רחמנא ליצלן, והוסיפו גדולי החסידות זיע"א, שרבוני האכילה אינו משמח את האדם אלא מפילו לעצבות ולבהמיות, ומוריד את האדם מכל דרגות הקדשה, כמו שנאמר (משלי יד כג) "בכל עצב יהיה מותר", כלומר שעל ידי אכילת מותרות ותענוגים נופל האדם לעצבות.

והבאור בכך הוא, שכאשר פונתו של האדם באכילתו לשם שמחת הנפש, אינו מתגשם כלל מכה, אלא הוא זוכה על ידה לשמחה גדולה ועצומה אשר מביאה אותו לידי חיות רוחנית וקרבת אלקים, אבל כאשר כל פונתו של האדם היא לענוג את גופו בתענוגי הגוף, הרי שאכילה כזו מרחיקה אותו מבוראו וחיות נשמתו, כמו שכתב ה"חזון איש": "אכילת תענוג היא אבי אבות הטמאה".

ולכן כאשר חש האדם מעט עצבות ומרה שחורה, מצוה עליו לאכל קצת מעדנים ומטעמים, כדי לשמח את נפשו, ואכילה כזאת הנה תכלית הקדשה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

אבל כאשר האדם מרגיש שמחה בלבו, והוא אוכל סתם כף לשם תאות גופו, הרי אכילה כזו בודאי לא תוסיף כלל שום שמחה לנפשו אלא תפיל אותו לעצבות יתרה, כי אכילה כזו הרי היא בגדר מותרות ובהמיות, ובכך האדם מגביר יותר את החמר העכור אשר הוא שרש העצבות.

לך אכל בשעחה לחמך

ביצד זוכה האדם ששלחנו יכפר עליו כמזבח

והנה כתב הזהר הקדוש (תרומה קסח), שצריך האדם לתת בסעודתו צדקה לעניים, וכן לומר דברי תורה בסעודה, ועל ידי כך הוא זוכה ששלחנו מכפר עליו כמזבח. וכתב האריז"ל, שעל ידי כך הוא מכניע ומגרש את הסטרא אחרא שלא תטל חלק בשלחנו.

והטעם לכך הוא, מפני שבשני דברים אלו האדם מעלה את השכינה ביותר, ולכן על ידי כך הוא זוכה שהשכינה תשרה בשלחנו, אשר על ידי כך ממילא נמחלים כל עוונותיו, כי עקר הפגם הפנימי של כל החטאים הוא מה שגרם על ידי חטאיו ועוונותיו לנפילת השכינה הקדשה כביכול, ולכן כאשר הוא מעלה את השכינה בשלחנו, ממילא נמחל לו מה שהוא הוריד והפיל כביכול את השכינה הקדושה.

ומובא בספרים, שהאדם צריך למעט מאכילתו איזה מאכל אחד מכל מאכליו, כדי להשתתף בסעודתו בצערה של השכינה הקדושה שנמצאת בגלות, וכן תקנו חז"ל לומר מזמור "על נהרות בבל" כדי לזכר את צערה של השכינה בשלחן, ואחר כך צריך לברך את ברכת המזון בשמחה גדולה, ועל ידי שהוא זוכר את צערה הגדול של השכינה הקדושה ומשתתף עמה בסעודתו, היא באה אליו ושוכנת אצלו, ועל ידי כך הוא זוכה ששלחנו מכפר עליו כמזבח.

מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכֹנֶה וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה

הִנֵּה כָּתְבוּ חַז"ל (בראשית רבה מח ז): עַל כָּל שֶׁבַח וְשִׁבְחַת
שִׂישִׁי אֶל מִשְׁבְּחֵיךָ אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, הוּא מְשַׁרְהָ שְׂכִינְתּוֹ
בְּיַנְיָהֶם, שְׁנָאֵמַר (תהלים כב) "וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל".

וְאִפְשָׁר לְבָאֵר שֶׁזֶה הַטַּעַם לְכַף, שֶׁכִּפְּאוֹ הָיוּ מֵתִים כָּל יוֹם
מֵאָה בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל, תִּקְוָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם מֵאָה בְּרֻכּוֹת
שִׂישִׁי כִּי יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם, וְעַל יְדֵי כֵן נִפְסְקָה הַמַּגְפָּה מִיִּשְׂרָאֵל
(טור או"ח סימן מז).

וְכָתַב בַּעַל הַ"בֵּית חֲדָשׁ" (או"ח, סימן מז), שֶׁגִּזְרָה זֹאת אֲשֶׁר
הִיְתָה בְּיַמֵּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, עֲדִין מֵרַחֲפַת וְעוֹמֶדֶת
עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, וְהַמֵּאָה בְּרֻכּוֹת אֲשֶׁר מְבָרְכִים וּמְשִׁבְּחִים
יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, הֵן אֲשֶׁר עוֹצְרוֹת אֶת
הַמַּגְפָּה, וּמְמַשִּׁיכוֹת אֶת הַשְּׂמִירָה לְעַם יִשְׂרָאֵל.

וְהַטַּעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשֶּׁבַח שֶׁמְשִׁבְּחִים יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, הֵם מְמַשִּׁיכִים
אֶת הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֵן הִיא בָּאָה לְשֹׁכֵן בְּיַנְיָהֶם,
וְהִיא שׁוֹמֶרֶת וּמְגַנָּה עֲלֵיהֶם מִכָּל רַע.

כָּפִי שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ בְּשִׂמְחָה כֵּן הַשְּׂכִינָה מְבָרַכַת אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה

וְהוֹסִיף הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פ' תרומה דף קסח ע"ב), שֶׁבְּכָל שַׁעַת

לך אכל בשמחה לחמך

הסעודה השכינה הקדושה עומדת לפני האדם, אבל בשעת ברכת המזון השכינה שורה עליו ממש, ולכן בבואו לברך ברכת המזון הוא צריך להיות בשמחה גדולה, ולהראות שמחה גדולה אף כלפי חוץ, ולא יהיה בעצבות כלל בשעה זו, אלא יסיר את כל הדאגות מלבו, וזאת כדי שלא יהיה לחיצונים חלק בברכת המזון, וכדי שיזכה להיות כסא ומרפבה לשכינה הקדושה העומדת עליו ושורה בו בשעה גדולה וחשובה זו.

וכפי שהאדם מברך ברכת המזון בשמחה גדולה, כך הוא זוכה שנותנים לו ממרום ברכות גדולות ושפע רב בשמחה וחדנה גדולה (זוה"ק ויקהל דף ר"ח ע"א).

והנה הזהר הקדוש (עקב רעב), הדגיש ביותר שיש לברך את ברכת המזון בשמחה גדולה, וכמו שהאדם מברך בשמחה, כך השכינה הקדושה מברכת אותו בשמחה גדולה. עד כאן דבריו.

וכתב בעל ה"פלא יועץ" בשם המפרשים על הזהר, שהאדם צריך לאכל בסעודתו איזה מאכל אשר ערב לחפו, וזאת כדי לשמח את לבבו, בכדי שעל ידי כך יזכה לברך את ברכת המזון מתוך שמחה גדולה.

והסביר הזהר הקדוש (עקב רעב), שהטעם שיש לברך את הברכות בשמחה גדולה וברצון הלב, הוא מפני שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

עם זו יצרת לי תהלתי יספרו

והעצה לזכות לברך את ברכת המזון בכונה גדולה ובשמחה עצומה, היא להתבונן בכמה דברים חשובים בבואו לברך ולהודות לקונו.

א. להתבונן לפני כל ברכה בחסד הגדול שנתן לנו השם יתברך ברחמי הגדולים ובמתנת חנם את כל הדברים האלו ואת כל המאכלים הנפלאים האלו.

ב. וכן צריך להתבונן לפני שמברך בזכות העצומה והגדולה לברך ולהודות לשמו הגדול והקדוש, אשר היא תכלית כל היצירה, כמו שנאמר (ישעיהו מג כא): "עם זו יצרת לי תהלתי יספרו".

ג. יתבונן שעל ידי שמברך את ברכת המזון בכונה גדולה ובשמחה רבה, הוא זוכה שתשרה עליו השכינה הקדושה, ושלחנו יכפר עליו כמזבח.

ד. לפני שהוא מברך יתבונן בכחה הגדול ובמעלתה העצומה של הברכה, אשר בה ישנן את כל התרופות שבועולם.

כמו שכתב מוהרנ"ת זיע"א (ליקוה"ל), שפאשר האדם מברך את ברכותיו בכונה גדולה, השם יתברך יזמין לו את כל רפואותיו שהוא צריך בתוך הלחם והמים שהוא אוכל, וכך מאכליו ומשקהו לא יזיקו לגופו כלל, אלא יהיו לו לרפואה, והוא לא יצטרך לרופאים ותרופות.

לך אכל בשמחה לחמך

וכאשר האדם יתבונן לפני שהוא מברך, בכחה הגדול
ובמעלתה העצומה של הברכה, אשר בה ישנן את כל
התרופות שבעולם, ואם אך יברך בכונה גדולה יזכה לך,
בודאי יברך את כל ברכותיו בכונה עצומה ובשמחה גדולה.

והנה כאשר מברכים ישראל את השם יתברך מתוך
שמחה, וזאת מתוך שהם מתבוננים בזכות הגדולה והעצומה
לברך להודות ולהלל לשמו הגדול והקדוש. ועל ידי כך הם
מברכים את השם יתברך ומודים לו בכונה גדולה ומתוך
שמחה גדולה - על ידי כך הם ממשיכים את השראת
השכינה השורה עליהם, וממילא הם נצלים מכל רע ברוחניות
ובגשמיות.

והטעם לך הוא, מפני שעל ידי שמברכים ישראל את
ברכת המזון בכונה ובשמחה גדולה, מתוך רגשי הודאה
והכרת הטוב על המזון ועל כל החסדים אשר הקדוש ברוך
הוא עושה עמנו בכל עת ובכל שעה, על ידי כך באה השכינה
הקדושה ושורה בעם ישראל, ועל ידי כך זוכים ישראל ממילא
לכל ההשפעות והברכות ברוחניות ובגשמיות. ה' יזכנו, אמן.

פֶּדָה יֵא

בְּנֵי לַ עֵשׂוֹר
זְמֵרוֹ לֹ

בְּנֵבֶל עֲשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ |

פָּדָק י"א

בְּנֵבֶל עֲשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

מַעֲלֵתָהּ וּסְגֻלָּתָהּ הֵעֲצוּמָהּ וְהַפְּלֵאִית
שֶׁל הַשִּׁירָה וְהַנְּגִינָה - לְהַעֲלוֹת וּלְדוּמָם
אֶת הָאָדָם לְכֹל הַמַּדְרָגוֹת בְּעִבּוּדַת ה',
וּלְהַצִּילוֹ מִכַּל דָּעַ, בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

אחת המפתחות הגדולות ביותר שניתן לנו הקדוש ברוך
הוא, הנה מתנת השירה והנגון, אשר על ידה יכול כל אחד
בכל מדרגה שהיא לזכות להתקרב להשם יתברך באמת, כי
גם כאשר האדם שרוי בחשכה גדולה ובאפלה סמיכה, ללא
כל חיות ואור בעבודת השם יתברך, יבוא הנגון ויעורר את
לבבו לשוב ולהתקרב להשם יתברך בשלמות.

גדולי ישראל לדורותיהם יצאו מגדרם בבטויים מפלגים
ביותר בשבחו ומעלתו העצומה של הנגון, עד שפתב הרה"ק

וישמחו בך ישראל

רבי פנחס מקוריץ זיע"א (מדרש פנחס), שעל ידי השירות ותשבחות להשם יתברך זוכה האדם לפשט את צרעת משחא דחויא, שהוא צרעת עור הנחש, והוא זוכה ללבש בגדי שבת קדש. כלומר, שעל ידי השירה זוכה האדם שסרים ממנו כל הקלפות והרע, ואין ליצר הרע שום שליטה עליו, ועל ידי כך הוא זוכה להיות צדיק גמור.

שירו לו זמרו לו

וכתב בעל ה"שומר אמונים" זיע"א (מאמר צהלי ורוני), שלכן אנו רואים שאחד הדברים שהנביאים קוראים לעם ישראל, הוא לשיר ולזמר להשם יתברך, כמו שנאמר "שירו לו זמרו לו" (תהלים קה ב), וכן "קומי רני בלילה לראש אשמרות" (איכה ב ט), וכן (זכריה ב יד) "רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושמכנתי בתוכך נאם ה'", וכן (תהלים צה א) "לכו נרננה לה' נריעה לצור ישענו", ועוד הרבה.

ומשום כך נהגו הקדמונים שהיו מתבודדים זמן רב במדברות ובמערות, בשדות וביערות, כדי לשבח ולשיר לפני השם בשירי דוד המלך, ובשאר שירות ותשבחות, כי על ידי הנגון אפשו לפתח את כל צנורות השפע ולהמשיך עלינו את כל הברכות מלמעלה. עד כאן דבריו.

וכתב בעל הגה"ק רבי אלעזר אזכרי זיע"א בעל "החרדים" (פ"ט אות ו) שבשירות ותשבחות להשם יתברך מקימים את

בְּנֵל עֵשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

מִצֹּת "וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ו ה), כִּי מִי שְׂאוֹהֵב אֶת ה'
יִתְבָּרַךְ בְּלֵב שָׁלֵם, בּוֹדְאֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

מְחִילַת עֲוֹנוֹת עַל יְדֵי הַשִּׁירָה

וְהִנֵּה מַעֲלָתָהּ שֶׁל הַשִּׁירָה חֲשׂוּבָה וְעֲצוּמָה מְאֹד בְּמִרוֹם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (שיר השירים רבה ד א) שֶׁהַשִּׁירָה מְכַפֶּרֶת אֶת
כָּל עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, וְלִכֵּן כְּאֲשֶׁר עִם יִשְׂרָאֵל שָׂרוּ שִׁירוֹת
וַיִּשְׁבְּחוּ לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ, נִמְחְלוּ כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

וְעַל פִּי זֶה בְּאֵרוֹ חַז"ל (שיר השירים רבה ד א), מִדְּוַע לְפָנָיו
שֶׁנִּכְתְּבָה שִׁירַת דְּבוּרָה נֹאמֵר בְּנְבִיא (שופטים ג יב) "וַיִּסְפוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'", וְאֵלוֹ לְאַחַר שֶׁנֹּאמְרָה שִׁירַת
דְּבוּרָה נֹאמֵר בְּנְבִיא (שם ו א) "וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי ה'",
וְלֹא נֹאמֵר 'וַיִּסְפוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'?' וְלִכְאוּרָה הָרִי לֹא
הָיָה זֶה תַּחֲלַת עֲשִׂיתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֲטָאִים לְפָנָיו ה', כִּי לְפָנָיו
כֵּן - בְּפֶרֶק ד - כָּבֵר נֹאמֵר בְּנְבִיא שְׁעַם יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ.

אֲלֵא מִבְּאָרִים חַז"ל שֶׁהִטְעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי
שְׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׂרוּ שִׁירָה לַה' - אֶת שִׁירַת דְּבוּרָה - נִמְחְלוּ
כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם כֵּךְ לְאַחַר שִׁירַת דְּבוּרָה לֹא
נֹאמֵר בְּנְבִיא 'וַיִּסְפוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'."

וּמוֹסִיפִים עוֹד חַז"ל לְזֶה לְשׁוֹנָם: כִּיֹּצֵא בְּדָבָר אֶתְּהָ אוֹמֵר
(שמואל-ב כג א) "דְּבַרֵי דָוִד הָאֲחֻרָנִים", וְהִרְאִשׁוּנִים הֵיכֵן הֵם?
אֲלֵא כָּבֵר מִחֻלָּה שִׁירָה לְשַׁעֲבֵר. עַד כָּאן.

השירה מכפרת עוונות

וכך גם בזכות השירה שאדם הראשון שר והודה להשם יתברך על יום השבת, ואמר (תהילים צב): "מזמור שיר ליום השבת, טוב להדות לה", זכה אדם הראשון שהתכפר עונו ונצל ממוות לחיים, כמו שכתבו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק יח): אִמַר אָדָם הָרִאשׁוֹן, מִמְּנֵי יִלְמְדוּ כָּל הַדּוֹרוֹת - שְׁכַל מִי שֶׁהוּא מְשׁוֹרֵר וּמְזַמֵּר לְשֵׁם עֲלִיּוֹן וּמוֹדֶה פְּשָׁעָיו וְעוֹנוֹתָיו, נְצוּל מִדִּינָה שֶׁל גֵּיהֶנֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "טוֹב לַהֲדוֹת לֵה".

ובאר האלשיך הקדוש (ויקרא טז), שב"מזמור שיר ליום השבת" רמוז, שכל נחמתו ושמחתו של אדם הראשון לאחר חטאו היתה מעלתו של דוד המלך אשר היה גלגולו של אדם הראשון - אשר הוא עתיד לשיר ולשבח ולזמר לשם עליון, ובכך יתקן את כל אשר חטא והעוה אדם הראשון, כמו שכתוב (מזמור צב ד): "עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור".

כח השירה לתקן את חטא אדם הראשון

וכתב עוד האלשיך הקדוש (מיכה ה), שבכחן של השירות והתשבחות אשר נאמרו על ידי דוד המלך בעשרה מיני נגינה - עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור - לתקן את כל העשר קללות שנתקלל העולם - שנברא על ידי עשרה מאמרות - והתקלל על ידי חטאו של אדם הראשון.

סִגְלַת הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשֻׁבָּהוֹת לְהִגֵּן עַל הָאָדָם מִכָּל רָע

וְהִנֵּה מַעֲלָתָהּ שֶׁל הַשִּׁירָה גְדוּלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד לְהִגֵּן עַל
הָאָדָם וּלְשָׁמְרוֹ מִכָּל רָע בְּרוּחָנִיּוֹת וּבִגְשָׁמִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר
הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פ' וישלח דף קעח), שְׁאֲנֵנו רוֹאִים בְּסִפְרֵי הַתְּהִלִּים
שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הָיָה מְהִלֵּל וּמְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל כֶּף שֶׁהוּא מִגֵּן עָלָיו תָּמִיד לְהַצִּילוֹ מִיַּד כָּל אוֹיְבָיו
וְשׁוֹנְאָיו וְכָל מִבְקָשֵׁי רָעָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לב ו) "אַתָּה סִתַּר
לִי, מִצָּר תִּצְרֵנִי, רְנִי פִלֵּט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה", שֶׁבְּאוּרוֹ הוּא, שֶׁדָּוִד
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הָיָה מְשׁוֹרֵר וּמְרַנֵּן עַל הַהַצְלָה אֲשֶׁר מִצִּילוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיַּד כָּל שׁוֹנְאָיו וּמִתְנַגְדָּיו.

וְהַקְּשָׁה עַל כֶּף הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פ' וישלח דף קעח), מִדּוּעַ אָמַר
דָּוִד הַמֶּלֶךְ "אַתָּה סִתַּר לִי וְכוּ' רְנִי פִלֵּט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה", הֲרִי
לְכַאוֹרָה הוּא הָיָה צָרִיף לֹמַר "רְנִי פִלֵּט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה", כִּי
בְּכַף הָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ מוֹדֶה וּמְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
כֶּף שֶׁהוּא שׁוֹמֵר וּמִגֵּן עָלָיו וּמְסַבְּבוֹ וּמִצִּילוֹ מִכָּל רָע. וּמִדּוּעַ
אָמַר דָּוִד "רְנִי פִלֵּט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה", אֲשֶׁר מְכַף מִשְׁמַע שֶׁהַשִּׁיר
וְהַרְנָה הֵם אֵלּוֹ אֲשֶׁר מְסוּבְּבִים וּמְקִיפִים אוֹתוֹ?

אֵלָּא מִבְּאֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ הַתְּפִלֵּל לְקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַרְנָה וְהַשִּׁירָה אֲשֶׁר הוּא שָׁר וּמְנַגֵּן וּמְזַמֵּר תָּמִיד
לְהַשִּׁים יְתִבְרָךְ, הֵן אֵלּוֹ שֶׁיִּצְלִילוּ אוֹתוֹ מִיַּד כָּל אוֹיְבָיו לְשָׁמְרוֹ
וּלְהַצִּילוֹ בְּדַרְךְ, כִּי הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשֻׁבָּחוֹת אֲשֶׁר הָאָדָם שָׁר

וישמחו בך ישראל

ומשבח, הן בעצמן מסובבות את האדם ומצילות אותו מידי כל שונאיו ומבקשי רעתו.

מהשירים והנגונים – נעשים אורות המקיפים

ומבאר הזהר הקדוש, שזאת מפני שמכל השירות והתשבחות אשר האדם שר ומשבח ומזמר להשם יתברך, נוצרים ונעשים אורות רוחניים הנקראים "אורות המקיפים", והם אשר הם מקיפים ומסובבים את האדם להסתיר אותו ולמלט אותו מכל המקטרגים הרבים המשטינים עליו, ועל ידי כך להציל אותו מכל מיני צרה וצוקה. ולכן נאמר מידי לאחר פסוק "אתה סתר לי וכו'" - "אשכילך ואורך בדרך זו תלך", מפני שהיא תשובת הקדוש ברוך הוא לדוד המלך שהתקבלה תפלתו, ובזכות השירות והתשבחות הוא אכן ינצל תמיד מכל רע.

ומוסיף הזהר הקדוש, שבפסוק זה - "אתה סתר לי וכו'" (תהלים לב), ישנה סגלה עצומה לקראו שלש פעמים ישר והפוך, ובסגלתו להנצל מכל מיני מגפה, והוא מבטל את כל השונאים והאויבים שיש לאדם.

השירה מכניעה ומבטלת את כל האויבים

וכך גם בזכותם הגדולה והעצומה של השירות והתשבחות להשם, זוכים ישראל לנצח את כל אויביהם ומבקשי רעתם בנסים גדולים ועצומים, כמו שמספר בספר דברי הימים ב)

בְּנֵל עֲשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

פרק כ), שְׁבִימִיּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ יְהוֹשֻׁפֵט הִתְאַחְדוּ שְׁלֹשׁ אַמּוֹת יַחְדָּו - בְּנֵי מוֹאָב, וּבְנֵי עַמּוֹן, וּבְנֵי שְׁעִיר, לְבוֹא וּלְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל, וְהִיְתָה עֵת צָרָה גְדוֹלָה מְאֹד לְיִשְׂרָאֵל.

וּכְשֶׁרָאָה זֹאת יְהוֹשֻׁפֵט, צָוָה לְהַעֲמִיד מְשׁוֹרְרִים אֲשֶׁר בְּעַת הַמְּלַחְמָה יִהְלְלוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּשִׁירוּ לַיהוָה יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר "וַיַּעֲמֵד מְשׁוֹרְרִים לֵה' וּמְהַלְלִים לַהֲדָרֵת קֹדֶשׁ, בְּצֵאת לִפְנֵי הַחַלּוּץ, וְאֹמְרִים הוֹדוּ לֵה' כִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ".

וּמִסֵּפֶר הַנְּבִיא, שֶׁכָּאֲשֶׁר הִחֲלוּ הַמְּשׁוֹרְרִים לַהֲזוֹת וּלְהִלָּל וּלְשַׁבַּח לַיהוָה יִתְבָּרַךְ, הָאֲמּוֹת בְּעֶצְמוֹן הִחֲלוּ לְהַרְגֵּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, וְכִף הִיְתָה חֲרָבַם הוֹרְגַת הָאֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, וּבְזִכּוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׂרוּ וְשִׁבְּחוּ לַיהוָה יִתְבָּרַךְ, הָיוּ לָהֶם נְסִים וּנְפִלְאוֹת וְהֵם נִצְלוּ מִיַּד כָּל הָאֲמּוֹת הַרְבוֹת שֶׁבָּאוּ לְהִלָּחֵם בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר "וּבְעֵת הַחֲלוּ בְּרִנָּה וּתְהַלֵּה, נָתַן ה' מְאֹרְבִים עַל בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהָרַ שְׁעִיר הַבְּאִים לַיהוּדָה וַיִּגְפוּ".

כִּיעַד נִצְלוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁלֹשֶׁת הָאֲמּוֹת שֶׁבָּאוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל

וּבְאֵר הַמִּלְבִּי"ם (דְּבָרֵי הַיָּמִים פֶּרֶק כ, כג), שֶׁבְּנֵי מוֹאָב וּבְנֵי אֲדוּם רָאוּ שְׂאֵינָם יְכוֹלִים לְהִלָּחֵם לְבָדָם עִם יִשְׂרָאֵל, וְלִכְּן הֵם שָׁכְרוּ גְדוּדִים וַחֲזִילוֹת רַבִּים מֵעֵבֶר לַיָּם, כְּאֲשֶׁר פִּלְשֶׁת וַיִּוֹשְׁבֵי צֹר בָּאוּ לְעֶזֶר לָהֶם מִצֵּד הַיָּם, וּבְנֵי יִשְׁמַעֵאל וּבְנֵי אֲשׁוּר בָּאוּ לְעֶזֶר לָהֶם דֶּרֶךְ אֲרָם, וְכִף בָּאוּ עוֹד אַמּוֹת רַבּוֹת מִכָּל סְבִיבוֹתֵיהֶם לְבוֹא לְהִלָּחֵם בְּעַם יִשְׂרָאֵל.

וישמחו בך ישראל

ולאחר שהתאספו כל האמות אשר באו להלחם בעם ישראל, והיו כבר מוכנות למלחמה עם ישראל, ארע לעם ישראל נסים עצומים מאד, וכל האמות האלו החליטו להלחם האחת בחברתה, וכך הם הרגו איש את רעהו, ועם ישראל נצלו מהם.

וכך היה סדר השתלשלות הדברים:

בהתחלה נתן ה' בלבם של בני מואב שיחשבו מחשבות ויטכסו עצות כיצד להשמיד ולהרג את כל בני עמון, ולכן בהתחלה התחברו בני מואב עם בני שעיר כדי להשמיד את בני עמון, ואחר כך השלימו בני מואב עם כל אלו מבני עמון שנותרו מהמלחמה, בתנאי שיעזרו להם להלחם בבני שעיר.

וכך היו כל האמות חרב איש ביד רעהו, ובסוף הרגו בני מואב את כל בני עמון, והנותרים מהם - נגפו כל בני מואב ועמון לפניהם, וכך בזכות שירתם של ישראל ארעו להם נסים ונפלאות עצומים ונוראים, והם נצלו מיד כל האמות אשר קמו עליהם לרעה.

המתקת כל הדינים על ידי השירה והנגונים

וכך גם במישור האישי, על ידי השירה והנגונים נצל האדם מכל צרה וצוקה והוא זוכה לכל הברכות וההשפעות, כמו שכתב בעל ה"שארית ישראל" מוולאדניק זיע"א (שארית

בְּנֵל עֵשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

ישראל - שמחת בית השואבה), שְׁעַל יְדֵי הַשִּׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת מִתּוֹךְ שִׁמְחָה מִמְתִּיקִים אֶת כָּל הַדֵּינִים בְּעוֹלָם.

וְזֶה הַפְּרוֹשׁ (תהלים סה יד) "יִתְרוּעְעוּ אַף יִשְׁירוּ", כְּלוֹמֵר, הַדְּרֹךְ לְשִׁבְרַת אֶת הַחֲרוֹן אַף וְהַפְּעַס שֶׁיֵּשׁ עַל הָאָדָם בְּמָרוֹם, הִיא "יִשְׁירוּ", לְשִׁיר וְלִשְׁבַח לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה, וְעַל יְדֵי כֶּף נִמְתָּקִים מֵעַלְיוֹ כָּל הַדֵּינִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְיִזְכֶּה לִישׁוּעָה גְדוֹלָה בְּכָל הָעֲנִינִים שֶׁהוּא צָרִיךְ.

שִׁירְתוֹ שֶׁל הָאָדָם הַשּׁוֹבֵה יוֹתֵר מִשִּׁירְתָם שֶׁל הַמְּלֹאכִים

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַ"יִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל" זִיע"א עַל הַפְּסוּק (תהלים קז) "וַיֵּרָא בְּצַר לָהֶם, בְּשִׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם", שֶׁכֹּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְעַלֵּם וּמִצְרוֹתָיו וְשָׂר וּמִנְגִּן לֵה' יִתְבָּרַךְ, בְּכֶף נִמְתָּקִים מֵעַלְיוֹ כָּל הַדֵּינִים, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ רוֹאֶה כִּי צַד הוּא שׁוֹכַח מִכָּל צְרוֹתָיו וּבְעֵינָיו וְאֵף עַל פִּי כֵן הוּא שָׂר וּמִזְמֹר לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת, וְלִכֵּן שִׁירְתוֹ שֶׁל הָאָדָם חֲשׂוּבָה לְפָנָיו ה' יוֹתֵר מִשִּׁירְתָם שֶׁל הַמְּלֹאכִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם צְרוֹת כָּלָל, וְעַל יְדֵי כֶּף נִמְתָּקִים כָּל הַדֵּינִים מֵעַלְיוֹ וְסָרִים מִמּוֹנוֹ כָּל הַקְּטֹרוּגִים וְהוּא זֹכֵה לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲשַׁפְּעוֹת.

וְכֶף בְּאֵר הַ"בֵּן אִישׁ חַי" זִיע"א אֶת הַפְּסוּק (שמוות טו ב): "עֲזִי וְזִמְרַת קָה - וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה", לְרַמֵּז שְׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם שָׂר וּמִזְמֹר לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ, מִבְּטָח לוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהוֹשִׁיעַ בִּישׁוּעָה גְדוֹלָה בְּכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ בְּכָל הַתְּחוּמִים וְהַמִּישׁוּרִים.

וישמחו בך ישראל

וּכְתָבוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת כְּמָה טַעֲמִים נִפְלְאִים, הֵן עַל פִּי הַנְּגִלָה
וְהֵן עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים, לְבָאֵר אֶת מַעֲלַתֵּן הָעֲצוּמָה וְהַנּוֹרָאָה
שֶׁל הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשׁוּבוֹת לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ.

עֵקֶר הַתְּבִיעָה בְּדוֹרֵנוּ – לְעִבֹד אֶת הַשֵּׁם מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה וְנִגּוּנִים

הִנֵּה הַטַּעַם לַחֲשִׁיבוֹתֵן הָעֲצוּמָה וְהַגְּדוּלָה שֶׁל הַשִּׁירוֹת
וְהַתְּשׁוּבוֹת לַפְּנֵי הַשֵּׁם הוּא, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהִירָה מְאֹד
עַל עֲבוֹדַת הַשְּׂמֻחָה, וְכִתְבָהּ שֶׁעַל יְדֵי קִיּוֹם הַמְצוּוֹת בְּשְׂמֻחָה
וְטוֹב לֵבב זֹכִים יִשְׂרָאֵל לְכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ בַתּוֹרָה, כִּי כָל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבַתּוֹרָה הֵנָּן בְּזִכּוֹת הַשְּׂמֻחָה בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת, וְכָל
הַקְּלָלוֹת הֵנָּן מַחֲמַת חֶסֶד הַשְּׂמֻחָה בְּעֲבוֹדַת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר
(דְּבָרִים כח מז-כח): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשְׂמֻחָה
וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כָּל, וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱלֹהֶיךָ", כְּלוּמָר, שְׂמֻחַת
שֶׁלֹּא עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל אֶת עֲבוֹדַת ה' מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה, בָּאוּ אֵלֵיהֶם
כָּל הַקְּלָלוֹת וְהַצָּרוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּפִרְשַׁת כִּי תָבֹא, רַחֲמֵנָּא לִיצְלוֹן.

טַעַם דְּאִשּׁוּן – דַּק עַל יְדֵי הַשִּׁירָה מִבְּטָלִים אֶת הַרוּחַ רָעָה וְזֹכִים לְהִתְנַבֵּר עַל הַיָּצֵר הָרָע

וְהִנֵּה חֲז"ל שָׂאֵלוּ עַל כֶּף (עֲרִכִין יא): אֵיזוֹ הִיא עֲבוֹדָה שֶׁהִיא
בְּשְׂמֻחָה? וְתַרְצוּ חֲז"ל: אָמַר רַב מִתְּנָה, זֹה הִיא הַשִּׁירָה.

וּבָאֵר הַמַּהְרֵש"א (עֲרִכִין יא), שֶׁהַטַּעַם שֶׁהַתּוֹרָה הַקְּפִידָה עַל

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ |

עבודת השירה יותר מהכל, כמו שאנו רואים שרק משום שמבטלים אותה באות כל הקללות האלו, רחמנא ליצלן, זאת מפני שרק על ידי עבודת השירה מתבטלת מהאדם אחיזת הרוח רעה, כמו שמצינו בשאול, שכאשר שרתה עליו רוח רעה והוא היה שרוי בעצבות, הוא בקש שדוד המלך שהיה יודע נגן יבוא לשיר ולנגן לפניו, וזאת כדי לבטל ממונו את הרוח רעה, ועל ידי השירה שורה על האדם רוח נבואה, כמו שכתוב אצל אלישע: "והיה כנגן ותהי עליו יד ה'". עד כאן דבריו הקדושים.

והנה הבאור לכך הוא, מפני שכל התגברותו של היצר הרע על האדם היא על ידי הרוח רעה, כמו שכתבו חז"ל (סוטה ג א): אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות.

מדיע התורה כה הקפידה על עבודת השירה

ולכן התורה כה הזהירה על עבודת השירה, מפני שרק על ידי עבודת השירה וההודאה לה' זוכה האדם להנצל מהרוח רעה, והוא זוכה שתשרה עליו רוח הקדשה ואהבת ה' שהיא רוח הנבואה, כמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (נד), ועל ידי כך הוא זוכה לעבד את ה' באמת.

והנה בית המקדש היה המקום המסגל להשראת רוח הקדשה, ולכן תקנה התורה שישוררו בו הלויים בשיר, ועל

וישמחו בך ישראל

ידי שְׁשֶׁרְתָהּ עֲלֵיהֶם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ רוּחַ הַקֹּדֶשׁהּ, זְכוּ כָּל
יִשְׂרָאֵל לְהַנְצִיל מֵהִיצֵר הָרַע.

וּמִשׁוֹם כֶּף הַקִּפִּידוֹ מְאֹד חֲכָמִים שְׂבַבְתִּי הַמִּקְדָּשׁ יְהוּ
תְּמִיד כְּלֵי נְגִינָה רַבִּים וּמְגֻנָּיִם לְשִׁירְתֶּם שֶׁל הַלְוִיִּם, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב חֲז"ל (עֲרֻכִין ט): אֵין פּוֹחַתִּין מִשְׁנֵי נְבָלִים וְלֹא מוֹסִיפִין
עַל שֵׁשׁה, אֵין פּוֹחַתִּין מִשְׁנֵי חֲלִילִים וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנַיִם
עֶשֶׂר. וְתְּמִיד הָיָה שֵׁשׁה עֶשֶׂר כְּלַיִם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כְּדֵי שֶׁבְּהֶם
יִנְגְּנוּ וַיִּשְׁירוּ הַלְוִיִּים בְּהַקְרַבַת הַקְּרִבָּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִגִּלְגָּה הִזְהַר הַקֹּדֶשׁ (כִּי תִבּוֹא עִז), שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת שֶׁכְּתוּבוֹת
בַּפְּרָשָׁת בְּחֻקְתֵי נְאֻמָּרוֹ עַל גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַחַר חֲרַבְנָן בֵּית
רֵאשׁוֹן, וְאֵלוֹ הַקְּלָלוֹת שֶׁכְּתוּבוֹת בַּפְּרָשָׁת כִּי תִבֹּא נְאֻמָּרוֹ עַל
גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלְאַחַר חֲרַבְנָן בֵּית שְׁנִי, וּבְהֵן עֵקֶר הַתְּבִיעָה
שֶׁהִיְתָה עַל יִשְׂרָאֵל הִיא - "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת ה'
אֱלֹהֵיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל, וְעִבַדְתָּ אֶת אֱיִבֶיךָ" (דְּבָרִים
כח מז-מח), כְּלוּמֹר, שֶׁכָּל הַצְּרוֹת וְהַקְּלָלוֹת, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, בְּאוֹת
עַל כֶּף שְׂאִין מְקַיְמִים וְעוֹשִׂים אֶת הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, וְאֵין
שִׁירִים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ.

הַגְּנוּן מְעוֹדֵד אֶת הָרוּחַ טוֹבָה וּמְכַנֵּיעַ אֶת הָרוּחַ רָעָה

וּבְאֵר רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א (לְקו"מ נד), שֶׁלְכָל אָדָם יִשְׁנֶה
רוּחַ טוֹבָה, אֲשֶׁר הִיא רוּחַ שֶׁל שִׂמְחָה, עֵין טוֹבָה וְאַחֲדוּת לֵבָב,
וְרוּחַ שֶׁל אֶהְבֵּת ה', וְהִיא רוּחַ שֶׁל נְבוּאָה - רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

וּלְעִמָּתָהּ - יִשְׁנֶה רוּחַ רְעָה - רוּחַ נִכְאָה, אֲשֶׁר הִיא רוּחַ שֶׁל
עֲצָבוֹת וְשִׁנְאָה וְצָרוֹת עֵינַי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶצֶל שָׁאוּל (שְׁמוּאֵל א טז)
”וּבְעֵתָתוֹ רוּחַ רְעָה”, וְהִיא שֶׁרֵשׁ כָּל הַקִּנְיָה וְהַעֲצָבוֹת וּמִקּוֹר
כָּל הַבְּהִמְיוֹת שֶׁל הָאָדָם.

וּסְגָלְתוֹ שֶׁל הַנְּגוּן אֲשֶׁר הָאָדָם שָׂר וּמְנַגֵּן לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ,
לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הַרוּחַ רְעָה מִלְּבוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְעַל יְדוֹ
הוּא זֹכֶה לְרוּחַ טוֹבָה - רוּחַ נְבוּאָה, אֲשֶׁר עַל יְדָהּ הוּא זֹכֶה
לְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה וְעַיִן טוֹבָה וּלְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל עֲצוּמָה.

וְלָכֵן הָעֲצָה הָעֲקָרִית לְזִכּוֹת לְבָרַר אֶת הַרוּחַ רְעָה מִהַרוּחַ
טוֹבָה, הִיא רַק עַל יְדֵי הַשִּׁירִים וְהַנְּגוּנִים שֶׁמְנַגֵּן הָאָדָם.

וּכְמוֹ כֵּן לְהַפְּךָ - כְּפִי שֶׁהָאָדָם זֹכֶה לְבָרַר וּלְהַכְנִיעַ אֶת רוּחַ
הַבְּהִמְיוֹת שֶׁבְּקִרְבוֹ, כִּי הוּא זֹכֶה לְשִׁלְמוֹת הַנְּגוּן, לְהַרְבוֹת
בְּנְגוּנִים וּבְשִׁירוֹת וּתְשַׁבְּחוֹת לִפְנֵי ה'.

וּמִשׁוּם כֵּן הַנְּגוּן מְעוֹרֵר אֶת לְבוֹ שֶׁל הָאָדָם לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ
יוֹתֵר מִהַכֵּל, כִּי הַנְּגוּן מְבַטֵּל מִהָאָדָם אֶת הַרוּחַ רְעָה אֲשֶׁר הִיא
מְגַבֵּרָה עַל הָאָדָם אֶת אַחִיזַת וּשְׁלִיטַת הַיֵּצֵר הָרַע.

עֵקֶר תְּקוּוֹת הָאָדָם לְהַתְּקַרֵּב לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ הִיא עַל יְדֵי הַנְּגוּן

וּמִשׁוּם כֵּן עֵקֶר הַתְּקַרְבוֹת הַרְחוּקִים לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ הִיא עַל
יְדֵי הַנְּגוּן, אֲשֶׁר עַל יְדוֹ מְכַנְּיָעִים אֶת הַרוּחַ רְעָה וּמְגַבֵּרִים אֶת

וישמחו בך ישראל

הרוח טובה, אשר על ידי כף זוכים להתקרב להשם יתברך באמת.

והנה נגון שירת הלויים היה מבטל את הרוח רעה מישראל, ומשום כף היו הלויים מנגנים ושרים בשעת הקרבת הקרבנות בבית המקדש, כי עקר הקרבת הקרבנות היה כדי להכניע את רוח הבהמיות מהאדם, כי כאשר האדם היה מביא בהמה ומקריבה קרבן לפני ה', בכך הוא היה מכניע את כל הבהמיות שבקרבו, ועל ידי זה היה מכניע את כל התאוות שבקרבו.

וזה הטעם שהיו הלויים מנגנים בשעת הקרבת הקרבנות, כי עקר ברור הרוח רעה מהרוח טובה והכנעת הבהמיות נעשה על ידי שירת הלויים בבית המקדש.

ומשום כף תקנו חכמים שבתפלת שחרית לאחר אמירת פרשת הקרבנות, אומרים פסוקי דזמרה שהנם שירות ותשבחות להשם יתברך, כי ברור הטוב מהרע תחלתו באמירת פרשת הקרבנות, אשר אמירתם נחשבת כהקרבתם כמו שכתבו חז"ל, והשלמתו נעשית על ידי אמירת פסוקי דזמרה, שהיא עבודת השירות והתשבחות להשם יתברך. עד כאן דבריו הקדושים.

ולכן הנביאים זוכים לנבואתם רק על ידי השירה והנגון, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה ז ד), וזה לשונו: אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה, לפיכך הנביאים שרוצים

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

לְהִתְנַבְּאוֹת יֵשׁ לַפְּנִיָּהֶם נִבֵּל וְתַף וְחָלִיל וְכַנּוֹר וְהֵם מִבְּקָשִׁים
הַנְּבוֹאָה.

מִזֵּה עֲבוֹדַת הַשִּׁירָה בְּיָמֵינוּ

וְכִתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים, שְׂאֲנָשֵׁי כְּנָסֶת הַגְּדוּלָה תִּקְנֵנוּ לֹמֵר
אֶת אֲמִירַת פְּסוּקֵי דְזִמְרָה בְּתַפְלַת שְׁחִירִית, אֲשֶׁר תַּחֲלָתָם
בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת מֵהַנְּבִיאִים, וְאַחַר כֵּן יֵשׁ בָּהֶם עֲשָׂרָה
מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים, אֲשֶׁר עֲקָרָם הוּא מִזְמוֹר "אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ"
שֶׁעָלָיו אָמְרוּ חֲז"ל (בְּרִכוֹת ד' ע"ב) שֶׁכָּל הָאוֹמְרוֹ בְּכֻנְיָה גְדוּלָה הָרִי
הוּא מִבְּנֵי עוֹלָם הַבָּא.

וְגַלַּת הַכּוֹתֶרֶת בָּהֶם הִיא שִׁירַת הַיָּם, אֲשֶׁר עָלֶיהָ אָמְרוּ
חֲז"ל שֶׁכָּל הָאוֹמְרָה בְּכֻנְיָה וּבְשִׁמְחָה מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו,
וְאַחֲרֶיהָ מִמְּשִׁיכִים וּמְשִׁבְחִים אֶת ה' וּמוֹדִים לוֹ בְּבִרְכַת "יוֹצֵר
אוֹר" הַנִּקְרָאֵת "שִׁירַת הַמַּלְאָכִים", וּבִסְיוֹמָה חוֹתְמִים בְּהוֹדָאָה
וְהַלֵּל עַל גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

וְאֲמִירַתָם שֶׁל הַפְּסוּקֵי דְזִמְרָה הִיא עֲבוֹדַת הַשִּׁירָה בְּיָמֵינוּ,
אֲשֶׁר עָלֶיהָ אָמְרוּ חֲז"ל (עֵרַכִּין יא): אֵיזְהוּ "עֲבֹדַת עֲבָדָה"? זֶה הִיא
הַשִּׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה
וּבְטוֹב לִבָּב".

וּמִשׁוֹם כֵּן, עַל יְדֵי שְׂאוֹמְרִים אֶת כָּל הַפְּסוּקֵי דְזִמְרָה בְּכֻנְיָה
גְדוּלָה כְּרָאוּי, מִתּוֹךְ שִׁמְחָה וְהוֹדָאָה לַה', זֹכִים לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל
לְגַמְרֵי אֶת שְׁלִיטַת הַרוּחַ רָעָה מֵהָאָדָם וּלְהַגְבִּיר בּוֹ אֶת הַרוּחַ

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

טובה, ועל ידי כך זוכה האדם להנצל במשך כל היום כלו מיד יצרו הרע, אשר כל שליטתו על האדם היא על ידי הרוח רעה, כמו שכתב המהרש"א (ערכין יא), ולכן על ידי השירות והתשבחות להשם יתברך זוכה האדם להתקרב להשם יתברך באמת, וזוכה להנצל מיד כל אויביו ושונאיו, ולהנצל מכל רע, ברוחניות ובגשמיות.

הרוח רעה מביאה את האדם לצרות עין ומחלקת

והנה כתב רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקו"מ נד), שעל ידי כל חטאיו ועוונותיו של האדם, ובפרט על ידי חטא לשון הרע, האדם מגביר ומשליט עליו את אחיזת הרוח רעה, אשר על ידה הוא נמשך אחר כל החטאים והעוונות, ובפרט אחר חטא המחלקת וצרות עין, אשר היא כל מהותה ופנימיותה של הרוח רעה הן צרות עין ומחלקת ושנאת חנם.

וכיון שעל ידי שליטתה של הרוח רעה על נשמתו של האדם נהיה דבר זה חלק ממהותו, לכן כאשר ישנה רוח רעה לאדם, אינו יכול להמלט מצרות עין ומחלקת ושנאת חנם, עד שמפני כך הוא עלול לחשב שמצוה רבה וחשובה ישנה בכך, וכל העושה מחלקת ומרבה שנאת חנם וצרות עין, בכך הוא זוכה לו ולדורותיו אחריו, וכל החושב להפך מכך ובורח ממחלקת ושנאת חנם אינו אלא טועה.

בְּנֵל עֵשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

וְכַל זֶה נִגְרַם לוֹ מִשְׁלִיטְתָּהּ שֶׁל הָרוּחַ רָעָה עַל נִשְׁמָתוֹ, אֲשֶׁר הִתְלַבְּשָׁה בּוֹ עַד כַּדֵי אֲבָדוֹן דַּעְתוֹ לְגַמְרִי, כִּי רוּחַ רָעָה זֶה שׁוֹלְטֵת שְׁלֹטוֹן לֹלֵא מְצָרִים עַל נִשְׁמָתוֹ, מְעוֹתֵת אֶת שְׁכֹלוֹ וּמְסִירָה מִמֶּנּוּ לְגַמְרִי אֶת דַּעְתוֹ, עַד שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְהַמְלִיט מִמֶּנָּה כָּלֵל כִּי הוּא נִמְצָא תַּחַת שְׁלִיטְתָּהּ, כְּדֶרֶךְ אָדָם אֲשֶׁר רוּחַ עוֹעִים מִתְלַבְּשֵׁת בּוֹ, רַחֲמָנָא לִיִּצְלוּן.

כָּל תְּקוּנָתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהַנְצִיל מִחֲרוּחַ רָעָה הוּא רַק עַל יְדֵי הַשִּׁירִים וְהַנְּגוּנִים

וּמִשׁוּם כֵּן כָּל תְּקוּנָתוֹ וְתְקוּנָתוֹ שֶׁל הָאָדָם שְׁחָטָא, וּבִפְרָט שֶׁל מִי שֶׁנִּכְשֵׁל וְחָטָא בְּחָטָא לְשׁוֹן הָרַע, אֲשֶׁר עַל יְדֵהּ מִתְלַבְּשֵׁת בּוֹ רוּחַ רָעָה שֶׁל צָרוּת עֵין וְשִׁנְאָת חֲנָם וּמַחְלָקָת, הֵם רַק עַל יְדֵי הַשִּׁירִים וְהַנְּגוּנִים אֲשֶׁר עַל יָדָם הָאָדָם מְכַנְיַע אֶת הָרוּחַ רָעָה וּמַחְלִיף אֶת רוּחוֹ הָרָעָה בְּרוּחַ טוֹבָה, וְהוּא שָׁב וְזוֹכֵה לְרוּחַ טוֹבָה שֶׁל שְׂמִחָה וְאַחֲדוּת וְעֵין טוֹבָה, וּמִמִּילָא כְּאֲשֶׁר רוּחוֹ הַטוֹבָה שָׁבָה אֵלָיו, דַּעְתוֹ הַיְשָׁרָה חוֹזְרֵת אֵלָיו, וְהוּא זוֹכֵה לְהַנְצִיל מִכָּל מִינֵי חָטָאִים וְעוֹוֹנוֹת.

וְהִנֵּה בְּעֵקֶר זוֹכֵה הָאָדָם עַל יְדֵי הָרוּחַ טוֹבָה, לְהַנְצִיל מִצָּרוּת עֵין וּמַחְלָקָת אֲשֶׁר הֵן שָׂרֵשׁ כָּל הָעֲצָבוֹת וְהַמְרָה שְׁחוּרָה. וּמִשׁוּם כֵּן, עַל יְדֵי שְׂהָאָדָם שֶׁר וּמִנְגֵן נְגוּנִים שֶׁל שְׂמִחָה לְפָנֵי ה', הוּא זוֹכֵה לְרוּחַ טוֹבָה - שֶׁהִיא רוּחַ שֶׁל אֶהְבָּה וְאַחֲדוּת וְעֵין טוֹבָה, אֲשֶׁר עַל יְדֵהּ הוּא זוֹכֵה מִמִּילָא לְשְׂמִחָה גְדוֹלָה. עַד כָּאֵן דְּבְרֵיו הַקְּדוּשִׁים.

סגלתם של נגוני הלויים לברך את הטוב מהרע

שמעתי מאחד מחשובי הרבנים שליט"א, שישנה מסרת מדור דור שהנגון שמנגנים במקלות האשכנזים את הפסוק (תהיליפ פט טז): "אשרי העם ידעי תרועה" לפני תפלת מוסף בראש השנה, היא מנגוני הלויים בבית המקדש.

והרה"ק המהר"ש מבעלזא זיע"א אומר, שנגון הסליחות של הספרדים הנו משירת הלויים בבית המקדש.

ופעם עבר הרה"ק מקאליב זיע"א ושמע רועה מחלל בחלילו ומנגן, ואמר שנגונו הנו משירת הלויים, וחבר בנגון זה את זמור "סולו קוקוש" המפרסם.

ולכן סגלתם של שירים ונגונים אלו גדולה ביותר לברך את הטוב מהרע, ולזכות להתקרב להשם יתברך באמת.

יהושע כבש את יריחו על ידי שירים ונגונים

ומבאר מוהרנ"ת זיע"א (הלכות חכירות וקבלנות א), שכיון שעל ידי הנגון נעשה ברור הרוח טובה מהרוח רעה, וכל הרוח רעה של ישראל נופלת ומתבטלת על ידי הנגון, לכן על ידי הנגונים נכנעים ונופלים כל האויבים של ישראל, כמו שכתוב בדברי הימים (ב' כ כב) "ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים וכו'".

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

וזאת מפני שהרוח רעה שיש בישראל, היא שרש שליטת האויבים על עם ישראל, וכאשר מתגברת הרוח רעה על עם ישראל, אויביהם שולטים עליהם, חס ושלום, ולכן כאשר יצאו ישראל למלחמה היו מנגנים ושרים להשם יתברך, כמו שכתוב בדברי הימים (שם), כי על ידי שהיו ישראל שרים ומנגנים לה' בשעת המלחמה, היו מכניעים ומבטלים את הרוח רעה מהם, ועל ידי כך הם היו מנצחים את אויביהם ושונאים אותם.

ומוסיף מוהרנ"ת (בה"פ ד יא), ש'לכן לפני שיהושע בן נון כבש את יריחו, הוא תקע בשופרות, כמו שכתוב ביהושע (פרק ז), וזאת מפני שקולו של השופר הוא הנגון אשר על ידו נופלת ונכנעת הרוח רעה ומתגברת הרוח טובה, אשר על ידי כך נכניעים ומתבטלים כל האויבים.

ולכן כנען הוא ראשי תבות - פנור נעים עם נבל (תהלים פא ג), פמובא בספר "טוב הארץ", ובכך מרמז שעל ידי הנגון מבטלים את אחיזת שבע האמות בארץ ישראל, כי בסגלתו של הנגון להכניע את כל האויבים ולהכניס לארץ ישראל.

וכל הכנעתה של מצרים היתה על ידי ששרו ישראל שירות ותשבחות להשם יתברך כליל יציאתם ממצרים, כמו שכתוב (ישעיהו ל כט): "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג", ואחר כך שרו ישראל את שירת הים אשר על ידה נכנעה לגמרי קלפת מצרים, וזכו כל ישראל לצאת ממצרים לחרות עולם. עד כאן דבריו הקדושים.

על ידי השירים והנגונים יצאו ישראל מהגלות

כתב הזהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון כא דף נא ע"ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:
"יִשְׂרָאֵל סִלְקִין מְגוּ גְלוּתָא בְּנִגּוּנָא", כלומר, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ
מִהַגְלוֹת עַל יְדֵי הַנְּגוּנִים. וּפְרַשׁ בְּעַל הַ"מְתוּק מְדַבֵּשׁ", שְׂזֵאת
מִפְנֵי שְׁכָל הָעֲלִיּוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם הֵן עַל יְדֵי נְגוּנִים וְשִׁירוֹת
וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ. עַד כֹּאן.

ואֲפֹשֶׁר לְבָאָר שֶׁהַטַּעַם לְכֹף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שִׁישִׁירוּ
וְיִזְמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, הֵם יִכְנִיעוּ אֶת הָרוּחַ רָעָה וְיִגְבִּירוּ
אֶת הָרוּחַ טוֹבָה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֹף הֵם יִזְכוּ מִמִּילָא לְצֵאת
מִהַגְלוֹת.

טעם שני – רק על ידי השירה זוכים להתחבר לאורה הגדול של התורה

באור מְפֹלָא מְבֵאָר מוֹהֲרַנְ"ת זִיע"א בְּסוּד כַּחַם שֶׁל הַשִּׁירָה
וְהַנְּגוּן (הלכות נשיאת כפים ה סעיף ו), אֲשֶׁר כָּל הַתְּקַרְבוֹתוֹ שֶׁל
הָאָדָם לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ הֵנָּה רַק עַל יָדָם, וְזֵאת מִפְּנֵי שֶׁהַלּוּחוֹת
הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנִּתְּנָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָעַם יִשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה,
הֵם הָיוּ הַפְּלִי לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת אִוְרוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ
בְּעוֹלָם.

כִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּשִׁרְשָׁן הֵן אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים נִשְׁגָּבִים
וְעֵצוּמִים מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות לב טז) "וְהִלַּחַת מֵעֵשָׂה

בְּנֵל עֲשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

אַלְקִים הַמָּה, וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹקִים הוּא", וְאוֹרוֹת קְדוּשִׁים וְנוֹרָאִים אֱלוֹ הַצִּטְמָצְמוֹ וְנִכְתְּבוּ עַל הַלוּחוֹת, זֹאת בְּכַדִּי שִׁינְכְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אֶת אוֹרָה הַגְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה, וּבְכַדִּי שִׁינְדְּעוּ לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְלַהֲדַבֵּק בוֹ.

אָבֵל לְאַחַר שֶׁחֲטְאוּ יִשְׂרָאֵל בַּחֲטָא הָעֵגֶל, פָּרְחוּ הָאוֹתוֹת הַקְּדוּשׁוֹת מִהַלוּחוֹת, וְנַעֲשׂוּ הַלוּחוֹת כְּבָדִים בְּיָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (תְּנַחֲמוּא עֵקֶב י"א), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁכָּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל אֵינֶם עוֹשִׂים אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, הַלוּחוֹת אֵינֶם יְכוּלִים לְהַכִּיל אֶת אוֹרוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְלִכֵּן נִשְׁבְּרוּ הַלוּחוֹת.

עֵקֶר הַדְּבָקוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ מִהַעוֹלָם הַזֶּה – עַל יְדֵי נְגִינַת זְמֵרָה

וְהִנֵּה מְשַׁבֵּרֵת הַלוּחוֹת הַשֶּׁתַּלְשֵׁל הַדְּבָר, שֶׁעֲכָשׁוּ אֶפְלוּ כָּאֲשֶׁר כּוֹתְבִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה עַל קַלָּף, לֹא כָּל אֶחָד יְכוּל לְזַכּוֹת לְאוֹרָה הָעֵצוּם שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּי עַל יְדֵי שְׁבִירַת הַלוּחוֹת נִמְשְׁכָה שְׁכַחַת הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (עֵירוּבֵין נד), וּמִכָּף נִמְשָׁף שֶׁפְּעֵמִים רַבּוֹת הָאָדָם אֵינּוּ זוֹכֵה לְחַיּוֹת וְשִׁמְחָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְלְדְבָקוֹת בְּהַשֵּׁם בְּשִׁלְמוֹת עַל יְדֵי עֲסָקוֹ בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְלִפְעָמִים הוּא עוֹד רוֹאֵה בַּתּוֹרָה לְהִפָּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (יִוְמָא ע"ב) שֶׁמִּי שֶׁלֹּא זָכָה – נַעֲשִׂית לוֹ הַתּוֹרָה לְסֵם הַמּוֹת.

וְלִכֵּן עֲכָשׁוּ עֵקֶר הַתְּקַרְבוֹתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ

וישמחו בך ישראל

היא רק על ידי השירה והנגון להשם יתברך, כי על ידי הנגון מתעורר לבו של האדם להשם יתברך יותר מהכל, ומשום כך דוד המלך חבר את כל ספר התהלים אשר פלו שירות ותשבחות להשם יתברך.

כי עכשו עקר הדרך לזכות להרגיש חיות ושמחה בעבודת ה' ודבקות בהשם, אשר זה נעשה על ידי ההתקשרות והחבור אל התורה הקדושה, הוא רק על ידי הנגון והשירה להשם יתברך, שעל ידם זוכה לתקן את שברי הלוחות ולהתקרב להשם יתברך באמת.

ומסים מוהרנ"ת זיע"א, וזה לשונו:

"כי עקר הדבקות וההתחברות להשם יתברך מהעולם השפל המגשם והנמוך מאד, הוא על ידי נגון וזמרה, כמו שרואים בחוש שהנגינה מעוררת אפלו את לבו של האדם הרחוק מאד מהשם יתברך להתקרב להשם יתברך. כי עקר החבור והדבקות מהעולם הזה הגשמי לה' יתברך, בפרט מי שחטא והתרחק מאביו שבשמים, הוא על ידי נגון וזמרה, שהם כל השירות והתשבחות שאומרים להשם יתברך."

ביצד התעודר בתשובה המפקד הפולני

ומשום כך ישנם מעשים רבים ביצד אפלו האנשים הרחוקים ביותר התעוררו על ידי השירה והנגונים לשוב

בְּנֵל עֵשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

לְהַשִּׁים יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל יְדֵי הַשִּׁירָה וְהַנְּגִינָה סָרָה מֵהֶם הָרוּחַ
רָעָה הָאוֹפֶפֶת אוֹתָם מִכָּל הָעוֹנוֹת וְהַחֲטָאִים שֶׁנִּכְשְׁלוּ בָהֶם,
וּמִתְגַּבְּרַת בָּהֶם הָרוּחַ טוֹבָה שֶׁהִיא אוֹר נִשְׁמָתָם, וְלִכְן הֵם
זוֹכִים מִיָּד לְחוּשׁ אֶת הַקּוֹל הַפְּנִימִי שֶׁבְּתוֹכָם, הַנוֹבֵעַ מִנְקֻדַּת
פְּנִימִיּוֹתָם הַטְּהוֹרָה, וְלִהְתְּקָרֵב לְהַשִּׁים יִתְבָּרַךְ.

כְּמוֹ שֶׁהָיָה מַעֲשֵׂה עִם קֶצֶין בְּצַבָּא הַפּוֹלְנִי אֲשֶׁר הָיָה רְחוּק
לְגַמְרֵי מִיְהוּדוּת, וְשָׁמַע אֶת שִׁירְתוֹ שֶׁל הָרֶה"ק מִמוֹדֵזִין זַ"ל,
וְעַל יְדֵי כֶּף הָרֶהוּרִי תְּשׁוּבָה גְּדוֹלִים מְאֹד הִתְעוֹרְרוּ וְהִתְנוֹצְצוּ
בְּקִרְבּוֹ וְהוּא שָׁב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

מִדוּעַ בַּעַל הַטְּחִנָּת רַחִים קָנָה שְׁעוֹן מְעוֹדָר

וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַ"דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל" מִמוֹדֵזִין זִיע"א (ח"ב עמוד ת"י),
שֶׁלְּפַעֲמִים מִה שֶׁלֹּא מִצְּלִיחִים לַעֲשׂוֹת לְאָדָם וּלְפַעַל בּוֹ עַל
יְדֵי הַלְמוּד בְּסִפְרֵי מוֹסֵר - תַּעֲשֶׂה וְתַפְעַל בּוֹ הַנְּגִינָה וְהַשִּׁירָה,
לְעוֹרְרוֹ מִתְרַדְּמָתוֹ וְלִהְקִיצוֹ מִשְׁנָתוֹ בְּשִׁנַּת הַזְּמַן, לְקוּם לַעֲבֹד
אֶת בּוֹרְאוֹ מִתּוֹךְ אֲהָבָה וְהַשְׁתַּוְּקוּת וְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה.

מִשַּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה

מִשַּׁל לְבֵן כֶּפֶר אֲשֶׁר הָיָה בַּעַל טְחִנָּת רַחִים אֲשֶׁר הָיָה
טוֹחֲנוֹת וְעוֹשׂוֹת רַעֲשׂ רַב וְגְדוֹל מְאֹד, וְקוֹלוֹ הָיָה נִשְׁמָע לְמִרְחָק
עֲצוּם מְאֹד, וְהֵנָּה בְּאֶחָד הַיָּמִים הָלַךְ בַּעַל הַטְּחִנָּת רַחִים

ויעצמו בך ישראל

לחנות השעונים שבעיר הגדולה לקנות לעצמו שעון מעורר
אשר יקיצו מתרדמת הלילה בכפר ויעוררו משנת הבקר
העמקה.

וכאשר שאלו בעל החנות, כיצד אתה חושב שתתעורר
משנתך משעון מעורר אשר צליליו ענגים ורפים, כאשר אתה
לא מתעורר מקולה הגדול העצום של טחנת הרחים אשר
קולה נשמע למרחוק?

השיב לו בעל הטחנה: את קולה של טחנת הרחים אני כבר
שומע שנים רבות, ולכן כבר התרגלתי לקולה החזק, ומשום כך
אינו מעורר אותי כלל משנתי, אבל דוקא השעון מעורר אשר
צליליו עדינים וענגים, ואזני איננה רגילה לשמע את קולו
הרך והעדין, הוא היחיד אשר יכול לעוררני משנתי החזקה
ולהקיצני מתרדמתי העמקה.

והנמשל הוא

הנה לפעמים בני האדם רגילים להגות רבות בלמוד
בספרי המוסר, ולכאורה מדוע אינם מתעוררים מכך לעבד
את בוראם? אלא שזאת דוקא משום רגילותם הרבה בלמוד
ספרי מוסר שנים רבות, לפעמים אין הדברים פועלים עליהם
לעוררם משנתם ולהקיצם מתרדמתם הרוחנית פראוי.

ולכן דוקא נעימות קולה וערבות צליליה של המנגינה
והשירה, אשר בני האדם אינם מרגלים בה, היא אשר חודרת
לפנימיות נשמתם, והיא אשר מסגלת לעוררם ולהקיצם

בְּנֵל עֲשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ

מִשְׁנַתֶּם וְתִרְדְּמֹתֶם לָקוּם וְלַעֲבֹד אֶת בּוֹרְאֵם בְּשִׂמְחָה
וּבְהִתְלַהֲבוֹת פְּרָאוּי. עַד כָּאן דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים.

הַנְּגוּן הוּא מִפְתַּח מִיָּחַד הַפּוֹתַח אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים בְּמִרוֹם

וְכָתַב הַזֶּהר הַקְדוּשׁ (תיקו"ז תיקון יא כו ב), שֵׁשׁ הֵיכַל שְׁאִינו
נִפְתַּח אֶלָּא עַל יְדֵי נְגוּן.

וְאָמַר בַּעַל הַ"דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל" זִיע"א (אמרי שאול אות טו), שֶׁהֵיכַל
זֶה הֵנוּ "הֵיכַל הַתְּשׁוּבָה", וְלָכֵן בְּכַחַם שֶׁל הַנְּגוּנִים וְהַשִּׁירִים
לִפְתַּח וְלַעֲוֹרֵר אֶת לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּלְהַשִּׁיב אוֹתָם לְאֲבֵיהֶם
שֶׁבְּשָׂמַיִם אֶף מִהַמְּקוֹמוֹת הַרְחוֹקִים בְּיוֹתֵר.

וְאָכֵן גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתֵיהֶם הַפְּלִיגוּ בְּיוֹתֵר בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל
שֶׁל הַנְּגוּן לַפְּעַל בְּאֲדָם מִה שֶׁלֹּא פּוֹעֲלִים בּוֹ שִׁיחוֹת מוֹסֵר
וְדְבָרֵי חֲזוֹק, וְכֵן הַתְּבַטָּא וְאָמַר בַּעַל הַתְּנַיָּא זִיע"א: "בְּכַחוֹ שֶׁל
הַנְּגוּן לְחַלֵּץ אֶת הָאָדָם מִהַבֵּץ הָעֵמֶק בְּיוֹתֵר".

וְהוֹסִיף הַרְה"ק הַרִ"ץ מְלִיוּבְאוּיִטְשׁ זִיע"א, שֶׁלְּכָל מְנַעוּל
יֵשׁ מִפְתַּח מִיָּחַד, אֲבָל לְמְנַעוּלָן מְמַחָה יִשְׁנוּ מִפְתַּח הַפּוֹתַח
אֶת כָּל הַמְּנַעוּלִים, וְזֶהוּ הַנְּגוּן אֲשֶׁר בְּכַחוֹ לִפְתַּח אֶת הַמְּנַעוּלִים
וְלִבְקַע אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים. (ספר השיחות תש"ו)

וְכֵן כָּתַב הַרְה"ק רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א עַל יְדֵי שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת מִמְּשִׁיכִים אֶת שְׂכִינְתוֹ יִתְבָּרַךְ לְמִטָּה. (ספר המיידות
תפילה ג).

מדוע לא היתה תזמורת בסעידת אחשורוש

וְכַתַּב הַגֵּה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶלְקָבֶץ זי"ע א"א בְּסִפְרוֹ "מְנוֹת הַלְוִי", שְׁאַחַשְׁרוּשׁ עָשָׂה בְּשׁוֹשֵׁן אֶת סְעוּדָתוֹ בְּרַב פָּאָר וְהָדָר וְלֹא חָסַר שָׁם דְּבָר בְּסְעוּדָה הַמְּפָאֶרֶת שֶׁהוּא עָרַף, וְכֵן הֵבִיא "כָּלִים מְכֻלִּים שׁוֹנִים" וְהִשְׁתִּיחַ כְּדַת אֵין אַנְס" (אסתר א ח), וְהִדְבֵּר הַיַּחִיד שְׁאַחַשְׁרוּשׁ לֹא הֵבִיא לְסְעוּדָתוֹ הוּא כְּלֵי נְגוּן וְזַמְרָה. וְלִכְאוּרָה צְרִיךְ לְהַבִּין, מַדּוּעַ לֹא הֵבִיא אַחַשְׁרוּשׁ כְּלֵי זָמֵר לְסְעוּדָתוֹ? וְכִי יֵשׁ סְעוּדָה חֲשׁוּבָה וְגְדוּלָה לְלֹא כְּלֵי נְגִינָה וְזַמְרָה!?

אֲלֹא הַבְּאוּר לְכָף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע אַחַשְׁרוּשׁ שֶׁגְּדוּל כַּחוֹ שֶׁל הַנְּגוּן לְהַשִּׁיב אֶת לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמַיִם, כִּי בַכַּחוֹ שֶׁל הַנְּגוּן לְהַזְכִּיר לְנַשְׁמָה אֶת שִׁירָתָם שֶׁל מַלְאָכֵי מַעְלָה, אֲשֶׁר הֵם מְשׁוֹרְרִים בְּכָל עֵת בְּמָרוֹם. וּמִשׁוֹם כֵּן הִתְיַנּוּקוֹת אֵינָם יִשְׁנִים אֲלֹא מֵתוֹךְ נְגוּן, כִּי נִשְׁמָתָם זֹכֶרֶת עֲדוֹן אֶת קוֹל שִׁירָתָם שֶׁל הַמַּלְאָכִים בְּמָרוֹם.

וְלָכֵן יָדַע אַחַשְׁרוּשׁ, שָׂאֵם יִהְיוּ בְּסְעוּדָה כְּלֵי נְגִינָה וְזַמְרָה, יִתְעוֹרֵר לְבָבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׁיב יְתַבָּרֵךְ עַל יְדֵי הַנְּגוּנִים וְהַשִּׁירִים, וְעַל יְדֵי כֵּן בְּנֹדְאֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְטְאוּ בְּסְעוּדָה, וּמִשׁוֹם כֵּן לֹא הֵבִיא אַחַשְׁרוּשׁ כְּלֵי זָמֵר לְסְעוּדָתוֹ. עַד כָּאן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים.

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

דָּוִד הַמֶּלֶךְ: תִּקְוֵן לְשִׁיר שִׁירָה מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם – כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת כָּל הַצָּרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם

וּמִשׁוֹם כֶּף תִּקְוֵן דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שִׁיבְּרוּנוֹ יִשְׂרָאֵל
מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם, וְעַל יְדֵי כֶּף הַתְּבַטֵּלָה הַמּוֹגֵפָה מֵעַם
יִשְׂרָאֵל (טוֹר או"ח סימן מו), וְזֹאת כְּדֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יִשִּׁירוּ שִׁירָה
מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם בְּאַמִּירַת מֵאָה הַבְּרֻכּוֹת.

כִּי עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם יִשִּׁיר וְיִשְׁבַּח אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מֵאָה
פְּעָמִים בְּיוֹם בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, תִּתְבַטֵּל מִמֶּנּוּ כָּל אַחֲזָתָהּ
שֶׁל הָרוּחַ רָעָה וְיִזְכֶּה לְרוּחַ טוֹבָה בְּשְׁלָמוֹת, וְעַל יְדֵי כֶּף יִנְצֵל
מִיַּד יִצְרוֹ הָרַע וְיִתְבַטֵּלוּ מֵעָלָיו כָּל הַצָּרוֹת וְהַדְּיָנִים וְיִזְכֶּה לְכָל
הַבְּרֻכּוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ (לך לך עו), שִׁמְאָה בְּרֻכּוֹת הֵן מֵאָה
מִפְּתָחוֹת שֶׁל בְּרָכָה וְשִׁפְעַת הַנְּמֻסָּרִים לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
שִׁפְתָּחָם בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי שִׁיבְּרוֹ אֶת בְּרֻכּוֹתָיו בְּכֹנֶה גְדוֹלָה,
וְעַל יָדָן מִתְבַטֵּלֶת מִמֶּנּוּ אַחֲזָת הַיִּצָּר הָרַע. עַד כָּאֵן דְּבָרָיו
הַקְּדוֹשִׁים.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם שָׁר שִׁירָה לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ,
הוּא זֹכֶה לְהִנְצֵל מִיַּד יִצְרוֹ הָרַע, וְכֵן הוּא זֹכֶה שֶׁנִּפְתָּחִים לוֹ
כָּל שַׁעְרֵי הַבְּרָכָה וְהַשְּׁפָעָה, וּמִבְּטָח לוֹ שִׁינְצֵל מִכָּל צָרָה וְצִוְקָה,
וְיִזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת.

וְהִנֵּה כָּל אָדָם עַל יְדֵי שִׁירָתוֹ לִפְנֵי ה' מְעוֹרֵר אֶת מַלְכוּת ה'

וישמחו בך ישראל

בבריאה, ומפיל את מלכות הסטרא אחרא, וכל מלכות דוד
המלך היתה על ידי שדוד המלך הרבה בשירות ותשבחות
להשם יתברך, ועל ידי כך זכה להקים את בנין המלכות
דקדשה. (ליקו"ה)

טעם שלישי – השירה מעוררת שפע רוחני מהעולמות העליונים

כתב בעל ה"שומר אמונים" זיע"א (מאמר צהלי ורוני), שכאשר
האדם מנגן ושר לה' בהתעוררות ובדבקות, שירתו מעוררת
ומשפיעה עליו התעוררות ודבקות במרום מהבחינה הנוראה
של "קול דממה דקה", אשר שם היא התגלות המלך, כמו
שכתוב (מלכים א' ט"א): "לא ברעש ה' וכו' קול דממה דקה".

וכאשר האדם מנגן ושר שירה מתוך שמחה וטוב לבב,
שירתו מעוררת ומשפיעה עליו שפע של שמחה וחדוה
מהיכלות השמחה במרום, ועל ידי נמשך עליו שמחה גדולה
משירת המלאכים המזמנים על השמחה ומ"היכל הנגון"
במרום, ונשפעת עליו הארה עצומה מקדשם של מלאכי
מעלה המשוררים לפני יתברך.

השירה – סוד הבריאה

הנה כתבו חז"ל (חולין צא), שאין המלאכים אומרים שירה
למעלה במרום עד שישראל אומרים שירה למטה בעולם

בְּנֵל עֵשׂוֹר זְמֵרוֹ לוֹ

הִזָּה, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם בְּשִׁירְתוֹ גֹרֵם לְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה לְשׁוֹרֵר.

וְזֶה סוּד מַעֲלַת אֲמִירַת פֶּרֶק שִׁירָה, כִּי הָאָדָם בְּשִׁירְתוֹ בְּעוֹלָם הִזָּה מְעוֹרֵר אֶת שִׁירַת הַמַּלְאָכִים בְּמָרוֹם, כִּי רַק כְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרִים לְמִטָּה לְשׁוֹרֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ - יְכוּלִים הַמַּלְאָכִים גַּם הֵם לְשׁוֹרֵר שִׁירָה בְּמָרוֹם. וְגִלּוֹ הַצְּדִיקִים (אִמְרֵי נֹעַם, פ' בַּהֲעֻלּוֹת), שֶׁהַמַּלְאָכִים אֹמְרִים שִׁירָה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּאוֹתוֹ נִגּוֹן שֶׁהַצְּדִיקִים שָׂרִים וּמְנַגְּנִים בְּעוֹלָם הִזָּה.

וְכַתֵּב הִזָּהר הַקְּדוֹשׁ, שְׁמִי שֶׁרְגִיל לְשִׁיר וּלְשִׁבְחָה לְפָנַי ה' בְּשִׁמְחָה, כִּי מְקַבְּלִים אֶת נְשִׁמְתוֹ לְאַחַר מְלֵאת יְמֵיו וְשִׁנּוּתוֹ בְּבוֹאוֹ לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן - בְּשִׁירִים וְנִגּוּנִים וּבְשִׁמְחָה גְדוֹלָה.

טַעַם רְבִיעִי - שִׁירַת הָאָדָם מְסַלֶּקֶת אֶת הַמְּקַטְרָגִים הַמְּעַכְּבִים עֲלֵית הַתְּפִלּוֹת

הִנֵּה מַעֲלַת הָעֲצוּמָה שֶׁל הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת הַיָּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יָדָם מְזַמְּרִים אֶת כָּל הָעֲרִיצִים וּמְכַרְיִתִים אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת הַמוֹנְעוֹת וּמְעַכְּבוֹת אֶת תְּפִלְתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְעֻלּוֹת לְפָנַי ה', כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב הַגֵּה"ק בְּעַל הַ"שְׁעָרֵי אוֹרָה" זִיע"א (שַׁעַר א ספִּירָה עֲשִׂירִית), שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת וְהַזְּמִירוֹת לְה', מְסַתְּלָקִים וְהוֹלְכִים כָּל הַמְּשַׁחֲתִים אֲשֶׁר הֵם הַמְּקַלְקְלִים וְהַמְּעַכְּבִים אֶת עֲלֵיתָהּ שֶׁל הַתְּפִלָּה, וְלִכֵּן הֵם נִקְרָאִים "זְמִירוֹת", מְלִשׁוֹן לְזַמֵּר עֲרִיצִים.

וישמחו בך ישראל

וְכָתְבוּ הַ"בֵּן אִישׁ חַי" (בן יהודע), וְהַ"חֲתָם סוֹפֵר" (חלק א עמוד רנט), שֶׁהָאוֹתִיּוֹת לִפְנֵי תַבַּת "נְחֹשׁ" הֵן תַּבַּת "זָמֹר", וְזֹאת לְרִמְזָה שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשֻׁבָּחוֹת וְהַזְמִירוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָאָדָם מְזַמֵּר אֶת כָּל הָעֲרִיצִים, וּמְכַנֵּעַ וּמְבַטֵּל אֶת אַחֲזִיזַת הַנְּחֹשׁ הַקְּדָמוֹנִי וְכָל הַקְּלָפוֹת מִתְּפִלְתּוֹ, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲלוֹת לְרִצּוֹן לִפְנֵי ה'.

מְדוּעַ אֵין אוֹמְרִים אֶת הַשִּׁיר שֶׁל יוֹם בַּתְּפִלַּת מְנַחָה

וְכָתְבַת הַ"בֵּן אִישׁ חַי" זִיע"א (עוד יוסף חי), שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהַשִּׁירוֹת וְהַתְּשֻׁבָּחוֹת מְשֻׁבְּרוֹת אֶת כָּל כַּחוֹת הַטְּמָאָה וְהַקְּלָפוֹת, מִפְּנֵי כֵן אֵין אוֹמְרִים בַּתְּפִלַּת הַמְּנַחָה בְּכָל יוֹם אֶת הַשִּׁיר שֶׁל יוֹם, שֶׁהוּא הַשִּׁירָה שֶׁהִיוּ הַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲלָא אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בַּתְּפִלַּת מְנַחָה אֶת מְזֻמּוֹר "לְמַנְצַח בְּנִגִּינַת".

וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם בַּתְּפִלַּת מְנַחָה אֶת מְזֻמּוֹר שִׁיר שֶׁל יוֹם, מִפְּנֵי שֶׁכָּחוֹ שֶׁל מְזֻמּוֹר זֶה אוֹתוֹ הִיוּ הַלְוִיִּים מְשׁוֹרְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, גְּדוֹל וְעֲצוּם מְאֹד יוֹתֵר מִכָּל הַמְּזֻמּוֹרִים כְּדֵי לְשַׁבֵּר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַחֲצִיצוֹנִים.

וּבְכָל יוֹם וְיוֹם כְּאֲשֶׁר נוֹטִים צְלָלֵי עָרֵב, וְהַיּוֹם מִתְחִיל לְהָעָרֵב, וּמִגִּיעָה וּבָאָה שְׁעַת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה, הוּא זְמַן שֶׁל דִּינִים, וְבוֹ מִתְחִילָה עֵת שְׁלִיטַתָּם שֶׁל הַקְּלָפוֹת וְהַחֲצִיצוֹנִים אֲשֶׁר עָקֵר שְׁלִיטַתָּם הוּא בְּלִילָה, וּמִשׁוּם כֵּן אֵין אוֹמְרִים בּוֹ

בנגל עשור זמרו לו

את "השיר של יום", כי כחו של אמירת השיר של יום הנו כה גדול ורב לשבר את כחם של החיצונים והקלפות, עד שדבר זה נחשב להתגרות בהם לומר זאת בשעת שליטתם.

וזה הטעם שביום ששי בתפלת מנחה של ערב שבת לאחר חצות היום, אנו אומרים בו את מזמור "שיר של יום" שהוא מזמור "ה' מלך" (תהלים צג), גם בתפלת מנחה, וזאת מפני שבשעה זו מאירה כבר הארת שבת קדש, ואין הוא זמן שליטת הקלפות החיצונים, ומשום כך אפשר לאמרו בתפלה זו.

"נשמת כל חי" בהתלהבות שרפאה את הרבי

פעם חלה הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זיע"א, ונסע לורשה לדרש ברופאים, והרופאים הביאו לו צנצנות זכוכית של תרופות שונות שהיה עליו לשותות כדי להבריא מחליו.

והנה בשבת הסמוכה בתפלת שחרית אמר הרבי את "נשמת כל חי" בהתלהבות גדולה מאד, ובאמירת "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", התלהב מאד וזעק זאת בקול גדול, ובאותו רגע ממש שמעו החסידים קול נפץ, ובדקו וראו שכל הצנצנות של התרופות התנפצו לרסיסים, ומיד אחר כך הבריא הרבי מחליו.

וכששאלו החסידים את הרבי מדוע התנפצו כל צנצנות

וישמחו בך ישראל

התרופות, וכיצד מיד אחר כך הבריא הרבי מחליו, השיב להם הרבי: כי הנה חלי הגוף משתלשל מחלי הנפש, ולכן האדם צריך לשתות כל מיני תרופות מרות אשר בהן ישנם ניצוצות קדושים אשר דרכם מתרפאת הנפש ועל ידי כך מתרפא אף הגוף.

אבל כאשר האדם אומר "נשמת כל חי" בכונה גדולה ומשבח את השם בכל לבו, מתרפאת נפשו של האדם, ועל ידי כך שבים וחוזרים כל הניצוצות הקדושים שהיו מלבשים בתרופות לשרשם, ועל ידי כך מתרפא מיד הגוף מחליו, ולכן מיד התנפצו כל צנצנות התרופות והבראתי מחליי. (רמתיים

צופים עמוד סג)

ה' יזכנו לשיר ולרנן לפניו יתברך בשמחה גדולה, ויהי רצון שנגזרה בקרוב לשירת הלויים על דוכנם בבית מקדשנו ותפארתנו שיבנה במהרה בימינו, אמן.

פָּדָיִב
מוֹעֲדִים לְשִׁמְחָה

פָּדָק יב
מועדים לשמחה

מעלת השמחה והתורה בשבתות ומועדי
ישראל

סגלת סעודת ראש חֲדָשׁ

הנה סעודת ראש חֲדָשׁ מעלתה גדולה ועצומה מאד, כמו שנפסק ב"שלחן ערוך" (סימן תיט) שמצווה להרבות בסעודת ראש חֲדָשׁ. וכתבו חז"ל (ויקרא רבה פרשה ל), שכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, חוץ מהוצאות שבת וימים טובים וראש חֲדָשׁ, ואם הוסיף - מוסיפין לו, ואם פחת - פוחתין לו.

וכתבו גדולי הדורות, שסודה של סעודת ראש חֲדָשׁ גדול מאד, ולכן סגלתה רבה לזכות לישועות גדולות בכל הענינים והתחומים.

ואמר רבי נחמן מברסלב זיע"א, שכל העושה סעודת ראש

וְיִשְׁמְחוּ בְּךָ יִשְׂרָאֵל

חֲדָשׁ בְּצַבּוּר, זֹכָה לְבָנִים, וְכֵן זֹכָה לְהַצְלָחָה בְּחַנוּךְ הַבָּנִים,
זֹכָה לְנַחַת מִכָּל יוֹצְאֵי חֻלְצִיו. (מפי רלו"י בנדר זצ"ל)

וְאָמַר הֲרֵה"ק רַבִּי שְׂמֵחָה בּוֹנִים "הַיְהוּדִי הַקְּדוֹשׁ" מִפְּשִׁיחָה
זִיע"א, שֶׁהַעוֹשֶׂה סְעוּדַת רֵאשׁ חֲדָשׁ בְּצוֹתָא, זֹכָה לְשְׂמֵחָה כָּל
הַחֲדָשׁ.

וּמַעֲשֶׂה שְׂפַעַם בָּא אֱלֹוֵי יְהוּדִי אֶחָד וְהִתְאוּנָן לְפָנָיו שֶׁהוּא
סוֹבֵל מֵעֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, וְאָמַר לוֹ הַרְבֵּי שִׁיעֲשֶׂה סְעוּדַת
רֵאשׁ חֲדָשׁ בְּצוֹתָא עִם עוֹד יְהוּדִי וְעַל יְדֵי כֹּךְ יִזְכֶּה לְהִיּוֹת
בְּשְׂמֵחָה כָּל הַחֲדָשׁ.

וְהוֹסִיף בְּעַל ה"כָּף הַחַיִּים" זִיע"א (סימן לד סעיף כג), שֶׁהַעוֹשֶׂה
סְעוּדַת רֵאשׁ חֲדָשׁ לַעֲשֶׂרָה תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים, זֹכָה לְהַצְלָחָה
וְהַרוּחָה כָּל הַחֲדָשׁ, וּמְסִים: "וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת", כְּלוּמַר שֶׁזֶה
בְּדוּק וּמְנֻסָּה.

וְכָתְבוּ בְּעַל ה"אֲמָרֵי יוֹסֵף" זִיע"א (מועדים - לחודש שבט)
וְהֲרֵה"ק רַבִּי צְבִי הִירֵשׁ מְזִידְטְשׁוּב זִיע"א, שֶׁסְעוּדַת רֵאשׁ
חֲדָשׁ הַרִי הִיא סְגֻלָּה עֲצוּמָה לְרַפּוּאָה מִכָּל הַחֲלָאִים, רַחֲמֵנָא
לִיצְלוּ.

כֹּךְ גַּם יִשְׁנָה קְבֵלָה מְזַקְנֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּל הַזְּקוּק לְדָבָר
יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, יַעֲשֶׂה סְעוּדַת רֵאשׁ חֲדָשׁ בְּצַבּוּר, וְיִרְבּוּ בוֹ
בְּשְׂמֵחָה וּבְשִׁירִים מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְּדוּלָּה וְחֲדוּהָ רַבָּה, וְעַל יְדֵי כֹּךְ
מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּשֵׂע בְּכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיק.

השמחה עם השכינה בשמחתה – עולה עמה

ועל פי סודם של דברים הטעם לכך הוא, מפני שראש חודש הוא כנגד השכינה פידוע, ובו יש עליה גדולה לשכינה, כמו שכתב בעל ה"מאור ושמש" זיע"א (הפטרה לשבת וראש חודש), ולכן כל השמח עמה בשמחתה ועושה סעודת ראש חודש, אשר היא שמחתה של השכינה הקדושה, זוכה לישועות רבות ועצומות, ומשום כך סגלתה רבה מאד, הן ברוחניות והן בגשמיות.

זאת ועוד, מבאר מוהרנ"ת זיע"א (נפילת אפים ד טו), שהטעם שמרבים בשמחה ורקודים בשעת קדוש לבנה, הוא מפני שבמצות קדוש החדש אנחנו עוסקים לתקן את פגימת הלבנה שנתמעטה, שזה מרמז על גלות השכינה, ועקר תקון פגימת הלבנה הוא על ידי השמחה במצוות.

ומשום כך אנו אומרים בברכת הלבנה: "ששים ושמחים לעשות רצון קונם", וכן אנו אומרים בשבת בברכת המאורות: "שמחים בצאתם וששים בבואם", וזאת להדגיש את השמחה במצוות, מפני שעקר תקון פגימת הלבנה, המרמז על עליית השכינה הקדושה, הוא על ידי השמחה במצוות.

המרבה בסעודת ראש חודש משמח את השכינה

ואפשר לבאר, שזה הטעם שהמהדר ומרבה בסעודת ראש

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

חֲדָשׁ זֹכָה לְשִׁמְחָה כָּל הַחֲדָשׁ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשִׁיחַ אֶת הַשְּׂכִינָה עַל יְדֵי שְׂמִרָה בְּסֵעוּדָתָהּ, וְלִכֵּן הוּא זֹכָה שֶׁהִיא תִשָּׂרָה עֲלָיו וְתִגַּן בְּעֵדוֹ בְּמִשְׁךָ כָּל הַחֲדָשׁ, וְעַל יְדֵי כֶּף מִמִּילָא הוּא זֹכָה לְשִׁמְחָה כָּל הַחֲדָשׁ, כִּי הַשְּׂכִינָה הִיא שְׂמִיחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְבוֹאָהּ זֹכִים לְשִׁמְחָה עֲצוּמָה.

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁעַל יְדֵי כֶּף הוּא זֹכָה לְהַצְלִיחַ וְהַרְוִיחַ כָּל הַחֲדָשׁ, כִּי הֵיכָן שֶׁהַשְּׂכִינָה נִמְצָאת - הַבְּרָכָה מְצוּיָה, וְזֶה הַטַּעַם שֶׁסֵּעוּדַת רֵאשׁ חֲדָשׁ הֵנָּה סִגְלָה רַבָּה לְזִכּוֹת לְרִפּוּאָה, כִּי הַשְּׂכִינָה מְבִיאָה רִפּוּאָה בְּכַנְפֶיהָ לְכָל מְקוֹם בּוֹאָה (כְּמוּבָא בְּרַבֵּינוּ בַחֵי פֵרֶשֶׁת וִירָא). וְלִכֵּן כָּל הַמְּכַבֵּד אֶת רֵאשׁ חֲדָשׁ וּמְרַבֵּה בְּסֵעוּדָתָהּ, זֹכָה לְכָל הַבְּרָכוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת, בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת.

כְּמוֹ כֵן, עַל יְדֵי שֶׁהוּא זֹכָה לְשִׁמְחָה בְּכָל הַחֲדָשׁ, הוּא זֹכָה מִמִּילָא לְהַצְלִיחַ וּבְרָכָה מְרַבָּה בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדָיו, כִּי הַשְּׂמִיחָה הִיא סִגְלָה לְהַצְלִיחַ וּבְרָכָה רַבָּה, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂמִיחָה זֹכִים לְהַשְׂרִאת הַשְּׂכִינָה, וְהַשְּׂכִינָה הִיא מְקוֹר כָּל הַבְּרָכוֹת הַהַצְלָחוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת בְּכָל הַתְּחוּמִים וְהַמִּישׁוּרִים.

שְׂמִיחַת הַשַּׁבָּת מוֹסְגֶלֶת לְרִפּוּאָה

כְּתַבּוּ חַז"ל (שַׁבַּת יב), שֶׁכַּאֲשֶׁר נִכְנָסִים לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה בְּשַׁבָּת, אֹמְרִים לוֹ: "שַׁבָּת הִיא מְלַזְעֵק וּרְפּוּאָה קְרוּבָה לְבוֹא. יְכוּלָה הִיא שֶׁתִּרְחַם". וּפְרִשׁ רַש"י: "אִם תִּכְבְּדוּהָ מְלַחֲצֵטֶר בָּהּ".

מועדים לשמחה

ולכאורה צריך להבין.

א. מדוע אומרים לחולה רק "יכולה היא שתרחם", ומדוע אין אומרים לו שבודאי השבת תמליץ טוב בעדו, לרחם עליו ולרפאותו במהרה.

ב. כמו כן צריך להבין מדוע רש"י הקדוש תלה את כל רפואתו של החולה בכך שהחולה יכבד את השבת בזה שיזהר לא להצטער בשבת קדש.

בשבת השכינה יורדת לשכן אצל כל אחד מישראל

ואפשר לבאר, שהטעם לכך הוא מפני שפאשר אומרים לחולה "שבת היא מלזעק, יכולה היא שתרחם" - אנו חפצים בכך לרמוז ולומר לחולה, שאם יכבד את השבת וישמח בה, יזכה לרפואה שלמה במהרה, וזאת על ידי השכינה שנקראת "שבת", אשר היא מגיעה ויורדת ביום השבת לכל אחד מישראל, כמובא בזהר הקדוש (בשלה ח"ב סג), ואם יזכה שהיא תשכן ותשרה עליו, בודאי יתרפא מחליו.

אבל כיון שהשכינה אינה שורה אלא מתוך שמחה, לכן אומרים לו רק שהיא יכולה לרחם, כי רק אם יכבד את השבת מלהצטער בה כמו שפרש רש"י, יזכה לרפואה שלמה, כי השכינה אינה שורה אלא מתוך שמחה, ולכן אם ישמח החולה בשבת, יזכה שתשרה עליו השכינה הבאה בשבת לכל אחד מישראל ועל ידי כך יזכה ממילא לרפואה שלמה.

וישמחו בך ישראל

והנה אנו אומרים זאת לחולה דוקא בשבת, אף על פי שגם בימות החל זוכה החולה שהשכינה תשרה מראשותיו, כמו שכתבו חז"ל שהשכינה שורה למעלה ממטותו של חולה, אלא שבשבת השכינה מתגלה בהתגלות יותר גדולה, והיא יורדת לשכן אצל כל אחד מישראל, כמו שכתב הזהר הקדוש (תיקון י"ט ע"ב), שהשכינה בבוֹאָה לשכן בעם ישראל בשבת קדש הרי היא משמחת ומרנינה את לבם של כל ישראל, כי היא "שמחתן של ישראל".

ולכן אומרים לחולה בשבת: "שבת היא מלזעק ורפואה קרובה לבוא", וזאת לרמז לחולה ולומר לו, שבשבת הוא יכול לזכות בקלות להיות בשמחה על ידי השכינה המשמחת את ישראל בשבת, ולכן אם ישמור עצמו מלזעק ולהצטער בשבת, יזכה שרפואתו תהיה קרובה, כי על ידי כך יזכה שתשרה עליו השכינה השורה בשבת בישראל, וממילא יתרפא בשלמות.

השכינה משמחת את ישראל בבוֹאָה

והנה דרך החולה שהוא מצטער ודואג מחליו, ולכן קשה לו מאד לשמח, כמו כן כל החלי בא לאדם רק ממדת העצבות ומקלקול השמחה אשר על ידו באים כל המחלות, כמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (ח"ב כד), ולכן קשה מאד לחולה לשמח בימות החל.

מועדים לשמחה

כמו כן מובא ב"לקוטי מוהר"ן" ששורים על החולה דינים קשים אשר משום כך קשה לו מאד לשמח, אבל בשבת אשר בו נמתקים כל הדינים מעל כל ישראל, ובו השכינה הקדושה באה ומשמחת את כל עם ישראל כמובא בזהר, לכן בשבת יכול אפלו החולה השרוי בעצבות גדולה בימות החל, לזכות בו בקלות למדת השמחה, אשר על ידה הוא יזכה שתשרה עליו השכינה הבאה ומתגלה בשבת, וממילא יזכה שרפואתו תהיה קרובה לבוא במהרה.

המבקר את החולה משמח את לבו וממשיך עליו את השראת השכינה

ועל פי סודם של דברים, הטעם שתקנו חז"ל לומר לחולה בבואנו אליו בשבת "שבת היא מלזעק יכולה היא שתרחם", מפני שבכך רומזים לו שיזכר להיות בשמחה בשבת, ועל ידי זה יזכה לרפואה שלמה בשלמות על ידי השכינה השורה בשבת.

וזה הטעם שצוו חז"ל לעשות בקור חולים, והדגישו חז"ל שהעקר במצות בקור חולים הוא לעודד ולשמח את החולה, וזאת מפני שחז"ל רצו שהמבקר את החולה ירפאו מחליו על ידי שימשיך עליו את השראת השכינה, וזאת על ידי שהמבקר אצלו ישמחה ויגנין את לבו ויעודד את רוחו, אשר על ידי כך הוא יגרם האדם שתשרה שכינה על החולה, ועל ידי כך הוא ממילא יתרפא מחליו.

וישמחו בך ישראל

ולכן כתבו חז"ל, שדוקא בן גילו של החולה הרי הוא נוטל ששים מחליו, וזאת מפני ששמחתו של האדם בדרך כלל יותר מצויה בבני גילו הבאים לבקרו, וזאת מפני שעם בני גילו הוא מוצא יותר שפה משתפת ושמח עמו, ולכן על ידי שיבקרהו בן גילו ישמח ביותר, ועל ידי כך בודאי יתרפא מחליו במהרה.

מהי רפואת החולה היא על ידי שמחה

והנה כתבו חז"ל (שבת יב) שהשכינה נמצאת למעלה מראשותיו של חולה. ולכאורה קשה, אם השכינה מגיעה ובאה להיות עם החולה, כיצד אינו מתרפא מחליו? והרי השכינה הקדושה היא מקור כל הברכות והרפואות שבעולם, ובודאי שבכל מקום בואה היא מביאה מיד רפואה שלמה, כמו שכתב הרמב"ן (פרשת וארא) שהטעם שהקדוש ברוך הוא בא לבקר את אברהם אבינו ביום השלישי למילתו, זאת בכדי שיתרפא אברהם אבינו מחליו, כי השכינה בכל מקום בואה מביאה רפואה וישועה עמה.

רוח איש יכלכל מחלהו

אלא הבאור לכך הוא, מפני שאין השכינה הקדושה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל), ודרך החולה להיות עצוב ודואג ומצטער מחליו, ולכן השכינה הקדושה אינה יכולה לשרות

מועדים לשמחה

עליו אלא היא נמצאת רק למעלה מראשותיו, ומשום כך אינו מתרפא מחליו.

אבל אם בכל זאת יתאמץ החולה להיות בשמחה, יזכה שהשכינה תשרה עליו ויתרפא מחליו, כמו שכתב רבנו יונה על הפסוק (משלי יח יד) "רוח איש יכלכל מחליו", וזה לשונו: "שמחת הלב, סבת רפואת האדם מחליו", וכן כתבו רש"י והגר"א בבאור פסוק זה, שעל ידי שישמח האדם ויקבל את כל הבא עליו בשמחה ובחבה, בשמחתו הוא יכלכל ויבטל את מחלתו, כי על ידי שמחתו כחו לא יסור מעליו, ובנדאי יתרפא ויקום מחליו".

וכן כתב רבי נחמן מברסלב (ליקו"מ כד), שהשמחה היא הרפואה לכל המחלות, והטעם שכה חשובה שמחתו של החולה היא, מפני שעל ידי שמחת החולה יזכה שהשכינה אשר שוכנת מראשותיו, תרד ותשרה ממש עליו, ולכן על ידי שהחולה יתאמץ בכל כחו להיות תמיד בשמחה, מבטח לו שבנדאי יתרפא ויקום מחליו ושב ורפא לו.

החולה שהתרפא בזכותה של השמחה

ומעשה ארע בימינו בחולה מסכן אשר הבריא מחליו מעל דרך הטבע, וספר אחר כך, שיום אחד הוא שמע את הרופאים שהיו ליד מטתו שמחים מאד כשהם אומרים דיאגנוזה טובה על החולה, שהם רואים שמצבו הולך ומשתפר מיום ליום ובקרוב הוא עתיד להשתחרר, וחשב לתמו שהם מדברים

וישמחו בך ישראל

עליו, ועל ידי כך התמלא שמחה גדולה, ומאז הוא הלך והבריא נגד כל תחזיות הרופאים.

ולאחר שהבריא נודע לו מפי הרופאים שכל מה ששמע היה על חברו ששכב לידו אשר מצבו היה קל מאד לעמתו, והוא היה שרוי במצב מספן מאד ועל פי דרך הטבע לא היו לו שום סכויים להתרפא, אבל על ידי שמחתו הגדולה שחשב שהוא הולך ומתרפא, הוטב לו מחליו, והוא הבריא לגמרי ושב ורפא לו.

מהי מלת הקסם – שהיה כה חשוב לחולה הרתוק למפתו לומר לחברו שבא לבקר

ספר הגה"צ רבי ישראל גרוסקמן זצ"ל, ראש ישיבת קרלין, שפאשר היה הרה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל אברך צעיר, הוא חלה בחלי השחפת אשר נחשבה בזמנו כמחלה מסכנת מאד, חשוכת מרפא ומדבקות, וכלם חששו להתקרב אליו, וכך הוא שכב בביתו במצב קשה ללא יכלת לזוז כל היום, כאשר אחד מהחבורה היה דואג להכין לו ארוחות מזינות בכל יום.

והנה יום אחד חשבתי לעצמי: רבי זלמן שוכב כך בביתו, חייבים ללכת לבקרו! הלכתי לביתו ועמדתי בפתח החדר ושאלתי בקול רם: רבי זלמן! מה שלומכם? רבי זלמן אשר שמע את קולי, סמן לי בידו להתקרב אליו. הייתי בטוח שבודאי דבר חשוב מאד יש לו לומר לי, אשר בשבילו הוא קורא לי כאשר הוא שרוי במצב כה קשה. התקרבותי אליו,

מועדים לשמחה

ואז הוא אמר לי בקול חלש: "רבי ישראל, נאר בשמחה!" (רק בשמחה).

וכך יהודים פשרים לא אבדו את שמחתם אף במצבים הקשים ביותר. ואחר כך רבי זלמן בריזל זצ"ל אכן הבריא מחליו הקשה, וחי עוד שנים ארכות, ונפטר בשיבה טובה כשהוא נושק לגיל המאה.

השמחה בחג הסוכות – זוכה לשמורה ושמחה כל השנה

הנה בחג הסוכות זוכים כל ישראל לקבלת פני השכינה, כי השכינה הקדושה נמצאת בסכותו של כל אחד מישראל, כמו שכתב הזהר הקדוש, פמובא בספר "קב הישר" (פרק זה), ולכן בחג הסוכות צותה התורה את ישראל ביותר על מדת השמחה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

ומפני כך הבטיחה התורה, שמי שישמח בחג הסוכות יזכה לשמח בכל השנה כלה, כמו שכתוב (דברים טז יג) "ושמחת בחגך והיית אף שמח", ובאר האברבנאל, שאין זה צווי אלא הבטחה, שמי שישמח בסוכות יזכה לשמחה בכל השנה כלה. ובאורו הוא – "ושמחת בחגך", ועל ידי כך מבטיחה לו התורה "והיית אף שמח" בכל השנה כלה.

וזאת מפני שעל ידי שהאדם שמח בחג הסוכות, הוא זוכה שהשכינה הקדושה השוכנת בתוך הסכה תשרה עליו במשך

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

יְמוֹת חַג הַסְּכוּת, וְעַל יְדֵי כֶּף הוּא יִזְכֶּה שָׁגֵם אַחַר כֶּף בְּכָל
הַשָּׁנָה כָּלֵה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה תִּשְׁרָה עָלָיו וְתִשְׁמַחְהוּ, וְתִלְוָה
אוֹתוֹ וְתִשְׁמְרֶהוּ מִכָּל רַע בְּמִשְׁךָ כָּל הַשָּׁנָה כָּלֵה.

וְהִנֵּה עַל שְׂמֹחַת בַּיִת הַשְּׂוֹאֵבָה כָּתְבוּ חַז"ל (ירושלמי סוכה פ"ה
מ"א), שְׁנִקְרָא כֶּף מִפְּנֵי שְׂמִשְׁם שׂוֹאֵבִין רוּחַ הַקְּדוֹשׁ. וּמַעֲשֵׂה
הָיָה בַּיּוֹנָה בֶּן אֲמִתִּי שֶׁהָיָה מַעוּלֵי רְגָלִים, וּבְשִׂמְחַת בַּיִת
הַשְּׂוֹאֵבָה זָכָה לְנִבּוּאָה וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וְהַחֵל לְהִתְנַבְּאוֹת, וּבְאָרוֹ
חַז"ל שֶׁהוּא זָכָה לְכֶף בְּזָכוֹת שְׂמֹחַתוֹ הַגְּדוּלָה שֶׁשְׂמַח בְּשִׂמְחַת
בַּיִת הַשְּׂוֹאֵבָה בְּבַיִת הַמְּקֻדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַשְּׂכִינָה שׂוֹרָה אֶלֶּא
עַל לֵב שְׂמֹחַ.

וּבְאֵר בְּעַל הַ"שְּׂפַת אֲמַת" זִיע"א (תולד), שֶׁהֵטַעַם שֶׁתִּקְנוּ
חַז"ל לְשִׂמְחַת בְּבַיִת הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁבָּעַת יָמִים בְּשִׂמְחַת בַּיִת
הַשְּׂוֹאֵבָה, מִפְּנֵי שֶׁמִּדַּת הַשְּׂמִיחָה הִיא הַפְּלִי לְשֹׂאֵב בּוֹ מִיָּם חַיִּים,
שֶׁהוּא רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, אֲשֶׁר הַפְּלִי לְקַבֵּל אוֹתָהּ הוּא רַק מִדַּת
הַשְּׂמִיחָה.

וְזֶה הֵטַעַם שֶׁהָיוּ שְׂמִיחִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָה
וְעִצּוּמָה בְּשִׂמְחַת בַּיִת הַשְּׂוֹאֵבָה, כִּיּוֹן שֶׁעַקֵּר הָאֶרֶץ כָּל הַשָּׁנָה
כָּלֵה תִּלְוָיָה בְּשָׁבַעַת יָמֵי חַג הַסְּכוּת, וְהַשְּׂמִיחָה הִיא הַפְּלִי לְזָכוֹת
לְקַבֵּל אֶת הָאֶרֶתֶם הַגְּדוּלָה וְהַעֲצוּמָה שֶׁל הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים
הָאֵלוּ, וְלְזָכוֹת לְשֹׂאֵב מִמֶּנּוּ בְּכָל הַשָּׁנָה כָּלֵה. עַד כָּאֵן דְּבַרְיֵי
הַקְּדוּשִׁים.

הַדָּרָד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוּלָה שֶׁהִיְתָה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ

הִנֵּה בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ הָיָה מְקוֹר הַשְּׂמֵחָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוֹם כֶּף הוּא נִקְרָא "מִשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ" (תהלים מח ג), וּמִשָּׁם הִיְתָה הַשְּׂפָעֶת הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוּלָה בְּיֹתֵר לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנּוּ הִיְתָה נִמְשָׁכֶת שְׂמֵחָה עֲצוּמָה לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל (סוכה פ"ה מ"א) שֶׁ"כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמֵחָת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה לֹא רָאָה שְׂמֵחָה מִיָּמָיו".

וּכְאֲשֶׁר נִחְרַב בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ "שָׁבַת מִשׁוֹשׁ לִבְנוֹ נִהְפָּךְ לְאַבֵּל מַחֲלָנוּ" (איכה ה טו), וְעָרְבָה כָּל שְׂמֵחָה, וְלִכְן הַשְּׂמֵחָה הָאֲמִתִּית נִעְדָּרֶת וְקוֹשָׁה מְאֹד לְשִׁמּוֹחַ, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבֵּית הַמְּקֻדָּשׁ הָיָה מְשׁוּפָן הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר הִיא שְׂמֵחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וּכְתֹב הַ"שְּׂפָת אֲמֵת" זִיע"א (סוכות תרלט), שֶׁעֲכָשׁוּ עַל יְדֵי שְׁלוֹמְדִים אֶת כָּל עֲנִינֵי שְׂמֵחָת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה בְּדַבְרֵי חֲז"ל, מִמְּשִׁיכִים אֶת הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוּלָה שֶׁהִיְתָה שָׁם אַף בְּתוֹךְ הַגְּלוּת.

וְכֵן זֹכִים לְכַף גַּם עַל יְדֵי שְׁעוֹסְקִים בְּלִמּוּד הַלְכוּתֵינוּ וּמִצְוֹתֵינוּ שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֶּף זֹכִים לְפָנִימִיּוֹת אֹרֻזֵי שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, וְעַל יְדֵי כֶּף זֹכִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוּלָה שֶׁהִיְתָה שָׁם.

וישמחו בך ישראל

זוכה ורואה בשמחתה

וְדַרְךְ נֹסֶפֶת לְזָכוֹת לְשִׂמְחַתָּהּ הֶעֱצוּמָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ, הִיא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתְבוּ חז"ל (תענית ל): כָּל הַמְתַּאֲבֵל
עַל יְרוּשָׁלַיִם זֹכֶה וְרוֹאֵה בְּשִׂמְחַתָּהּ. וְדִיקוּ הַמְפָּרְשִׁים שֶׁלֹּא
כָּתְבוּ חז"ל שִׁזְכָּה לְרֵאוֹת בְּעֵתִיד בְּשִׂמְחַתָּהּ, אֲלֵא כָּתְבוּ
שֶׁהוּא רוֹאֵה בְּלִשׁוֹן הַיּוֹם.

כְּמוֹ כֵּן לֹא כָּתְבוּ חז"ל שֶׁהוּא זֹכֶה לְרֵאוֹת בְּבִנְיָנוּ שֶׁל בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, אֲלֵא כָּתְבוּ שֶׁהוּא רוֹאֵה בְּשִׂמְחַתָּהּ. וְהַבְּאוּר לְכַף הוּא,
מִפְּנֵי שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה מְקוֹם הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר אֵינָה
שׁוֹרָה אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׂמֻחָהּ.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם מְתַאֲבֵל עַל יְרוּשָׁלַיִם, הוּא מְמַשִּׁיךְ עָלָיו
מִיַּד אֶת שִׂמְחַתָּהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כָּךְ
הוּא זֹכֶה מִמִּילָא לְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה שֶׁתְּבוֹא וְתִשְׁרָה עָלָיו,
וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּא זֹכֶה מִמִּילָא לְכָל הַמַּתְנוּת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁהִיוּ
בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲשֶׁר כָּלָן הָיוּ עַל יְדֵי שִׁזְכוּ יִשְׂרָאֵל לְהַשְּׂרָאָת
הַשְּׂכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

אמירת ההגדה בליל הסדר מתוך שמחה וחדווה

הִנֵּה כָּתַב הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּעַל הַ"קַּב הַיִּשְׂרָ" זִיע"א: כָּל
הָאוֹמֵר אֶת הַהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח מִתּוֹךְ חֲדוּוֹה וְשִׂמְחָה לֹלֵא עֲצָלוֹת

מועדים לשמחה

ויכבדות אלא בכונה ושמחת הלב, "בשכר זאת כנפי השכינה פרוסות עליו תמיד להצילו בכל המקומות והדרכים, וזוכה להעשות לו נסים".

ואפשר לבאר, שזאת מפני שהשכינה הקדושה באה לשכן בכל בית יהודי בליל הסדר, כמו שכתב הזהר הקדוש (פרשת בא) שהקדוש ברוך הוא וכל פמליא של מעלה באים לכל בית יהודי לשמע כיצד מספרים ישראל ביציאת מצרים, וכיצד הם שמחים באותו ספור בשמחת גאלת אדונם.

והנה כיון שהשכינה שורה רק מתוך שמחה, לכן מי שמקבל את השכינה בעת שהיא באה אליו בליל הסדר מתוך שמחה גדולה, ומספר ביציאת מצרים מתוך שמחה וחדוה, ושמח בליל הסדר בכל עת אשר השכינה הקדושה שורה עליו ושורה עמו, הוא אשר זוכה שהשכינה תשרה עליו ולא תעזבהו במשך כל השנה כלה, ולכן בשכר זאת הוא זוכה להנצל מכל רע בכל עת ובכל מקום בכל השנה כלה, ויזכה לנסים ונפלאות על ידי השכינה הקדושה שתלווהו ותשרה עליו בכל השנה כלה.

מערת ליל שבעות

הנה כתב הזהר הקדוש (הקדמה דף ט) שצריכים ישראל להיות ערים בליל שבעות כל הלילה, כי בו השכינה מזמנת עצמה למחרת לחפה, שזה מתן תורה, וצריכים לשמח עם

וַיִּשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

הַשְּׂכִינָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּכָל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה הַסְּפָרִים שֵׁשׁ
בַּתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, כִּי הֵם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה הַתְּקוּנִים
שֶׁבָּהֶם מַעֲלִים אֶת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, וְהַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה בָּאָה
וְשׁוֹרָה עַל רֹאשֵׁי כָּל עַם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָה
הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, וְהִיא שְׂמֵחָה עִמָּהֶם כָּל הַלַּיְלָה.

וּמִבְּטִיחַ הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ שׁ"כַּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה
בְּלִיל שְׁבוּעוֹת, הַשְּׂכִינָה מְבָרַכַת אוֹתוֹ בְּכָל הַבְּרָכוֹת, וְהוּא זוֹכֵה
לְשִׁמְרָה גְּדוּלָה לְהִיּוֹת שְׂמוֹר לְמַעַלָּה וְשְׂמוֹר לְמַטָּה, וְיוֹצֵא
אֶת הַשָּׁנָה בְּשָׁלוֹם". עַד כָּאן דְּבַרְיֵי הַקְּדוּשִׁים.

וְכֵן הַבְּטִיחַ הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַכוּוֹנוֹת), שׁ"כַּל מִי שִׁיְהִיָּה עַר
בְּלִיל שְׁבוּעוֹת וְלֹא יִישָׁן אֶפְלוּ רִגְעַ אֶחָד, אֵלָּא יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה
כָּל הַלַּיְלָה, מִבְּטָח לוֹ שִׁיִּשְׁלִים שְׁנָתוֹ וְלֹא יֵאָרַע לוֹ נֶזֶק כָּל
הַשָּׁנָה כְּלָה, וְהוֹרָאת חַיֵּי הָאָדָם בְּשָׁנָה הַהִיא תְּלוּיָה בְּלִילָה זֶה,
כִּי אִם לֹא יִישָׁן וְדַאי שְׁלֵא יָמוּת בְּשָׁנָה הַהִיא". עַד כָּאן דְּבַרְיֵי
הַקְּדוּשִׁים.

וְהַטַּעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁבְּלִיל שְׁבוּעוֹת בָּאָה הַשְּׂכִינָה
לְשֵׁרוֹת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְכָל עֲבוּדְתָנוּ בְּלִילָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה הוּא
לְהַעֲלוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה וְלַעֲשׂוֹת עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה
קְשׁוּטִין לְכָל בְּלִילָה קְדוּשָׁה זֶה, שֶׁזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַלְּמוּד
שֶׁל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה הַסְּפָרִים שֶׁל הַתְּנַ"ךְ, וְלִכְּנֹן כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק
בַּתּוֹרָה בְּכָל הַלַּיְלָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל שְׁבוּעוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וְטוֹב
לִבָּב, הוּא זוֹכֵה לְהַתְּקַשֵּׁר לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה בְּשָׁלוֹמוֹת, וְעַל יְדֵי
כֵן הוּא זוֹכֵה לְהִיּוֹת קְשׁוֹר עִמָּה כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, וּמִמִּילָא הוּא

מועדים לשמחה

זוכה שהשכינה תשמור ותגן עליו במשך כל השנה כלה. ה'
זכנו אמן.

פֶּדָה יג

עַל הַנְּסִים
וְעַל הַנִּפְלְאוֹת

פָּדָק י"ג
על הנסים ועל הגפלאות

עקר מלחמת יון היתה
בשמחתם של ישראל

הנה פתבו גדולי הדורות, שעקר מלחמתם של היונים
בעם ישראל היתה להלחם בשמחתם וחדותם של ישראל,
וכל זממם ומגמתם היו להכניס עצבות רוח בעם ישראל, וזה
רמוז בדברי חז"ל (בראשית רבה ב ד): על הפסוק (בראשית א ב):
"וחשך על פני תהום" - חשך זה מלכות יון.

וכן דרשו חז"ל (בר"ר מד יז) על הפסוק "והנה אימה חשכה
גדלה נפלת עליו" (בראשית טו יב) - זו מלכות יון, שהחשיכה את
עיניהם של ישראל.

והנה אור מסמל את השמחה, וחשך מסמל את העצבות,
כמו שמבאר ב"לקוטי מוהר"ן" (כג), וכל גזרותיהם על עם
ישראל היו רק בכדי להפילם לעצבות, יאוש ומרה שחורה,

וישמחו בך ישראל

וזאת מפני שיִדְעוּ הַיְּוֹנִים שְׂכָל כַּחַם הַגְּדוֹל שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל נוֹבֵעַ מִשְׂמֹחַתְּם הַגְּדוֹלָה וּמְחֻדְוֹתֵם הָעֲצוּמָה בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹתֶיהָ.

וְלִכֵּן כָּל מְגֻמָּתָם וּמְזֻמָּתָם שֶׁל הַיְּוֹנִים הָיוּ לְהִלָּחֵם בְּשִׂמְחַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׂאִפְלוּ כְּאִשֶּׁר יִקְיְמוּ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַמִּצְוֹת אוֹ כְּאִשֶּׁר יַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה, יַעֲשׂוּ אוֹתָם לֹא חִיּוֹת וְשִׂמְחָה, שְׂזָה עֵקֶר פְּנִימִיּוֹת הַמִּצְוֹת, כְּדִי שֶׁעַל יְדֵי כֶּף הֵם יִגְבְּרוּ עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּנְצְחוּ אוֹתָם וַיִּשְׁלְטוּ עֲלֵיהֶם.

לְהַפִּיךְ אֶת הַהוֹד – לְדוּחַ

וְכֵן כָּתַב הָאֲרִיז"ל (פע"ח חנוכה פ"ד), שֶׁעֵקֶר פְּגָמָם שֶׁל הַיְּוֹנִים הָיָה בְּכֶף שֶׁפָּגְמוּ בְּסִפִּירַת הַהוֹד, וְהִיא נִהְפְּכָה לְדוּחַ, בְּבַחֲיִנַת (איכה א יג) "כָּל הַיּוֹם דָּוָה" וְעֲצוּבָה, שְׂזָה פָּגַם הָעֲצוּבוּת, וְכָל מְגֻמָּתָם שֶׁל הַיְּוֹנִים הָיְתָה לְהַעֲצִיב אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְהַעֲכִיר אֶת רוּחָם וְעַל יְדֵי כֶּף לְפָגַם בְּסִפִּירַת הַהוֹד, וְהַחֲשִׁמוֹנָאִים תִּקְנִנוּ זֹאת עַל יְדֵי חֲבִיבוּתָם וְשִׂמְחַתְּם בַּמִּצְוֹת וְעַל יְדֵי הַהוֹדָאָה לַה', שֶׁהֵן תִּקְוֵן סִפִּירַת הַהוֹד.

מִלְחָמַת הָאוֹר מוֹל הַחֹשֶׁךְ

וְהַטַּעַם לְמִלְחָמַתְּם הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַיְּוֹנִים בְּכַח שִׂמְחַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיְתָה, מִפְּנֵי שֶׁרָאוּ הַיְּוֹנִים כִּי צַד כָּל שִׂמְחַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִנֵּה תָמִיד רַק בְּעֵנֵינִי הָרוּחַ וּמִתְעַנּוּגִים רוּחַנֵיִים אֲמַתִּיִּים, וְזֹאת לְעַמַּת הַיְּוֹנִים אֲשֶׁר כָּל שִׂמְחַתְּם הִיא רַק

על הנסים ועל הנפלאות

מדמיון תאוות עולם הזה ומהבלי החמור העכור והגוף הנגוף, ולכן שמחתם של ישראל הראתה לעין כל את שלטון הנשמה על הגוף, ואת שלטון הרוח על החמור.

ומשום כך שמחתם של ישראל היתה לצנינים בעיני היונים, כי היא אשר הראתה את גדל שפלותם ועצמת דלותם ועמק פחיתותם של כל תרבות יון, אשר העצימו את תרבות הגוף ובכך דמו עצמם להיות אור לכל הגויים, ושמחתם האמתית והרוחנית של עם ישראל הראתה על כל מהותם של היונים אשר הנה רק כקוף בפני אדם לפני כל אחד מעם ישראל אשר עוסק בתורה ושומר את כל מצוותיה ושמח בהם שמחה עצומה אשר הנה שמחה רוחנית טהורה ואמתית, ולכן שמחתם של ישראל היא אשר הכניעה את כל כחם של היונים.

חיי מדרו בקשי – בגיון כחי כלה

ועל פי סודם של דברים, הטעם לכך הוא, מפני שכחה של השמחה גדול ועצום מאד לבטל את כל כחה של הקלפה ומלכות הרשעה, אשר כל יניקתן הוא רק מהעצבות והמרה שחורה, ולכן ידעו היונים ששמחתם של ישראל היא אשר משפילה ומכניעה את כל כחה של מלכות יון, ומשום כך כל רצונם ומזמתם של היונים בתחלה היו לבטל כל דבר אשר משפיע שמחה וחדוה לעם ישראל, וזאת כדי שעל ידי כך הם יבטלו את כחם של ישראל ויוכלו לשלט עליהם.

מדיע צווי היינטיגן לכתב דוקא על קרן השור

ובאר המהר"ל (נר מצוה ח"א), שזה הטעם שאמרו היינטיגן לעם ישראל "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל", והטעם שרצו היינטיגן שעם ישראל יכתבו זאת דוקא על קרניו של השור, מפני שהשור מרמז על חטא העגל אשר היה שור, ובכך רצו היינטיגן להזכיר לעם ישראל את חטא העגל, וכל רצונם בכך היה להראות להם שהם חוטאים, וכל מהותם הפנימית היא החטא, וזאת בכדי להפילם על ידי כך ליאוש ועצבות ולמרה שחורה ובכך לשלט עליהם.

ומובא עוד, שבכך רצו היינטיגן להזכיר לעם ישראל את חטא מכירת יוסף, הנמשל לשור, כמו שנאמר (דברים לג יז): "בכור שורו הדר לו", וזאת בכדי לעורר את חטא מכירת יוסף, ורצונם בכך היה בכדי להעכיר את רוחם של ישראל ולפגע בשמחתם.

היינטיגן בטלו את עצי המערכה והבכורים המביאים שמחה

וכן כתב המהרש"א (תענית כח), שכיון שהיינטיגן רצו לבטל ולהשבית את שמחתם של עם ישראל, לכן גזרו היינטיגן בתחלה שתי גזרות על עם ישראל. הראשונה - שלא יביאו

על הנסים ועל הגבלאות

ישראל עצים למערכה לירושלים, לעבודת בית המקדש.
והשניה - שלא להביא בכורים לבית המקדש.

וזאת מפני שאת שתי מצוות אלו קימו ישראל מתוך
שמחה מיחדת, כמו שכתבו חז"ל (תענית כח) שאותו היום שהיו
ישראל מביאים בו עצים למערכה, היו עושים אותו יום טוב,
והקריבו בו קרבנות רבים מרב שמחתם במצוה גדולה זו.

וכן את מצוות בכורים היו עושים ישראל מתוך שמחה
גדולה מאד, כמו שכתבו חז"ל (ביכורים פ"א), שהיו מצפים בזהב
את קרני השור אשר עליהן היו שמים את הבכורים, ומעטרים
את ראשו בכעין עטרה מעצי זית, והיו שרים ומגנים בחלילים
עד פניסתם לירושלים עם הבכורים, ובכניסתם לירושלים
היו יוצאים כל יושבי ירושלים לכבודם, והיו שמחים עמהם
במצוות הבכורים בשמחה גדולה.

ולכן רצו היננים לבטל דוקא את שתי מצוות אלו, וזאת
כדי לבטל מעם ישראל את שמחתם הגדולה. עד כאן דברי
הקדושים של המהרש"א.

היננים רצו לבטל את עבודת המנורה ששמחה את ישראל

והנה כתבו חז"ל (אוצר המדרשים איזנשטין חנוכה, ד"ה מעשה חנוכה),
שהיננים רצו לטמא את השמנים בבית המקדש, וזאת כדי
לבטל את מצות הדלקת המנורה בבית המקדש.

וישמחו בך ישראל

והטעם שכה רצו היִּוֹנִים לבטל את עבודת הדִּלְקַת המְנוֹרָה בבית המקדש, היא מפני שבהדלקת המְנוֹרָה ראו כל ישראל את חביבותם הגדולה לפני השם יתברך, בכך שהנר המערבי היה דולק בקביעות ולא היה ככה לעולם, ועל ידו ידעו כל ישראל שהשכינה שורה בישראל, כמו שכתבו חז"ל (שבת כא), וזה היה שמחתם הגדולה של ישראל.

והנה היִּוֹנִים רצו לבטל את שמחתם של ישראל, ומשום כך כה רצו היִּוֹנִים לבטל את עבודת המְנוֹרָה אשר הראתה לישראל את חביבותם הגדולה לפני השם יתברך.

בטלו את עבודת בית המקדש שהוא מקור השמחה

וכן כתב מוהרנ"ת זיע"א (הלכות הודאה ו), שעקר מלחמתם של היִּוֹנִים היתה בשמחתם של ישראל, ומשום כך רצו היִּוֹנִים בתחלה לבטל מישראל את עבודת בית המקדש, אשר נקרא "משוש כל הארץ" (תהילים מח ג), והוא היה מקור שמחתן של ישראל, כמו שכתבו חז"ל (ירושלמי) שמי שנכנס לבית המקדש עצוב - יוצא שמח, וכן כתבו חז"ל (תענית פ"ד מ"ח): "ביום שמחת לבו" - זה בנין בית המקדש.

כמו כן בבית המקדש היו מדליקים את המְנוֹרָה, וכן היו מקטירים בו בכל יום את הקטרת, אשר שניהם משמחים את כל ישראל, ועל ידי שניהם היתה נמשכת השמחה לכל

על הנסים ועל הגפלאות

עם ישראל, כמו שכתוב (משלי כז ט) "שמן וקטרת ישמח לב", וכמבאר בזהר הקדוש (ויקרא דף יא עא), על פי סודם של דברים. ומובא בספרים, שלכן מזמור שיר חנכת הבית (תהילים ל, א), ראשי תבות שמחה, כי כל מלחמתם של היונים היתה במדת השמחה של עם ישראל.

בטלו את שלשת המצוות המביאות שמחה לעם ישראל

וזה הטעם שהיונים רצו לבטל מישראל את דוקא שלשת המצוות - שבת, חדש, ומילה, אשר הן מסמלות יותר מכל את השמחה והחדוה בעם ישראל, וזאת כדי להשבית חס ושלום את שמחתם של ישראל.

וכתב בעל ה"דברי שמואל" זיע"א, שלכן שבת חדש מילה ראשי תבות שמח, כי עקר מגמתם היתה להלחם בשמחה של עם ישראל.

שבת קדש - הוא יום שמחתם של ישראל, כמו שדרשו חז"ל (ספרי בהעלותך): "וביום שמחתכם" - אלו השבתות, וכן נאמר בתפלות השבת: "ישמחו במלכותך שומרי שבת", ובו ישנם מלאכים מיחדים הממנים לשמח את כל אחד ואחד מעם ישראל, כמו שכתב הזהר הקדוש (פי' ויקהל).

קדוש החדש - היונים רצו לבטל את מצות קדוש החדש, אשר על ידו היו קובעים ישראל את כל זמני המועדים

וְיִשְׁמְחוּ בְּרַיְשָׁא

וְהַיְמִים טוֹבִים, וְזֹאת מְשׁוּם שֶׁהַחֲגִים הֵם יְמֵי הַשְּׂמֵחָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּבָהֶם מְצִוִּים יִשְׂרָאֵל לְשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְשִׂמְחֵתָ בְּחֻגֵי", וְהֵם מְקוֹר וְשֵׁרֵשׁ הַשְּׂמֵחָה שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה.

כִּי בְּכָל הַחֲגִים יוֹרְדֵת שְׂמֵחָה מְמֹרוּם לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֶם נִמְשַׁכֶּת הַשְּׂמֵחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל לְכָל הַשָּׁנָה כְּלָה, וְלִכְּנֹן רָצוּ הַיּוֹנִים לְבַטֵּל מִיִּשְׂרָאֵל אֶת הַחֲגִים וְהַמוֹעֲדִים, וְזֹאת כְּדִי לְבַטֵּל וּלְהַשְׁבִּית אֶת הַשְּׂמֵחָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

בְּרִית מִלָּה - אַחַת הַמְּצִוּוֹת הַחֲבִיבוֹת בְּיוֹתֵר עַל עַם יִשְׂרָאֵל הִיא מְצִוַת בְּרִית מִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חֲז"ל שֶׁמְצִוַת מִלָּה הִיא מְצִוָה שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְעֵדִין הֵם מְקַיְמִים אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל (מַגִּילָה טז): "וְשִׂשְׂוֹן" - זֶה מִלָּה.

כְּמוֹ כֵּן מְצִוָה זֹאת מְמַשִּׁיכָה שְׂמֵחָה גְדוֹלָה עַל כָּל הַמְּשִׁתְּתָפִים בָּהּ, עַד שֶׁאֲפֹלוּ בְּמִקּוֹם שֶׁמִּתְפַּלֵּל הַמוֹהֵל אוֹ הַסִּנְדֵּק אוֹ אֲבִי הַבֵּן, אֵין אוֹמְרִים כָּל הַמִּתְפַּלְלִים תַּחֲנוּן, לְגַדֵּל הַשְּׂמֵחָה שֶׁיֵּשׁ בְּמְצִוָה זֹאת.

וְעַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים, עַל יְדֵי מְצִוַת מִלָּה מִתְגַּלִּית הַשְּׂמֵחָה שֶׁל הָאָדָם, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מְצִוַת בְּרִית מִלָּה, אֲשֶׁר בָּהּ מְסִירִים אֶת הָעֵרְלָה הַמְּסֻמֶּלֶת אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת, סָרָה מִלְּבוֹ שֶׁל הָאָדָם הָעֵרְלָה הַרוּחָנִית, שֶׁהִיא "עֵרְלַת הַלֵּב", אֲשֶׁר מִמֶּנָּה נִמְשַׁכֶּת מִדַּת הָעֵצָבוֹת לְאָדָם בְּמִשְׁוֹךְ כָּל יְמֵי חַיָּו, וְלִכְּנֹן עַל יְדֵי מְצִוַת בְּרִית מִלָּה נִמְשַׁכֶּת שְׂמֵחָה גְדוֹלָה עַל הָאָדָם בְּמִשְׁוֹךְ כָּל

על הנסים ועל הנפלאות

ימי חייו, ומשום כך רצו היננים לבטל את מצוות ברית מילה, וזאת כדי לבטל מעם ישראל את שרש ומקור כל שמחתם.

בטלו את שלשת המצוות המסמלות את גדתם של ישראל

כמו כן, בשלש מצוות אלו מתגלית מעלתם ותפארתם וגדתם של עם ישראל על כל האמות, בכך שעם ישראל שמחים אפלו כאשר לא הולך להם פרצונם, וזאת בידעם שכל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, הוא רק לטובה, ובכך קנאו היננים בעם ישראל יותר מכל.

בשבת מתגלית מעלתם של ישראל

שבת קדש - בשבת, על פי המזלות שולט כוכב שבתאי, אשר הוא מפיל את יושבי העולם ביום זה לעצבות, ואף על פי כן ישראל אין נופלים לעצבות ומרה שחורה ביום השבת, חס ושלום, כי עם ישראל הנו מעל למזל, אלא ישראל מרבים בו בסעודות ושמחים בו בשמחה גדולה.

ולכן בשבת מתגלית מעלתם של ישראל בכל העולמות כלם, והשם יתברך מתפאר בהם, כמו שדרשו חז"ל (שהש"ר א ה), על הפסוק (שיר השירים א ה) "שחורה אני ונאווה": "שחורה אני" - בימות החל, "ונאווה" - בשבת. כי בשבת מתגלה שרק בשביל עם ישראל נברא כל העולם, ולכן היהודי הרחוק

וישמחו בך ישראל

ביותר חֵיב לשמור שַׁבַּת, וְאלו הגוי אִפְלוּ שְׁלֹכְאוֹרָה יִהְיֶה הטוב ביותר מַחְסִידֵי אַמוֹת הָעוֹלָם, אִם יִשְׁמֹר שַׁבַּת הוּא יִהְיֶה חֵיב מִיָּתָהּ.

הַיְהוּדִי הַרְחוֹק בְּיוֹתֵר מִלֵּא אֶת בְּנוֹ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה

בְּרִית מִילָה - הַנָּה מִצְוֹת בְּרִית מִילָה הַנָּה כְּמוֹ נְתוּחַ לֵלֵא הַרְדָּמָה, אֲשֶׁר עוֹרְכִים לְפַעוּט זְעִיר וְקָטָן בֶּן שְׁבוּעַ יָמִים בְּלִבָּד, וְאָף עַל פִּי כֵן אֲנִי רוֹאִים שֶׁהַיְהוּדִי הַרְחוֹק בְּיוֹתֵר מִלֵּא אֶת בְּנוֹ בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה, וְאָף עוֹרֵף סְעוּדָה לְכָל חֲבָרָיו וְקְרוֹבָיו, לְגַדֵּל שִׁמְחָתוֹ בְּמִצְוֵה יִקְרָה זֶה. כִּי יוֹדְעִים יִשְׂרָאֵל שֶׁאִפְלוּ שְׁכֹאֵב מַעַט לְתִינוּק וְהוּא בּוֹכָה קֶצֶת, אֲבָל זֶה רַק לְטוֹבָתוֹ, וְעוֹשִׂים סְעוּדָה גְדוֹלָה וְשִׁמְחִים בָּהּ.

עַל פִּי דַעְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְבַּע כָּל מֵה שִׁיקְרָה בְּמִרוֹם

קְדוּשַׁ הַחֲדָשׁ - בְּמִצְוֵה זֶה מִתְגַּלֵּית מַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל, כִּי עַל יְדֵי מִצְוֵה זֶה יִשְׂרָאֵל קוֹבְעִים אֶת כָּל הַמוֹעֲדִים, וּבִכְךָ רוֹאִים כָּלֵם שֶׁעַל פִּי דַעְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְבַּע מִתִּי יִהְיוּ הַחֲגִים וְהַמוֹעֲדִים וְכָל מֵה שִׁיקְרָה בְּמִרוֹם, כְּמוֹ כֵן בָּהֶם מִתְגַּלֵּית מַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל יָמִים אֵלֶּי עֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא נְסִים וְנִפְלְאוֹת עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת אִפְלוּ כֹּאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּשִׁפְלַת הַמַּדְרָגָה.

על הנסים ועל הגבלאות

במועדי ישראל מתגלית חבתם של ישראל לפני המקום

ומשום כף במועדי ישראל מתגלית חבתם של ישראל לפני המקום, שכל מה שארע להם בכל קורותיהם ובכל ימי חייהם היה רק לטובתם.

החל בחג הפסח, אשר בו מתגלה שכל מה שישראל השתעבדו בגלות מצרים, היה רק לזככם פדי שיוכלו לקבל את התורה בחג השבועות, וכן חג הסוכות שהוא זכר לענני כבוד, אשר בו ראו כל ישראל שאפלו לאחר חטא העגל אשר חשבו שהם נזופים לפני המקום בגלל חטאם, ובכל זאת נתן להם השם יתברך את ענני הכבוד שילוו אותם בכל דרכיהם במדבר, ישרו להם את כל הסלעים ויגהצו להם את בגדיהם ויסתירו אותם מכל אויביהם, ובכך הראה להם את חבתם לפניו בכל מצב ובכל מקום.

ולכן היונים רצו לבטל את כל החגים ומועדי ישראל, אשר בהם מתגלית מעלתם ותפארתם של ישראל.

עם ישראל משולים ללבנה המאירה בחשך

כמו כן מצות קדוש החדש, שנעשית על פי הלבנה, מלמדת על מעלתם של ישראל המשולים ללבנה, כמו שכתב

וישמחו בך ישראל

השק"ה הקדוש, שהטעם שעם ישראל משולים ללבנה הוא, מפני שעם ישראל מאירים דוקא בתוך החשך, וגדלתם נכרת דוקא בשעת צרה, רחמנא ליצלן, כמו הלבנה שאורה הגדול נפר דוקא בלילה, כי ישראל יודעים שאפלו בעת צרתם הכל הוא רק לטובתם, ולכן הם שמחים בכל מצב.

כמו כן בלבנה רואים שדוקא בראש חדש, כאשר הלבנה נמצאת בתכלית המעוט - כשהיא קטנה ביותר, מתחיל האור של הלבנה להפציע ולהאיר, וכך גם ישראל יודעים שדוקא מתוך החשך מתגלה האור הגדול, ומתוך הצרה שהם שרויים בה הם זוכים להושע, ולכן הם שרויים תמיד בשמחה גדולה.

כמו כן רצו היונים להשפיקם תורתך, ולבטל את עם ישראל מתלמוד תורה, מפני שעסק התורה הוא המשמח ביותר את ישראל יותר מכל, כי "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

היונים גזרו לבטל את דלתותיהם של ישראל

וכן כתבו חז"ל ב"מדרש מעשה חנפה", שהיונים גזרו על ישראל שלא ישימו מנעול או בריח בדלתותיהם, ומי שימצאו ששם בריח או מסגר בדלתו - ידקר בחרב, מפני שכל בית שאין לו דלת - אין לו כבוד ואין לו צניעות, וכל הרוצה להכנס בו - נכנס בין ביום ובין בלילה, ולא היו יכולים ישראל לאכל ולשתות שלש שנים. עד כאן לשונו.

על הנסים ועל הגפלאות

ועינו שם במדרש שכתבו חז"ל עוד כמה גזרות קשות שגזרו היונים על ישראל, עד שגרמו לבטל את כל החתנות בעם ישראל, וזאת כדי לבטל את כל שמחותיהם של ישראל, וכל כוננתם בכל הגזרות הקשות שגזרו על ישראל היתה כדי לצער את עם ישראל ולשבר את רוחם.

ואף כאן אנו רואים שהיונים רצו לקחת מעם ישראל את כל הפרטיות שלהם, כי שמחתו של האדם היא כאשר הוא שרוי בביתו בשלום וישוב הדעת, וזאת רק מפני שהיונים נסו בכל כחם לקחת מעם ישראל את שמחתם הגדולה ולהפיל את כל ישראל לעצבות, ועל ידי כל הגזרות האלו הם רצו להעכיר את רוחם של ישראל ולשבר את לבבם, וזאת בכדי להפיל אותם לעצבות ומרה שחורה.

כל הגזרה של היונים היתה כי לא שמהו בעבודת בית המקדש

ואכן, כל שליטתם של היונים על ישראל היתה מפני שעצתם ומזמתם הצליחה, והם גרמו בגזרותיהם שעם ישראל יעשו את עבודתם ללא שמחה וחיית בעבודת השם, ועל ידי כך הם קבלו כח לגזר עליהם גזרות נוספות עד ששלטו על ישראל שלטון ללא מצרים, ובטלו את כל עבודת בית המקדש.

כמו שכתב הב"ח (או"ח סימן תר"ע), שהטעם שימי חנכה

וישמחו בך ישראל

נקבעו רק להלל והודאה ולא נקבעו למשתה ושמחה כמו פורים, מפני שכל הגזרה על עם ישראל בחנכה היתה בגלל שהכהנים התרשלו בעבודת בית המקדש, ולכן נענשו ישראל שבטלו מהם היונים את כל העבודה בבית המקדש, וזאת על ידי שגזרו היונים על בטול הקרבת קרבן התמיד, ועל ידי שהיונים טמאו את כל השמנים בבית המקדש, ועל ידי כך לא יכלו הכהנים להדליק את נרות המנורה בבית המקדש.

הנס של חנכה היה על ידי שהחשמונאים הראו את שמחתם בעבודת בית המקדש

ומשום כך כל הנס הגדול של חנכה היה על ידי שהכהנים תקנו זאת בכך שמסרו נפשם על העבודה בבית המקדש, ונלחמו מעטים נגד רבים וחלשים נגד גבורים כדי להחזיר את העבודה בבית המקדש, ובכך הראו הכהנים את חביבותם הגדולה לעבודת בית המקדש.

וזה הטעם שכל הנס הגדול של חנכה היה על ידי החשמונאים הכהנים אשר עובדים בבית המקדש, כי הם תקנו זאת בכך שהראו את חביבותם הגדולה ושמחתם בעבודה.

ולכן כל הנס היה בנרות שדלקו שמונת ימים, וזה הטעם שקבעו חכמים לדורות עולם להדליק בחנכה נרות שמונה

על הנסים ועל הנפלאות

ימים, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְיָמִים אֵלֹהֵי שְׁזָה עֲבוֹדָה שְׁבֵלֵב. עַד כָּאֵן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַב"ח.

כָּל חֲטָאִם הָיָה שְׂלֵא עָשׂוּ אֶת עֲבוֹדָתָם בְּשִׂמְחָה וְחַיּוּת

וּבְאֵר בַּעַל הַ"שֵׁם מְשֻׁמָּאֵל" זִיע"א (פרשת מקץ שנת תר"פ),
שֶׁהַכֹּהֲנִים בְּאוֹתוֹ דּוֹר עָבְדוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶת עֲבוֹדָתָם
לֹא שׁוֹם חֶסְרוֹן בְּעֵצֵם הָעֲבוֹדָה עֲצָמָה, כִּי הֵם לֹא הִחְסִירוּ
בְּעֲבוֹדָתָם שׁוֹם קֶרֶב, כְּמִבְאֵר בַּמְדַּרְשִׁים, אֲלֵא שְׁכָל חֲטָאִם
הָיָה בְּכָף שֶׁהֵם לֹא עָשׂוּ אֶת עֲבוֹדָתָם בְּשִׂמְחָה וְחַיּוּת אֲלֵא רַק
כְּמִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהַיּוֹנִים הִחְשִׁיכוּ אֶת לִבָּם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי גְזֻרֹתֵיהֶם, הֵם גָּרְמוּ שֶׁהַכֹּהֲנִים עָבְדוּ אֶת
עֲבוֹדָתָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּעֵצְלוֹת וּקְרִירוֹת לֹא שִׂמְחָה וְחַיּוּת.

זֶו פְּנֹת דְּבָרֵי הַב"ח בְּכָף שֶׁכָּתַב שְׁכָל חֲטָאִם שֶׁל הַכֹּהֲנִים
הָיָה שֶׁהִתְרַשְׁלוּ בְּעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי עָקַר הַהִתְרַשְׁלוֹת
הִנֵּה לְקִים אֶת הַמִּצְוֹת לֹא שִׂמְחָה וְחַיּוּת פְּנִימִית, וְכֹאֲשֶׁר
גָּבְרוּ הַחֲשׂוֹנוֹנָאִים עַל הַיּוֹנִים וְנִצְחוּם, הֵם קִבְּלוּ עַל עֲצָמָם
לְעַבֵּד אֶת עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּהִתְלַהּבוֹת וּבְשִׂמְחָה יִתְרָה.

מִהֲדָרִין מִן הַמְּהֻדָּרִין – לְהִרְאוֹת חֲבִיבוֹתֵינוּ לְמִצְוֹת

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁבַחֲנָכָה אָנוּ מוֹצְאִים אֶת הַמִּצְוָה הַיְחִידָה

וישמחו בך ישראל

של הדלקת נרות חנכה, אשר בה יש מהדרין, ומהדרין מן המהדרין, וכל ישראל מהדרין בו להיות מוסיף והולך בכל יום ויום בהדלקת הנרות, ואין ישראל מסתפקים בהדלקת נר אחד מעקר הדין, וזאת משום שבו אנו מראים את חביבותנו הגדולה ואת שמחתנו העצומה בקיום מצוות השם, שזה התקון למה שהתרושלו הכהנים בעבודה בבית המקדש, וזה עקר העבודה בימי החנכה.

עקר מצות הדלקת הנרות היא לשמח בשמחת הנסים שהיו בימים אלו

ומשום כך צריך להדליק את נרות חנכה מתוך חביבות מצוה ושמחה מיחדת, כי זה עקר הזכרון לנסים הגדולים שארעו להם בימים אלו, בזכות שהראו את חבתם למצות בית המקדש.

וכן כתב הגאון בעל ה"חיות יאיר" זצ"ל בהגהות "מקור חיים" על ה"שלחן ערוך" (או"ח סימן תרע"ב סעיף ב), שכל תקנת הדלקת נר חנכה היא זכר לשמחה שהיתה בזמן הנס של חנכה, שהיו מדליקים נרות ושמחים, וזה לשונו:

"נראה לי דעקר מצוה הוא שיהיה המדליק אצל הנראה חצי שעה, לראות אותם ולשמח בהם, כי הם גם כן זכר לשמחה שהיו מדליקין אחר הנס וכו', ולכן הרואה גם כן מברך, ולא סגי שידליק וילך לו למקום אחר".

על הנסים ועל הנפלאות

על ידי ההסתכלות על הפרות זוכה לשמחה כל השנה

ולכן סגלתם של גרות חנפה להכניס שמחה לאדם בכל השנה כלה, כמו שמספר שפעם אחת הזכירו לפני בעל "אוהב ישראל" מאפ"טא זיע"א אדם אחד שהיה שקוע במרה שחורה ועצבות גדולה, והורה לו הרה"ק מאפ"טא שיביט ויסתכל בגרות חנפה, ואכן אחר שעשה כך הוא נהפך לאדם חדש ויצא מכל עצבותו ומרירותו והתהפך לאדם שמח.

נס פח השמן להראות חבתן של ישראל

ועל פי זה באר החכם צבי (סימן פ"ז), מדוע עשה הקדוש ברוך הוא את נס פח השמן שידלק שמונה ימים, הרי בבית המקדש יכלו ישראל להדליק אפלו בשמן טמא, כי טמאה התרה בצבור.

אלא שהטעם לכך הוא מפני שהקדוש ברוך הוא רצה להראות את חבתן של ישראל לפניו, ולכן עשה להם את נס פח השמן שייספיק השמן הטהור לשמונת ימים, כדי שידליקו את גרות המנורה בשמן טהור.

כי על ידי שהראו הפהנים את שמחתם הגדולה במצוות

וישמחו בך ישראל

ואת חביבותם הגדולה לעבודת בית המקדש בכך שגלחמו
במסירות נפש עם היונים להשיב את העבודה לבית המקדש,
גרמו שמצוותיהם יהיו חביבות במרום, והקדוש ברוך הוא
יעשה להם נסים ונפלאות.

עקר שמחתנו היא – על מה שראה לנו השם את חביבותנו לפניו

ועל פי זה אפשר לתרץ את שאלת המפרשים שהקשו,
מדוע אנו כה מתפעלים מנס השמן של חנכה אשר דלק
שמונה ימים אף על פי שהוא הספיק רק ליום אחד, ולכאורה
הרי גם לרבי חנינא בן דוסא ארע נס דומה, שפעם ארע שבתו
הכינה גרות לכבוד שבת מחמץ במקום גרות משמן, ונעשה
לה נס ודלקו הגרות מחמץ במשך כל יום השבת כלו, וכל
שכן שיהיה נס כזה בשביל כל כלל ישראל.

אלא שעקר שמחתנו היא על מה שבנס פח השמן שדלק
שמונה ימים, הראה לנו השם את חביבותנו לפניו יתברך
שהוא משרה את שכירתו עלינו.

מנס חנכה לומדים ביצד להחזיק מעמד בכל הגלות הארכה

והנה נס חנכה היה הנס האחרון שארע לעם ישראל לפני
שהם יצאו ישראל לגלות הארכה, והוא ארע לעם ישראל

על הנסים ועל הנפלאות

כְּאִשֶּׁר לֹא הָיָה כְּבֶר רִיחַ הַקֹּדֶשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל וְנַעֲלַם כָּל חֲזוֹן,
וְזֹאת מִכִּמָּה טְעָמִים:

כְּדֵי שְׂנֹזְכֹר בְּתַקְרָף יָמֵי גְלוּתֵנוּ הַמְרָה שֶׁתְּמִיד ה' יִתְבָּרַךְ
לֹא יַעֲזֹבֵנוּ, וְהוּא תְּמִיד מִשְׁגִּיחַ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל,
לְהִיטִיב לוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

וְהִנֵּה כָּל הַנֶּס הִיָּה עַל יְדֵי שִׁשְׁמֹחוֹ הַכְּהֻנִּים בְּמַעַט הַשָּׁמֶן
הַטְּהוֹר שֶׁמְצָאוּ וְהִדְלִיקוּ אוֹתוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי אִם הֵם הָיוּ
מְזֻלְזָלִים בְּמַעַט הַשָּׁמֶן שֶׁמְצָאוּ וְלֹא הָיוּ מְדַלִּיקִין אוֹתוֹ, לֹא הָיוּ
זוֹכִים לְנֶס הַגָּדוֹל, וּמִכָּף לּוֹמְדִים אָנוּ אֵת חֲשִׁיבוֹתוֹ הָעֲצוּמָה
שֶׁל כָּל מַעַט טוֹב שֶׁהָאֲדָם זוֹכֵה אֵלָיו בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְכֹאשֶׁר
הָאֲדָם שָׂמַח בָּזָה וּמוֹדָה לְהַשֵּׁם עַל מַה שֶּׁזָּכָהוּ לְכָף, בְּרַב
רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו, הַטוֹב הַזֶּה גָּדֵל וְהוֹלֵךְ.

כְּתַב הַ"חֲתָם סוֹפֵר" זִיע"א, שֶׁבְּהַדְלָקַת נֵר הַנֶּכֶה מוֹדִים
יִשְׂרָאֵל אֵף עַל הַמְלַחְמוֹת שֶׁהָיוּ אֵז, כְּמוֹ שֶׁתַּקְּנוּ חֲכָמִים לִזְמַר
"עַל הַנְּסִים וְעַל הַנִּפְלְאוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמְּלַחְמוֹת".
וְהַטַּעַם שֶׁבַּחֲנֻכָּה מוֹדִים יִשְׂרָאֵל אֵף עַל הַמְּלַחְמוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם,
מִפְּנֵי שֶׁבּוּ הַבֵּינוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל מַה שֶׁהִתְרַחַשׁ עִמָּם הוּא תְּמִיד
רַק לְטוֹבָתָם, וְעַל הַכֹּל צָרִיךְ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל

כְּתַב הַרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת חֲנוּכָה פ"ג ה"ג), שֶׁהִתְקִינוּ חֲכָמִים
שֶׁבָּאוֹתוֹ הַדוֹר לְקַבֵּעַ אֵת שְׂמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה לְיְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל,

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

וְכֵן כָּתַב הַט"ז (סימן תר"ע סק"ד) בְּשֵׁם הַמְהַרְש"ל (ים של שלמה בבא קמא פרק ז) שִׁישׁ חַיִּיב לְשִׂמְחָה בְּחִנּוּכָה.

וְכֵן כָּתְבוּ הַפְּלֵבו (סימן מב), וְהַר"ש (מו"ק פ"ג ה"ד), וּמְרַדְכֵי אֲרָף (הגהות אנשי שם על המורדכי פסחים פ"ד אות א). וְכָתַב הַלְבוּשׁ (או"ח סימן תרע סעיף ג) שֶׁהַטַּעַם שֶׁאֵין מְסַפִּידִין בָּהֶם, כִּי אֵין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה.

וְכֵן כָּתַב בַּעַל "סֵדֶר הַיּוֹם" (לחנוכה): "יְמֵי חִנּוּכָה הֵם יְמֵי שְׂשׂוֹן וְשְׂמֻחָה שְׁלֵא לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם וְכוּ', וְאֵין לְהִתְעַצֵּב בָּהֶם כָּלֵל, כִּי אִם לְהִרְאוֹת בָּהֶם שְׂשׂוֹן וְשְׂמֻחָה עַל כָּל הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה עִמּוֹנוּ אֶלְקִינוּ בְּיָמֵים אֵלֵינוּ".

יְמֵי חִנּוּכָה – יְמֵי שְׂמֻחָה וְהַלֵּל

וְהַקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים, מִדּוּעַ כָּתַב הַרַמְב"ם שֶׁיְמֵי חִנּוּכָה הֵם יְמֵי הַלֵּל וְשְׂמֻחָה, הֲרֵי בְּגִמְרָא נֹאמַר שֶׁהֵם יְמֵי הַלֵּל וְהוֹדָאָה, וְלֹא כָּתְבוּ חַז"ל שֶׁהֵם יְמֵי שְׂמֻחָה? וְיִשְׁנֵם הַרְבֵּה תְרוּצוֹת בְּמִפְרָשִׁים עַל כֶּף, וְאַפְשָׁר לְתַרְץ וּלְבַאֵר זֹאת בְּכַמּוֹה אֲפָנִים.

הַשְּׂכִינָה הִיא שְׂמֻחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל

הַטַּעַם הָרֵאשׁוֹן לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מִצְוֹת נֵר חִנּוּכָה נִמְשַׁכֶּת שְׂמֻחָה גְדוּלָה לְאָדָם, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵהּ זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַשְׂרֵאת הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹבָא בְּסִפְרִים שֶׁהַשְּׂכִינָה יוֹרֶדֶת בְּהַדְלָקַת נֵר חִנּוּכָה לְמִטָּה מְעַשְׂרָה טַפָּחִים, וּמִשׁוֹם כֶּף

על הנסים ועל הנפלאות

יש להדליק את נרות חנכה למטה מעשרה, והנה השכינה הקדושה היא שמחתן של ישראל, והיא משמחת את ישראל בבואה לשפן עמהם, ולכן זוכים כל ישראל לשמחה גדולה בימי החנכה.

אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה

טעם נוסף לרובי השמחה בימי החנכה הוא, מפני שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, כמו שכתבו חז"ל (שבת ל), ולכן צריך לקבל את השכינה הבאה לשפן עמנו בימי החנכה מתוך שמחה וטוב לבב, ומפני כך תקנו חכמים להרבות בו בשמחה.

בחנכה מתברר לכל אחד שהכל רק לטובתו

טעם נוסף לכך הוא, מפני שעל ידי שמתבוננים בנסים הגדולים שארעו לעם ישראל בחג החנכה, מקבלים ישראל אמונה שלמה שכל מה שעובר עליהם - הכל הוא תמיד רק לטובתם, וזאת על ידי שרואים כיצד כל הגזרות הקשות אשר גזרו היונים על ישראל כדי לבטלם מהמצוות היו רק לטובתם, כי בסוף על ידי כך זכו כל עם ישראל לחג החנכה, אשר בו נמשך לכל עם ישראל בכל משך שנות גלותם האור הגנוז לעתיד לבוא, שהוא אורו של משיח.

נצחון המלחמה – בלח הבטחון בה'

טעם נוסף לךך הוא, מפני שכל הנצחון של החשמונאים במלחמתם עם היונים היה על ידי כחו הגדול של הבטחון בהשם, כמו שכתב התשב"ץ, שהחשמונאים היו אומרים במלחמה את מזמור "ישב בסתר עליון" (תהילים צא), שהוא מזמור הבטחון, ועל ידי כך נצחו את היונים במלחמתם.

ולכן אור גדול זה של בטחון בה' יתברך שיצילנו מכל צרותינו ויושיענו מיד כל אויבינו, ברחמי הגדולים וברב חסדיו, מתחדש ומאיר לכל עם ישראל בכל שנה מחדש בימי חנכה הקדושים, ועל ידו זוכה האדם לבטח בהשם ולסמוך על רחמי הגדולים, שבודאי יושיענו בכל מה שהוא צריך להושיע, ומשום כך ימי חנכה הם ימי שמחה והלל, כמו שכתב הרמב"ם.

בחנכה מתגלית הביבותם של ישראל

באור נוסף לךך אפשר לבאר על פי מה שכתב בעל ה"פני יהושע" (גליוני הש"ס שבת כ"א), שכל מה שעשה ה' את הנס של השמן שידלק יותר מכדי מדתו שמונה ימים, היה כדי להודיע את חבתן של ישראל לפניו, כי הנרות בבית המקדש היו עדות שהשכינה שורה בישראל, כמו שהיה עדות בנר

על הנסים ועל הגבלאות

המעֲרְבֵי שְׁלֵא הִיָּה כְּבֹה לְעוֹלָם, וּמִמְנוּ הִיָּה מְדַלֵּיק הַכֹּהֵן אֶת הַנֵּרוֹת וּבוֹ הִיָּה מְסִים, וְעַל יָדוֹ יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁשְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְכִף גַּם כְּשֶׁחֲנֹכוּ הַכֹּהֲנִים אֶת בַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, לְאַחַר שֶׁטְמְאוּ הַיּוֹנִים אֶת בַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵרָאוֹת אֶת חֲבַתָּם לְפָנָיו, שֶׁשְׂכִינָתוֹ שְׁרוּיָה עִמָּהֶם.

וְזָכַר לְנֶס הַזֶּה אָנוּ מְדַלִּיקִים אֶת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה, וְחַבִּיבוֹת גְּדוֹלָה זֹאת מִתְגַּלֶּה וּמִתְחַדָּשׁת׃ בְּכֹל שָׁנָה מְחַדָּשׁ בְּיָמֵי הַחֲנֻכָּה, וְלָכֵן יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמֵי שְׂמֵחָה מְיֻחָדִים לְיִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן יֵשׁ לְהַדְלִיק אֶת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה וְחַבִּיבוֹת מְיֻחָדָת, וְלְהִרְבּוֹת בּוֹ בְּשִׁירִים וּפְיוּטִים בְּשַׁעַת הַדְּלָקַת הַנֵּרוֹת, כִּי בְשַׁעַת הַדְּלָקַת נֵרוֹת הַחֲנֻכָּה מִתְגַּלֵּית מְחַדָּשׁ חַבִּיבוֹתֵינוּ הַגְּדוֹלָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

חֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן, בַּיִת הַמְקֻדָּשׁ, וְהַמִּזְבֵּחַ

וּבְאוֹר נוֹסֵף לְכֹף הוּא עַל פִּי מָה שֶׁכָּתְבוּ הָאֲחֵרוֹנִים, שֶׁהַשְּׂמֵחָה בְּחַג הַחֲנֻכָּה הִיא זְכוֹר לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים שְׂאֲרָעוּ בְּיָמֵים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה:

חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁחֻדָּשׁוּ אוֹתוֹ הַכֹּהֲנִים לְאַחַר שֶׁטְמְאוּהוּ הַיּוֹנִים. (מהרש"א שבת כ"א)

חֲנֻכַּת בַּיִת הַמְקֻדָּשׁ לְאַחַר שֶׁטְמְאוּ אוֹתוֹ הַיּוֹנִים וּפְרָצוּ בּוֹ י"ג פְּרָצוֹת. (מהר"ל נר מצוה ח"ב, שיבולי הלקט סימן קעד)

וישמחו בך ישראל

כָּתַב הַיְעֵבֶץ (מור וקציעה סימן תרע) שְׁחִנְפַת הַמִּשְׁכָּן בַּמִּדְבָּר
הִיְתָה בַכ"ה כִּסְלוֹ, שָׁאֵז סִימוֹ לַבְּנוֹת אוֹתוֹ, וְנִכְנְסוּ בוֹ בְּרֵאשִׁית
חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּנִבְיאוֹת חֲגִי (ב יח), וְלָכֵן צְרִיף לְהַרְבוֹת
בוֹ בְּשִׂמְחָה וּבִסְעוּדוֹת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב הַלְבוּשׁ.

וּמִפְּנֵי שֶׁשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלוֹ אָרְעוּ בִימֵי חֲנֻפָּה, לָכֵן יָמִים
אֵלוֹ הֵם יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל וְהוֹדָאָה לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ.

סִגְלַת גְּרוֹת חֲנֻפָּה לְזִכּוֹת לְבָנִים תְּלֻמִּידֵי חֲכָמִים

הִנֵּה הַמִּצְוָה הַחֲשׂוּבָה בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר אוֹתָהּ אָנוּ מְקַיְמִים
בְּחֲנֻפָּה הִיא מִצְוַת הַדְּלָקַת גְּרוֹת חֲנֻפָּה, וְהַבְּטָחוֹת גְּדוּלוֹת
נֶאֱמָרוּ בַחז"ל עַל הַמְהַדְרִים וּמְדַקְדְּקִים בְּמִצְוָה חֲשׂוּבָה זוֹ
שֶׁל הַדְּלָקַת גְּרוֹת חֲנֻפָּה, וּלְפִי גְדֻלָּתָהּ שֶׁל הַהַבְּטָחוֹת אֲשֶׁר חֲז"ל
הַבְּטִיחוּ עַל כֶּה, אָנוּ מְבִינִים אֶת שְׂגָב רוּמָמוֹת חֲשִׁיבוֹת מִצְוָה
זוֹ בְּשִׂמְיֵי מְרוּמִים. וְכֵן מְבִטְיָחִים חֲז"ל (שבת כ"ה): כָּל הַזְּהִיר
בְּהַדְּלָקַת גְּרוֹת חֲנֻפָּה, יִזְכֶּה לְבָנִים תְּלֻמִּידֵי חֲכָמִים.

וְהַזְּהִיר הַקְּדוּשׁ (בראשית מ"ח) הוֹסִיף עַל כֶּה, שֶׁבְּשִׂכָּר זוֹאת
הוּא יִזְכֶּה לְבָנִים תְּלֻמִּידֵי חֲכָמִים וְיֵרְאֵי ה' אֲשֶׁר יִפְיְצוּ אֶת אוֹר
הַתּוֹרָה וְהִירְאָה וְיִרְבּוּ שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְזוֹאת מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה -
כְּשֶׁם שֶׁהוּא הָאִיר אֶת בֵּיתוֹ בְּהַדְּלָקַת גְּרוֹת חֲנֻפָּה, כֵּן אֵף הוּא
יִזְכֶּה לְבָנִים תְּלֻמִּידֵי חֲכָמִים אֲשֶׁר יֵאִירוּ אֶת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה
וּבִירְאַת שָׁמַיִם.

על הנסים ועל הנפלאות

מהי הדרך לזכות לכל ההבטחות הגדולות

והנה הקשו על כף המפְרָשִׁים, והרי הרבה אנשים זְהִירִים
בְּהַדְלַקַת נְרוֹת חֲנֻכָּה, ומדוע רבם אינם זוכים להבטחת חז"ל,
לזכות לבנים תלמידי חכמים אשר מרבים שלום בעולם,
ומפיצים את אור התורה ויראת שמים טהורה?

בשעת הדלקת הנרות מתגלה האור הגנוז

התרוץ לכך הוא על פי דברי הזֶהר הקדוֹשׁ (בראשית דף מ"ח),
שכתב שהדבר העקרי והחשוב ביותר שיש להדר בהדלקת
נרות שבת, הוא להדליק את הנרות מתוך שמחה עצומה.

וזאת מפני שבשעת הדלקת הנרות של שבת מתגלה
האור הגנוז, שזה אור השכינה הקדושה, ולכן רק כאשר
האדם מדליק את הנרות בשמחה גדולה, הוא זוכה להמשיך
על עצמו את האור הגדול של השכינה המתגלה בשעה זאת,
כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה.

ועל ידי שהאדם מדליק את הנרות של שבת מתוך שמחה,
הוא זוכה שהאור העצום שמתגלה בשעת הדלקת נרות שבת,
שהוא אור השכינה הקדושה, שורה עליו, ומשום כך על ידי זה
נמשכות על האדם כל הברכות וההשפעות.

וישמחו בך ישראל

וכך הוא גם לגבי נרות חנכה, אשר בהם מתגלה האור הגנוז, שהוא אור השכינה, כמו שכתב הרמב"ן (פרשת בהעלותך) שחשובה הדלקת נרות חנכה כמו הדלקת המנורה שהיה מדליק הכהן הגדול בבית המקדש, וכן כתב בעל ה"בני יששכר" (מאמרי חודש כסלו טבת מאמר ב) בשם בעל הרזקה. ועוד, שהארת חנכה היא מהאור הגנוז, ולכן עקר ההדור בהדלקת הנרות הוא להדליק את הנרות בשמחה גדולה, משום שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ורק על ידי זוכה האדם לאור השכינה.

וכן כתב בעל המאירי (שבת כג), שההדור החשוב ביותר שיש להדר בהדלקת נרות שבת ונרות חנכה, הוא להדליק את הנרות מתוך שמחה וטוב לבב, ולכן חז"ל הבטיחו הבטחה גדולה זאת כאשר מדליקים את הנרות "בחבוב מצוה והארה מפרכסמת", שפרושו הוא - מתוך שמחה רבה ובהתעוררות גדולה.

ומבאר הזהר הקדוש (בראשית מח), שהטעם לברכות הגדולות שזוכה האדם על ידי הדלקת הנרות הוא, מפני שעל ידי שמחתו של האדם בהדלקת נרות שבת הוא זוכה לאור השכינה, ועל ידי כך הוא ממשיך את אור השכינה שהיא זוכה לו על כל בניו, ולכן על ידי זה נמשך אור התורה והיראה לכל בניו, והוא זוכה לבנים תלמידי חכמים שיאירו את כל העולם בתורה ויראת שמים וירבו שלום בעולם.

כל ההדורים בגרות חנכה - כדי שיִדליק את הנרות מתוך שמחה

והנה הטור והב"ח (סימן רס"ג) תרצו, שהבטחה זו של חז"ל נאמרה רק לאלו שמהדרים בהדלקת הנרות לעשות אותם נרות יפים, וכל הסגלות וההבטחות הרבות שנאמרו בחז"ל למדליקים את נרות שבת ונרות חנכה - נאמרו דוקא למי שאזכה להדר במצוה זו.

והחיד"א בספרו "מחזיק ברכה" (סימן רס"ד אות ב) מפרש, שההדור שצריך להדר בגרות חנכה כדי לזכות להבטחת חז"ל לבנים תלמידי חכמים, הוא להדליק את הנרות בשמן זית זך.

והמהדר במצוה זו של הדלקת נרות חנכה להדליקם משמן זית, כיון שהנרות הדולקים משמן זית טבעם שהם מפיצים ומרבים את האורה, לכן מדה כנגד מדה זוכה הוא לבנים שיפיצו את אור התורה בעולם.

ואפשר לבאר, שכל ההדורים שכתבו הפוסקים שיש להדר בגרות חנכה - הן להדליקו בחנכיה של כסף, והן ההדור אשר כתבו הפוסקים להדר להדליקם בשמן זית - עקר פונתם היא בכדי לשמח את האדם בשעת ההדלקה, כדי שיִדליק האדם את הנרות מתוך שמחה של מצוה.

כי כל ההדורים הרי הם משמחים את הלב, ועל ידם מדליק האדם את הנרות בשמחה וטוב לבב, מפני שההדלקה

וַיִּשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

בַּחֲנֻכָּה יָפָה וּמִפְאֶרֶת מְשֻׁמַּחַת אֶת לֵב הָרוּאָה אוֹתָהּ, וְכֵן
הַהֲדַלְקָה בְּשֶׁמֶן זֵית מְשֻׁמַּחַת אֶת הָאָדָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַשֶּׁמֶן
הַמְּשֻׁבַּח בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר דּוֹלֵק הֵכִי יָפָה וּמְפִיץ אֶת הָאוֹר הַזֶּה
בְּיוֹתֵר, וְכֵן מִפְּנֵי שֶׁהַשֶּׁמֶן זֵית הָרִי הוּא מְפִיץ רִיחַ טוֹב וְנֹעִים
הַמְּשֻׁמַּח אֶת הָאָדָם, וְלָכֵן עַל יְדוֹ מְדַלֵּק הָאָדָם אֶת הַנְּרוֹת
בְּשִׂמְחָה וְחֻדוּה רַבָּה, וְזֹאת בְּיַדְעוֹ שֶׁלֹא יִהְיוּ בְּבֵיתוֹ כָּל מֵינֵי
שֶׁמָנִים אֲשֶׁר יִפְּיְצוּ כָּל מֵינֵי רִיחוֹת לֹא נְעִימִים, אֲשֶׁר בְּזִמְזוֹם
הֵיוּ מְצוּיִים שֶׁמָנִים אֱלוֹ לָרֵב.

וַיֵּשׁ הַרְבֵּה שְׂנוּהֲגִים לְלִבֶּשׁ בְּגָדֵי שִׁבְתָּ לִפְנֵי הַדְּלָקַת נְרוֹת
חֲנֻכָּה, וּמְדַלֵּיקִים אֶת נְרוֹת חֲנֻכָּה עִם בְּגָדֵי שִׁבְתָּ, וְזֹאת מִפְּנֵי
שֶׁבְּגָדֵי שִׁבְתָּ הַנֶּם מְשֻׁמָּחִים אֶת הָאָדָם, וְעַל יְדָם זֹכָה הָאָדָם
לְהַדְּלִיק אֶת נְרוֹת הַחֲנֻכָּה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מְצוּהָ, אֲשֶׁר זֶה
עֵקֶר מְצוֹת הַדְּלָקַת הַנְּרוֹת.

כִּיצַד זָכָה הָרֵב לָבֵן שֶׁהֵאִיר אֶת עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל

בְּסֵפֶר "אֱהָלֵי צִדִיקִים" מוּבָא עַל כָּף סְפוּר נִפְלְאָ: כְּאֲשֶׁר
שָׂאָלוּ אֶת הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים מִבְּגֵדֵי זָ"ל כִּיצַד זָכָה לָבֵן
גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ כֵּזֶה שֶׁהֵאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּאוֹר תּוֹרָתוֹ,
הַשִּׁיב לָהֶם הָרֵב: לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת לֹא הָיָה מְצוּי שֶׁמֶן זֵית
כָּלֵל בְּכָל הָעִיר בְּגֵדֵי הַדְּלָקַת נְרוֹת שִׁבְתָּ וְחֲנֻכָּה, וְכֵלָם הֵיוּ
מְדַלֵּיקִים בְּלִית בְּרָרָה בְּשֶׁמֶן שׁוּמְשׁוּם שְׂאוּרוֹ לֹא הָיָה דּוֹלֵק
יָפָה כְּמוֹ שֶׁמֶן זֵית, אֲבָל לֹא הָיְתָה בְּרָרָה, כִּי לֹא הָיָה מְצוּי שֶׁמֶן
זֵית כָּלֵל וְגַם הוּא הָיָה יָקָר מְאֹד.

על הנסים ועל הגפלאות

ואני לא ותרתי, והשגתי שמן זית זה וטהור מכמה סוחרים
מהעיר דמשק שבסוריה, ולאחר טרח רב מאד השמן הגיע
לבגדד כמה ימים לפני חנכה, וכלם שמחו מאד שהשנה יזכו
להדליק את נרות החנכה משמן זית זה.

ולמרות מחירו היקר של השמן זית מכרתי אותו בזול לכל
תושבי העיר, ושמחתי מאד שבאותה שנה כל תושבי בגדד
הדליקו את נרות השבת והחנכה משמן זית זה הדולק בהדור
רב, והשמן זית הספיק לעוד תקופה ארוכה.

ומיד לאחר מכן זכיתי להלדת בני הקדוש המכנה ה"בן
איש חי" זצ"ל, אשר האיר את עיני ישראל בתורה הקדושה,
והנני יודע שכלל זה זכיתי רק בזכות פך שזכיתי לזכות את
הרבים בהדלקת נרות שבת וחנכה בהדור רב ובשמחה".

שמונת החנכה שהצילה ממות

מעשה היה ביהודי יקר שהתגורר בהונגריה בשם ר'
יצחק, אשר היה יהודי תמים וישר דרך והתגורר בכפר קטן
בגבול הונגריה. ביום מן הימים התעורר לשמע תפי המלחמה
הרוסיים, ועד מהרה הבין כי גורלו נחרץ: הכפר הקטן בו הוא
מתגורר נכבש בידי השלטון הקומוניסטי. הוא היטיב להבין
את המשמעות הנגזרת מהכבוש הסובייטי שנכפה עליו, ועל
אתר קבל החלטה: להמלט עם משפחתו מהכפר למרכז
ארופה, מאימת הצורך הרוסי.

וישמחו בך ישראל

הוא בחר ב'אינאן המבריק', ששמו ה'טוב' הלק לפניו כמבריק גבולות מקצועי. ר' יצחק שלם לאינאן מבעוד מועד, והמתין להודעה על ליל הבריקה. כשהגיע ליל הבריקה נקש אינאן בדלת ביתו של ר' יצחק, ואמר מלה אחת: 'עכשו!' - ר' יצחק מהר לאסף את משפחתו ומעט מטלטלין, והם הצטרפו לקבוצה גדולה למדי הצועדת אחרי אינאן לארך הדרך.

לא קלה היא היתה. הם טפסו על הר גבוה כשהחשך החל לרדת, ושבו והדרדרו במורדו באפלה עמקה. ואז המשיכו לצעד בין קוצים ושיחים, בין שדות עזובים ובין חרבות נטושות. אינאן הדריק אותם ביד רמה, אולם גזר שתי גזרות שאין לסטות מהן: אין להרעיש ואף לא לדבר - ולו מלה אחת! וכמוכן - אין להדליק שום אור. 'השטח בו אנו צועדים מקף מכל עבר בחילים רוסיים. עלינו להזהר לא לעורר את תשומת לבם. זו סכנת חיים!'

הם צועדים כמה שעות, ור' יצחק נזכר שלא הדליק נרות חנכה. הוא החיש את צעדיו, התקרב לאינאן הצועד בראש, ואז לחש לו: 'אני רוצה להדליק כמה נרות, לזמן קצר וקצוב!' - אינאן שמע, ומתוך האפלה ראו את פניו מאדימות בכעס. רק מאימת החילים הרוסיים לא צנח על ר' יצחק כפי שרצה, אלא הנהן בראשו בשלילה מחלטת.

ר' יצחק הבין שאין בררה, פקוץ נפש הוא זה. עדין הוא שאף לזכות להדליק נרות, אבל הבין כי המשימה הזו לא תעלה בידי הלילה. בצער ובכאב על מניעת המצוה כבר חשב לותר, אלא שאז הורה אינאן להפנס לחרבה נטושה

על הנסים ועל הנפלאות

למנוחת מה, והרגש בלבו של ר' יצחק שב וגאה: רוצה הוא
בכל מאודו להדליק נרות!

חברי הקבוצה ראו את רצונו הבוער, ולתמם חשבו כי אין
חשש גדול, ואף אינאן נאלץ להספיק פשפם לחצו עליו.
הם התיצבו סביב ר' יצחק במטרה להסתיר את האור שתקף
יבער, ואז נשא ר' יצחק את קולו בברכה נרגשת, והדליק
ארבעה נרות בזה אחר זה. פניו האירו בשמחה, הוא נרגש
עד כלות הנפש, הנה - בשעת לילה כה מאחרת, בשום מקום
שבין גבולות, הוא זוכה להדליק נרות חנכה, למרות הכל! וכך
החל בשירת "מעוז צור" המסרתית.

זכרונו של מעמד ההדלקת נרות חנכה לא מש מלבו של הקצין הרוסי

'עצרו!' - צוהה מקפיאת דם נשמע לפתע מפתח החרבה,
והכל קפאו במקומותיהם. אינאן הביט בקצין הרוסי שלפניו,
והסיק שזהו זה! בגלל היהודון הזה שהחליט להדליק נרות
נגזר גורלו, וגורלם של כל חברי הקבוצה. במבט חטוף הבין
כי הפעם מדבר בקצין בכיר, לא כזה שנתן לשחד בקלות או
לירות בראשו ולהמשיך. לבטח יש מאחוריו עוד גדוד שלם...

כלם הבינו שאין בררה, ונעמדו פשידיהם מונפות למעלה,
מקוים שהארוע יסתיים בהובלתם למאסר של כמה שנים
עם עבודות פרך, ולא בהרג מידי. הקצין פתח ואמר: 'וכי מה

וישמחו בך ישראל

חשבתם לכם, לצאת את גבולות רוסייה?! והלא אני עוקב אחריכם עם גדוד שלם כבר כמה שעות, מתלבט מתי ואיך להרג את כלכם... הנה נתנה לי ההזדמנות, כלכם מרפזים במקום אחד...'

כלם הביטו בו בחרדה, אלא שאז, הקצין הרוסי כחכח בגרונו קלות ואמר: 'אבל מה זה הנרות הללו? אלו נרות חנכה?!' - - - ולפתע פתאם, הקצין הגברתן ואטום המבע, התרפף ונמס. דמעות נקוו בזויות עיניו, והוא החל מפזם נעימת 'מעוז צור' שכוחה, כזו שנשלפה מירכתי מחו לאחר מעל חצי יובל... 'אני לא מאמין... אני לא מאמין... נרות חנכה...'

כל חברי הקבוצה עמדו מסביב, לא מבינים את המחזה שלפניהם. הקצין הקשוח, שאף לפני רגע אמר שיוציאם להורג, נצב לפניהם נרגש, מתפכח בדמעות ומבקש מר' יצחק לסייע לו לפזם נעימה יהודית עתיקה. 'אני זוכר את הדלקת הנרות בבית אבא, כן, על החלון, עם השיר הזה...'

שעה ארכה הוא נצב שם, ולבסוף אמר לר' יצחק בקצרה: 'תראה, האמת שהחלטתי להוציא את כלכם להורג כאן בתוככי החרבה, אולם מראה נרות החנכה שלך הצית בי זכרונות נרגשים מבית אבא, כיצד היה משורר ברגש מול הלהבות המרצדות, איך מחא פפים בהתלהבות כשרקד לפני הנרות. אז אני לא מסגל...'

כך חתם הקצין את דבריו, ויצא מהחרבה - כשגדוד שלם

על הנסים ועל הנפלאות

מלנה אותו בדרך החוֹצָה. חֲבָרֵי הַקְּבוּצָה הִבִּינוּ כִּי לֹא זֶה בְּלִבָּד שֶׁנִּרְוֵתוּ שֶׁל הַיְהוּדִי לֹא הִזִּיקוּ לָהֶם, בְּזִכְוֹתָם - הִיְתָה לָהֶם נִפְשָׁם לְשִׁלָּל!

שָׁנִים אַחֵר כִּף סֵפֶר ר' יִצְחָק אֶת סְפוּרוֹ - וּמִפִּי הַסְּפוּר הִגִּיעַ לַגְּלִיּוֹן הַנִּפְלֵא "אֲמַרִי מִנַּחֵם" הַיּוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי הַרֶה"ג רַבִּי יוֹסֵף צְבִי רִכְנִיצֵר שְׁלִיט"א.

וּמִכָּף אָנוּ לוֹמְדִים כִּי צֵד זְכוּנוֹ שֶׁל מַעֲמַד הַדְּלָקָת נְרוֹת חֲנֻכָּה לֹא מֵשׁ מִלְּבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ קִצִּין רוֹסֵי אַכְזָרִי גַם לְאַחֵר שְׁלֵשָׁה עָשׂוּרִים, וְהוּא זָכַר הֵיטֵב אֶת הַתְּלַהּבוֹת אָבִיו, אֶת הַשִּׁירָה הַמְּרֻגָּשֶׁת, אֶת מַחִיאוֹת הַכַּפִּים, וְאֶת הַרְקוּדִים שֶׁסָּבִיב הַמְּצוּנָה, וְהַמְּצוּנָה שֶׁקִּיִּם ר' יִצְחָק עִכְשָׁו מִתּוֹךְ שִׁמְחָה גְדוֹלָה וְהַשִּׁירִים שֶׁבְּעֻקְבוֹתֶיהָ, אֵלּוּ מָה שֶׁהִצִּילוּ אֶת חַיֵּי קְבוּצָה שְׁלֵמָה שֶׁל יְהוּדִים מִבְּרִיחֵי גָבוּל.

וּמִכָּאֵן לוֹמְדִים אָנוּ אֶת כַּחַה הַעֲצוּם שֶׁל שִׁמְחַת הַמְּצוּוֹת, לְהַשִּׁיב אֶת לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַבִּיהֶם שֶׁבְּשָׂמִים, וְלַעֲוֹר בָּהֶם אֶת הַנִּיצוּץ הַחֲבוּי, וְלַהֲצִיל קְבוּצַת יְהוּדִים שְׁלֵמָה מִמְּנוֹת לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם. (גְּלִיּוֹן פִּנְיִי פֶרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ "מֵאֵת הַרֶה"ג אֲשֶׁר קוּבִלְסָקִי שְׁלִיט"א - פֶּרֶשֶׁת מוֹקֵץ תִּשְׁפ"ג)

שִׁמְחַת הַחֲנֻכָּה שֶׁהִצִּילָה אֶת הַיְהוּדִי בְּאֲמִצַּע הַיַּעַר

וּמַעֲשֵׂה הָיָה בַּיְהוּדִי אֶחָד שֶׁהִיְתָה פְּרֻנְסָתוֹ מִכָּף שֶׁהָיָה

וישמחו בך ישראל

מסתובב מכפּר לכפּר ומוזכר את סחורתו, כּאשר בחיקו הִיהַ מחזיק דֶרֶךְ קבּע חנּכִיהַ עם נרות, ואם הִיהַ נתקע בְּדַרְכִים בליל חנּכה - הִיהַ מדליק את הנרות על אם הַדֶּרֶךְ ביער בהתלהבות ובשמחה רבה והִיהַ שֵׁר את שירי החנּכה מתוך שמחה וחדוה, ואחר כֹּף הִיהַ ממשיך בְּדַרְכוֹ.

והנה באחת השנים נקלע בְּדַרְכוֹ בליל חנּכה והוא עצר כְּדִי להדליק את הנרות חנּכה, ולאחר שהדליק את הנרות בשמחה גדולה ושֵׁר את פיוטי חג החנּכה בשמחה גדולה, הנה לפתע הוא שומע שאגה מקפיאת דם כְּשֶׁשְׁלֶשֶׁה שוֹדְדִים חמושים הגיחו לפתע על אם הַדֶּרֶךְ ביער ורצו להרגו. הוא בקש מהם רק לעשות ודוי, וכֹּף התכונן להפרד מהעולם.

והנה לפתע הגיעו ארבעה עֶשֶׂר חילים, וכשראו אותו קשור, שאָלוּ אותו לִפְשֵׁר הַדֶּבֶר, וכשספר להם שהם רוצים להרגו, הם תפסו מִיד את שלשת השוֹדְדִים, קשרו אותם והרגו אותם, וספרו לו שֶׁהַדְּכֵס יצא ליער לצוד ציד, ומרחוק ראו חיליו את אור הנרות הדולקים, וכֹּף הגיעו לשם, ועל ידי כֹּף הוא נצל בְּדֶרֶךְ פלאית ממנות לחיים טובים ולשלום.

כְּשֶׁסֵּפֶר מעשה זה לרבו, אמר לו רבו, שֶׁזְכָּה לְכֹף מַפְנִי שִׁמְעֶשָׂה זֶה הִיהַ זֶה בְּנֵר רביעי של חנּכה, והדליק עד אז ארבעה עֶשֶׂר נרות של חנּכה, והם שעמדו לו להנצל בְּדֶרֶךְ פלאית ממנות לחיים בזכות נרות החנּכה שהדליק מתוך שמחה רבה.

על הנסים ועל הנפלאות

ואפֿשר לְבַאֵר שֶׁהַטַּעַם לְכַף הוּא, מִפְּנֵי שֶׁבִשְׁעַת הַדְּלָקָה
נִרוֹת חֲנֻכָּה בָּאָה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וְשׁוֹרָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל כָּל
אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁמוּבָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים (ליקו"ה
ברכת השחר א), וְהִנֵּה אֵין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מֵתוֹךְ שְׂמֻחָה שֶׁל
מִצְוָה, וְלָכֵן עַל יְדֵי שֶׁהַדְּלִיק אֶת הַנִּרוֹת מֵתוֹךְ שְׂמֻחָה וְחֻדוֹה
שֶׁל מִצְוָה, זָכָה שֶׁהֵיְתָה הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה בְּעִזְרוֹ לְמַלְטוֹ מִכָּל
רַע וּלְהַצִּילוֹ מִמּוֹת לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

ה' יִזְכְּנוּ לְרֹאוֹת בְּקִרְוֵב בְּהַדְּלָקַת הַנִּרוֹת עַל יְדֵי הַכֶּהֵן הַגָּדוֹל
בְּבֵית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, אָמֵן.

פֶּדָה יָד

וּבְכֵן צְדִיקִים
יֵרְאוּ וְיִשְׂמְחוּ

פָּדָק י"ד

ובְּכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׁמְחוּ

עבודת הַקְּרָאָה בְּשִׁלּוּב עֲבוֹדַת הַשְּׂמִיחָה
בְּיָמֵי רֵאשִׁית הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים

כִּי־עַד אֶפְשֶׁר לְשִׂמְחָה בְּרֵאשִׁית הַשָּׁנָה שֶׁהוּא
יוֹם הַדִּין

הִנֵּה רֵאשִׁית הַשָּׁנָה הֵנּוּ יוֹם הַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט הַגָּדוֹל שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה
כָּלֵה, אֲשֶׁר בּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל זוֹחֲלִים וְרוֹעֲדִים בּוֹ מְאִימַת הַדִּין,
וּמְלֹאכִים יַחְפְּזוֹן וְחִיל וְרַעְדָה יֶאֱחִזּוּן, וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין,
וְאִפְלוּ הַדְּגִים שְׂבִים רוֹעֲדִים בּוֹ מְאִימַת הַדִּין כְּמֵאֲמַר הַצְּדִיקִים
זִיע"א. וּמִי לֹא יִירָא בְּיוֹם דִּין, בִּידְעוּ שֶׁכָּל גּוֹרֵל חַיָּיו נִמְצָא עִתָּה
עַל פֶּה הַמַּאזְנַיִם, וּמִי יִצְדַק לְפָנָיו בְּדִין.

וְאִף עַל פִּי כֵן פֶּסְקוֹ רַב הַרְאִשׁוֹנִים, שֶׁבְּרֵאשִׁית הַשָּׁנָה יִשְׁנֶה
חַיִּיב לְשִׂמְחָה כְּמוֹ בְּשָׂאֵר הַחֲגִים וְהַמוֹעֲדִים, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה
קְרָאָה לְיוֹם רֵאשִׁית הַשָּׁנָה "חַג", כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פא ד): "תִּקְעוּ

וישמחו בך ישראל

בחדש שופר בפסח ליום חגנו", ולכן ישנו חיוב לשמח בראש השנה כמו בשאר החגים והמועדים, כמו שנאמר (דברים טז יד-טו): "ושמחת בחגך, והיית אף שמח".

וכך פסק ה"ש"לחן ערוך" (סימן תקצז סעיף א): אוכלים ושותים ושמחים ואין מתעניין בראש השנה. וכתבו הב"ח, וה"משנה ברורה", ו"כף החיים", שהטעם לכך הוא משום מצות "ושמחת בחגך" שיש בראש השנה.

וכן פסק ב"שו"ת הגאונים" (סימן פ"א), שמשום כך אין נושאין נשים בראש השנה, כי אין מערבין שמחה בשמחה.

וכן פסקו הרא"ש (ראש השנה פרק ד סימן יד), והרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"ד סימן טז), שאסור להתענות בראש השנה כי הוא יום טוב, וכן פסקו הריב"ש והרמב"ם, ועוד הרבה ראשונים ואחרונים (הו"ד בספר חזון עובדיה יא), וכן האריף בעל ה"שאגת אריה" (סימן קב).

וכן פסק ה"חתם סופר" (הגהות לשו"ע סימן תקצז), שיש חיוב לשמח בראש השנה, והביא ראיה לכך מלשון המשנה (ר"ה טו ב): "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת", מכך שהוסיף התנא וכתב "יום טוב של ראש השנה", וכן פסק רב אחאי גאון (פרשת חיי שרה).

וזאת על פי מה שכתבו חז"ל (בירושלמי ובמדרש), שכל האמות כאשר יש להן משפט, הן לובשות בגדים שחורים כי אינם יודעים מה יעלה בדין, אבל עם ישראל אינם כך, אלא אף על

| גִּבְעַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

פִּי שֵׁשׁ לָהֶם מִשְׁפָּט וְדִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֵם מִסְתַּפְּרִים בְּעָרֵב
רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלוֹבְשִׁים בְּגָדִים לְבָנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאוֹכְלִים
וְשׂוֹתִים וְשׂוֹמְחִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי הֵם בְּטוֹחִים בְּחִסְדּוֹ יִתְבַּרַךְ
שְׁיַעֲשֶׂה לָהֶם נֶס, וַיּוֹצִיא לְצַדֵּק דֵּינָם וַיִּזְכּוּ לְהַפְתֵּב לְשָׁנָה טוֹבָה
וּמִתְוַקָּה.

וְכֵן נִפְסַק בְּ"שְׁלַחַן עָרוּף" (סימן תקפא סעיף ד) : מִכְבָּסִין
וּמִסְתַּפְּרִין בְּעָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְכֵן אָמַר הַנְּבִיא נְחֻמְיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲשֶׁר
זֹאת מִצְוָה מִדְּבַרֵי קַבְּלָה (נחמיה ח ט): "וַיֹּאמֶר לָהֶם, לֹכּוּ אֲכָלוּ
מִשְׂמִנִּים, וְשִׂתּוּ מִמִּתְקִים, וְשַׁלְּחוּ מִנּוֹת לְאִין נֶכּוֹן לוֹ, כִּי קְדוֹשׁ
הַיּוֹם לְאֲדַנְיָנוּ, וְאַל תַּעֲצִבוּ כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מַעֲזָכֶם".

מַהוּת הַיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה

וְהִנֵּה אַחַד הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מִתְחַבְּטִים בָּהֶם יִרְאִי הַשֵּׁם
וְחוֹשְׁבֵי שְׂמוֹ, הַחֲפָצִים לַעֲבֹד אֶת קוֹנֵם בְּכָל לַבָּם וּבְכָל מַאֲדָם,
הָאֵם יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵינּוּ יוֹם שְׂמִיחָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵנוּ יוֹם חַג,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר עָלָיו (תהלים פא ד) "תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסַח לְיוֹם
חַגְנוֹ", אוֹ שְׂמָא פִּינּוֹן שְׂרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵנוּ יוֹם הַדִּין שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה
כְּלָה, אֲשֶׁר בּוֹ כָּל הַבְּרוּאִים עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, מִשׁוּם כֶּף
הֵנוּ יוֹם שֶׁל יִרְאָה וְחֲרָדַת הַדִּין בְּלִבָּד, וְהַשְׂמִיחָה אִין מְקוּמָה
כְּלָל בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְעַל כֵּן נֹאמַר בְּמִשְׁלֵי: "לְכָל זְמַן וְעַת
לְכָל חֶפֶז, עַת לְבָכוֹת וְעַת לְשַׁחוּק עַת סְפוּד וְעַת רְקוּד".

וישמחו בך ישראל

וצריך להתבונן בכמה שאלות המתעוררות בך לכל אחד ואחד.

א. כיצד צותה התורה לשמח בראש השנה, הרי מי יכול לשמח בשעה נוראה זו אשר בה המלך יושב על כסא דין ודן את כל באי עולם, וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, והאדם אינו יודע היכן הוא נכתב? וכיצד אפשר לשמח ביום דין, אשר מי יצדק לפניו בדין?

ב. הטור פתב (סימן תקפג), שסימן טוב לכל השנה לאכל בליל ראש השנה כל מיני מאכלים המראים ומסמלים סימן טוב לכל השנה, וכן להיות בשמחה בראש השנה, ולא להתעצב כלל ביום זה, ועל ידי כך תעלה לו שנה טובה ומתוקה.

ונשאלת השאלה, כיצד יכול האדם לשמח בימי ראש השנה הקדושים והנוראים, אשר המה ימי הדין של כל השנה כלה, והרי מי יזכה ביום דין? ומי ירהיב עז בנפשו לשוש ולשמח, כאשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, ואינו יודע היכן הוא נכתב ומה עלה בדינו?

ג. כיצד אנו מברכים את ברפת "שהחינו" על יום הדין והמשפט?

ד. כיצד אפשר לשמח בראש השנה, הרי חז"ל כתבו (ראש השנה כב) שבראש השנה צריך האדם להיות בהכנעה גדולה, ועל ידי כך יזכה לשנה טובה, כי כל שנה שהיא רשה ועניה בראשה - מתעשרת בסופה, וזה הטעם שתוקעים בראש השנה בשופר

| גִּבְרֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

כָּפוּף, כִּי כָפִי שֶׁהֶאָדָם מְכוּפָף אֶת רֹאשׁוֹ בְּתַפְלָתוֹ וְחָשׁ יוֹתֵר
אֶת אֵימַת הַדִּין - כִּי יִזְכֶּה לְצִאת זְכָאֵי בְּדִינוֹ. וְאִם כֵּן, כִּי־צַד צִוּוּ
חַז"ל לְשִׂמְחָה בּוֹ?

ה. מוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִקְרָא "יוֹמָא
דְּצִלוּתָא", כִּי כָל הַשָּׁנָה כְּלָה תְלוּיָהּ בְּתַפְלוּת שְׂמֵת־פְּלִילִים
בְּיוֹם זֶה, וְצָרִיף לְהַתְּפַלֵּל בּוֹ אֶת כָּל הַתְּפִלוֹת בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה
וְעִצּוּמָה, וְלִבְכוּת בּוֹ הַרְבֵּה כְּנֶעַר הַבּוֹכָה לְפָנָי אָבִיו. וְאִם כֵּן,
כִּי־צַד אֶפְשֶׁר לְשׁוֹשׁ וּלְשִׂמְחָה בּוֹ?

וְהַתְּשׁוּבָה לְכִי נִמְצְאת בְּדַבְרֵיהֶם שֶׁל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת זִיע"א,
אֲשֶׁר כָּתְבוּ כַּמָּה טַעֲמִים נִפְלְאִים לְמַעַלְתָּהּ הַעֲצוּמָה שֶׁל הַשְּׂמִיחָה
אֲף בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם שֶׁל יְרָאָה וְאֵימַת הַדִּין, מִפְּנֵי
שֶׁבּוֹ הִירָאָה הַגְּדוּלָה וְהַשְּׂמִיחָה מְשֻׁלְבוֹת יַחְדָּו, אֲשֶׁר חִלְקוֹן עַל פִּי
תּוֹרַת הַנְּגִלָה, וְחִלְקוֹן עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים.

טַעַם רֹאשׁוֹן - רֹאשׁוֹ לְשִׂמְחָה בּוֹ בִּיּוֹן שֶׁהַשֵּׁם הוּא אָבִינוּ מוֹלְכֵנוּ, וַיִּזְכֶּה אוֹתָנוּ בְּמוֹשַׁעַט

בַּעַל הַסְּפּוּרָנוּ מְבַאֵר אֶת הַטַּעַם לְשִׂמְחַתְנוּ הַגְּדוּלָה בְּיוֹם
רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַפְּסוּק (ויקרא כג כד) "בְּאַחַד לַחֲדָשׁ
יְהִיָּה לָכֶם שְׁבֵתוֹן, זְכָרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ", וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

"זְכָרוֹן תְּרוּעָה - זְכָרוֹן תְּרוּעַת מֶלֶךְ, בְּהַ יְגִילוּ בְּמַלְכָם,
כְּאָמְרוּ "הֲרִנֵּינוּ לְאַלְקִים עֲזָנוּ הֲרִיעוּ", כִּיּוֹן שֶׁהַשֵּׁם יוֹשֵׁב עַל

וישמחו בך ישראל

כסא דין, וראוי לנו לשמח יותר על שהוא מלפנו, שיטה כלפי חסד, ויזכה אותנו בשפטו אותנו, כאמרו (ישעיה לג כב) "כי ה' שפטנו, ה' מחקקנו, ה' מלפנו, הוא יושיענו".

כלומר, שעלינו להתבונן בכך שיום הדין של ראש השנה אינו כמשפט רגיל אשר בו הנשפט נמצא לבדו במשפט כשליצדו עורך דינו, והכרעת דינו תלויה אף ורק בשופט שאינו מכירו כלל וכלל, ולכן הדאגה היא עצומה ונוראה.

אבל לעמת זאת במשפט של ראש השנה, אף על פי שהמשפט הוא במדת הדין ומי יצדק לפניו בדין, אבל צריך לזכר שהשופט הוא אבינו, והאב מחפש תמיד רק לזכות את בנו, ולכן הוא אף גלה לנו פיצד לרצותו ולפיוסו, והוא נתן לנו את כל הכלים לצאת זכאים בדין, כי הוא רוצה רק את טובתנו.

כמו כן כתבו הפוסקים, שעלינו להתבונן ברחמי ה' הגדולים והעצומים שגלה לנו מתי הוא יום הדין, ולא עשה זאת ביום שאיננו יודעים כלל מכה, אלא גלה לנו מתי הוא יום משפטנו, כדי שנדע להכין את עצמנו כראוי בכדי שנצא זכאים במשפט.

זוכר יצוריו לחיים ברחמים

וכן היה הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת פונוביז', חוזר על כך בשיחותיו בחדש אלול, שיש לנו לשמח

| גִּבְעַן צַדִּיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

ביום הדין על ידי שנתבונן בכך שהקדוש ברוך הוא אבינו מלפנו, הוא הדין והוא המלך והוא דן אותנו ברחמים, כמו שאנו אומרים בתפלות ראש השנה: "זוכר יצוריו ברחמים לחיים", ועל ידי שמתבוננים בכך שהשופט והדין הוא אבינו אב הרחמן אשר חפץ בטובתנו, על ידי כך אנו יכולים לשמח בראש השנה כמו שנפסק ב"שלחן ערוך". (פניני חזוק לימים נוראים)

ומשום כך עלינו לפשפש בכל מעשינו ולעשות תשובה שלמה, ולהתפלל את כל תפלותינו בכונה גדולה ובבכיה, מעמק הלב בלב נשבר כראוי, אבל כל זאת מתוך שמחה ובטחון שבודאי תקבל תשובתנו במרום, ויהיו מעשינו לרצון לפני אדון כל, כי השופט הוא אבינו מלפנו, החפץ לגזר את דיננו לטוב, לכתבנו ולחתמנו לשנה טובה ומתוקה.

תְּרוּץ רֵאשׁוֹן – הַשְּׂמֵחָה שֶׁל מִצְוַת תְּזַכֶּה אוֹתָם בְּדִין

ועל פי זה מבארת שאלת המפרשים שהקשו על מה שנאמר בנחמיה, שכאשר כל העם בכו ועשו תשובה ביום ראש השנה, אמרו להם נחמיה הנביא ועזרא הנביא שלא יבכו ולא יצטערו ביום זה אלא ישמחו בו כי הוא יום חג לה', כמו שנאמר (נחמיה ח ט-י): "ויאמר נחמיה הוא התרשתא ועזרא הכהן הספר והלויים המבינים את העם לכל העם, היום קדש הוא לה' אלקיכם אל תתאבלו ואל תבכו. ויאמר להם, לכו

וישמחו בך ישראל

אכלו משמנים ושתו ממתקים, ושלחו מנות לאין נכון לו, כי קדוש היום לאדנינו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם".

מה גילה הנביא נחמיה לעם ישראל בראש השנה – שהביא להם שמחה גדולה

וצריך להתבונן לכאורה, מדוע אמרו עזרא ונחמיה לעם ישראל שישמחו ולא יתעצבו בראש השנה (נחמיה ח ט), והרי ראש השנה הוא יום הדין שיש לעשות בו תשובה בלב נשבר? והנה מיד לאחר מכן נאמר בנביא (נחמיה ח יב): "וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה, כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם". וצריך להבין, איזה דברים הם למדו את עם ישראל, שהבינו מה שלא ידעו לפני כן, אשר גרם להם "לעשות שמחה גדולה" בראש השנה.

והבאור לכך נמצא בתוך הדברים שאמר הנביא נחמיה לעם ישראל בראש השנה, כמו שנאמר (נחמיה ח י): "ויאמר להם, לכו אכלו משמנים, ושתו ממתקים, ושלחו מנות לאין נכון לו, כי קדוש היום לאדנינו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם".

ופרש האבן עזרא - השמחה היא תעוז אתכם אם תקימוה, כי כן כתוב "ושמחת בחגך".

ובמצודת דוד פרש - שמחת יום טוב שהיא שמחה של מצוה, היא תתן לכם עז ותעצומות.

| תבן צדיקים יראו וישמחו |

כלומר, שבכך שעשה הקדוש ברוך הוא את יום הדין של ראש השנה ליום חג ויום טוב, אשר מצוה וחיוב לשמח בו, הוא רצה להודיענו בכך:

רצוני שתדעו, שכל הדין והמשפט הגדול אשר יש ביום זה, הכל הוא רק לטובתכם ולמענכם, ואם תפששו במעשיכם ותשובו בו בתשובה שלמה, תכתבו ותחתמו לשנה טובה ומתוקה, כי האב רוצה רק לזכות את בנו, ועל ידי שתתבוננו בגדל אהבתי העצומה אליכם, תעשו תשובה מאהבה אשר על ידה כל עוונותיכם יתהפכו לזכיות, ואף אם לא תזכו לכהן אלא תעשו תשובה רק מיראת הענש בלבד, שוב אמחל לכם ואזכה אתכם בדין ובמשפט הגדול והנורא שיש ביום זה.

ולכן אל תתאבלו ואל תתעצבו בראש השנה, אלא תשמחו בו ותתענגו בו, "אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום לאדנינו", וזאת מתוך בטחון גמור בחסדי ה' הגדולים, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה, פרק ז הלכה ד):

"ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת הצדיקים מפני העוונות והחטאים שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם", ולכן אל תתעצבו כלל ביום זה, אלא תעשו ביום זה תשובה מאהבה, מתוך שמחה גדולה, ותאכלו ותשתו ותשמחו בו, ותבטחו בי וברב חסדי שאכתב ואחתם אתכם לשנה טובה ומתוקה.

הבטחת ה"חתם סופר" – מי ששמח
בראש השנה מפני שהתורה צותה
לשמח בו, זוכה שיוציא השם לצדק דינו

וכן כתב ה"חתם סופר" זיע"א (דרשות חתם סופר, ח"ב עמוד
שנז, וח"א עמוד קצג), שמי ששמח בראש השנה אף על פי
שהוא יום הדין, מפני שהתורה צותה לשמח בו, שכרו גדול
מאד.

כי שעל ידי שהאדם מקים מצוה זו ושמח בראש השנה
אף על פי שהוא יום הדין, רק בגלל שצותה התורה לשמח
ביום זה, זוכה בשכר זאת שיוציא השם לצדק דינו, כמו
שאמר הנביא נחמיה (נחמיה ח י) "ואל תעצבו כי חדות ה' היא
מעזכם", כי השמחה בראש השנה היא להראות שאנו בטוחים
בחסדו יתברך, כבנים שיוציא לאור משפטנו, והשמחה הזו היא
מעזנו והיא המגנה עלינו.

והוסיף עוד ה"חתם סופר", שכפי שמחתו בראש השנה
- כך יזכה לשמח במשך כל השנה כלה, כי כתבו חז"ל שכל
מצוה שקבלו ישראל עליהם בשמחה, הם עדין עושים אותה
בשמחה, ולכן מי שמקבל עליו בראש השנה את על מלכותו
יתברך מתוך שמחה, יזכה לשמח במצוות במשך כל השנה
כלה.

תְּרִיז שְׁנֵי – יִרְאֵתִי מִתּוֹךְ שְׂמֹחֵתִי וַיִּשְׂמְחֵתִי מִתּוֹךְ יִרְאֵתִי

הגה"ק רבי צדוק מלובלין זיע"א מבאר (פרי צדיק, במדבר, מאמר ט), שעל ידי שהאדם זוכה למדת היראה מהשם יתברך, וזאת על ידי שהוא מציר לעצמו שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא עומד עליו בכל עת ורואה את כל מעשיו, על ידי כך הוא זוכה ליראת שמים, כמו שכתב הרמ"א (שו"ע סימן א), ולכן על ידי כך זוכה האדם לשמחה גדולה.

וזאת מפני שהיראה מישרת את לבו של האדם ומורידה מלבו את כל העקמומיות המפריעות לו לשמח, כי היראה היא כמו הרעמים אשר עליהם כתבו חז"ל שהם מורידים את העקמומיות הנמצאת בלבו של האדם, אשר היא המפריעה לאדם לשמח שמחה שלמה, כי מי שלבו זך וישר ללא שום עקמומיות, זוכהמיד לשמחה גדולה, כמו שנאמר "ולישרי לב שמחה".

ולכן על ידי היראה המישרת את לבו של האדם ומורידה את כל העקמומיות הנמצאת בלבו, זוכה האדם מיד לשמחה גדולה ועצומה, ועל כך כתבו חז"ל (תנא דבי אליהו, פרק א): "שמחתי מתוך יראתי, ויראתי מתוך שמחתי", כי שלמות השמחה היא כאשר היא באה מתוך יראת שמים אמתית, אשר על ידה האדם זוכה לשמחה אמתית ושלמה.

השמחה האמתית והשלמה באה מתוך יראה ותשובה

ולכן כאשר ראה נחמיה הנביא שעם ישראל בראש השנה בוכים ועושים תשובה שלמה, מתוך חרטה גדולה ומתוך יראת שמים אמתית, כמו שנאמר (נחמיה ח ט) "כי בוכים כל העם", אמר להם (שם ט): "אל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם", כלומר שבדבריו הוא הסביר ובאר להם, שדוקא עכשו לאחר שהם עשו תשובה שלמה, הם יזכו לשמחה שלמה ואמתית, כי השמחה האמתית והשלמה היא השמחה הבאה לאדם מתוך יראה ותשובה, כמו שנאמר "שמחתי מתוך יראתי".

ולכן נאמר "וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה, כי הבינו בדברים", שבאורו שהם הבינו מהדברים שאמר להם נחמיה, שדוקא עכשו לאחר שהם זכו ליראה ותשובה אמתית בראש השנה, הם יזכו לשמחה טהורה ושלמה, ולכן הלכו כל ישראל לאכל את סעודת החג של ראש השנה מתוך שמחה גדולה ושלמה.

וכן כתב הלבוש (סימן תקפ"ד סעיף א), שבערב ראש השנה, ובראש השנה לאחר גמור התפלה פשיזצאים מבית הכנסת, עושים הרבה דברים שמראים שאנו בטוחים מרע גזר הדין, אבל בשעת הדין, כלומר בשעת התפלה בבית הכנסת, אין זה דרך מוסר להקל ראשו פשעומד לפני הדין. אף על פי

| וגבן צדיקים יראו וישמחו |

שיודע שיצא זכאי בדינו, ואפלו הבטיחו הדין, מפל מקום
יעמד לפניו באימה ויראה.

צריך לבטח ברב הסדיו – שבודאי יקבלו בתשובה לפניו

וכתב הרה"ק רבי צדוק מלובלין זיע"א (צדקת הצדיק אות
קכט), שכאשר האדם רואה שאינו מצליח לתקן את מעשיו
פראוי מפני קטרוג היצר, העצה לזכות לתשובה בשלמות
היא השמחה והבטחון שבודאי השם יתברך ברב רחמי
וחסדיו יקבל אותנו בתשובה שלמה, ויחד עם זאת ירגיש
בתוכו מרירות גדולה על החטא, ועל ידי שהוא יתאמץ
להיות בשמחה ובבטחון שה' יתברך יענה לו, על ידי זה הוא
אכן יזכה לכך, כמו שכתוב "ה' צלף". וידוע מה שכתבו חז"ל
על כך (מדרש "והזהיר", משפטים מג ע"א), שכשם שהאדם מתנהג
למטה - כך מתנהגים עמו מלמעלה, ולכן כאשר האדם שרוי
בשמחה ובבטחון בהשם יתברך, הוא זוכה שתפלתו ותשובתו
תתקבל במרום ברצון לפני אדון כל.

תרוץ שלישי – לאחר התשובה זוכים לשמחה גדולה ממרום

באור נוסף לכך כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
(פרי צדיק לר"ה סעיף כב), והוא מפני שכאשר מקבלים ישראל

וישמחו בך ישראל

את על מלכותו יתברך, הם מעוררים שמחה גדולה למעלה ויש לה' יתברך שמחה גדולה מזה, כמו שכתוב (תהלים קד לא) "ישמח ה' במעשיו", כי זה תכלית כל הבריאה, ועל ידי כך משתלשלת שמחה גדולה לעם ישראל למטה.

ולכן כאשר ראה נחמיה שעם ישראל עשו תשובה שלמה וקבלו עליהם את על מלכותו יתברך בלב שלם, והיראה והתשובה הביאה את עם ישראל לעצבות על עוונותיהם, הוא גלה להם שהקדוש ברוך הוא שמח מאד מתשובתם ובכינתם ומקבלת על מלכותו יתברך עליהם, כי גם בתוך הגלות בה' יתברך מצטער כביכול על מה שהחריב את ביתו והגלה את בניו מהיכלו, כמו שכתבו חז"ל.

אבל כאשר עם ישראל מקבלים עליהם את על מלכותו עליהם בראש השנה, הם גורמים לה' יתברך שמחה גדולה, והנה כאשר מתעוררת שמחה במרום, היא גורמת שמחה גדולה בלבבות ישראל למטה, ומשום כך אמר נחמיה לעם ישראל: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים כי חדות ה' היא מעזכם".

וזה הבאור של מה שאמר להם נחמיה, כמו שכתוב "וילכו לעשות שמחה גדולה, כי הבינו בדברים", כלומר שהם הבינו מדבריו של נחמיה, שהשמחה הבאה לאחר עבודת התשובה והיראה וקבלת על מלכותו יתברך עליהם, היא שמחה גדולה ואמתית, כי היא נמשכת על ידי שהם המשיכו במעשיהם שמחה גדולה במרום, ומשום כך הם שמחו בראש השנה שמחה גדולה.

תְּרוּזָה רְבִיעִי - הַשְּׂמִיחָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מְעוֹדֵד שְׂמִיחָה בְּמָרוֹם וְזוֹכֵה לְשָׁנָה מְתוֹקָה

כְּתַב הַרְה"ק רַבֵּי מֵאִיר מְזִיטוֹמִיר זִיע"א בְּעַל "אוֹר הַמֵּאִיר"
(לראש השנה), שֶׁרֵאשׁ הַשָּׁנָה אֵינוֹ זְמַן לְתִשׁוּבָה וְלִבְכִיָּה עַל
חֻטְאָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמַר נַחֲמִיָּה (נחמיה ח) לְעַם יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר הָם
בָּכוּ וְעָשׂוּ תִשׁוּבָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַל עוֹנוֹתֵיהֶם: "אַל תִּתְאַבְּלוּ
וְאַל תִּבְכּוּ כִּי בּוֹכִים כָּל הָעָם", כִּי עֵקֶר הַתִּשׁוּבָה הֵיא לִפְנֵי
שְׂיָבוֹאוֹ יְמֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, בְּכָל הַשְּׁלִשִׁים יוֹם שֶׁל חֵדֶשׁ אֱלוּל,
אֲשֶׁר הֵם יְמֵי רִצּוֹן, וּבְיָמִים אֵלּוּ יְמִינוּ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִיִּם,
אֲבָל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַיּוֹם קָדוֹשׁ הוּא לְאֲדוֹנֵינוּ, וְצָרִיף לְהִיּוֹת בּוֹ
בְּשִׂמְחָה וּבְחֻדוּדָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה
לוֹבְשִׁים לְבָנִים וּמְתַעֲטְפִים לְבָנִים וּבִטּוּחִים בַּה' שִׁיעֲשֶׂה לָהֶם
נֶס.

וְהַטַּעַם שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, הוּא
כְּדִי לְעוֹרֵר שְׂמִיחָה בְּמָרוֹם עַל יְדֵי שְׂמִיחָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל
(מדרש "וזההיר", משפטים מג ע"א), עַל הַפְּסוּק (תהלים קל) "ה' צִלְּךָ",
שֶׁה' מְתַנְהֵג עִם הָאָדָם כְּמוֹ הַצֵּל הַמְּשִׁתַּקֵּף מִמְּנוֹ, וְכַאֲשֶׁר
הָאָדָם בּוֹכָה וּמְצִטְעֵר - הוּא גּוֹרֵם בְּכִיָּה וְצָעַר בְּמָרוֹם, וְכַאֲשֶׁר
הוּא שְׂמִיחַ - הוּא גּוֹרֵם שְׂמִיחָה גְּדוֹלָה לְמַעֲלָה. וְעַל יְדֵי כֵּן הוּא
זוֹכֵה לְשַׁפֵּעַ רַב וּלְבָרְכוֹת עֲצוֹמוֹת. וְלִמְדוּ זֹאת חַז"ל מִהַפְּסוּק
(שמות ג יד) "אֵהְיָ אֲשֶׁר אֵהְיָ".

וישמחו בך ישראל

ואלו דבריהם:

אמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו: לך אמר להם לישראל: שמי הוא - "אהיה אשר אהיה" (שמות ג יד) כי - כשם שאתה הוזה עמי, כך אני הוזה עמך, - וכן אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קכא ה): "ה' צלף" - מה הצל אם אתה צוחק לו - הוא גם צוחק לך, ואם אתה בוכה לו - הוא גם בוכה כנגדך, וכן אם אתה מראה לו פנים של כעס - אף הוא מראה לך פנים כועסות, ואם אתה מראה לו סבר פנים יפות - כך גם הוא מראה לך, אף הקדוש ברוך הוא, כשם שאתה הוזה עמו - כך הוא הוזה עמך. ע"כ. (מובא בשל"ה הקדוש תו"א שער הגדול ה', וב"נפש החיים" פרק ד)

וזה פרוש מה שאמר להם נחמיה "אכלו משמנים ושתו ממתקים, כי חדות ה' היא מעזכם", כלומר תדעו ששמחתכם גורמת שמחה במרום, כמו שנאמר "תנו עז לאלקים", ולכן על ידי שתהיו בשמחה בראש השנה, תעוררו שמחה גדולה במרום, ועל ידי כך תזכו שתהיה לכם שנה טובה ומתוקה. עד כאן דבריו הקדושים.

העצבות מעוררת את הדין במרום

וכן כתב הגה"ק רבי צדוק מלובלין זיע"א (פרי צדיק, ראש השנה, סעף ו), שנחמיה אמר לעם ישראל בראש השנה: "ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם", כלומר, שנחמיה בדבריו

| וּבְקֶן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

הסביר לכל עם ישראל, שהאדם במעשיו גורם שיהיה כף גם למעלה, כמו שכתב הזהר הקדוש (פרשת תצוה קפד), שמי ששרוי בעצבות - הוא מעורר עצבות ודין למעלה ונותנים לו דין, ומי ששרוי בשמחה - הוא מושך עליו שמחה אחרת מלמעלה, והוא זוכה להשפעת החסדים.

ועל פי זה הוא מבאר את הפסוק "וילכו כל העם לאכל ולשתות, ולשלח מנות, ולעשות שמחה גדולה, פי הבינו בדברים", כי הנה בנביא לא מבאר איזה דברים הבינו ישראל. אלא הבאור לכך הוא, שעם ישראל הבינו מדברי נחמיה שהם מעוררים במעשיהם את כל מה שמתרחש למעלה, ולכן אין להם להיות בעצבות, כי העצבות מעוררת דין למעלה במרום וממשיכה עליהם את מדת הדין, ולכן צריך להזהר ממנה.

ובפרט צריך להזהר מהעצבות בראש השנה, אשר השפעתה והשלכותיה הן על כל השנה כלה, ומדבריו הם הבינו שעל ידי שהם יהיו בשמחה גדולה, הם יעוררו שמחה גדולה בשמים, אשר על ידה הם יזכו לשנה טובה ומתוקה, ומשום כך מיד אחר כך עשו ישראל שמחה גדולה.

תְּרוּץ חַמִּישִׁי – הַנְּבִיאִים גָּלוּ לָעַם יִשְׂרָאֵל אֶת חֲשִׁבוֹתָם בְּמִרוֹם

וּאִפְשָׁר עוֹד לְבַאֵר, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהֵם שָׁמְעוּ דְּבָרִים אֱלוֹ מִפִּי

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

הַנְּבִיאִים, שֶׁהֵם בְּמַעֲשֵׂיהֶם לְמִטָּה גֹרְמִים אֶת כָּל מִה שֶׁקֹּרָה וּמְתַרַחֵשׁ בְּעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְעַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה נִמְשָׁכוֹת וְנַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת כֹּה עֲצוּמוֹת בְּעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, אֲשֶׁר מְשַׁפִּיעוֹת וּמְשַׁלִּיכוֹת עַל כָּל הַיְקוּם כְּלוּ, מִכֹּף הֵם הֵבִינוּ אֶת גְּדֻלַּתֵּן הָעֲצוּמָה שֶׁל נִשְׁמוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הִיא מְשַׁפִּיעָה עַל מִה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּשָׁמַי מְרוֹמִים וְעַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ.

וְלִכֵּן עַל יְדֵי כֹף הֵם קִבְּלוּ שְׂמִיחָה גְּדוֹלָה, כִּי הֵבִינוּ אֶת גְּדֻלַּת עֲרֻכְכֶם וְאֶת יְקִרְתְּ מַעְלַתְכֶם בְּשָׁמַיִם. וְזֶה בִּיאֹר מִה שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהֵם "הֵבִינוּ בְּדַבְרֵיכֶם" שֶׁאֱמָרוּ לָהֶם הַנְּבִיאִים, כִּי הַנְּבִיאִים גָּלוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת מַעְלַתְכֶם וְגְדֻלַּתְכֶם הָעֲצוּמָה בְּשָׁמַי מְרוֹמִים, וְזֶה מִה שֶׁגָּרַם לְעַם יִשְׂרָאֵל שְׂמִיחָה עֲצוּמָה.

וּמִפְּנֵי כֹף, אִף שָׂרָאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם הַדִּין וַיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת בּוֹ תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה מִתּוֹךְ יְרָאָה נוֹרָאָה וְעֲצוּמָה, וְצָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּכוֹנֵה עֲצוּמָה מְאֹד מִתּוֹךְ שִׁבְרוֹן לֵב וְלִבְכוּת בּוֹ הַרְבֵּה, כִּי כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה וְכָל מְאֲרָעוֹתֶיהָ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים בְּתַפְלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת שֶׁמְתַפְּלִים בְּיָמֵים אֱלוֹ, וְתַפְלוֹת אֱלוֹ כֶּחֵן גְּדוֹל וְעֲצוּם לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל הַתַּפְלוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה שֶׁנֶּאֱמָרוּ לְלֹא כּוֹנֵה הַרְאוּיָה.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" זִיע"א, אִף עַל פִּי כּוֹן צוֹתָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה לְשִׂמְחָה בְּיוֹם זֶה וְלְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה מִתּוֹךְ בְּטָחוֹן שֶׁיִּקְבַּל ה' יִתְבָּרַךְ בְּרִצּוֹן אֶת תַּפְלוֹתוֹ וְיִרְצָה אֶת תְּשׁוּבָתוֹ בְּיָמֵים קְדוּשִׁים אֱלוֹ.

על ידי ההכנה בחדש אלול יכול לשמח בראש השנה

וכן כתב אב"ד גלאנטע זצ"ל, בעל ה"אור פני יהושע" (פרשת שופטים), שמשום כך נתן לנו הקדוש ברוך הוא את כל חדש אלול, כדי שנתקן בו את מעשינו וכדי שנתכונן בו פראוי במשך כל החדש כלו בתשובה ומעשים טובים, לפני שמוגיע יום הדין, וכל זאת כדי שנוכל לקיים את המצוה מדברי קבלה, שהיא לשמח בראש השנה, כמו שנאמר "ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעיכם".

כי אם האדם לא יכין את עצמו בתשובה ובקבלה לעתיד, הרי בודאי שיעמד בראש השנה באימה ופחד כאשר הוא יודע שדנים אותו ביום זה, ומרב חטאים ופשעים יהיה נדמה לו שבלי ספק כותבים אותו בספרי מתים, חס ושלום, וכיצד יוכל לקיים את הצווי של "ואל תעצבו"? ומשום כך נתנו לנו את כל חדש אלול, כדי שהאדם יכין את עצמו כל החדש בתשובה שלמה ובבקשת וסליחה ומחילה פראוי, ועל ידי כך יוכל לשמח בראש השנה.

תקעו בחדש שופר

ומוסיף עוד בעל ה"אור פני יהושע", שלכן לא מצאנו בגמרא את כל ענין עבודת חדש אלול, וזאת מפני שבדורות

וישמחו בך ישראל

הקודמים הם היו אנשים שלמים ועובדי ה' באמת, ומשום כך גם ללא ההכנה של כל חדש אלול בתשובה גדולה הם היו מוכנים להפגס פראוי לימי ראש השנה הקדושים, אבל לאחר ירידת הדורות, מכרחים אנו לעשות הכנה גדולה במשך כל חדש אלול, וזאת כדי שנוכל לקיים בראש השנה את צווי הנביא "כי חדות ה' היא מעזכם".

נזה באור הפסוק (תהלים פא ד): "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו", שפרושו הוא, שהטעם שצריכים אנו לתקע בשופר במשך כל חדש אלול, מפני שראש השנה הוא "יום חגנו", ולכן עלינו להיות בשמחה ביום זה, וכדי לזכות לכך מקדימים אנו לתקע בשופר ולהתעורר בתשובה כל החדש, כדי שעל ידי כך נזכה להמליך את המלך מתוך שמחה ולקיים בראש השנה "וגילו ברעדה".

ולכן לא ימתין האדם לפשפש במעשיו ולעשות תשובה עד ראש השנה, אלא יעשה תשובה שלמה כבר בחדש אלול, ועל ידי כך יזכה ראש השנה להיות בשמחה וחדוה, מתוך בטחון בה' יתברך שיוציא ה' לצדק דינו, ועל ידי זה יזכה להפתח לשנה טובה ומתוקה.

טעם שני - עבודת ההמלכה מתוך שמחה וטוב לבב

כתבו ה"חתם סופר" זיע"א וה"שפת אמת" זיע"א, שבראש השנה צריך כל אחד מישראל לקבל עליו על מלכותו יתברך

| וְגַבְרֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

מִחֲדָשׁ, כְּמוֹ שִׁכְתְּבוּ חַז"ל (ראש השנה ט"ז): "אִמְרוּ לְפָנַי מַלְכוּת כְּדֵי שֶׁתִּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם", וּמִפְּנֵי כֹּךְ הָאָדָם צָרִיךְ לְשַׂמַּח מְאֹד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדֵי לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא מְקַבֵּל עָלָיו אֶת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְטוֹב לֵבָב.

זאת ועוד, הַנֵּה עֵקֶר הַמַּלְכּוּת הַמְּלֶכֶךְ הִיא קְבֻלַּת עַל מַלְכוּתוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, כִּי אִם אֵין מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם אֶת עַל מַלְכוּתוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, אֵין זֶה נִקְרָא בְּגֵדֶר שֶׁל "מְלֶכֶךְ" אֲלֵא בְּגֵדֶר שֶׁל "מוֹשֵׁל", כְּמוֹ שֶׁבָּאֵר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא זִיע"א, שֶׁהַחֲלוּק בֵּין מְלֶכֶךְ לְמוֹשֵׁל הוּא בְּכֹךְ שֶׁהַמוֹשֵׁל הוּא מוֹלֶכֶךְ בְּעַל כְּרַחֵם שֶׁל הָעָם, אֲבָל הַמְּלֶכֶךְ עוֹשֶׂה זֹאת מִתּוֹךְ רְצוֹן הָעָם וְשִׂמְחָתָם, כִּי אֵין מְלֶכֶךְ בְּלֵא עַם.

וְזֶה בְּאוֹר הַפְּסוּק (תהילים כב כט): "כִּי לֹה' הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בְּגוֹיִם", וְלַעֲתִיד לְבוֹא נֹאמֵר "וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׂפְטֵי אֶת הָרַר עֲשׂוּ וְהִיָּתָה לֹה' הַמְּלוּכָה", מִפְּנֵי שֶׁרַק לַעֲתִיד לְבוֹא אַף אֲמוֹת הָעוֹלָם יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ מִתּוֹךְ רְצוֹן וְאַהֲבָה, וְכֵן נֹאמֵר בַּתְּפִלָּה "וּמַלְכוּתוֹ בְּרְצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם", וְלִכֵּן עֵקֶר הָעֲבוּדָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲשֶׁר בּוֹ אֲנוּ עוֹסְקִים בְּעֲבוּדַת מַלְכוּתוֹ, שֶׁהִיא עֲבוּדַת קְבֻלַּת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ עַל יְדֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, הִיא קְבֻלַּת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, לְשַׂמַּח בְּקִיּוּם מִצְוֹתָיו יִתְבַּרַךְ וּבְעֲבוּדָתוֹ.

וְהַנֵּה עֵקֶר הַמַּלְכּוּת הַמְּלֶכֶךְ הִיא עַל יְדֵי קְבֻלַּת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרַךְ בְּקִיּוּם כָּל מִצְוֹתָיו עַל כָּל פְּרֻטֵיהֶן וְדִקְדוּקֵיהֶן, שְׂזָה עַל יְדֵי הִירְאָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, שֶׁהִיא עֵקֶר עֲבוּדַת יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה,

וישמחו בך ישראל

והיא היראה הקודמת תמיד לשמחה, אשר דוקא על ידה זוכים למדת השמחה בשלמות, כי המקבל עליו על מלכותו יתברך באמת וירא מה' באמת, הוא זוכה לשמחה אמיתית הבאה ממקורה העליון ממרום, כמו שכתב הזמר הקדוש (ח"ב רט).

על כל פשעים תכסה אהבה

וכן אמר הסבא מקלם זיע"א, שכאשר האדם שומח בראש השנה בשמחת המלך, שמתחדשת מלכותו בראש השנה, נאמר עליו "על כל פשעים תכסה אהבה", ובזכות כך הוא יוצא זכאי בדינו.

משל למה הדבר דומה,

משל למלך גדול אשר מרדו בו עבדיו וכל שריו ויועציו והדיחו אותו מארמון המלוכה, ואף שר האוצר היה ביניהם והשתתף עמם, ולאחר זמן תפס המלך את כל המורדים בו, ושב לארמון המלוכה וגזר על כל השרים שמרדו בו גזרת מות.

והנה בהגיע יום גזר דינם, ראה המלך את שר האוצר שומח מאד, ושאל אותו לפשר שמחתו הגדולה, והרי נגזר דינו למות על מרידתו במלכות, והשיב לו שר האוצר, ששמחתו הגדולה היא על כך שנצח המלך את אויביו ושב לארמון המלוכה וחרז למלכותו כבתחלה, ושמחתו כה גדולה עד שאינו חושב

| גִּבּוֹן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

כָּלֵל עַל גִּזְרֵי דִינּוֹ. כְּשֶׁרָאָה זֹאת הַמֶּלֶךְ צָוָה לַעֲבֹדָיו שִׁישְׁחָרוּ אוֹתוֹ לַחֲפָשִׁי, וְנִצַּל מִמּוֹת לַחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

וְכִּי גַם כְּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׂמַח בְּקִבְלָתוֹ עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בַּיּוֹם זֶה, וְזֹאת אַף עַל פִּי שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי מַה עָלָה בְּדִינוֹ, וְהֵיכֵן הוּא נִכְתָּב - הָאֵם בְּסִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים, אוֹ בְּסִפְרָן שֶׁל רְשָׁעִים, חֵס וְשָׁלוֹם, בְּזִכּוֹת כִּי הוּא זוֹכֵה שֶׁיֵּצֵא לְצַדֵּק דִּינוֹ, וְזוֹכֵה לְהִכְתֵּב וּלְהַחֲתִים לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה. עַד כָּאן דְּבַרְיוֹ.

טַעַם שְׁלִישִׁי - עֲלִינוּ לְהִרְאוֹת אֶת שְׂמֻחֹתֵינוּ הַגְּדוֹלָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה שִׁישׁ בְּיָמִים אֱלֹהִים

טַעַם נוסף לחיוב השמחה בראש השנה כתב ה"חתם סופר" זיע"א (דרשות ח"א דף ערב), שמובא בספרים הקדושים, שכיון שבראש השנה יורדת משמים התעוררות עצומה של תשובה ממרום לכל בני ישראל, ומשום כך היצר יכול לקטרג עליהם ולומר שאמנם ישראל עושים תשובה, אבל כל זאת רק מפני שמשמים מעוררים אותם בימים אלו לעשות תשובה, אבל באמת בפנימיות לבבם ובעמק רצונם אינם רוצים זאת ואינם חפצים בכך.

ומשום כך עלינו להראות ביותר את שמחתנו הגדולה בימים אלו, שהחינו וקיימנו והגיענו לזמנים קדושים אלו, אשר בהם אנו זוכים להתחזק בעבודת יוצרנו ביתר שאת וביתר עז, וזאת כדי להראות שאנו חפצים בכך בכל לבנו ונפשנו, ולהראות

וישמחו בך ישראל

ששמחתנו בכך גדולה יותר מכל הדברים שבעולם, וכל רצוננו הוא רק לעבד את בוראנו ויוצרנו עבודה תמה בכל לבנו, ועל ידי כך ישוב המקטרג מקטרוגו ולא יוכל לקטרג עלינו שאיננו חפצים בכך באמת.

ועל פי זה פרש ה"חתם סופר" את הפסוק (תהלים יד ז):
"מי יתן מציון ישועת ישראל", כלומר כיצד יושיעו ממרום את ישראל אשר עושים תשובה בימים אלו, הרי אפשר לקטרג עליהם ולומר שכל התעוררותם לתשובה בימים אלו היא מפני שבמים אלו יש התעוררות תשובה משמים על ישראל? וזה הפרוש: "בשוב ה' שבות עמו" - כלומר שהשם יתברך הוא מעורר בימים אלו את עמו ישראל ואין זאת על ידם. והתרוץ הוא - "יגל יעקב ישמח ישראל", כלומר שעל ידי שמחתם בימים אלו הם מראים שהם חפצים ורוצים בכך, ולכן אי אפשר לקטרג על תשובתם, ועל ידי שמחתם מקבלת תשובתם במרום.

טעם רביעי - מצות תקיעת שופר - כדי לשמח בהתחדשות מלכותו יתברך

כתבו חז"ל (ראש השנה טז): אמר הקדוש ברוך הוא, אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, ובמה? בשופר. ופרש הריטב"א, שכונת חז"ל היא, שהמטרה של תקיעת שופר בראש השנה היא כדי להמליך את הקדוש ברוך הוא על ידי מצות תקיעת שופר.

| וְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

וְכֵן כָּתַב הָאֲבוֹדְרָהִם (סדר תפילות ראש השנה) בְּשֵׁם רַבִּי סַעֲדִיָּה גָּאוֹן בְּטַעְמֵי מִצְוֹת תְּקִיעַת שׁוֹפָר (טעם ראשון), שֶׁהַטַּעַם שֶׁתּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הוּא כְּדֶרֶךְ הַמַּלְכִים שְׂעוּשִׁים בְּתַחֲלַת מַלְכוּתָם, שֶׁתּוֹקְעִים בְּחִצּוֹצְרוֹת וּבְשׁוֹפְרוֹת לְכַבּוֹד שְׂמַחַת הַמַּלְכָּה הַמְּלֵךְ, וְכֵן אָנוּ מִמְּלִיכִים אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ בְּיוֹם זֶה, שֶׁהוּא יוֹם תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה, בְּתִקְיעַת שׁוֹפָר, וְכֵן אָמַר דָּוִד (תהלים צח ו) "בְּחִצּוֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הִרְיעוּ לִפְנֵי הַמְּלֵךְ ה'".

וְכֵיֵן שֶׁתְּקִיעַת שׁוֹפָר הִיא לְכַבּוֹד מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַמִּתְחַדֶּשֶׁת בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, לְכֵן צָרִיךְ לְשַׂמַּח בְּמִצְוֹת תְּקִיעַת שׁוֹפָר, כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת שְׂמַחְתֵּנוּ הַגְּדוֹלָה בְּהִתְחַדְּשׁוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

מַעֲשֵׂה רַב

וְכֵן מַעֲיַד הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים מוֹוֵלָאז'יִן זִיע"א (סוף סידור הגר"א כתר ראש אות קד), שֶׁהַגָּאוֹן מוֹוֵלָאז'יִן זִיע"א הָיָה שְׂמַח מְאֹד בְּעַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר.

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר "מַעֲשֵׂה רַב" עַל הַגֵּר"א מוֹוֵלָאז'יִן זִיע"א (הנהגות הגר"א, תוספת מעשה רב, נח), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

"וְאֵדְמוּ"ר שְׂמַח לְמַאֵד בְּעַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר, כִּי אָמַר שְׂצָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּרַב שְׂמַחָה וְחֻדוּהַ פְּדַגְמַת הַמְּדִינָה שְׂמַמְלִיכִים מְלֵךְ וּמַעֲטָרִים אוֹתוֹ, כֵּן אֲנַחְנוּ בְּתִקְיעַת שׁוֹפָר מִמְּלִיכִים לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל עוֹלָמוֹת שְׂאֲנַחְנוּ עִמּוֹ".

וישמחו בך ישראל

וכן מספר שבעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א היה שמח מאד בימי ראש השנה הקדושים.

וכך גם העיד בנו של המגיד מקוזניץ זיע"א, שאביו הקדוש היה שרוי בשמחה עצומה בימי ראש השנה הקדושים.

וכתב הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל (עלי שור ח"ב עמוד תלד), ש"לכן מיד אחרי התקיעות אומרים את הפסוקים: "אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניו יהלכון, בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו", שהם פסוקים של שמחה ורוממות, כי אין לה שמחה גדולה ועצומה יותר מקבלת על מלכותו יתברך עלינו. עד כאן דבריו.

טעם המישי - מצות תקיעת שופר מזהתורה ויש לקימה מתוך שמחה של מצוה

טעם נוסף לשמחה בעת קיום מצות תקיעת שופר, כתב בעל ה"תפארת שלמה" זיע"א, שהנה יום ראש השנה נקרא "יום תרועה", מפני שעקר מצותו היא מצות תקיעת שופר, אשר היא מצות עשה דאורייתא, שאף אותה יש לקיים ביראה ואהבה ומתוך שמחה גדולה כמו שצריך לקיים את כל המצוות בשמחה גדולה.

וכן באר הלבוש (סימן תקפד ס"ב), שהטעם שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, הוא מפני שצריך לקיים את מצות תקיעת שופר ולתקע את כל התקיעות מתוך

| דְּבַר צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, וְכִיּוֹן שֶׁ"פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרִים מִשְׂמַחֵי לֵב", לְכֵן הַבַּעַל תּוֹקֵעַ עוֹלָה לַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי קְרִיאָתוֹ בַּתּוֹרָה יִזְכֶּה לְשִׂמְחָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ יִקָּיֵם אֶת מִצְוֹת תְּקִיעַת שׁוֹפָר מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, וְעַל יְדֵי זֹאת לֹא יָבוֹא הַתּוֹקֵעַ לִידֵי טְעוּת בְּתִקְעָתוֹ וּבְתַפְלָתוֹ.

דְּבַר מִפְּלֵא פֶּתַח הַסֵּמ"ק מִצִּירִיף (מִצְוָה צֵא), שֶׁהִטְעַם שֶׁל מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹבָשִׁים בְּגָדִים לְבָנִים בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי יֵשׁ לְחַשֵּׁשׁ שֶׁיָּבוֹא אָדָם חֲלִילָה לְזַחִיחוֹת הַדַּעַת כְּשֵׁיבִין שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְהַמְלִיף אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּיצַד יִזְכֶּה אִישׁ פְּשׁוּט וְהַמוֹנִי כְּמוֹהוּ לְכַבּוֹד גְּדוֹל כְּזֶה לְהַמְלִיף אֶת מֶלֶךְ הַכְּבוֹד? וְלָכֵן יֵשׁ מְקוֹם לְחַשֵּׁשׁ אוֹלֵי תַזּוּחַ דַּעַתוֹ עֲלָיו, לְכֵן תִּקְנוּ שֶׁיִּלְבָּשׁוּ בְּגָדִים לְבָנִים כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְאָדָם אֶת יוֹם הַמִּיתָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ לֹא תַזּוּחַ דַּעַתוֹ עֲלָיו יוֹתֵר מִדֵּי.

הַשׁוֹפָר מִשְׂפִּיעַ יְרֵאָה וְשִׂמְחָה לְכָל הַשָּׁנָה

כְּתַב רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב (לִיקו"מ ה), שֶׁבְּמִצְוֹת שׁוֹפָר יִשְׁנֶן שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת. מוֹצֵד אֶחָד הַשׁוֹפָר הוּא בְּבַחֲיִנַת יְרֵאָה, וְעַל יְדוֹ נִמְשַׁכֵּת לְאָדָם מִדַּת הִירֵאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחְרְדוּ", וּמוֹצֵד שֵׁנִי הַשׁוֹפָר הוּא גַם בְּבַחֲיִנַת שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "בְּחִצְצָרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ", וְעַל יְדוֹ נִמְשַׁכֵּת לְאָדָם מִדַּת הַשִּׂמְחָה (לִיקו"מ ז), וְכַתֵּב מוֹהַרְנ"ת, שֶׁרַמְזוּ נִפְלֵא לְכַךְ יִשְׁנֶנּוּ בְּפֶסוּק (תְּהִלִּים קכ"ב) יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְּבוֹת שׁוֹפָר.

וישמחו בך ישראל

והנה כתב הזהר הקדוש (תיקו"ז), שהשופר מכניע מהאדם את כל שלש הקלפות הטמאות, ועל ידי כך הוא זוכה להכנס לקדשה.

ומובא בספרים, שלכן שופר ראשי תבות: שרש פרה ראש ולענה, כי על ידו נכנעות כל הקלפות הקשות האחוזות באדם אשר הן המונעות בעדו להתקרב אל הקדש ולזכות להתעלות באמת בעבודת השם.

עשרה קולות השופר – כנגד עשרה מיני נגינה

ובאר מוהרנ"ת (הלכות פריה ורביה ג), שלכן ישנם עשרה קולות בשופר, וזאת מפני שקול השופר הוא בבחינת "עשרה מיני נגינה", כמובא בזהר הקדוש (תיקוני זוהר תיקון כא, נ"א ע"ב), ועל ידו מתבטלת מהאדם קלפת היגון והאנחה והעצבות, אשר היא שרש כל הקלפות השולטות על האדם, ולכן מצות תקיעת שופר, המכניעה את כל הקלפות, היא עקר רפואת נפש להוציא את האדם מאחיזת הקלפות, שהן העצבות, ולהכניסו לקדשה שהיא השמחה.

וכן כתב הרה"ק רבי צדוק מלובלין זיע"א (ליקוטי אמרים אות ג), שבשופר ישנן שתי בחינות, ועל ידו נמשכות לאדם גם מדת היראה וגם מדת שמחה, כי התקיעה מורה על שמחה, כמו שנאמר (במדבר י) "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי

| וְגַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

חֲדָשִׁים וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת". וּמִכָּאן יֵרָאֶה שֶׁתּוֹקְעִים
בַּחֲצֹצְרוֹת בַּיּוֹם שֶׁמָּחָה.

וְאֵלּוּ הַתְּרוּעָה מוֹרָה עַל יִרְאָה וְלֵב נִשְׁבֵּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ
חז"ל שֶׁהַתְּרוּעָה צְרִיכָה לֵהִיּוֹת כְּעֵין גְּנִיחוֹת - גְּנוּחֵי גִּנְחָה, וְלִכְּנֵן
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה תּוֹקְעִים תְּקִיעָה בְּהַתְּחִלָּה וּבִסּוּף, וְזֹאת בְּבַחֲיִנַת
מַה שֶׁנֶּאֱמָר "שְׂמִיחִים בְּצֵאתֶם וְשֹׁשֵׁי בְּבוֹאֶם", וְעוֹשִׂים תְּרוּעָה
בְּאֲמֻצָּע, שֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת יִרְאָה, וְזֹאת כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר "וְעוֹשִׂים
בְּאִמָּה וַיִּרְאָה רִצּוֹן קוֹנֵיהֶם".

וְאֲפֹשֶׁר לְבָאֵר, שֶׁלְּכֵן שׁוֹפֵר הוּא מְלֻשׁוֹן "שׁוֹפֵרָא", כְּמוֹ
שֶׁכָּתְבוּ חז"ל (ויקרא רבה כט ו), וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי תְּקִיעוֹת
הַשׁוֹפֵר מֵתְגַלִּית הַהֲתַפָּאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מֵתַפְּאָר בְּעַם יִשְׂרָאֵל,
בְּכַךְ שֵׁשׁ לָהֶם יִרְאָה וְאַהֲבָה יַחְדּוֹ, כִּי הֵם גַּם מִפְּחָדִים וַיִּרְאִים
מֵהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ, וְגַם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְדֹבְקִים בּוֹ בְּכָל לֶבָם, וְרוֹצִים
בְּקִרְבּוֹתוֹ וְעוֹסְקִים בְּעִבּוּדוֹתוֹ בְּכָל כַּחַם וּמְאֻדָּם, וּשְׁלֵמוֹת זֶה שֶׁל
מִדַּת הַיִּרְאָה וּמִדַּת הָאַהֲבָה יַחְדּוֹ נִמְצְאוֹת רַק בְּעַם יִשְׂרָאֵל,
וְלִכְּנֵן עַל יְדֵי הַשׁוֹפֵר שֶׁעַל יְדּוֹ מֵתְגַלִּית מְעַלְתֶּם וְתַפְּאוֹתֶם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, נִמְתַּקִּים כָּל הַדֵּינִים, וְנִמְשָׁכִים רַחֲמִים וְחֲסִדִּים
גְּדוֹלִים עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

טַעַם שֵׁשִׁי - עֵקֶד הַשְּׂמִיחָה הִיא רַק עַל יְדֵי הַיִּרְאָה

כָּתְבוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת זִיע"א (פלא יועץ - ערך ראש השנה, ועוד
הרבה), שֵׁימִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הֵם יְמֵי יִרְאָה, וּבְרֵאשׁ הַשָּׁנָה נִמְשַׁכֶּת

וישמחו בך ישראל

ומתגלית מדת היראה, וכפי שזוכה האדם להתעלות ביראת שמים בימים אלו, וכפי שהוא משתדל יותר להמשיך על עצמו בימי ראש השנה את מדת היראה המתגלית בימים אלו, כך הוא זוכה ליראת ה' טהורה במשך כל השנה כלה.

וקף פרשו חז"ל (ירושלמי ברכות פרק ה הלכה א) את הפסוק (תהלים ב יא) "וגילו ברעה", שהוא מדבר על יום ראש השנה, "וביום רעה שם תהא גילה". ובארו חז"ל, שפרושו הוא שפאשר האדם מקדים את עבודת היראה והתשובה בראש השנה והוא מפשפש במעשיו ועושה תשובה על כל חטאיו, לאחר מכן הוא יכול לשמח ביום זה.

מונה אליך אברהם

וכן באר הגרי"ז מבריסק זיע"א את הסתירה בין הפחד הגדול שקיים בראש השנה לשמחה שישנה בראש השנה, והבאור לכך הוא, שזאת מפני שפאשר האדם פוחד וירא מאימת דינו של הקדוש ברוך הוא, עליו לברח אל הקדוש ברוך הוא מתוך בטחון מלא שהוא יצילהו, ועל ידי זה הוא זוכה לשמחה, אבל אם האדם אינו ירא ומפחד, אינו בורח אל ה', והוא לא זוכה להגיע לקדוש ברוך הוא, ולא יהיה מי שיציל אותו ולכן אינו יכול לשמח, ומשום כך הפחד והשמחה מכרחים לבוא כאחד ביום ראש השנה, כי אם אין האדם מפחד וירא - אין טעם וסבה לשמחתו.

| וְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

וְכִתְבוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁהִירָאָה וְהַשְׂמִיחָה הַחֹלְכוֹת תִּמְיֵד
שְׁלוֹבוֹת אַחַת בַּחֲבֵרְתָּהּ, וְכֻכַּל שֶׁתִּגְדֵּל הִירָאָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
אֶצֶל הָאָדָם - כִּי תִגְדֵּל שְׂמִיחָתוֹ בִּיתֵר שְׂאֵת וּבִיתֵר עַז. וְלִכֵּן
פִּינּוֹן שִׁיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵנוּ מְקוֹר הִירָאָה שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה,
כִּי מִי לֹא יִירָא בְּיוֹם דִּין אֲשֶׁר בּוֹ סִפְרֵי חַיִּים וְסִפְרֵי מֵתִים
פְּתוּחִים לְפָנָיו וְיָמֵי יוֹדְעַ מַה נִּגְזַר בְּדִינּוֹ, לִכֵּן עַל פִּי פְּנִימִיּוֹת
הַדְּבָרִים, יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵנוּ גַם מְקוֹר הַשְׂמִיחָה שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה
כְּלָה.

טַעַם שְׁבִיעִי - עֵקֶר הַדִּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא עַל קִיּוֹם הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה כָּל הַשָּׁנָה

כֹּתֵב הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (פְּנַחַס דָּף רל"א), שֶׁעֵקֶר הַדִּין וְהַמְשֻׁפָּט
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא עַל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - כִּמְהָ הָאָדָם נִזְהָר
לְכַבֵּד אֶת קוֹנוֹ בְּמִשְׁךָ כָּל הַשָּׁנָה, וְכִיֻּצַּד כְּבָדוֹ וּבְמָה כְּבָדוֹ, וְכִי
בּוֹדְקִים אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה' וְתַחֲבוּלוֹתָיו הָאֵם יֵשׁ בָּהֶם כְּבוֹד
ה', וְהָאֵם כְּוֹנֵת הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו הִיא לְמַעַן שְׂמוֹ יִתְבָּרַךְ אוֹ
לֹא.

וְכִתְבוּ גְדוּלֵי הַדּוֹרוֹת זִיע"א (הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִיע"א - כְּתוּב שֵׁם טוֹב
ח"ב, וְהַחֲתָם סוֹפֵר - ח"א עֲמוּד פ', וְהַתְּפָאֶרֶת שְׁלֹמָה - לִיקוּטִים לְיוֹם כִּיפּוּר,
וְעוֹד), שֶׁפִּינּוֹן שֶׁהַפְּגָם הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּכְבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְהַזְלִזוּל
הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁיִּכּוֹל לְהִיּוֹת בְּמֶלֶךְ, הוּא לְשֵׁרֵת אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד
אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַכֶּרֶחַ וּמִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת, לִכֵּן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,

וישמחו בך ישראל

בו בודקים את האדם האם הוא מכבד את קונו פראוי - דבר ראשון בודקים כיצד הוא עובד את השם, האם הוא עובדו מתוך שמחה וטוב לבב, אם לאו חס ושלום. - האם שמח פראוי בקיום המצוות, או שמא קימן כמצוות אנשים מלמדה מתוך הרגל, ומתוך עצלות ועצבות.

כי עקר כבוד ה' יתברך הוא על ידי קיום המצוות מתוך שמחה, וכאשר האדם אינו מקים את המצוות מתוך שמחה, הוא מזלזל בכך בכבוד השם יתברך.

כמו כן בודקים כל אחד האם היה שמח בחלקו ובגורלו וקבל את כל מארעותיו בשנה החולפת מתוך שמחה ומתוך אמונה שלמה שהכל לטובתו, או שמא לא קבל את מה שארע לו מתוך שמחה ואמונה שהכל בודאי רק לטובתו אלא היה עצוב וזועף על מר גורלו במשך כל השנה שעברה.

ולכן בימים אלו של ראש השנה, אשר בהם אנו עושים תשובה מתוך יראה עמקה, שומה עליו להתחזק ביתר שאת וביתר עז - ראשית כל במדת השמחה, הן בעשית המצוות מתוך שמחה גדולה וטוב לבב, והן בשמחה גדולה במשך כל היום כלו, ובקבלת כל מארעותיו בשמחה ומתוך אמונה שלמה שכל מה שעובר עליו ומתרחש עמו בכל עת ורגע - הכל בודאי אף ורק לטובתו, בזה ובבא.

טַעַם שְׁמִינֵי - רֵגַע הַמִּפְגָּשׁ הַמְּרֻגָּשׁ שֶׁל הַנְּשִׂמָה עִם בּוֹרְאָהּ

הַבֶּעַל שֶׁם טוֹב זִיע"א אָמַר (כְּתָר שֶׁם טוֹב ח"ב), שֶׁהַטַּעַם שְׁמִינֵי בְּרַכָּתוֹ "שֶׁהִחְיֵנוּ" בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי צְרִיף לְבָכוֹת בּוֹ בְּכִיָּה שֶׁל שְׂמִיחָה עַל שֶׁזְּכִינוּ לְהִגִּיעַ לְיוֹם בּוֹ אָנוּ זֹכִים לַעֲמֹד לְפָנָי כְּסָא כְּבוֹדוֹ לְפָנָי הַמְּלָךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כְּסֵא רַם וְנִשְׂאָ, וְעַל כֵּן צְרִיף לְבָכוֹת בְּכִיָּה שֶׁל שְׂמִיחָה, שֶׁהִחְיֵנוּ וְהִגִּיעֵנוּ לְזִמְנוֹ הַזֶּה, וְעַל יְדֵי שְׂמִיחָה זוֹ יִמְתְּקוּ כָּל הַדְּינִים. עַד כָּאן דְּבַרְיוֹ.

וּבְאֵר הַ"שְּׂפֹת אֱמֶת" זִיע"א (רֹאשׁ הַשָּׁנָה תַּרל"ט ד"ה אִמְרוּ לְפָנָי), שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל מְבַקְּשִׁים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׂיַעֲלָה זְכוּרֵנוּ לְפָנָי יִתְבַּרַךְ, אֲפֵלוּ שְׂיִוְדְעִים שֶׁהַזְּכִירָה הִיא לְמוֹשֶׁפֶט, כִּי יֵשׁ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל שֶׁגְּדוּלָה מַעֲלַת הַזְּכִירָה לְפָנָי הַבוֹרֵא יִתְבַּרַךְ שֶׁהוּא אֵב הַרְחָמִים, וְכִדְאֵי לְהִיּוֹת נִשְׁפָּט - רַק כְּדֵי לְזַכּוֹת שְׂיַעֲלָה זְכוּרֵנוּ לְפָנָי בְּרוּךְ הוּא.

וְהוֹסִיף עוֹד הַ"שְּׂפֹת אֱמֶת", שְׂיֵשׁ לְכָל אֶחָד אֶת הַרְגָּע שֶׁבּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַתְּפֵל עָלָיו וּבוֹחֵן אוֹתוֹ עַל כָּל מַעֲשָׂיו בְּמִשְׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִיז"ל שֶׁכַּאֲשֶׁר נּוֹפְלֵת עַל הָאָדָם בְּכִיָּה בַתְּפִלָּה - סִימָן שֶׁעֲכָשׁוּ דְּנִים אוֹתוֹ, וְכִי שֶׁזְּכָרָה נִשְׁמָתוֹ מְרַגְּשֵׁת זֹאת, וְלִכֵּן הוּא מְתַעוֹרֵר בְּבְכִיָּה בַתְּפִלָּה בְּשַׁעֲרֵי דְּנִים אוֹתוֹ. וְכָל הַחַיּוֹת שֶׁל הָאָדָם כָּל הַשָּׁנָה

וישמחו בך ישראל

כלה היא מהראיה הזאת שהשם יתברך מסתכל עליו בראש השנה, כי באור פני מלך חיים.

וּכְתַב עוֹד הַ"שְׁפֶת אֲמַת", שִׁישְׁנוּ כָּלֵל שְׂאִין דְּנִים אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו, וְלִכֵּן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא מִמֶּשׁ לֵיד כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם כֶּף הוּא הַיּוֹם הַשְּׂמִיחַ בְּיוֹתֵר מִכֹּל הַשָּׁנָה כְּלָה.

כל חיות האדם הוא מודרגע הקדוש ביותר בשנה

ועל פי זה באר ה"שפת אמת" (ר"ה שנת תרנ"ג) את דברי חז"ל (ראש השנה 10) שכתבו שבראש השנה כל באי עולם עוברים לפניך כבני מרון, ובמה מתיחדים ישראל מפל הגויים? אלא שכתבו חז"ל: "אמר הקדוש ברוך הוא, אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה", כי יהודי שמח במה שזוכה בראש השנה לעמוד לפני המלך, ומעלה גדולה אצלו לעמוד לפני המלך, ולכן אינו חושב עכשו מה נגזר בדינו, כי הוא זוכה עכשו לקבל את אור פני מלך חי וקים, והוא שש ושמח מזכות זאת, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

והנה נאמר (משלי טז ט) "באור פני מלך חיים", ולכן על ידי שמחתו הוא זוכה להכתב בספרן של צדיקים אמתיים לחיים טובים ולשלום. עכ"ד

וכן באר בעל ה"בית אברהם" זיע"א את הפסוק "אתם

| גִּבְרֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

נִצְבִּים הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם", שֶׁפְּסוּק זֶה נֹאמֵר עַל יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַשְׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הִיא שְׁבִיּוֹם זֶה אֲנִי נִצְבִּים לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ.

טַעַם תְּשִׁיעִי – בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעוֹרֶרֶת בְּמִרוֹם הַשְּׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיָּתָה בְּרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה

הִנֵּה הַטַּעַם לַשְּׂמֵחָה הַגְּדוֹלָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַל פִּי סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים, הִיא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָאֲרִיז"ל, שֶׁבְּכָל הַחֲגִים וְהַמּוֹעֲדִים מִתְעוֹרְרוֹת וּמִתְחַדְּשׁוֹת בְּשָׂמַיִם אוֹתָן הָאֲרוֹת שֶׁהָיוּ בִּימֵי הַהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה, וְלָכֵן בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֲשֶׁר הוּא יוֹם תְּחִלַּת הַבְּרִיאָה, וְבוֹ הִשְׁלֵמוֹ הַשָּׂמַיִם וְהָאָרֶץ וּנְבִרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, מִשׁוּם כֶּף הוּא יוֹם שֶׁל שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה וְעַת רְצוֹן עֲצוּמָה בְּמִרוֹם, וְזֹאת כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה עַת רְצוֹן גְּדוֹלָה וְשְׂמֵחָה עֲצוּמָה בְּרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתַבוּ חַז"ל (מַגִּילָה י) עַל הַפְּסוּק "יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו" – לֹא הִיָּתָה שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה לִפְנֵי יִתְבָּרַךְ כְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁבוֹ נְבִרָאוּ שָׂמַיִם וָאָרֶץ, וְעַל אוֹתוֹ יוֹם נֹאמֵר "יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו".

וְהִנֵּה רֵאשׁ הַשָּׁנָה אֵינֶנּוּ רַק זֹכֵר לַתְּחִלַּת הַבְּרִיאָה, אֲלָא בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בּוֹרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם מִחְדָּשׁ מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָאֲרִיז"ל, וּמִשׁוּם כֶּף בְּכָל שָׁנָה מִתְעוֹרֶרֶת שְׂמֵחָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים בְּיוֹם זֶה.

וְלָכֵן בְּיוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה יִשְׂנֶה עַת רְצוֹן עֲצוּמָה וְגְדוֹלָה מְאֹד

וישמחו בך ישראל

במרום, ויכול כל אחד ואחד לפעל ישועות גדולות ועצומות בתפלתו ביום זה, כמו שכתבו חז"ל (ראש השנה טז), שבראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, ויצא יוסף מבית האסורים, והפסיק השעבוד מאבותינו במצרים.

וכתב ה"חדושי הרי"ם", שפשם שיצא יוסף מבית האסורים בראש השנה, כך נקדתו הפנימית של כל אחד מישראל יוצאת מבית האסורים ביום זה, ולכן האדם יכול לזכות לצאת מכל תאוותיו ביום זה. ויציאת יוסף מבית האסורים מרמזת שכל יהודי יכול לצאת מכל מצריו בראש השנה.

כל מה שארע לאדם הראשון בראשית הבריאה - מתרחש בכל שנה בראש השנה

כמו כן ביום ראש השנה נברא אדם הראשון, כמו שכתבו חז"ל (ויקרא רבה כט א) את כל סדר בריאתו של אדם הראשון, ואת כל המאורות שארעו ביום הראשון של הבריאה:

בשעה ששית - עשאו גלם.

שעה שביעית - נפח בו נשמה.

שעה תשיעית - הצטווה שלא לאכל מעץ הדעת.

שעה עשירית - עבר ואכל מעץ הדעת.

בשעה אחת עשרה - נדון על כך.

| וְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

בשעה ששתים עשרה - יצא בדימוס - זכאי בדינו.

אמר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון: דבר זה יהיה סימן לבניך, כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס (זפאי), כך עתידים בניך לעמד לפני בדין ביום זה ויוצאים לפני בדימוס. אימיתי? בחדש השביעי באחד לחדש.

ומובא בספרים הקדושים, שכל מה שארע לאדם הראשון בראשית הבריאה - מתרחש שוב בכל שנה ושנה ביום ראש השנה עם כל אחד ואחד מישראל.

א. כשם שאדם הראשון נברא ביום ראש השנה (ויקרא רבה כט א) - כך כל אדם נברא מחדש בראש השנה, כמובא באריז"ל, ולכן בראש השנה כל אדם מקבל נשמה חדשה וחיות חדשה מאור הפנים, כמו שכתב ב"לקוטי מוהר"ן" (מאמר ט).

ב. כמו שאדם הראשון נכנס לגן עדן בתחלת יום זה - כך כל אחד מישראל כפי הכנתו זוכה להפגס ולטעם טעם גן עדן בתורתו ותפלתו ביום זה, כי ביום זה נפתח ומאיר הנעם העליון, כמובא ב"לקוטי הלכות" (ברכת הפירות ד י), עין שם.

ג. כשם שאדם הראשון עשה תשובה ביום זה - כך כל ישראל מתעוררים בתשובה ביום זה. וכתבו בעל ה"תפארת שלמה", ובעל ה"נעם אלימלך", שמצות התשובה היא מצוה דאורייתא, שיש לקימה מתוך שמחה.

ד. כמו שהתקבלה תשובתו של אדם הראשון ביום זה - כך

וישמחו בך ישראל

הקדוש ברוך הוא מקבל את תשובתם של ישראל ברחמים
ביום זה. (דרשות הר"ן)

ה. כשם שאדם הראשון יצא זכאי בדינו - כך כל ישראל
המתעוררים בתשובה בראש השנה יוצאים זכאים בדינם
ביום זה, ונחמתים לאלתר לשנה טובה ומתוקה.

ו. כשם שהתעוררה שמחה גדולה בראש השנה במרום - כך בכל
שנה מתעוררת שמחה עצומה ביום זה, ומשום כך שורה בראש
השנה עת רצון גדולה מאד במרום.

טעם עשירי - על ידי שמחתו בראש השנה יזכה לשנה שמחה

כתב בעל הטורים (טור או"ח סימן תקפא) שצריך להיות
בשמחה בראש השנה, וזה סימן טוב לכל השנה כלה, וכן
אמר הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זיע"א (אמרי פנחס ר"ה אות תפא),
שמעשי האדם בראש השנה משפיעים ביותר על כל השנה
כלה, וזה כמו שהאדריכל מציר ומשרטט את הבית על כל
חדריו ואגפיו לפני בנינו, ואחר כך הוא בונה אותו בדיוק לפי
הציור שציר ושרטט.

כך בראש השנה האדם במעשיו ובכל פעולותיו הוא מציר
ומשרטט כיצד תראה כל השנה החדשה, ואחר כך כל השנה
כלה מתנהגת לפי מה שאדם התנהג ועשה בראש השנה,
ומשום כך האדם צריך להיות שמח וטוב לב בראש השנה,
ועל ידי כך יזכה שתעלה לו שנה טובה ושמחה.

| גִּבְעַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

זֶה הַטַּעַם שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹכְלִים רַק מֵאֲכָלִים מֵתוֹקִים וְאִין אוֹכְלִים מֵאֲכָלִים חֲמוּצִים, כְּמוֹבֵא בַּ"שְׁלַחַן עָרוּךְ" (שו"ע סימן תקפג), כִּי כְּאֲשֶׁר הָאָדָם אוֹכֵל מֵאֲכָל חֲמוּץ, מֵתַחֲמִצּוֹת פָּנָיו, וְהוּא מֵרָאָה בְּפָנָיו שֶׁלֹּו סִימָן שֶׁל חֲמוּץ, וְאִין הַשֵּׁם רוֹצֵה שְׁבוּיִם זֶה יְהִי נִרְאִים בְּפָנָיו שֶׁל הָאָדָם סִימָנִי עֲצָבוֹת כָּלֵל אֶפְלוּ לָרַגַע אֶחָד בְּלִבָּד, כִּי מִכֶּרֶךְ יָכוֹל לְהִשְׁאֵר לוֹ רְשִׁימוֹ שֶׁל חֲמוּץ וְעֲצָבוֹת לְכָל הַשָּׁנָה כְּלָה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם. עַד כָּאן.

וְכֵן כָּתַב הַ"מְשַׁנֵּה בְּרוּרָה" (סימן תקפג ס"ק ה), שֶׁאִם עוֹשִׂים אֶת כָּל הַסִּימָנִים הָאֵלוּ לְסִימָן טוֹב, פְּשִׁיטָא שְׁלֵא יִכְעַס בְּיָמִים אֵלוּ, מְלַבֵּד גְּדֵל הָאֶסוּר, כְּדִי שֶׁיְהִיָּה לְסִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה, רַק יְהִיָּה שְׂמִחָה לְבוֹ וּבְטוֹחַ בַּה' יַחַד עִם תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. עַד כָּאן דְּבָרָיו.

הַצְּדִיקִים זֹזְהִים וְרוֹעֵדִים מֵאִמַּת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ - אֲבֵל בְּטוֹהִים בְּחֶסֶדוֹ

וְכֵן הִזְהִיר רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זִיע"א (שיחות הר"ן), שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְהִיֹּת חָכֵם, שֶׁיִּחְשַׁב רַק מִחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת שְׁיִיטִיב הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עִמָּנוּ, וְצָרִיךְ לְהִיֹּת שְׂמִחַת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וְכָתַב הַמַּגִּיד מִמְעֻזְרִיטֶשׁ זִיע"א (דרכי צדק), שֶׁהַכְּתִיבָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה זֶה הַמִּחְשָׁבוֹת שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב, וְהָאָדָם יָכוֹל לִידַע מֵה נִגְזַר עָלָיו לְפִי הַמִּחְשָׁבוֹת שֶׁנוֹפְלוֹת בְּמִחְשַׁבְתּוֹ, וְלָכֵן יִרְגֵּל הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְחֲשַׁב רַק מִחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

וַיִּחְשָׁב רַק טוֹב עַל עֲצָמוֹ וְעַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי כָּהֵן יִפְתָּה לְטוֹבָה.

וְהוֹסִיף הַמֶּגִּיד מִמְעֶזְרֵיטֶשׁ זִיע"א (הו"ד ב"עבודת ישראל" פ' נצבים), שֶׁהֲרֻשְׁעִים בְּגִלְל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, הַמְחַשְּׁבוֹת שֶׁל הַפְּחַד מִהֶעֱנָשִׁים מִבְּלָלוֹת אוֹתָם מְאֹד, וְהֵם יִרְאִים אִימַת מוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲבָל הַצְּדִיקִים זֹחֲלִים וְרוֹעֲדִים מֵאִימַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל הֵנּוּ בְּטוֹחִים בְּחֶסֶדּוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ, וּמִתְחַזְּקִים בְּמִחְשַׁבְתָּם לְחֹשֵׁב רַק מִחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת וּמְסִיחִים דַּעְתָּם מִכָּל מִינֵי פְחָדִים, אֲלֵא מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה וְעִזְבַת הַחֲטָא מֵהַיּוֹם וְהַלָּאָה וּמִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וּבְטוֹחִים בְּחֶסֶדּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁבְּנֹדָאֵי יוֹצִיא לְאוֹר דֵּינָם וַיִּזְכּוּ לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה.

שִׁיחֵיהִי סוּף וְקֶץ לְכָל צְרוּתֵינוּ

וּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ אֶצֶל יְהוּדֵי פְּשׁוּט, אֲשֶׁר בְּלִיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִבִּיֵּאָה לוֹ זִוְגָתוֹ בְּטָעוֹת "זָנַב" שֶׁל דָּג בְּמִקּוֹם הַ"רֹאשׁ" כְּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל, הִתְעַצֵּב מְאֹד אוֹתוֹ אִישׁ וְנִעְכָּרָה רוּחוֹ עָלָיו מִהֶסִּימָן הֵלֵא טוֹב שֶׁהִזְדַּמֵּן לְפָנָיו בַּיּוֹם כֵּזֶה, וּמִרַב פְּחָדוֹ שָׁמָּא יִזְיַק לוֹ הַדְּבָר לְכָל הַשָּׁנָה כְּלָה, הוּא קָם וְהִלֵּךְ לְסַפֵּר זֹאת לְפָנֵי הַרְה"ק רַבִּי מֵאֲטִיל מְסֻלּוֹנִים זִיע"א. הִרְגִיעַ הַרְבֵּי אֶת רוּחוֹ וְאָמַר לוֹ: הֶעֱקַר תְּלוּי בְּמָה שְׁאוּמְרִים, תּוֹכֵל לומר עַל הַזָּנַב - "שִׁיחֵיהִי סוּף וְקֶץ לְכָל צְרוּתֵינוּ". נִרְגַע אוֹתוֹ אִישׁ וְהִלֵּךְ לְבֵיתוֹ שֶׁמִּמַּח וְטוֹב לֵב.

טעם אחד עשר – כל הדין הוא רק לטובה, כי גם היסורים נועדו להטיב עמו לנצח נצחים

הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל ראש ישיבת פונוב'ז' ענה לתלמיד ששאלו כיצד אפשר לשמח בראש השנה, והרי האדם לא יודע מה נגזר עליו בדינו, וכיצד ישמח? אלא שהתשובה לכך היא, שאנו שמחים מפני שאנו יודעים שגם ענשי הקדוש ברוך הוא אינם בתורת נקמה לאדם על חטאיו, חס ושלום, אלא הם באים רק להיטיב עמו, או להזכירו שישוב בתשובה או לזכרו מעוונותיו, וכל היסורים שבאים על האדם הם תמיד רק לטובתו.

ועל האדם לשמח ביסורים שבאים עליו ולהודות לה' עליהם, מפני שבזכותם זכה להתעורר ולעשות תשובה ועל ידם יזכה לחיי נצח, כמו שכתב רבנו יונה בספרו "שערי תשובה" (פרק ב סעיף ד), וזה לשונו: "וכאשר יקבל אדם את מוסר ה' ויטיב דרכיו, ראוי לו שישמח ביסוריו, לפי שהועילוהו תועלות נשגבות, ויש להודות להשם יתעלה עליהם כמו על שאר ההצלחות, שנאמר (תהלים קטז יג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא", ונאמר (תהלים שם ג ד) צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא".

ואם כן, כל מה שנגזר על האדם, יהיה מה שיהיה, הוא תמיד רק לטובתו של האדם, כי "כל מה דעביד רחמנא, לטב

וישמחו בך ישראל

עב"ד", כמו שכתבו חז"ל (ברכות ס), ומפני כך ישראל שמחים
בראש השנה. (הובא בפניני חיזוק - ימים נוראים)

טעם שנים עשר – אשריו כי צדק את נפשו בשעה קלה

הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל אמר טעם נוסף לשמחה
ביום הדין, על פי דברי רבנו יונה ב"שערי תשובה" (שער ב
סעיף י), שכתב: "שפאשר האדם יקשיב למוסר החכמים, ויפנע
ויחזר בתשובה ויקבל בלבו את כל דברי התוכחות ושלא
יגרע דבר מדבריהם, הנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפלה
לאור גדול, ומעת אשר קבל על עצמו קנה לנפשו זכות ושכר
כל המצוות, ואשריו כי צדק את נפשו בשעה קלה". ע"ן שם.

והנה כל אחד מקבל על עצמו קבלות טובות להתחזק
בהן בחדש אלול, רק האדם צריך להחליט לעמד תמיד בכל
קבלותיו שקבל על עצמו, ועל ידי כך יוכל לשמח ביום הדין
בידעו שעשה מה שביקלתו, ועל ידי כך "אשריו כי צדק את
נפשו בשעה קלה", כלשונו של רבנו יונה ע"ה.

כי צריך לדעת שאין הקדוש ברוך הוא מבקש מהאדם
יותר שיעשה יותר מיכלתו וממה שהוא מסגל לעשות לפי
כחותיו וכשוריו, כמו שפעם אחת ראה ה"חזון איש" יהודי
אחד שעשה חשבונות כיצד יצא ידי חובת העבודות לקדוש
ברוך הוא, ענה ה"חזון איש" ואמר לו: "הרי האדון שלנו הוא
אדון טוב", כלומר שאינו דורש ומבקש מהאדם אלא שיעשה

וּבְנֵי צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

מה שביכולתו, וכאשר הוא רואה שהאדם עושה מה שהוא יכול, הוא מחשיב לו זאת כאלו עשה בשלמות, ולכן אין לאדם להפגס לעצבות מכף שלא עשה הדברים בשלמות כראוי, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. עד כאן דבריו. (פניני חזק - לימים נוראים)

טעם שלשה עשר - בראש השנה עוסקים בתקון חטא אדם הראשון שעקרו הוא פגם העצבות

כתב מוהר"ן ת"ת זיע"א (הלכות הודאה ו, נו), שבראש השנה אנו עוסקים לתקן את חטא אדם הראשון אשר פגם באכילת עץ הדעת ביום זה, אשר מפני כך התקלל אדם הראשון "בעצבון תאכלנה", ועל ידי כך נגרמו כל הגליות לישראל, ששרש כלן היא מדת העצבות שהתגברה על ישראל, ומשום כך צריך להזהר בראש השנה ביותר להיות בשמחה עצומה, כדי שעל ידי כך יתקן האדם את הפגם של אכילת עץ הדעת שהנו פגם העצבות.

טעם ארבעה עשר - בראש השנה עבודתנו לעשות תשובה - שראשיתה לצאת מהעצבות ולזכות לשמחה

טעם נוסף לכך כתב מוהר"ן ת"ת זיע"א (הלכות שבת ג מה), והוא מפני שבראש השנה עקר עבודתנו היא לעסק בו בעבודת

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

הַתְּשׁוּבָה וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ תְּשׁוּבָה כְּרָאוּי, וְכָתַב הַזֶּהֱרָה הַקְּדוֹשׁ,
שְׁעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה הוּא לְהַחְזִיר כָּל דָּבָר לְשִׁרְשׁוֹ הָעֲלִיוֹן כְּפִי
שֶׁהִיָּה בַּתְּחִלָּה.

וְהִנֵּה שִׁרְשׁ נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל הוּא בְּבַחֲיִנַת שְׁמִחָה, כִּי מְקוֹמָן
שֶׁל נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל הֵנוּ מִתְּחַת כֶּסֶא הַכְּבוֹד, וְאַצֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שׁוֹרֹת שְׁמִחָה וְחֲדוּה תְּמִיד, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז
כז) "עַז וְחֲדוּה בְּמְקוֹמוֹ", וְאִין עֲצָבוֹת כָּלֵל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב חֲז"ל (חֲגִיגָה ה ע"ב), וְכָל עֵקֶר פֶּגַם הָעֵבְרוֹת הוּא
פֶּגַם הָעֲצָבוֹת, כִּי הָעֵבְרוֹת נִמְשָׁכוֹת מִזְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ הַקְּדוֹמוֹנִי,
שֶׁעַל יָדוֹ נִמְשָׁכָה הָעֲצָבוֹת לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "בְּעֲצָבוֹן
תֵּאֱכָלְנָהּ", וְלָכֵן עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הָאָדָם הוּא לָשׁוּב וְלִהְיוֹת
בְּשְׁמִחָה תְּמִיד.

וּמִשׁוֹם כֶּךָ בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה אָנוּ עוֹסְקִים לָשׁוּב וְלִזְכוֹת לְמַדַּת
הַשְּׁמִחָה אֲשֶׁר הִיא צַד הַקְּדֻשָּׁה, וְלָכֵן תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר בְּרָאשׁ
הַשָּׁנָה, כְּדֵי לִזְכוֹת עַל יָדוֹ לְשְׁמִחָה, כִּי עַל יְדֵי תְּקִיעַת הַשׁוֹפָר
נִמְשָׁכִים חֲסָדִים וְנִמְתָּקִים כָּל הַדֵּינִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב הַזֶּהֱרָה
הַקְּדוֹשׁ (וִירָא קִיד), וְעַל יְדֵי כֶּךָ זוֹכִים לְשְׁמִחָה.

וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי מִצְוַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר מְעוֹרְרִים אֶת
רַחְמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּסְתַּכַּל רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֵׁישׁ
בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִסְתַּכַּל עַל הָרַע שֶׁלָּהֶם כָּלֵל, וְעַל יְדֵי כֶּךָ נִמְתָּקִים
כָּל הַדֵּינִים מֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עַל יְדֵי כֶּךָ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל
לְמַדַּת הַשְּׁמִחָה, אֲשֶׁר הִיא עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה.

| גִּבְעַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

זֶה מְרִמֵּז בְּמָה שֶׁכָּתַב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (תִּיקוּנֵי זוֹהַר תִּיקוּן כ"א, נ"א ע"ב), שֶׁהַשּׁוֹפָר הוּא בְּבַחֲנֵית "עֲשֶׂרָה מִיְּנֵי נִגִּינָה", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַל יָדוֹ נִמְשַׁכֶּת שְׂמֻחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה.

מְדוּעַ בְּשֶׂהַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבַּת לֹא תוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָר

וְעַל פִּי זֶה מְבָאָר מוֹהֲרָנ"ת זִיע"א אֶת הַטַּעַם לְמָה שֶׁכָּתַבו חַז"ל (ר"ה כ"ט), שֶׁכַּאֲשֶׁר חָל רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבַּת לֹא תוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָר, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁבַּת אֵין צְרִיכִים לְהִמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמֻחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַתְּקִיעָה בַּשּׁוֹפָר, כִּי יוֹם הַשַּׁבָּת בְּעֶצְמוֹ הוּא יוֹם אֲשֶׁר שׁוֹרֹת בּוֹ שְׂמֻחָה וְחֻדְוָה עֲצוּמָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (אִמּוֹר צ"ד), וְלִכֵּן אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ פְּעֻלוֹת כְּדֵי לְעוֹרֵר וּלְהִמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמֻחָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי הַשַּׁבָּת לְבַדָּה זוֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַשְּׂמֻחָה אֲשֶׁר הִיא עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה.

אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחְרְדוּ

זֹאת וְעוֹד, הַטַּעַם לִכְךָ שֶׁכַּאֲשֶׁר חָל רֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבַּת אֵין תוֹקְעִים בּוֹ בַּשּׁוֹפָר, הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַשּׁוֹפָר כְּלוּל מִכְּמָה בְּחִינּוֹת, כִּי מִצַּד אֶחָד יֵשׁ בְּחִינָה שֶׁהַשּׁוֹפָר גּוֹרֵם הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה וּמְעוֹרֵר וּמְשַׁבֵּר אֶת הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחְרְדוּ" (עֲמוֹס ג' ו'), וְהוּא גּוֹרֵם לֵב נִשְׁבָּר, וְהֵינָה בְּשַׁבַּת

וישמחו בך ישראל

אסור להיות בלב נשבר כלל, כי בשבת צריכים ישראל להיות רק בשמחה גדולה.

וזה הטעם שאסרו חז"ל לתקע בשופר בראש השנה שחל בשבת, כדי שלא יבואו להפשל על ידו להיות בלב נשבר ויבואו לידי עצבות בראש השנה, ועל כך רמזו חז"ל (ראש השנה כט) בכך שכתבו שאסור לתקע בראש השנה שחל בשבת שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, כלומר שמא על ידי תקיעתו בשופר יפל למדת העצבות שזו מקום הסטרא אחרא.

וזה מרמז במה שכתבו חז"ל "שמא יעבירונו ברשות הרבים", כי רשות הרבים זו מקום הסטרא אחרא כידוע (וזה פנחס רמד), ולכן כדי שלא יבואו ישראל לידי עצבות ולב נשבר בשבת, תקנו חז"ל שלא יתקעו בראש השנה שחל בשבת, כי עקר התשובה היא לזכות על ידה למדת השמחה.

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל

ומוסיף מוהרנ"ת, שלכן כל פסוקי "מלכיות זכרונות ושופרות" אשר אומרים בראש השנה, מדברים רק על גדלתם ומעלתם של ישראל, וזאת כדי לעורר את חסדי ה' ונפלאותיו, ומשום כך בסיומם של פסוקי מלכיות, אומרים את הפסוק "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה'

| וְגַבְנֵי צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

אַלְקִינוּ עִמּוֹ וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ", וְכֵן כָּל פְּסוּקֵי הַזְכָּרוֹנוֹת מְדַבְּרִים
עַל כֶּף שֶׁה' יִתְבָּרַךְ אָפְלוּ בַתְּקֵף הַדִּינִים זָכַר אֶת נַח לְהַצִּיל
אוֹתוֹ וְאֶת כָּל זָרְעוֹ מִהַמְּבּוּל, וְזֹאת כְּדֵי לְגַלוֹת שֶׁאָפְלוּ בַתְּקֵף
הַדִּינִים ה' חָפֵץ חֶסֶד הוּא וְלֹא עֶזַב אֶת חֶסְדּוֹ.

וְכֵן בְּפְסוּקֵי שׁוֹפְרוֹת מְזַכֵּרִים אֶת זְכוֹת מִתֵּן תּוֹרָה, וְזֹאת
כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת זְכוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַעֲצוּמָה שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה, וְכֵן
מְזַכֵּרִים אֶת קְבוּצַת גְּלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּה לְעֵתִיד עַל יְדֵי
שִׁסְתַּפְּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַיִּמְצָא זְכוֹת בְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן אוֹמְרִים
בּוֹ אֶת מְזֻמּוֹר "הִלְלוּ קַל בְּקִדְשׁוֹ" שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶת כָּל הָעֲשָׂרָה
מִיַּיִן נְגִינָה.

וּמְסִימִים אֶת כָּל פְּסוּקֵי "מַלְכֵיּוֹת זְכָרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת" בְּפְסוּקֵי
"וּבַיּוֹם שִׁמְחַתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חַדְשֵׁיכֶם, וַתִּקְעֶתֶם
בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵיכֶם וְעַל זְבָחֵי שְׁלָמֵיכֶם", וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁעַקֵּר
כּוֹנֵן אֱמִירַתֶם הוּא לְעוֹרֵר אֶת רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁסְתַּפְּל רַק עַל
הַטּוֹב שֶׁבְיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּזְכּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה בְּשְׁלָמוֹת,
אֲשֶׁר זֹאת עַקֵּר הַתְּשׁוּבָה, אֲשֶׁר זֹאת כָּל עֲבוֹדַתְנוּ בַיּוֹם רֵאשִׁי
הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים.

בְּשֵׁבֶת זֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִדַּת הַיְרָאָה

וְהִגֵּה"ק רַבֵּי צְדוֹק מְלוּבָלִין זִיע"א בְּאֵר (פְּרִי צְדִיק לַר"ה, עֲמוּד
פו), שֶׁהַטַּעַם לְכַף שֶׁכָּאֲשֶׁר רֵאשִׁי הַשָּׁנָה חָל בְּשֵׁבֶת אֵין תּוֹקְעִים
בְּשׁוֹפָר, מִפְּנֵי שֶׁכָּל תְּפִקִּידוֹ שֶׁל הַשׁוֹפָר הוּא לְהַמְשִׁיךְ אֶת

וַיִּשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

מִדַּת הַיְרָאָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "אִם יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְדּוּ".

וּבַשַּׁבָּת אֵין צְרִיף לְהַמְשִׁיךְ יְרָאָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בַשַּׁבָּת נוֹפְלִים עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל פַּחַד וַיְרָאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א טו), שֶׁאֶפְלוּ עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָן עַל הַדְּמָאֵי בַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָא לְשַׁקֵּר בַּשַּׁבָּת, כִּי אֵימַת שַׁבָּת עָלָיו. וְלָכֵן אֵין צְרִיף בַּשַּׁבָּת לְתַקֵּעַ בַּשׁוֹפָר, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַיְרָאָה.

נִמְצָא שֶׁבִּיּוֹן הַיְרָאָה וּבֵינָן הַשְּׂמִיחָה, מִתְעוֹרְרַת בַּשַּׁבָּת אֲצֹל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִכַּחַה שֶׁל הַשַּׁבָּת זֹכִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְמַדַּת הַיְרָאָה וּלְמַדַּת הַשְּׂמִיחָה, וּמִשׁוּם כֵּן אֵין צְרִיף לְתַקֵּעַ בַּשׁוֹפָר בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה הַחֵל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

סְגֻלָּה לְהַצְלָחָה בְּכָל הַשָּׁנָה

מִעֲשֵׂה הָיָה עִם הַגְּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה פְּתִיָּה זצ"ל, שֶׁיָּשֵׁב פְּעַם בְּלֵיל רֵאשִׁי הַשָּׁנָה בְּסַעוּדַת הַיּוֹם לְבוֹשׁ בְּבִגְדֵי לְבָן עַל גַּג בֵּיתוֹ, וְעַל הַשְּׁלַחַן הִיָּתָה מְנוֹרָה גְּדוֹלָה מְאִירָה בְּנֵרוֹת גְּדוֹלִים. וְהֵנָּה אֶחָד הַמְּסֻבִּים דָּחַף בְּטַעוּת אֶת הַשְּׁלַחַן, וְנִפְלָה הַמְּנוֹרָה וְכָבוּ כָּל הַנְּרוֹת וְחִשְׁכָּה הַשְּׂתַרְרָה בַּחֶדֶר. וּמִכֵּיּוֹן שֶׁהָיָה חֲשׂוֹף גְּדוֹל בַּגַּג, כְּשִׁיִּצָּאָה הַרְבֵּנִית עִם מַגֵּשׁ דָּגִים בְּיָדָהּ - נִפְלַ הַמַּגֵּשׁ וְהַכֵּל נִשְׁפַּף לְאָרֶץ.

וּכְשֶׁקָּם רַבִּי יְהוּדָה לְעֶזֶר לָהּ לְהַרִּים אֶת הַדָּגִים, הִרְבַּ הַחֲלִיק מְצִיר הַדָּגִים וְנִפְלַ עַל הָאָרֶץ, וְכָל בְּגָדוֹ הִלְבָּן הִתְלַכְּלוּ.

| גִּבְעַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

וּכְשָׁבָא לְשִׁבְתָּ בְּכֶסֶאָו, רְאֵה שְׁחַתּוּל כְּבֵר הַתִּישָׁב עֲלִיו, וּבְכָל זֹאת שְׁלַט רַבִּי יְהוּדָה בְּעִצְמוֹ וְלֹא הִתְעַצֵּב וְלֹא כָּעַס כְּלָל. בְּגִמְרַי הַשָּׁנָה הַעִיד הָרַב עַל עִצְמוֹ, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הֵיְתָה לוֹ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה כְּשָׁנָה זוֹ. בְּכָל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ - הֵיְתָה לוֹ הַצְּלָחָה, וְאִף הָיוּ לוֹ חֲדוּשִׁים גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים בַּתּוֹרָה, כִּי עֲקָר הַצְּלָחָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּכָל הַשָּׁנָה הִיא עַל יְדֵי הַשְׂמִיחָה וְהַזְהָרָה מִכַּעַס וְעִצְבוּת בְּיָמֵי רֵאשִׁי הַשָּׁנָה.

כִּי־עַד זֹכִים שֶׁתְּכַלֶּה שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיהָ וְתַחַל שָׁנָה וּבְרִכּוֹתֶיהָ

הִנֵּה כָּתְבוּ חַז"ל (מגילה לא), שֶׁהַטַּעַם שֶׁעֲזָרָא תִקַּן שְׁכָל יִשְׂרָאֵל יִקְרָאוּ אֶת פְּרֻשֵׁת כִּי תִבֵּא, שֶׁבָּה נִכְתְּבוּ הַקַּלְלוֹת, בְּסוּף כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה, כְּדֵי שֶׁתְּכַלֶּה הַשָּׁנָה וְקַלְלוֹתֶיהָ, וְתַחַל שָׁנָה וּבְרִכּוֹתֶיהָ.

וּבְאֵרוֹ הַמְּפֻרָשִׁים שָׂאִין זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַקְּרִיאָה בַּתּוֹרָה בְּלִבָּד, אֲלֵא הַבְּאוּר לְכֹף הוּא, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִתְבוּנֵן הָאָדָם בְּכָל הַקַּלְלוֹת אֲשֶׁר נֶאֱמָרוּ בְּפֻרְשֵׁת הַתּוֹכְחָה, וְיִתְבוּנֵן וְיִרְאֶה שֶׁהִגִּיעוּ לוֹ כִּמָּה וְכִמָּה צְרוּת כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב שָׁם, עַל כֵּן יִפְשַׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עֲלֵיהֶם, וְיִקַּבֵּל עַל עִצְמוֹ בְּקַבְּלָה גְּמוּרָה שֶׁלְעוֹלָם לֹא יֵשׁוּב עֲלֵיהֶם, וְעַל יְדֵי כֵּן יִזְכֶּה שֶׁאֵין תְּכַלֶּה אֶצְלוֹ שָׁנָה וְקַלְלוֹתֶיהָ, וְתַחַל אֶצְלוֹ הַשָּׁנָה וּבְרִכּוֹתֶיהָ.

וְהִנֵּה בְּפֻרְשֵׁת כִּי תִבֵּא נֶאֱמַר שְׁכָל הַקַּלְלוֹת בָּאוֹת לְיִשְׂרָאֵל

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

בעוון שאינם שמחים בעבודת השם יתברך, כמו שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב", ובכך ישנו רמז שעקר תשובתו של האדם בסוף השנה צריכה להיות על מה שהוא לא שמח כראוי בעבודת השם, אשר על כך עקר הדין בראש השנה, כמו שכתבו בעל ה"חתם סופר" וה"תפארת שלמה" ועוד, וכאשר ישוב בתשובה על כך ויקבל על עצמו מעתה לשמח בעבודתו יתברך, יזכה שתחל אצלו השנה וברכותיה, ויפתח ויחתם לשנה טובה ומתוקה, לחיים טובים ושלוש.

דוֹקָא כְּשֶׁדָּנִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הַדִּין הֵם זֹכִים לְיֵצֵאת זְכָאִים בְּדִין

כתב בעל ה"אבני נזר" זיע"א (הו"ד בשם משמואל), שהטעם שמברכים את ברכת "שהחיינו" בראש השנה אף על פי שהוא יום דין, הוא על פי מה שכתב הזהר הקדוש (ח"ג ק) שבראש השנה הרשעים השיכים לקלפות והסטרא אחרא, נכתבים למיתה. וכך גם אצל כל אחד ואחד מישראל - כל חלקי הרע נפרדים ממנו, וזאת כדי שלא תחול הברכה על הרע והקלפות, ועל ידי שנפרדים ממנו חלקי הרע, הוא נהיה כלי מוכן לקבל את כל הברכות וההשפעות הטובות, וכל אחד כפי רצונו בראש השנה לסלק את הכחות הרעים ממנו, כך מסלקים אותם מהשמים, וזה השמחה הגדולה בברכת "שהחיינו" בראש השנה.

| וְבִן צְדִיקִים יֵרָאוּ וַיִּשְׁמְחוּ |

והוסיף עוד בעל ה"אבני נזר" זיע"א, שאנו רואים בדברי חז"ל (שבת פט), שלעתיד לבוא דוקא יצחק אבינו הוא אשר יצליח ללמוד זכות על עם ישראל, ולכאורה מדוע לא יצליחו בכך אברהם אבינו אשר מדתו חסד, או יעקב אבינו אשר מדתו רחמים? ואלו יצחק אבינו שמדתו גבורה, מדוע דוקא הוא אשר יצליח ללמוד זכות ולעורר רחמים ביום הדין הגדול שיהיה לעתיד לבוא על עם ישראל?

אלא שהטעם לכך הוא, מפני שדוקא על ידי יצחק אבינו אשר מדתו גבורה ודין מתגלית מעלתם של ישראל, כי דוקא כאשר מסתכלים בעמק הדין על עם ישראל, הם זוכים בדינם, כי כאשר מתגלה עמק הדין, מתגלית האמת שכל רצונם של ישראל הוא רק לעשות רצון קונם, ואינם חפצים לחטא כלל.

ואף על פי שכאשר מסתכלים על עם ישראל בשטחיות נראה שהם חטאו, אבל כאשר מסתכלים עליהם בעמק הדין מתגלית עמק פנימיותם הטובה, שהם קדושים וטהורים, וכל החטאים שנכשלו בהם היו במקרה בלבד, ואת זאת מגלה דוקא יצחק אבינו שמדתו גבורה ודין, אשר על ידו מסתכלים על ישראל בעמק הדין, ועל ידי כך מתגלית פנימיות לבבם הטהור של כל עם ישראל והם זוכים להגאל גאלת עולמים.

מִזֶּה הָיָה עֵקֶר גִּסְיוֹן הָעֵקֶדָה

וְזֶה הַטַּעַם שֶׁקּוֹרְאִים בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אֶת מַעֲשֵׂה הָעֵקֶדָה,

וישמחו בך ישראל

כי מופעשה העקדה אנו לומדים את גדל מעלת השמחה במצוות, כי אף על פי שכל אדם היה שומע בקול ה', כאשר היה ה' מתגלה אליו ומצוהו לעקד את בנו יחידו, אבל הוא היה עושה זאת מתוך עצלות ועצבות, כי היה בוכה ועצוב על מיתת בנו, ולכן היה עושה זאת בעצלותם ובצער גדול.

ועקר השבח של אברהם אבינו הוא על כך שעשה את מעשה העקדה בשמחה עצומה ובחשק גדול, ואפלו שהוא היה זקן בן מאה שלשים ושבוע, הלך בזריזות ושמחה, וקם בבקר השכם ללכת לעקד את יצחק, כמו שנאמר "וישכם אברהם בבקר", ומכך למדו חז"ל (פסחים ד) שזריזים מקדימים למצוות. וחסב לבדו את חמורו, כמו שכתבו חז"ל על הפסוק "ויחבש את חמורו", שזאת להראות את שמחתו הגדולה בלכתו לקיים את מצות בוראו.

ולכן אנו קוראים זאת בראש השנה, כי מעשה אבות סימן לבנים, ובקריאתנו את מעשה העקדה נתעורר ונלמד מכך לשמח במעשה המצוות ולעבד את הבורא יתברך מתוך זריזות וחבה ואהבת השם יתברך.

שמחת המצוות מביאה את האדם לתשובה מאהבה

הנה כתבו חז"ל (רה טז א) שישראל תוקעין כשהם יושבים, וחוזרים ותוקעים כשהם עומדים, כדי לערבב השטן. ופרש

| וּבְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

רש"י, שעל ידי כך היצר הרע לא יקטרג על ישראל, כי כשיראה שישראל מחבבים את המצוות, מסתתמים דבריו. והקשו המפרשים, מדוע דוקא על ידי חבוב המצוות השטן אינו יכול לקטרג על ישראל?

ומבאר בעל "ההפלאה", שמעקר הדין יוצאים ידי חובת תקיעת שופר בתקיעות לפני מוסף, וכשרואה השטן שישראל מוסיפים לתקע בתפלת מוסף רק מתוך שהם מחבבים את המצוות, ובכך הם מראים שהם עושים את המצוות מתוך שמחה ואהבה, והשופר הוא מעורר התעוררות של תשובה את ישראל, ולכן הוא מפחד שעל ידי תקיעת השופר אשר מעורר אותם לתשובה, יעשו ישראל בתפלת מוסף תשובה מאהבה, ועל ידי כך כל עוונותיהם יתהפכו לזכויות, כמו שכתבו חז"ל (יומא פו ב), ועל ידי כך ככל שהוא ירבה לספר את חטאייהם במרום ולקטרג עליהם, כך ירבו זכויותיהם, ולכן מסתתמים דבריו ומפסיק לקטרג עליהם.

כֹּל מַגְמָתוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר לְהַבִּיא אֶת הָאָדָם לְיִאֻשׁ וְעִצְבוּת

תרוץ נפלא לך כתב בעל ה"שם משמואל" זיע"א, כי הנה כתב האריז"ל שכאשר היצר הרע מזכיר את עוונות האדם בשמים ומקטרג על האדם, בקטרוגו הוא מעורר אצל האדם בכיה והתעוררות של תשובה למטה, כי האדם חש

וַיִּשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

וּמְרָגִישׁ זֹאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל שֶׁ"אִם הוּא לֹא חַזִּי - מִזְלִיָּה חַזִּי", וְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָאָדָם מְרָגִיֶּשֶׁה זֹאת, וְכֹאֲשֶׁר מְקַטְרְגִים עַל הָאָדָם בְּמָרוֹם, הוּא מֵתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבָּה וּבְבִכָּיָה וְחִרְטָה מֵעֵמֶק לְבוֹ עַל כָּל חֲטָאָיו.

וְהַיֵּצֵר הָרַע יוֹדֵעַ אֵת כָּל זֹאת, וְאֵף עַל פִּי כֵן אֵינוֹ מִפְחָד מִתְשׁוּבָתוֹ וּבִכְיָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, אֲלֵא הוּא מִמְשִׁיף לְקַטְרֵג עַל הָאָדָם, כִּי הוּא מְקוּהָ שֶׁכֹּאֲשֶׁר הָאָדָם יִזְכֵּר מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו וַיִּבְכֶּה וַיַּעֲשֶׂה תְשׁוּבָה עֲלֵיהֶם, הוּא יִפֹּל עַל יְדֵי כָּף לְעֻצְבוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה בְּזָכְרוֹ אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָיו וְחֲטָאָיו הַרְבִּים וְהַעֲצוּמִים, וְעַל יְדֵי כָּף הוּא יָבוֹא לְיַדֵּי יְאוּשׁ וְעֻצְבוֹת וַיִּחְדַּל לְגַמְרֵי מִכָּל עֲבוֹדָתוֹ אֵת הַשֵּׁם.

וְאֵף אִם יִמְשִׁיף לְלַמֵּד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם אֵת מִצְוֹתֶיהָ, יְהֵא זֹאת לֹא אֶהְבֶּה וְשִׂמְחָה כְּרָאוּי, אֲלֵא יַעֲבֹד אֵת קוֹנוֹ כְּמִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה בְּלִבָּד, מֵתוֹף עֻצְבוֹת וַיְאוּשׁ, לֹלֵא שִׂמְחָה וְחַיִּית בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כְּרָאוּי, וּבְכָף יִצְלִיחַ קַטְרוֹגוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר לְהַפִּיל אֵת הָאָדָם לְגַמְרֵי.

אָבֵל כֹּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה שֶׁלְאַחַר הַתְּקִיעוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל נִגְשִׁים לְתַקֵּעַ שׁוֹב תְּקִיעוֹת נוֹסְפוֹת מִשׁוּם חֲבוּב מִצְוָה בְּלִבָּד, וּבְכָף הֵם מוֹרְאִים שֶׁגַּם לְאַחַר תְּשׁוּבָתָם וּבִכְיָתָם אֵינָם מִתְיַאֲשִׁים כָּלֵל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אֲלֵא הֵם עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה וּמִתְחִילִים שׁוֹב בְּהַתְחַדְּשׁוֹת לְעַבְדוֹ יִתְבַּרַךְ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבָּב וּבְחֲבוּב מִצְוָה, עַל יְדֵי כָּף שׁוֹב הַיֵּצֵר הָרַע אֵינוֹ רוֹצֵה לְקַטְרֵג עוֹד עֲלֵיהֶם, כִּי הוּא רוֹאֶה שֶׁזֶה מְבִיא אוֹתָם רַק

| גִּבְעַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

לתשובה ובכיה ואינם נופלים לעצבות ויאוש מִכָּף, אֵלָּא הם ממשיכים לעבד את בוראם בשמחה ובחיות, ולכן מסתתמים דבריו והוא מפסיק לקטרג עליהם.

בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם

ואפֶשֶׁר לְבָאֵר זֹאת בְּבֵאוֹר נֹסֶף עַל פִּי הַמוֹבָא ב"סֵפֶר הַמִּדּוֹת" (שמחה כד): "עַל יְדֵי שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסוּכֵךְ עֲלֵינוּ", וְהִנֵּה כְּתִבּוּ חַז"ל (ראש השנה טז) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דָּן אֶת יִשְׂרָאֵל עַל פִּי מַעֲשֵׂיהֶם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי שָׁמַע אֱלֹקִים אֶל קוֹל הַנֶּעֶר בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם".

וּמִפְּנֵי כֵךְ כְּאֶשֶׁר יִשְׂרָאֵל תּוֹקְעִים פְּעַם אַחַת כְּשֶׁהם יוֹשְׁבִים, וְתוֹקְעִים שׁוֹב פְּעַם נוֹסֶפֶת כְּשֶׁהם עוֹמְדִים, רַק מִשׁוּם חָבוֹב מִצְוָה, וּבִכְךָ הֵם מֵרְאִים שֶׁהֵם מְחַבְּבִים אֶת הַמִּצְוֹת וְשׂוֹמְחִים בְּמִצְוֹת שׁוֹפֵר, עַל יְדֵי כֵךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסוּכֵךְ עֲלֵיהֶם וּמִגֵּן בְּעֵדָם וְאִי אֶפְשֶׁר לְקַטְרַג עֲלֵיהֶם, וְלִכֵּן עַל יְדֵי כֵךְ נִסְתַּתְּמִים דְּבָרָיו שֶׁל הַשֵּׁטֶן וְאִינוּ יְכוּלִּים לְקַטְרַג עֲלֵיהֶם.

הַמּוֹלֶכֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ – עַל יְדֵי קִבְלַת כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עֲלָיו בְּשִׂמְחָה

כְּתִבּ בַּעַל הַ"שֵּׁם מְשֻׁמָּאֵל" (לר"ה), שֶׁבְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה צְרִיף לְהַמְלִיךְ אֶת הַשֵּׁם, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מֵאֲמִין שֶׁכָּל מַה שְׁעוֹבֵר עֲלָיו וְכָל מַה שֶׁמִּתְרַחֵשׂ עִמּוֹ הוּא תְּמִיד רַק לְטוֹבָתוֹ,

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

ועל ידי שהוא מסלק את שכלו ומאמין באמונה שלמה שכל מה שעובר עליו הוא תמיד רק לטובה, הוא מעורר את הרחמים העליונים שהשם יתברך יאהב את עם ישראל למעלה מטעם ודעת, ועל ידי כך נמתקים כל הדינים.

וכן כתב רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקו"מ ה ד), שעקר המלכת השם יתברך היא על ידי שהאדם ידע ויאמין שכל מה שעובר עליו ומתרחש עמו הוא רק לטובתו, ואף כל הצרות והדינים העוברים עליו הם תמיד אף ורק לטובתו מפני אהבתו הגדולה של השם יתברך אליו, כמו שכתוב (משלי ג יב) "את אשר יאהב ה' יוכיח", ולכן יודה להשם יתברך על הכל בשמחה ובלב שלם. ועל ידי כך האדם ממליך את השם יתברך בשלמות, והוא גורם בכך לעלית המלכות מבין הקלפות כמו שיהיה בשלמות לעתיד לבוא.

וכתב עוד רבי נחמן מברסלב זיע"א (ליקו"מ ה), שאמונה זאת שכל מה שעובר על האדם הוא תמיד רק לטובתו, מקבלים ישראל בשלמות על ידי תקיעות השופר בראש השנה, אשר הן מסירות מהלב את כל העקמימות והעצבות, ומשפיעות לאדם שמחה גדולה ואמונה שלמה. (כמבואר בליקוטי הלכות, הודאה ו עא).

וכן כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זיע"א, בספרו "חכמת שלמה", שסגלה גדולה לומר בבקר של יום ראש השנה לאחר תפלת שחרית: "כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד. גם זו לטובה". ועל ידי שמאמין בכך ואומר זאת בפה מלא,

| וּבְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

יִזְכֶּה שְׂיִמְתְּקוּ מֵעֲלֵיו כָּל הַדֵּינִים, וַיִּכְתֹּב וַיַּחֲתֵם לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה.

רִמְזֵי הַשּׁוֹפָר

וּכְתַב ה"בן איש חי" זיע"א (פרשת נצבים), שְׁבַתְקִיעוֹת שׁוֹפָר מְרֻמָּז שְׁלֵא יִפֹּל הָאָדָם בְּרוּחוֹ וְלֹא יִשְׁבֵּר לְבוֹ בְּרֵאוֹתוֹ אֶת כָּל הַצְּרוֹת וְהִסּוּרִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, וְזֶה מְרֻמָּז בְּתַקִּיעָה שְׁתּוֹקְעִים אַחַר הַתְּרוּעָה, לְרִמְזֵי לְאָדָם שֶׁגַּם לְאַחַר הַתְּרוּעָה, אֲשֶׁר הִיא מְרֻמֶּזֶת עַל הַצֵּעַר וְהִסּוּרִים הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל שֶׁהַתְּרוּעָה הִיא "גְּנוּחֵי גְּנוּחַ", כְּלוֹמַר שֶׁהִיא כְּמוֹ קוֹל שֶׁל גְּנִיחוֹת, שֶׁזֶה מְרֻמָּז עַל הִסּוּרִים, אֲבָל לְאַחֲרֶיהָ תּוֹקְעִים עוֹד תַּקִּיעָה, שֶׁהִיא מְרֻמֶּזֶת עַל שְׂמִיחָה. וּבְכֵן יִשְׁנוּ רִמְזֵי לְאָדָם, שֶׁיִּדְעַ שֶׁלְאַחַר כָּל הִסּוּרִים וְהַצְּרוֹת הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, יְבוֹאוּ לוֹ יְמֵי טוֹבָה וְשְׂמִיחָה, וּמִשּׁוֹם כֵּן אֵף אִם עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים, לֹא יִתְיַאֵשׁ לְעוֹלָם מִהֲרַחֲמִים, אֲלֵא יֶאֱמִין שֶׁיִּזְכֶּה בְּעֵתִיד לְחֶסֶד וְרַחֲמִים, כִּי סוּף הַכְּבוֹד לְבוֹא (עיי"ש עוד).

בְּשִׂמְךָ יִגִּילוּ כָּל הַיּוֹם

כָּתַב רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זיע"א (שיחות הר"ן כא) שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיף לְבַכּוֹת הַרְבֵּה בְּתַפְלָתוֹ וְלִהְיוֹת בְּבַחֲיִינַת "נֶעַר הַבּוֹכָה", כְּתִינוּק הַבּוֹכָה לְפָנָי אָבִיו, עַל כָּל נִגְעֵי לְבוֹ וְכָל מְכַאוּבָיו שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ.

וישמחו בך ישראל

וְכַתֵּב רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב (ליקו"מ קעה), שֶׁהַבְּכִיָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת "בְּכִיָּה מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה", וְזֶה מְרֻמָּז בְּפֶסוּק ב'שִׂמְךָ יִגִּילוּן כָּל הַיּוֹם - רֹאשֵׁי תַבּוֹת בְּכִיָּה, וְעַקֵּר מַעֲלַת הַבְּכִיָּה כִּשְׁהִיא בָּאָה עַל יְדֵי שְׂמִיחָה בְּהַשֵּׁם, כִּי מִרֹב שְׂמִיחָתוֹ הַגְּדוּלָּה שֶׁהוּא שְׂמִיחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, הוּא מִתְחַרֵּט עַל כָּל מַה שְּׂמֵרָד וְחָטָא נֶגְדַּ אָבִיו בְּיָמִים הַקּוֹדְמִים, עַד שֶׁהוּא מִתְעוֹרֵר לְבְּכִיָּה וְחֻרְטָה עֲצוּמָה עַל כָּל חָטְאָיו הָרַבִּים עַל יְדֵי שְׂמִיחָתוֹ הַגְּדוּלָּה, וְזֶה נִקְרָא "תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה", וְלִכְךָ יְכוּל כָּל אֶחָד לִזְכוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

כִּבְּן הַשֵּׁב לְאָבִיו אוֹהֵבוֹ

וְהַתְּשׁוּבָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא כִּבְּן הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר אָבִיו מַחֲכֶה לוֹ שָׁנִים רַבּוֹת שִׂיחֹזֵר מֵהַשְּׁבִיָּה, וְכֹאֲשֶׁר בֶּן הַמֶּלֶךְ חוֹזֵר מֵהַשְּׁבִיָּה וְבָא אֶל אָבִיו הַמֶּלֶךְ, הוּא שֵׁשׁ וְשִׂמְחַ מְאֹד בְּשְׂמִיחָה גְדוּלָּה בְּשׁוּבוֹ אֶל אָבִיו אוֹהֵבוֹ, וְשֵׁשׁ בְּמַחְצָתוֹ וּמִתְרַפֵּק עַל אֲהַבָּתוֹ, וּבּוֹכָה מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה גְדוּלָּה עַל זְכִיּוֹתָהּ הַגְּדוּלָּה לְהַפְגִּישׁ עִם אָבִיו וְעַל רַחֲוִיקוֹ שָׁנִים כֹּה רַבּוֹת מִקְרִיבַת אָבִיו הַמֶּלֶךְ.

וְעַקֵּר חָטְאוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא עַל כֶּף שְׂאִינוֹ מִבֵּין וְאִינוֹ מִתְבּוֹנֵן בְּגִדְל אֲהַבַת אָבִיו אֵלָיו, וְלִכֵּן אִינוֹ שְׂמִיחַ עִם אָבִיו הַמֶּלֶךְ, וַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲשֶׁר בּוֹ אָדָם הָרֵאשׁוֹן עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְקַבֵּל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ אֶת תְּשׁוּבָתוֹ, הוּא הַיּוֹם הַמְּסֻגָּל לִזְכוֹת לְהַרְגִישׁ אֶת הַשְּׂמִיחָה בְּהַשֵּׁם וְאֶת גִּדְל אֲהַבַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ אֵלָינוּ, וְלִכֵּן הַבְּכִיָּה שֶׁל הָאָדָם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא כִּבְּן הַשֵּׁב

| וּבְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

לְאָבִיו וּבִזְכוּהַ מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה עַל רְחוּקוֹ מֵאָבִיו שָׁנִים כֹּה רַבּוֹת
וּמִתּוֹךְ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה שְׂזָכָה לָשׁוּב לְאַרְמוֹן הַמְּלוּכָה, לְהִתְעַנֵּג
עַל אֲהַבַת הַשֵּׁם וּלְהִתְרַפֵּק עַל חִיקוֹ שֶׁל אָבִיו הַמְּלֹךְ.

הִיטִיבוּ נַגֵּן בְּתַרְוִיעָה

וְכֵן כָּתַב הַחֲתָם סוֹפֵר "זִיע" א (דרשות חתם סופר - עמוד שנו),
שָׂאף עַל פִּי שְׁיֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם נוֹרָא אֲשֶׁר הוּא יוֹם
דִּין וּמִשְׁפָּט עַל כָּל יְצוּרֵי תֵבֵל - הוּא אֵינוֹ יוֹם שֶׁל עֲצָבוֹת,
וְאֶדְרָבָה - צָרִיךְ לְהִיטֵב בּוֹ בְּחֻדוֹת לֵב שֶׁל תְּשׁוּבָה וְאֲהָבָה
וּדְבָקוֹת, וּלְבָכוֹת בּוֹ בְּכֵיהַ מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "הִיטִיבוּ
נַגֵּן בְּתַרְוִיעָה", וְאֵף הַבְּכֵיהַ בּוֹ צָרִיכָה לְהִיטֵב מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר "בְּשִׂמְךָ יִגִּילוּן כָּל הַיּוֹם" - רֹאשֵׁי תִבּוֹת בְּכֵיהַ.

אֲבָל עֲצָבוֹת וְשִׁבְרוֹן לֹא יִזְכָּר וְלֹא יִפְקַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
כִּי הָעֲצָבוֹת הֵיא מִצַּד הַקְּלִפּוֹת - וְהַדִּין מִסְטֵרָא דְדִינָא, וְרַק
בְּעֶרְבַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה יְעוֹרֵר לֵב נִשְׁבֵּר עַל חֲטָאֵיו בְּבִכָּיָה וְאֲנָחָה
עַל כָּל חֲטָא וּפְשָׁע. וְהַתְּפִלָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיכָה לְהִיטֵב בְּעֵז
וְחֻדוֹהַ, וְלֹא מִתּוֹךְ כַּעַס וְשִׁבְרוֹן לֵב.

וְכֵן כָּתַב הַמַּגִּיד מִקּוֹזְנִיץ זִיע" א (עבודת ישראל), שֶׁהִתְשׁוּבָה
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיכָה לְהִיטֵב בְּשְׂמֵחָה וּבְבִטְחוֹן עַל חֶסֶד הַבּוֹרָא
בְּרוּךְ הוּא, כִּי בּוֹדָאֵי לֹא יִטֵּשׁ ה' עִמּוֹ. וְאֲפֹשֶׁר לוֹמַר שֶׁזֶה הַטַּעַם
שֶׁלֹּא נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּעֶרְבַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת
שְׂמֵחַתְנוֹ שֶׁאֵינָנו צָרִיכִים לִפְלֵעַל פְּנֵינוּ, אֲלֵא לַעֲמֹד בְּשְׂמֵחָה
לִפְנֵי הַמְּקוֹם. עַד כָּאן דְּבַרְיוֹ.

השמחה שהמתיקה את כל הדינים בראש השנה

מעשה נפלא היה אצל הבעל שם טוב זיע"א, אשר פעם אחת לפני התקיעות בראש השנה נכנס לחדרו ולא יצא ממנו זמן רב. התלמידים הבינו שהבעל שם טוב מתמהמה בחדרו מפני שהוא רוצה להמתיק את כל הדינים והגזרות הקשות של כל השנה החדשה, ומשום כך אינו יוצא לתקיעת שופר, ולכן אף הם התעצמו בכונות קדושות ויחודים בנסותם להמתיק ולבטל את כל הדינים, ואף על פי כן עבר עוד זמן רב - והבעל שם טוב עדין לא יצא מחדרו.

והנה הזדמן לבית המדרש יהודי אחד אשר היה חסר דעת, וכאשר הוא ראה את כלם שרויים ביראה ופחד נורא כשחרדת יום הדין שורה על פניהם, לא הבין את פשר הדבר והחליט לשמחם, והלך והתחפש לדב, וכך הוא נכנס לבית המדרש כשהוא מחפש לדב, והחל לעשות כל מיני הברות משנות פקול הדב, ברצותו לשמח ולהרנין את כל המתפללים, וכאשר ראו אותו המתפללים, בת שחוק קלה עלתה על פניהם למראה אותו שוטה אשר לא מצא יום אחר להתחפש בו.

והנה באותו רגע דלתו של הבעל שם טוב נפתחה, והוא יצא מחדרו לתקע בשופר. לאחר התפלה הסביר הבעל שם טוב לתלמידיו את פשר שהותו הארפה בחדרו לפני תקיעת

| גִּבּוֹן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

שׁוֹפֵר, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא אָכֵן רָאָה גְזֵרוֹת קָשׁוֹת הַמִּרְחָפוֹת
עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, וּמִשׁוֹם כֶּף הוּא נִסָּה
בְּכָל כַּחוֹ לְהִתְעַצֵּם בְּתַפְלוֹת וַיַּחֲוִידִים שְׁעָה אַרְכָּה וְלֹא עֲלָתָהּ
בִּידוֹ לְהַמְתִּיק וּלְבַטֵּל אֶת הַדִּינִים הַקָּשִׁים מֵעַל עִם יִשְׂרָאֵל,
אָבֵל כִּאֲשֶׁר נִכְנַס אוֹתוֹ שׁוֹטָה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאַתֶּם הֵעֲלִיתֶם
בְּת שָׁחוֹק עַל פְּנֵיכֶם וְהֵייתֶם בְּשִׂמְחָה, אֲפֹלוּ שֶׁהֵיְתָה זֹאת
רַק שִׂמְחָה חִיצוֹנִית וְקִלָּה בְּלִבָּד - מִיָּד נִמְתְּקוּ כָּל הַדִּינִים,
כִּי בְּשִׂמְחָה זֹאת פִּעֲלָתֶם בְּשִׂמְי מְרוֹמִים מֵה שְׁלֵא הַצְּלַחְתִּי
לִפְעַל בְּכָל הַתַּפְלוֹת וְהַיַּחֲוִידִים בְּמִשְׁךְ שְׁעָה אַרְכָּה, כִּי גְדוֹל
וְעִצּוֹם כִּחָה הַנּוֹרָא שֶׁל הַשִּׂמְחָה לְהַמְתִּיק וּלְבַטֵּל אֶת כָּל
הַדִּינִים וְהַגְזֵרוֹת הַקָּשׁוֹת. (נְתִיבוֹת שְׁלוֹם)

לְסָבוּם:

יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַנּוֹ יוֹם הַדִּין, וְהוּא יוֹם שֶׁל תַּפְלָה
וְתִשׁוּבָה עַל כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, וַיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת בּוֹ תִשׁוּבָה שְׁלֵמָה
וְלְהַתְפַּלֵּל בּוֹ בְּכֹנֶנָה עֲצוּמָה מִתּוֹךְ שִׁבְרוֹן לֵב וְלִבְכוֹת בּוֹ
הַרְבֵּה, כִּי כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה וְכָל מְאֲרָעוֹתֶיהָ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים
בְּתַפְלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁמִּתְפַּלְלִים בְּיָמֵים אֵלֶּה, וְעַקֵּר עֲבוֹדַת
הַיּוֹם הִיא לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֶת הַיְרָאָה מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, כִּי בּוֹ
מִתְגַּלֵּית הַיְרָאָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה צִוְּתָה
אוֹתָנוּ לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֵג, אֲשֶׁר
נֶאֱמַר עָלָיו הַצִּוּוּי בַּתּוֹרָה "וַיִּשְׂמַחְתָּ בְּחֻגֶךָ", כִּמוֹ שֶׁפָּסְקוּ רַב
הַרְשֵׁאוֹנִים, וְכֵן נִפְסַק בְּ"שְׁלַחַן עֲרוּךְ".

וישגם כמזה טעמים נפלאים לשמחה
הגדולה השורה במרום בימי ראש השנה
הקדושים.

א. בשרש הבריאה, זה היום השמח ביותר כי בו נשלמו כל מעשה שמים וארץ, ושמחה זו מתחדשת בכל שנה ביום זה.

ב. בשרש הבריאה, ביום זה היה אדם הראשון קדם החטא של אכילת עץ הדעת, ולפני שהוא התקלל בקללת העצבות של "בעצבון תאכלנה", והארה זו מתעוררת ומתחדשת בכל שנה בראש השנה, לכן זה היום השמח ביותר.

ג. בשרש הבריאה, בכל שנה בראש השנה נברא כל העולם מחדש, ובשעה זו מתגלה שכל הבריאה לא נבראה אלא בשביל ישראל, ועל ידי כך מתגלית מעלתם הגדולה של ישראל. (הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב)

והנה ישגם כמזה טעמים נפלאים לחיבה
ומעלתה העצומה של השמחה בימי
ראש השנה הקדושים.

א. צריך לשמח בו מתוך בטחון בה' יתברך שבנדאי יעשה לנו גם יוציא לאור משפטנו ונזכה בדין. (ירושלמי, טור)

ב. צריך לשמח בו כדי לקיים את מצות "ושמחת בחגך", שהיא

| וְגַן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

חייב דאורייתא. (שולחן ערוך)

ג. צריך לשמח בו בקיום מצות תקיעת שופר שהיא מצוה דאורייתא, והיא עקר מצות היום. (תפארת שלמה)

ד. צריך לשמח בו בקבלת על מלכותו יתברך מחדש, שהיא עקר עבודת היום. (חתם סופר)

ה. צריך לשמח בו בקיום מצות התשובה שהיא מצוה דאורייתא, והיא עקר עבודת היום. (תפארת שלמה וחתם סופר)

ו. צריך לשמח בו בהתחדשות מלכותו יתברך בכל הבריאה ביום זה. (חתם סופר)

ז. צריך לשמח בו בהתחדשות הברית בין עם ישראל לקדוש ברוך הוא שישנה ביום זה. (נתיבות שלום)

ח. צריך לשמח ביראת ה' שזוכים בו, שהיא מצוה דאורייתא. (תפארת שלמה)

ט. צריך לשמח בו כדי לתקן חטא אדם הראשון אשר היה בראש השנה שעקרו פגם העצבות. (ליקוטי הלכות)

י. צריך לשמח בראש השנה ולהתפלל בו כבן השב לאביו ושמח בשובו ויש במחצתו ומתפק על אהבתו, ובוכה מתוך שמחה גדולה על זכותו הגדולה להפגש עם אביו. (ליקוטי מוהר"ן)

והנה על ידי השמחה מתוך בטחון בחדשי השם יתברך בימי ראש השנה הקדושים, זוכה האדם לדברים עצומים בכל השנה.

וישמחו בך ישראל

כְּשֶׁשָׂמַח בְּמַלְכוּת ה' שְׂמֵת־חֲדָשֶׁת בּוֹ, זֹכָה בְּדִינוֹ. (שפת

אמת)

כְּשֶׁשָׂמַח בְּשִׂמְחַת הַחַג מְשׁוּם שְׂכָף צְוֹתָה תּוֹרָה, זֹכָה

בְּדִינוֹ. (מצודת דוד)

כְּשֶׁשָׂמַח מִתּוֹף בְּטַחֲוֹן בַּה' שֶׁיִּקְבַּל אֶת תְּשׁוּבָתוֹ וְיוֹצִיא

לְצַדֵּק דִּינוֹ, זֹכָה בְּדִינוֹ. (ירושלמי)

כְּשֶׁשָׂמַח בְּהִתְעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה הַבָּאָה מְמָרוֹם בְּיוֹם זֶה,

תְּשׁוּבָתוֹ מִתְקַבֵּלֶת. (חתם סופר)

הַשְּׂמִיחָה בּוֹ, הִיא סִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה. (טור בית יוסף)

כְּשֶׁשָׂמַח בּוֹ, מְעוֹרֵר שְׂמִיחָה בְּמָרוֹם וְזֹכָה לְשָׁנָה טוֹבָה.)

צקדת הצדיק, אור המאיר)

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם שָׂמַח בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּקַבְּלַת עַל מַלְכוּתוֹ

יִתְבָּרַךְ מִתּוֹף שְׂמִיחָה וְטוֹב לִבָּב, הוּא מַעֲלָה וּמִתְקַן אֶת כָּל

הַמְּצוּוֹת שֶׁל הַשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁלֹּא עָשָׂאן בְּשִׂמְחָה. (תפארת

שלמה)

כְּשֶׁשָׂמַח בּוֹ בְּקַבְּלַת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִתּוֹף שְׂמִיחָה, יִזְכֶּה

לְשִׂמְחָה בַּתּוֹרָה וּבַמְּצוּוֹת בְּמִשְׁפָּךְ כָּל הַשָּׁנָה הַבָּאָה. (חתם סופר)

עַל יְדֵי שְׂשִׂמְחָה בּוֹ בְּקַבְּלַת עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִתּוֹף שְׂמִיחָה,

מְבַטֵּחַ לוֹ שִׁיזְכֶּה לְהַפְתִּיב לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לְשָׁנָה

טוֹבָה וּמְתוֹקָה. (חתם סופר)

וּבְיַם צַדִּיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׂמְחוּ |

כְּשֶׁשָּׂמַח בּוֹ, הוּא עוֹשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל אֶת כָּל הַשִּׁפְעַ שְׂיִרְדַּ בּוֹ
בְּכָל הַשָּׁנָה כְּלָהּ. (המגיד מקוזניץ)

**וַיִּשְׂגַּם כְּמֹה טְעָמִים לְמַעַלְתָּ הַעֲבוּדָה עַל
מִדַּת הַשְּׂמִיחָה בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ בְּיָמֵי
רֵאשִׁי הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים.**

בְּיוֹם זֶה מִתְגַּלֵּית מִדַּת הִירָאָה מִמְרוֹם, וּבָהּ תְלוּיָהּ כָּל מִדַּת
הַשְּׂמִיחָה.

בְּיוֹם זֶה שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, שׁוֹרָה שְׂמִיחָה גְדוֹלָה בְּמְרוֹם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ חַז"ל (מגילה י'), וְשְׂמִיחָה זוֹ מִתְחַדֶּשֶׁת בְּכָל שָׁנָה,
וּמִפְנֵי כֵּן יוֹם זֶה מוֹסְגָל לְעִבּוּדַת הַשְּׂמִיחָה.

בְּיוֹם זֶה עֲדִין לֹא יִרְדָּה קְלַפַּת הָעֲצָבוֹת לְעוֹלָם עַל יְדֵי חֲטָא
אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת וְקַלְלַת "בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה" שֶׁהַשֵּׁתִלְשָׁלָה
בְּעִקְבוֹתֶיהָ, וּמִשׁוּם כֵּן שׁוֹרָה בּוֹ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְעִצּוּמָה כְּמוֹ
שֶׁהִיָּתָה בְּרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה.

בְּיוֹם זֶה יוֹרְדַת הָאָרֶת תִּשׁוּבָה מִמְרוֹם, שֶׁעֲקָרָה הִיא לְצֵאת
מִמִּדַּת הָעֲצָבוֹת, וְלִזְכוּת לְשְׂמִיחָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. (ליקוה"ל)

בְּיוֹם זֶה מִתְחַדֶּשֶׁת מַלְכוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, שֶׁהִיא
הַתְּחַדְּשׁוֹת הַשְּׂמִיחָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

עִם יִשְׂרָאֵל הוּא הָעַם הַנִּבְחָר, אֲשֶׁר בְּשִׁבִּילוֹ נִבְרָא כָּל
הָעוֹלָם, וּבְרֵאשִׁי הַשָּׁנָה, שָׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם מִבְּכָל שָׁנָה מִחֲדָשׁ,

וְיִשְׁמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

מתגלית גדלתם של ישראל מחדש, ולכן שורה בו שמחה גדולה, והוא מסגל ביותר לזכות בו למדת השמחה. (קדושת לוי)

וְיִשְׁנֶם כַּמָּה נְתִיבוֹת וְדַרְכִים כִּי־צַד לְזִכּוֹת לְשִׁמְחָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה.

על ידי היראה והתשובה זוכים לשמחה, כי היראה ממשיכה שמחה במרום, ומכך משתלשלת שמחה גדולה למטה. (רבי צדוק מלובלין)

על ידי הבטחון בחסדי השם יתברך שיוציא לצדק דינו. (משנה ברורה)

על ידי שיתבונן במעלת השמחה, ובפרט בראש השנה, אשר היא גורמת להשפעת חסדים וברכה לכל השנה כלה. (רבי צדוק מלובלין)

על ידי שמקדים את עבודת התשובה והיראה באלול, זוכה לשמחה בראש השנה. (אור פני יהושע)

יהי רצון שנזכה לקדשת ימי ראש השנה הקדושים, ונזכה להפתח ולהחתם בספרם של צדיקים אמתיים, אמן.

שֵׁעַר הַתְּפִלָּה
תְּפִלָּה נִפְלְאוֹת
לְזִכֹּרֹת לְשִׂמְחַת הַמְצֻזוֹת

תפלה נפלאה לזכות לשמחת המצוות

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שתעזרני ותושיעני ברחמיך הרבים לזכות לשמחה גדולה באמת בעבודתך, כמו שכתוב: "עבדו את יהוה בשמחה וגילו ברעדה".

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו. ומה יפה ירושתנו. אשרינו שזכינו ברחמיך הרבים והסדיך היקרים לקבל תורתך הקדושה. ולקיים מצותיך היקרות "הנחמדים מזהב ומפז רב". ובכן באתי לשחר פניך יהוה אלהי ואלהי אבותי. שתחננו ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים, ותזכנו שנעשה כל המצוות בשמחה גדולה ועצומה מאד. פאשר ראוי לשמח ולשוש ולגיל בך יהוה אלהינו. בכל עת שאנו זוכים לקיים ולעשות איזה מצוה, אשר כל מצוה ומצוה היא אחדותך, ואנו זוכים להתדבק בך ולהכלל בך יהוה אלהינו על ידי עשיית כל מצוה ומצוה.

וַיִּשְׂמְחוּ בְּיִשְׂרָאֵל

מָה רַב טוֹבָה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּי אֲשֶׁר זָכִיתִנִּי לַהֲיִיתָ
מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשִׂיתָ גּוֹי. וְאַתָּה מְקִים מִעֲפָר דָּל,
מֵאֲשָׁפוֹת תְּרִים אֲבִיּוֹן כְּמוֹנִי. וְאַתָּה מִזְכֶּה אוֹתִי בְּכָל
יוֹם וּבְכָל עֵת לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַיְקָרוֹת וְהַחֲבִיבוֹת. עֲזַרְנוּ
בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים שִׁימְשֵׁךְ עָלֵינוּ שְׂמֵחָה גְדוֹלָה מִמִּי
שֶׁהִשְׂמַחָה בְּמַעֲוֹנוֹ, שֶׁנִּזְכָּה לִשְׂמֹחַ מְאֹד בְּאַמֶּת בְּעֵת
שֶׁאֵנּוּ זֹכִים לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, עַד שֶׁנִּזְכָּה תְּמִיד לַעֲשׂוֹת
מִצְוֹת רַבּוֹת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וְחִדּוּהַ רַבָּה
וְעִצּוּמָה מְאֹד.

וְתַגֵּן עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּבַחֲסִדֶּיךָ הָעִצּוּמִים,
וְתִשְׁמְרֵנִי וְתִצְלֵנִי מֵעַצְבוֹת וּמְרָה שְׂחֹרָה, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה
וְלֹא יָבֵא וְלֹא יִגִּיעַ לְלִבִּי שׁוֹם עַצְבוֹת וּמְרָה שְׂחֹרָה
כָּלֵל. וְהִסֵּר מִמֶּנִּי יְגוֹן וְאַנְחָה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְתִסְרֵר
הָעַצְבוֹת וְהַדְּאָגוֹת וְהַמְרָה שְׂחֹרָה מִמֶּנִּי. וּבִפְרֹט בְּשַׁעַת
עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה. וּבְשַׁעַת עֲשִׂיתָ כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה
אֲזָכָה שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוֹם עַצְבוֹת וְדָאָגָה מִשׁוֹם
חֹטָא וְעוֹן, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל לִבִּי שׁוֹם דְּאָגָה
וְעַצְבוֹת מֵעֶסְקֵי פִּרְנָסָה וְעִנְיָנֵי עוֹלָם הַזֶּה חֵם וְשָׁלוֹם.
רַק אֶסְלַק אֶז מִדַּעְתִּי וְאֶשְׁכַּח אֶז לִגְמֵרִי כֹּל מַה שֶׁעָבַר
עָלַי עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁאֵנִי זֹכֵה לַעֲסֹק בְּתוֹרָתְךָ
וְלַעֲשׂוֹת אִיזָה מִצְוָה.

תפלה נפלאה לזכות לשמחת המצוות

וְאֶזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי שְׂמֵחָה שְׂלֵמָה בְּשַׁעַת עֲשִׂית כָּל
מִצְוָה. "שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּיהוָה, תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי". עַד
שְׂאֵזְכֶה לַעֲשׂוֹת כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וְכָל דְּבַר שֶׁהוּא רְצוֹנָה,
בְּשִׂמְחָה שְׂלֵמָה וְחֵדוּה רַבָּה בְּאֵמֶת כְּרְצוֹנָה הַטּוֹב.
עַד שְׂאֶזְכֶּה עַל-יְדֵי עֲשִׂית הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה. לְבָרַר
וְלַהַעֲלוֹת כָּל נִיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה שֶׁנִּפְּלוּ בֵּין הַקְּלָפוֹת עַל
יְדֵי, עַל-יְדֵי עֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעֵי הַמְּרָבִים. שְׁחַטָּאתִי לְפָנֶיךָ
בֵּין בְּגָלְגוּל זֶה בֵּין בְּגָלְגוּל אַחֵר, לְבָרַר כָּלֵם עַל יְדֵי
שְׂמֵחַת הַמִּצְוָה בְּסוּד אֶחָד עֲשֶׂר סְמָמָנֵי הַקְּטָרֶת. וְנִזְכֶּה
לְהוֹצִיא כָּל הַחַיּוֹת מִן הַקְּלָפוֹת עַד שִׁיתְבַּטְּלוּ כָּלֵם
לְגַמְרִי, וַיְהִי כֹאִין וְכֹאֶפֶס. וְנִזְכֶּה לַהַעֲלוֹת כָּל נִיצוּצוֹת
הַקִּדְשָׁה לְשָׂרְשָׁם, לְהַשְׁלִים עַל יָדָם קוֹמַת הַשְּׂכִינָה.

וְתַרְחֵם עָלֵינוּ, וְתַהֲיֶה בְּעֶזְרֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לַהַעֲלוֹת הַשְּׂכִינָה
מִהַגְּלוּת עַל יְדֵי עֲשִׂית הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָּה. וַיִּתְגַּלֶּה
מַלְכוּתְךָ עַל כָּל בְּאֵי עוֹלָם. וַיִּקְבְּלוּ כָּלֵם אֶת עוֹלָם
מַלְכוּתְךָ, וְתַמְלִךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד.

וְתַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הַשְּׂמֵחָה מִמְּקוֹר הַשְּׂמֵחָה, מִהַשְּׂמֵחָה
הַעֲתִידָה וְהַמוֹכֵנֶת לְבוֹא עָלֵינוּ בְּקֶרֶב עַל יְדֵי מְשִׁיחַ
צְדָקְנוּ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב: "כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצְאוּ וּבְשִׁלּוֹם
תּוֹבְלוּן הַהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לְפָנֶיכֶם רְנָה וְכָל עֵצֵי
הַשָּׂדֶה יִמְחָאוּ כָף". וְתַמְהֵר וְתַחֲיֵשׁ לְגַאֲלוֹנוּ, וְתַנְחֵם

וְיִשְׁמְחוּ בְּךָ יִשְׂרָאֵל

וְתִשְׂמַח אֹתָנוּ וְאֵת כָּל עַמּוּךָ יִשְׂרָאֵל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ,
וְיָקִים מַהֲרָה מִקְרָא שְׂפָתוֹב: "כִּי נָחַם יְהוָה צִיּוֹן, נָחַם
כָּל חֲרָבוֹתֶיהָ, וַיִּשֶׂם מִדְּבָרָה כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָה כְּגֵן יְהוָה,
שִׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִמְצֵא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל זְמִרָה". אָמֵן וְאָמֵן:

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמות
הוריי היקרים

אבי מורי

הרב מאיר ב"ד יוסף זצ"ל

נלב"ע כ"א אב תשע"ז

ואימי מודתי

מרת אסתר בת ר' אברהם ז"ל

נלב"ע י ניסן תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

הרה"ח

רבי אמרום יעקב גבאי זצ"ל

בן שרה ע"ה

לעילוי נשמת

הרה"ח

רבי אהרן גבאי זצ"ל

בן שרה ע"ה

לעילוי נשמת

הרה"ח

רבי אלעזר מרדכי

בן הרה"ח רבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל

ת.ג.צ.ב.ה.

נב ה' נשמת אדם

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמת

הרה"ח

רבי חיים משה בן רבי אברהם

הלוי שטרן זצ"ל

לעילוי נשמת

מרת חיה בת רבי יוסף שטרן ע"ה

לעילוי נשמת

הרה"ג רבי אליעזר יצחק בן

רבי עמי יהודה גוטליב זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.